

Almanahul
Arhiepiscopiei Timișoarei

2018

Comitetul de redacție:

Președinte: Înaltpreasfințitul Mitropolit Ioan al Banatului

Vicepreședinte: Preasfințitul Episcop-vicar Paisie Lugojanul

Membri: preot dr. Ionel Popescu, preot Zaharia Pereș

Redactori: preot dr. Adrian Carebia și preot dr. Marius Florescu

Machetare: Diana Popa, Oana Paul

Datele au fost actualizate la data de 31 decembrie 2017.

Tiparul executat la Tipografia Partoș S.R.L. din Timișoara.

ISBN: 978-973-8970-44-1

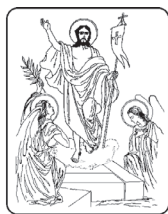

Almanahul

Arhiepiscopiei Timișoarei

2018

(anul al XXXVIII-lea)

EDITURA ÎNVIEREA
ARHIEPISCOPIA TIMIȘOAREI

CUPRINS

Cuvânt înainte: † Ioan, Mitropolitul Banatului	7
Calendar creștin ortodox 2018.....	9
Rânduieli bisericești în anul 2018.....	119
Organizarea canonică a Bisericii Ortodoxe	123
Biserica Ortodoxă Română.....	125
Arhiepiscopia Timișoarei.....	135
Biserica și Marea Unire	179
Preot prof. dr. Vasile Muntean: Spre Marea Unire. Contribuția	
Bisericii Ortodoxe Române din Banat	181
Preot dr. Ionel Popescu : Biserica bănațeană și Marea Unire ...	188
Prof. dr. Dumitru Tomoni : Zona Făgetului în Marele Război și Marea Unire.....	201
Aniversare a Teologiei noastre.....	221
† Nicolae, Mitropolitul Banatului	Vom avea și noi Teologie.....223

Preot conf. dr. Nicolae Morar: **Un sfert de veac de învățământ teologic la Timișoara.....**227

Redacția: **Părintele lect. dr. Vasile Itineanț, vrednic lucrător în via Domnului Hristos.....**241

Preot dr. Marius Florescu: **Mărturii despre Facultatea de Teologie din Timișoara.....**248

Preot dr. Adrian Carebia: **Aspecte ale Teologiei contemporane...254**

Dr. Răzvan Emanuel Fibișan **Preoția, expresia conștiinței responsabilității sacerdotale. Viziunea, mereu actuală, a Sfântului Ioan Gură de Aur despre vocația și misiunea spirituală a preotului.....**259

Pagini de spiritualitate creștină.....269

Preot dr. Valentin Bugariu: **Slujire și martiriu în epoca regimului comunist.....**271

Luminița Irina Niculescu: **Despre sfințenie.....**288

CUVÂNT ÎNAINTE

Cu ajutor de Sus, am intrat într-un an nou, marcat, pe tot parcursul său, de aniversarea împlinirii unui veac de la momentul binecuvântat al unirii tuturor românilor din provinciile istorice românești cu patria mamă.

Este momentul când oferim, ca de obicei, clericilor și credincioșilor eparhioți, **Almanahul Arhiepiscopiei Timișoarei**, care cuprinde informații privind organizarea Bisericii Ortodoxe, a Bisericii Ortodoxe Române și a eparhiei noastre. Câteva materiale scrise de clerici, profesori și de mireni întregesc Almanahul de anul acesta, ele fiind ordonate pe teme corespunzătoare aniversărilor din anul 2018: pe plan bisericesc național, *Centenarul Marii Uniri (1918-2018)*, iar pe plan local, *împlinirea a 25 de ani de învățământ teologic superior la Timișoara*.

Așa cum se exprimau contemporanii, numai o minune de la Dumnezeu a putut fi Unirea cea Mare de la Alba Iulia. Biserica prin reprezentanții săi, a avut un rol fundamental în temeluirea Unirii de la 1918. De fapt aceasta a fost unul din laboratoarele marii Uniri. La Alba Iulia a fost doar încununarea, dar truda intelectualilor români din partea de Vest a țării s-a făcut în Banat. Aici se cuvine a fi menționat la loc de cinste episcopul Miron Cristea al Caransebeșului, devenit ulterior mitropolit primat și patriarh al tuturor românilor. Aducerea aminte a pildei înaintașilor se cuvine să ne îndemne spre o mai mare trăire creștinească și simțire românească.

Apoi, învățământul teologic universitar din Timișoara este școala lui Dumnezeu, căci Hristos are o școală de Teologie în această Universitate, studenții teologi fiind cei chemați să fie „lumină a lumii și sare a pământului” în Universitate și în lumea întreagă. De un sfert de veac, generații și generații de părinți profesori și studenți, au experimentat farmecul studierii Teologiei, dar mai cu seamă trăirea acesteia.

Omul, coroană a creației, căzând din înălțimea la care-l așezase

Dumnezeu, a încercat, prin puterile sale, să ajungă din nou în Paradisul pierdut. Dar întunericul se așezase în mintea sa, încât omul nu mai putea afla singur „Calea, Adevărul și Viața.“ (Ioan 14, 6). Pierduse și Calea și Adevărul și Viața, adică Îl pierduse pe Dumnezeu, Creatorul Său. Hristos îl învață pe om cum să găsească acea cale spre Adevăr și aceasta îl va face liber, adică nemuritor.

Iată ce școală a întemeiat Hristos pe pământ: școala nemuririi!

În școlile noastre creștine tânărul trebuie conștientizat că sensul învățaturii creștine este îndreptat către nemurire, către veșnicie. Ce fel de veșnicie?!

Aceasta rămâne la alegerea sa, căci „dacă vrea cineva să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie.“ (Mt. 16, 24).

Făcând o radiografie simplă vedem că pe niciun frontispiciu al vreunei instituții pământene nu scrie: Școala nemuririi.

Și totuși ea există în societatea umană, îndeosebi în cea creștină. Temelia ei stă în familia creștină, în Sfânta Biserică și apoi, sub un tot mai accentuat semn de întrebare, în unitățile de învățământ.

Vom avea prilejul, pe parcursul acestui an, să dezbatem mai mult aceste teme și să le găsim noi reverberații în viața eparhiei și în conștiințele noastre. Ca preambul la acestea, oferim acum spre lecturare materialele din cuprinsul Almanahului pe anul 2018.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu tuturor să înmulțim pacea și dragostea și să lucrăm cele spre binele nostru vremelnic și veșnic!

Cu arhierească binecuvântare,

† IOAN
Mitropolitul Banatului

Calendar creștin-ortodox 2018

DECEMBRIE 2017

28 DECEMBRIE JOI	Sfinții 20.000 de Mucenici din Nicomidia
29 DECEMBRIE VINERI	Sfinții 14.000 de prunci uciși din porunca lui Irod; Sf. Cuvioși Marcel și Tadeu (<i>Harți</i>)
30 DECEMBRIE SÂMBĂTĂ	Sf. Mc. Anisia fecioara; Sf. Cuv. Teodora; Sf. Cuv. Leon
31 DECEMBRIE DUMINICĂ	<i>Odovania praznicului Nașterii Domnului; Sf. Cuv. Melania Romana; Sf. Mc. Hermes (Slujba în noaptea trecerii dintre ani)</i>
Duminica după Nașterea Domnului (a Sfinților Iosif Logodnicul, David Prorocul și Iacob, ruda Domnului); Ap. Galateni 1, 11-19; Ev. Matei 2, 13-23 (<i>Fuga în Egipt</i>); glas 5, voscr. 8	

1 IANUARIE LUNI	(†) Tăierea-împrejur cea după Trup a Domnului; †) Sf. Ier. Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei, și mama sa, Sf. Emilia (<i>Anul Nou. Tedeum</i>).
2 IANUARIE MARȚI	<i>Înainte-prăznuirea Botezului Domnului;</i> Sf. Ier Silvestru, episcopul Romei; Sf. Cuv. Serafim de Sarov
3 IANUARIE MIERCURI	Sf. Proroc Maleahi; Sf. Mc. Gordie (<i>Harți</i>)

IANUARIE 2018

4 IANUARIE JOI	Soborul Sf. 70 de Apostoli; Sf. Cuv. Teoctist; Sf. Cuv. Apolinaria
5 IANUARIE VINERI	Sf. Mc. Teopempt și Teonas; Sf. Cuv. Sinclitichia <i>(Ajunul Botezului Domnului. Post)</i>
6 IANUARIE SÂMBĂȚĂ	(†) Botezul Domnului <i>(Boboteaza – Dumnezeiasca Arătare)</i>
7 IANUARIE DUMINICĂ	†) Soborul Sf. Proroc Ioan Botezătorul
Duminica după Botezul Domnului; Ap. Efeseni 4, 7-13; Ev. Matei 4, 12-17 <i>(Începutul propovăduirii Domnului); glas 6, voscr. 9</i>	

8 IANUARIE LUNI	Sf. Cuv. Gheorghe Hozevitul; Sf. Cuv. Domnica;
9 IANUARIE MARTI	Sf. Mc. Polieuct; Sf. Cuv. Eustratie; Sf. Ier. Petru, episcopul Sevastiei
10 IANUARIE MIERCURI	Sf. Ier. Grigorie, episcopul Nyssei; †) Sf. Cuv. Antipa de la Calapodești; Sf. Ier. Dometian, episcopul Melitinei

IANUARIE 2018

11 IANUARIE JOI	† Sf. Cuv. Teodosie, începătorul vieții călugărești de obște din Palestina; Sf. Cuv. Vitalie
12 IANUARIE VINERI	Sf. Mc. Tatiana diaconița și Eutasia
13 IANUARIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Mc. Ermil și Stratonie; Sf. Ier. Iacob, episcop de Nisibe
14 IANUARIE DUMINICĂ	<i>Odovania praznicului Botezului Domnului;</i> Sf. Cuv. Mucenici din Sinai și Rait; Sf. Nina.
Duminica a 29-a după Rusalii; Ap. (al Duminicii a 28-a) Coloseni 1, 12-18; Ev. Luca 17, 12-19 (a celor 10 leproși); gals 7, voscr. 10	

15 IANUARIE LUNI	Sf. Cuv. Pavel Tebeul și Ioan Colibașul
16 IANUARIE MARTI	Cinstirea lanțului Sf. Ap. Petru; Sf. Mc. Danact citețul
17 IANUARIE MIERCURI	†) Sf. Cuv. Antonie cel Mare; Sf. Cuv. Antonie cel Nou din Veria

IANUARIE 2018

18 IANUARIE JOI	† Sf. Ier. Atanasie și Chiril, arhiepiscopii Alexandriei
19 IANUARIE VINERI	Sf. Cuv. Macarie cel Mare și Macarie Alexandrinul; Sf. Ier. Marcu, mitropolitul Efesului; Sf. Mc. Eufrasia
20 IANUARIE SÂMBĂȚĂ	†) Sf. Cuvios Eftimie cel Mare; Sf. Mucenic Eusebiu; Sf. Mucenici In, Pin și Rim
21 IANUARIE DUMINICĂ	Sf. Cuv. Maxim Mărturisitorul; Sf. Mc. Neofit; Sf. Mc. Agnia din Roma
Duminica a 32-a după Rusalii (a lui Zahau); Ap. 1 Timotei 4, 9-15; Ev. Luca 19, 1-10; glas 8, voscr. 11	

22 IANUARIE LUNI	Sf. Ap. Timotei; Sf. Cuv. Mc. Anastasie Persul
23 IANUARIE MARTI	Sf. Sfințit Mc. Clement, episcopul Ancirei; Sf. Mc. Agatanghel; Sf. Părinți de la Sinodul al VI-lea Ecumenic
24 IANUARIE MIERCURI	Sf. Cuv. Xenia; Sf. Ier. Filon, episcopul Carpasiei (Tedeum)

IANUARIE 2018

25 IANUARIE JOI	†) Sf. Ier. Grigorie Teologul, arhiepiscopul Constantinopolului; † Sf. Ier. Bretanion, episcopul Tomisului
26 IANUARIE VINERI	Sf. Cuv. Xenofont, Maria, Arcadie și Ioan
27 IANUARIE SÂMBĂȚĂ	† Aducerea moaștelor Sf. Ier. Ioan Gură de Aur; Sf. Marciana împărăteasa
28 IANUARIE DUMINICĂ	Sf. Cuv. Efreem Sirul, Isaac Sirul, Paladie și Iacob Sihastrul
Duminica a 33-a după Rusalii (a Vameșului și a Fariseului); Ap. 2 Timotei 3, 10-15; Ev. Luca 18, 10-14; glas 1, voscr. 1 (<i>Începutul Triodului</i>)	

29 IANUARIE LUNI	Aducerea moaștelor Sf. Sfințit Mucenic Ignatie Teoforul; Sf. Mucenic Filotei
30 IANUARIE MARȚI	†) Sfinții Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur; Sf. Sfințit Mc. Ipolit, episcopul Romei
31 IANUARIE MIERCURI	Sf. Mucenici doctori fără de arginți Chir și Ioan (Harți)

FEBRUARIE 2018

1 FEBRUARIE JOI	<i>Înainte-prăznuirea Întâmpinării Domnului;</i> Sf. Mc. Trifon; Sf. Mc. Perpetua și Felicitas
2 FEBRUARIE VINERI	(†) Întâmpinarea Domnului (<i>Harți</i>)
3 FEBRUARIE SÂMBĂȚĂ	Sf. și Dreptul Simeon, primitorul de Dumnezeu; Sf. Prorociță Ana
4 FEBRUARIE DUMINICĂ	Sf. Cuv. Isidor Pelusiotul; Sf. Sfințit Mc. Avramie
Duminica a 34-a după Rusalii (a întoarcerii Fiului risipitor); Ap. 1 Corinteni 6, 12-20; Ev. Luca 15, 11-32; glas 2, voscr. 2	

FEBRUARIE 2018

5	FEBRUARIE LUNI	Sf. Mc. Agata și Teodula
6	FEBRUARIE MARȚI	Sf. Ier. Vucol, episcopul Smirnei, și Fotie, patriarhul Constantinopolului; Sf. Cuv. Varsanufie cel Mare
7	FEBRUARIE MIERCURI	Sf. Ierarh Partenie, episcopul Lampsacului; Sf. Cuvios Luca din Elada

FEBRUARIE 2018

8 FEBRUARIE JOI	Sf. Mare Mc. Teodor Stratilat; Sf. Proroc Zaharia
9 FEBRUARIE VINERI	Odovania praznicului Întâmpinării Domnului; Sf. Mc. Nichifor
10 FEBRUARIE SÂMBĂȚĂ	†) Sf. Sfințit Mc. Haralambie; Sf. Mc. Valentina (<i>Sâmbăta morților - Moșii de iarnă</i>)
11 FEBRUARIE DUMINICĂ	Sf. Sfințit Mc. Vlasie, episcopul Sevastiei; Sf. Teodora împărăteasa
Duminica Înfricoșătoarei Judecăți (<i>a Lăsăturii sec de carne</i>); Ap. 1 Corinteni 8, 8-13; 9, 1-2; Ev. Matei 25, 31-46; glas 3, voscr. 3	

FEBRUARIE 2018

12	FEBRUARIE LUNI	Sf. Ier. Meletie, arhiepiscopul Antiohiei; Sf. Mc. Hristea
13	FEBRUARIE MĂRȚI	Sf. Cuv. Martinian; Sf. Ap. Acvila și soția sa, Priscila; Sf. Ier. Evloghie, patriarhul Alexandriei
14	FEBRUARIE MIERCURI	Sf. Cuv. Auxentie, Maron și Avraam (<i>Zi aliturgică.</i> <i>Dezlegare la brânză, lapte, ouă și pește</i>)

FEBRUARIE 2018

15 FEBRUARIE JOI	Sf. Ap. Onisim; Sf. Mc. Maior
16 FEBRUARIE VINERI	Sf. Sfințiți Mc. Pamfil preotul și Valent diaconul; Sf. Ier. Flavian, arhiepiscopul Constantinopolului (<i>Zi aliturgică. Dezlegare la brânză, lapte, ouă și pește</i>)
17 FEBRUARIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Mare Mc. Teodor Tiron; Sf. Mariamna; Sf. împărați Marcian și Pulheria (<i>Sâmbăta Sfinților Cuvioși</i>)
18 FEBRUARIE DUMINICĂ	Sf. Ier. Leon, episcopul Romei, (<i>Lăsatul secului pentru Postul Sfințelor Paști</i>)
Duminica Izgonirii lui Adam din Rai (<i>a Lăsatului sec de brânză</i>); Ap. Romani 13, 11-14; 14, 1-4; Ev. Matei 6, 14-21; glas 4, voscr. 4	

FEBRUARIE 2018

19	FEBRUARIE LUNI	Sf. Ap. Arhip, Filimon și soția sa, Apfia (<i>Începutul Postului Sfințelor Paști. Zi aliturgică. Canonul cel Mare</i>)
20	FEBRUARIE MĂRȚI	Sf. Ier. Leon, episcopul Cataniei, Sf. Cuv. Visarion (<i>Zi aliturgică. Canonul cel Mare</i>)
21	FEBRUARIE MIERCURI	Sf. Cuv. Timotei; Sf. Ier. Eustatie, arhiepiscopul Antiohiei (<i>Canonul cel Mare</i>)

FEBRUARIE 2018

22 FEBRUARIE JOI	Aflarea moaștelor Sfinților Mc. din Constantinopol (<i>Canonul cel Mare</i>)
23 FEBRUARIE VINERI	Sf. Sfințit Mc. Policarp, episcopul Smirnei; Sf. Cuv. Gorgonia
24 FEBRUARIE SÂMBĂȚĂ	† Întâia și a doua aflare a capului Sf. Proroc Ioan Botezătorul (<i>Sâmbăta Sfântului Teodor – Pomenirea morților</i>)
25 FEBRUARIE DUMINICĂ	Sf. Ier. Tarasie, patriarhul Constantinopolului
Duminica Întâi din Post (<i>a Ortodoxiei</i>); Ap. Evrei 11, 24-26; 32-40; Ev. Ioan 1, 43-51; glas 5, voscr. 5	

FEBRUARIE 2018

26	FEBRUARIE LUNI	Sf. Ierarh Porfirie, episcopul Gazei; Sf. Muceniță Fotini Samarineanca
27	FEBRUARIE MARȚI	Sf. Cuv. Mărturisitori Procopie și Talaleu
28	FEBRUARIE MIERCURI	†) Sf. Cuv. Ioan Casian și Gherman, din Dobrogea; Sf. Cuv. Vasile Mărturisitorul; Sf. Sfințit Mc. Proterie, patriarhul Alexandriei

MĂRTIE 2018

1 MARTIE JOI	Sf. Cuv. Mc. Evdochia; Sf. Cuv. Domnina
2 MARTIE VINERI	Sf. Sfințit Mc. Teodot, episcopul Chiriniei; Sf. Mc. Isihie
3 MARTIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Mc. Eutropie, Cleonic și Vasilisc (<i>Pomenirea morților</i>)
4 MARTIE DUMINICĂ	Sf. Cuv. Gherasim de la Iordan; Sf. Mc. Pavel și sora sa, Iuliana
Duminica a 2-a din Post (<i>a Sf. Ier. Grigorie Palama</i>); Ap. Evrei 1, 10-14; 2, 1-3; al Ierarhului: Evrei 7, 26-28; 8, 1-2; Ev. Marcu 2, 1-12 (<i>Vindecarea slăbănogului din Capernaum</i>); a Ierarhului: Ioan 10, 9-16; (<i>Iisus – Păstorul cel bun</i>); glas 6, voscr. 6	

5 MARTIE LUNI	Sf. Mc. Conon din Isauria și Conon Grădinarul; Sf. Cuv. Marcu Pustnicul
6 MARTIE MARȚI	Sf. 42 de Mucenici din Amoreea; Aflarea Sfintei Cruci
7 MARTIE MIERCURI	Sf. Sfințiți Mc. Efrem, episcopul Tomisului, Vasilevs, Evghenie, Capiton, Eterie, Agatodor și Elpidie, episcopi din Herson

MĂRTIE 2018

8 MARTIE JOI	Sf. Ier. Teofilact Mărturisitorul, episcopul Nicomidiei
9 MARTIE VINERI	†) Sf. 40 de Mucenici din Sevastia
10 MARTIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Mc. Codrat, Ciprian, Dionisie (<i>Pomenirea morților</i>)
11 MARTIE DUMINICĂ	Sf. Ier. Sofronie, patriarhul Ierusalimului
Duminica a 3-a din Post (<i>a Sfintei Cruci</i>); Ap. Evrei 4, 14-16; 5, 1-6; 5, 1-6; Ev. Marcu 8, 34-38; 9, 1; (<i>Luarea crucii și urmarea lui Hristos</i>) glas 7, voscr. 7	

12 MARTIE LUNI	Sf. Cuv. Teofan Mărturisitorul; Sf. Ier. Grigorie Dialogul, episcopul Romei; Sf. Cuv. Simeon Noul Teolog
13 MARTIE MARȚI	Aducerea moaștelor Sf. Ier. Nichifor, patriarhul Constantinopolului; Sf. Mc. Hristina din Persia
14 MARTIE MIERCURI	Sf. Cuv. Benedict de Nursia; Sf. Sfințit Mc. Alexandru preotul

MĂRTIE 2018

15 MARTIE JOI	Sf. Mucenic Agapie, Plisie și Timolau
16 MARTIE VINERI	Sf. Mc. Sabin Egipteanul; Sf. Cuv. Hristodul din Patmos
17 MARTIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Cuv. Alexie, omul lui Dumnezeu (<i>Pomenirea morților</i>) ○
18 MARTIE DUMINICĂ	Sf. Ier. Chiril, arhiepiscopul Ierusalimului
Duminica a 4-a din Post (<i>a Sf. Cuv. Ioan Scărarul</i>); Ap. Evrei 6, 13-20; al Cuviosului: Efeseni 5, 8-19; Ev. Marcu 9, 17-32 (<i>Vîndecarea fiului înatic</i>); a Cuviosului: Matei 4, 25; 5, 1-12 (<i>Predica de pe munte - Fericirile</i>); glas 8, voscr.8	

MĂRTIE 2018

19 MARTIE LUNI	Sf. Mc. Hrisant și Daria, Claudiu și Ilaria; Sf. Mc. Marian diaconul
20 MARTIE MARȚI	Sf. Cuv. Mucenici din Mănăstirea Sf. Sava cel Sfințit;
21 MARTIE MIERCURI	Sf. Ier. Iacob Mărturisitorul; Sf. Cuv. Serapion (<i>Denia Canonului Mare</i>)

MĂRTIE 2018

22 MARTIE JOI	Sf. Sfințit Mc. Vasile, preotul din Ancira; Sf. Mc. Drosida, fiica împăratului Traian
23 MARTIE VINERI	Sf. Cuv. Mc. Nikon și cei 199 de ucenici ai lui <i>(Denia Acatistului Bunei Vestiri)</i>
24 MARTIE SÂMBĂȚĂ	<i>Înainte-prăznuirea Bunei Vestiri;</i> Sf. Ier. Artemon, episcopul Seleuciei; <i>(Pomenirea morților)</i>
25 MARTIE DUMINICĂ	(†) Buna Vestire <i>(Dezlegare la pește)</i>
Duminica a 5-a din Post Ap. Duminicii: Evrei 9, 11-14; al Praznicului: Evrei 2, 11-18; Ev. Duminicii: Marcu 10, 32-45 <i>(Cererea fiilor lui Zevedeu)</i> ; a Praznicului: Luca 1, 24-38; glas 1, voscr. 9	

26 MARTIE LUNI	<i>Odovania praznicului Bunei Vestiri; Soborul Sf. Arhanghel Gavriil; Sf. Mc. Montanus preotul și soția sa, Maxima; Sfinții 26 de Mucenici din Goția</i>
27 MARTIE MARȚI	Sf. Mc. Matrona din Tesalonic; Sf. Mc. Filit și Lidia, soția sa, cu cei 4 fii ai lor
28 MARTIE MIERCURI	Sf. Cuv. Ilarion cel Nou, egumenul Pelechitului și Ștefan, făcătorul de minuni

MARTIE - APRILIE 2018

29 MARTIE JOI	Sf. Sfințiți Mc. Marcu, episcopul Aretuselor și Chiril diaconul; Sf. Mc. Iona și Varahisie
30 MARTIE VINERI	Sf. Cuv. Ioan Scărarul; Sf. Euvula, mama Sf. Pantelimon
31 MARTIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Sfințit Mucenic Ipatie, episcopul Gangrei; Sf. Mc. Veniamin diaconul (<i>Sâmbăta lui Lazăr - Pomenirea morților</i>)
1 APRILIE DUMINICĂ	† Intrarea Domnului în Ierusalim (<i>Dezlegare la pește</i>)
Duminica a 6-a din Post (<i>a Floriilor</i>). Toate ale praznicului: Ap. Filipeni 4, 4-9; Ev. Ioan 12, 1-18 (<i>Denie</i>)	

2 APRILIE LUNI	Sfânta și Marea Luni (<i>Denie</i>); Sf. Cuv. Tit, făcătorul de minuni; Sf. Mc. Amfian și Edesie
3 APRILIE MĂRȚI	Sfânta și Marea Mărți (<i>Denie</i>); Sf. Cuv. Nichita Mărturisitorul și Ilirie
4 APRILIE MIERCURI	Sfânta și Marea Miercuri (<i>Denie</i>); Sf. Cuv. Iosif Immograful, Gheorghe din Maleon și Zosima

APRILIE 2018

5 APRILIE JOI	Sfânta și Marea Joi (<i>Denia celor 12 Evanghelii</i>); Sf. Mc. Teodul și Agatopod; Sf. Mc. Victorin și cei împreună cu el
6 APRILIE VINERI	Sfânta și Marea Vineri (<i>Zi aliturgică. Denia Prohodului Domnului</i>); Sf. Sfințit Mc. Irineu, episcop de Sirmium ; Sf. Ierarh Eutihie, patriarhul Constantinopolului; Sf. Cuvios Grigorie Sinaitul și Platonida
7 APRILIE SÂMBĂȚĂ	Sfânta și Marea Sâmbătă ; Sf. Mucenic Caliopie; Sf. Ierarh Gheorghe Mărturisitorul, episcopul Mitilenei
8 APRILIE DUMINICĂ	† Învierea Domnului (<i>Sfintele Paști</i>)
Toate ale praznicului: Ap. Faptele 1, 1-8; Ev. Ioan 1, 1-17	

9 APRILIE LUNI	† Sfintele Paști; Sf. Mc. Eupsihie; Sf. Cuv. Vadim
10 APRILIE MARȚI	† Sfintele Paști; Sf. Mc. Terentie, Pompei, African, Maxim și Dima
11 APRILIE MIERCURI	†) Sf. Ier. Calinic de la Cernica, episcopul Râmnicului; Sf. Sfințit Mc. Antipa, episcopul Pergamului (<i>Harți</i>)

APRILIE 2018

12 APRILIE JOI	† Sf. Mc. Sava de la Buzău ; Sf. Ier. Vasile Mărturisitorul, episcop de Parion
13 APRILIE VINERI	† Izvorul Tămăduirii ; Sf. Sfințit Mc. Artemon; Sf. Mc. Elefterie Persul (<i>Harți</i>)
14 APRILIE SÂMBĂȚĂ	† Sf. Ier. Pahomie de la Gledin, episcopul Romanului ; Sf. Ier. Martin Mărturisitorul, episcopul Romei; Sf. Mc. Tomaida
15 APRILIE DUMINICĂ	Sf. Ap. Aristarh, Pud și Trofim; Sf. Mc. Crescent
Duminică a 2-a după Paști (a Sf. Apostol Toma). Ap. Fapte 5, 12-20; Ev. Ioan 20, 19-31; glas 1, voscr. 1	

16 APRILIE LUNI	Sf. Mc. fecioare: Agapia, Irina și Hionia
17 APRILIE MARȚI	Sf. Sfințit Mc. Simeon, episcopul Persiei
18 APRILIE MIERCURI	Sf. Cuv. Ioan, ucenicul Sf. Grigorie Decapolitul <i>(Dezlegare la pește)</i>

APRILIE 2018

19 APRILIE JOI	Sf. Cuv. Ioan de la Lavra Veche; Sf. Sfințit Mc. Pafnutie
20 APRILIE VINERI	† Sf. Ier. Teotim, episcopul Tomisului; Sf. Cuv. Teodor Trihina (<i>Dezlegare la pește</i>)
21 APRILIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Sfințit Mc. Ianuarie, episcop de Benevent; Sf. Mc. Alexandra împărăteasa
22 APRILIE DUMINICĂ	Sf. Ier. Teodor Sicheotul, episcopul Anastasiopolei
Duminica a 3-a după Paști (a Mironosițelor); Ap. Fapte 6, 1-7; Ev. Marcu 15, 43-47; 16, 1-8; glas 2, voscr. 4	

23 APRILIE LUNI	†) Sf. Mare Mc. Gheorghe, purtătorul de biruință; Sf. Mc. Valerie
24 APRILIE MARȚI	† Sf. Ierarhi Ilie Iorest, Simion Ștefan și Sava Brancovici, mitropoliții Transilvaniei; Sf. Ier. Iosif Mărturisitorul din Maramureș; Sf. Mc. Pasicrat și Valentin; Sf. Cuv. Elisabeta
25 APRILIE MIERCURI	Sf. Ap. și Evanghelist Marcu; † Sf. Cuv. Vasile de la Poiana Mărului (<i>Dezlegare la pește</i>)

APRILIE 2018

26 APRILIE JOI	Sf. Sfințit Mc. Vasilevs, episcopul Amasiei; Sf. Glafira; Sf. Mc. Chiril, Chindeu și Tasie din Axiopolis (Cernavodă)
27 APRILIE VINERI	Sf. Sfințit Mc. Simeon, rudenia Domnului, episcopul Ierusalimului (<i>Dezlegare la pește</i>)
28 APRILIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Ap. Iason și Sosipatru; Sf. Mc. Maxim, Cvintilian și Dadas din Ozovia
29 APRILIE DUMINICĂ	Sf. 9 Mucenici din Cizic; Sf. Cuv. Memnon, făcătorul de minuni
Duminica a 4-a după Paști (Vindecareă slăbănogului de la Vitezda); Ap. Fapte 9, 32-42; Ev. Ioan 5, 1-15; glas 3, voscr. 5	

30 APRILIE LUNI	Sf. Ap. Iacov al lui Zevedeu; Sf. Ier. Donat, episcopul Evriei
1 MAI MARTI	Sf. Proroc Ieremia; Sf. Cuv. Mc. Eftimie, Ignatie și Acachie
2 MAI MIERCURI	<i>Înjumătățirea Cincizecimii; Aducerea moaștelor Sf. Ier. Atanasie cel Mare; †Sf. Ier. Atanasie al III-lea (Patelarie), patriarhul Constantinopolului (Dezlegare la pește)</i>

MĂI 2018

3 MAI JOI	†) Sf. Cuv. Irodion de la Lainici; Sf. Mc. Timotei și soția sa, Mavra
4 MAI VINERI	Sf. Mc. Pelaghia; Sf. Monica, mama Fericitului Augustin (<i>Dezlegare la pește</i>)
5 MAI SÂMBĂȚĂ	Sf. Mare Mc. Irina; Sf. Cuv. Mc. Efrem cel Nou
6 MAI DUMINICĂ	Sf. și Dreptul Iov, mult răbdătorul; Sf. Mc. Varvar
Duminica a 5-a după Paști (a Samarinenței); Ap. Fapte 11, 19-30; Ev. Ioan 4, 5-42; glas 4 voscr. 7	

7 MAI LUNI	Arătarea pe cer a semnului Sfintei Cruci în Ierusalim; Sf. Mc. Acachie și Codrat
8 MAI MARTI	†) Sf. Ap. și Evanghelist Ioan Teologul; Sf. Cuv. Arsenie cel Mare
9 MAI MIERCURI	<i>Odovania Înjumătățirii cincizecimii</i>; Sf. Proroc Isaia; Sf. Mc. Hristofor; Aducerea la Bari a moaștelor Sf. Ier. Nicolae (<i>Dezlegare la pește</i>)

MĂI 2018

10	MAI JOI	Sf. Ap. Simon Zilotul
11	MAI VINERI	Sf. Sfințit Mc. Mochie preotul; Sf. Ier. Metodie și Sf. Cuv. Chiril, luminătorii slavilor (<i>Dezlegare la pește</i>)
12	MAI SÂMBĂȚĂ	†) Sf. Mc. Ioan Valahul; Sf. Ier. Epifanie, arhiepiscopul Ciprului și Gherman, patriarhul Constantinopolului
13	MAI DUMINICĂ	Sf. Mc. Glicheria; Sf. Serghie Mărturisitorul
Duminica a 6-a după Paști (<i>Vindecarea orbului din naștere</i>); Ap. Fapte 16, 16-34; Ev. Ioan 9, 1-38; glas 5, voscr. 8		

14 MAI LUNI	Sf. Mc. Isidor din Hios; Sf. Sfințit Mc. Terapont, episcopul Ciprului
15 MAI MARTI	Sf. Cuv. Pahomie cel Mare; † Sf. Ier. Iacob Putneanul, mitropolitul Moldovei
16 MAI MIERCURI	<i>Odovania praznicului Învierii Domnului;</i> Sf. Cuv. Teodor cel Sfințit; † Sf. Cuv. Sila, Paisie și Natan de la Sihăstria Putnei (Dezlegare la pește)

MĂI 2018

17	MAI JOI	† Înălțarea Domnului (Ziua Eroilor)
18	MAI VINERI	Sf. Mc. Petru, Dionisie și Paulin (<i>Dezlegare la pește</i>)
19	MAI SÂMBĂȚĂ	Sf. Sfințit Mc. Patrichie, episcopul Prusei
20	MAI DUMINICĂ	Sf. Mc. Talaleu; Sf. Cuv. Talasie; Sf. Lidia din Filipi
Duminica a 7-a după Paști (<i>a Sf. Părinți de la Sinodul I Ecumenic</i>); Ap. Fapte 20, 16-18; 28-36; Ev. Ioan 17, 1-13 (<i>Rugăciunea lui Iisus</i>); glas 6, voscr. 10		

21 MAI LUNI	†) Sfinții Mari Împărați și întocmai cu Apostolii, Constantin și mama sa, Elena
22 MAI MĂRȚI	Sf. Mc. Vasilisc și Marcel; Sf. Părinți de la Sinodul al II-lea Ecumenic
23 MAI MIERCURI	Sf. Ier. Mihail Mărturisitorul, episcopul Sinadei; Sf. Mironosiță Maria lui Cleopa (<i>Dezlegare la pește</i>)

MĂI 2018

24 MAI JOI	Sf. Cuv. Simeon cel din Muntele Minunat
25 MAI VINERI	<i>Odovania praznicului Înălțării Domnului; †A treia aflare a capului Sf. Proroc Ioan Botezătorul (Dezlegare la pește)</i>
26 MAI SÂMBĂȚĂ	Sf. Ap. Carp și Alfeu; Sf. Mc. Averchie și Elena (<i>Sâmbăta morților - Moșii de vară</i>)
27 MAI DUMINICĂ	† Pogorârea Sfântului Duh (<i>Cincizecimea sau Rusaliile</i>); Sf. Mucenic Iuliu Veteranul; Sf. Mărturisitor Ioan Rusul
Duminica a 8-a după Paști. Toate ale praznicului: Ap. Fapte 2, 1-11; Ev. Ioan 7, 37-53; 8, 12	

28 MAI LUNI	† Sf. Treime
29 MAI MARTI	Sf. Mc. Teodosia fecioara; Sf. Sfinți Mc. Olivian și Alexandru
30 MAI MIERCURI	Sf. Cuv. Isaachie Mărturisitorul și Varlaam (<i>Harți</i>)

MAI - Iunie 2018

31	MAI JOI	Sf. Mc. Ermie, Eusebiu și Haralambie
1	Iunie VINERI	Sf. Iustin Martirul și Filosoful și cei împreună cu el (<i>Harți</i>)
2	Iunie SÂMBĂȚĂ	<i>Odovania praznicului Pogorării Sfântului Duh;</i> †) Sf. Mare Mc. Ioan cel Nou de la Suceava; Sf. Ier. Nichifor Mărturisitorul, patriarhul Constantinopolului
3	Iunie DUMINICĂ	Sf. Mc. Luchilian, Ipatie și Paula fecioara
Duminica întâi după Rusalii (a Tuturor Sfinților); Ap. Evrei 11, 33-40; 12, 1-2; Ev. Matei 10, 32-33; 37-38 și 19, 27-30 (<i>Urmarea lui Hristos</i>); glas 8, voscr. 1 (<i>Lăsatul secului pentru Postul Sf. Ap. Petru și Pavel</i>)		

4 Iunie Luni	† Sf. Mc. Zotic, Atal, Camasie și Filip de la Niculițel; Sf. Ier. Mitrofan, patriarhul Constantinopolului; Sf. Mironosițe Maria și Marta, surorile Dreptului Lazăr (Începutul Postului Sf. Ap. Petru și Pavel; dezlegare la pește)
5 Iunie Marți	Sf. Sfințit Mc. Dorotei, episcopul Tirului; Sf. Mc. Apolo și Leonid
6 Iunie Miercuri	Sf. Cuv. Ilarion cel Nou, Egumenul Mănăstirii lui Dalmat

Iunie 2018

7 IUNIE JOI	Sf. Sfințit Mc. Teodot, episcopul Anciriei; Sf. Mc. Zenaida
8 IUNIE VINERI	† Sf. Mc. Nicandru și Marcian; Aducerea moaștelor Sf. Mare Mc. Teodor Stratilat
9 IUNIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Ier. Chiril, arhiepiscopul Alexandriei (<i>Dezlegare la pește</i>)
10 IUNIE DUMINICĂ	Sf. Mc. Alexandru și Antonina; Sf. Sfințit Mc. Timotei, episcopul Prusei (<i>Dezlegare la pește</i>)
Duminica a 2-a după Rusalii (<i>a Sfinților Români</i>); Ap. Romani 2, 10-16; al Sf. Români: 2 Corinteni 5, 17, 20; 6, 1, 3-7, 10; 13, 11; Ev. Matei 4, 18-23 (<i>Chemarea primimilor Apotoli</i>); a Sf. Români: Matei 5, 14-16; 10, 32-33, 17-18, 22; glas 1, voscr. 2	

11	IUNIE LUNI	Sf. Apostoli Bartolomeu și Barnaba; Sf. Ierarh Luca, arhiepiscopul Crimeei (<i>Dezlegare la pește</i>)
12	IUNIE MARȚI	Sf. Cuv. Onufrie cel Mare și Petru Atonitul
13	IUNIE MIERCURI	Sf. Mc. Achilina; Sf. Ier. Trifilie, episcopul Lefcosiei din Cipru ○

14 IUNIE JOI	Sf. Proroc Elisei; Sf. Ier. Metodie Mărturisitorul, patriarhul Constantinopolului
15 IUNIE VINERI	Sf. Proroc Amos; Sf. Mc. Isihie; Fericiții Augustin și Ieronim
16 IUNIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Ier. Tihon, episcopul Amatundei; Sf. Sfințit Mc. Marcu, episcopul Apoloniadei (<i>Dezlegare la pește</i>)
17 IUNIE DUMINICĂ	Sf. Mc. Manuil, Savel, Ismail, Inochentie și Felix (<i>Dezlegare la pește</i>)
Duminica a 3-a după Rusalii; Ap. Romani 5, 1-10; Ev. Matei 6, 22-23 (<i>Despre grijile vieții</i>); glas 2, voscr. 3	

18	IUNIE LUNI	Sf. Mc. Leontie, Ipatie și Teodul; Sf. Cuv. Erasm
19	IUNIE MARȚI	Sf. Ap. Iuda, rudenii Domnului; Sf. Cuv. Paisie cel Mare <i>(Dezlegare la pește)</i>
20	IUNIE MIERCURI	Sf. Sfințit Mc. Metodie, episcopul Patarelor; Sf. Ier. Calist, patriarhul Constantinopolului

Iunie 2018

21 Iunie Joi	Sf. Mc. Iulian din Tars și Afrodisie
22 Iunie Vineri	†) Sf. Ier. Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești; Sf. Sfințit Mc. Eusebiu, episcopul Samosatei
23 Iunie Sâmbătă	Sf. Mc. Agripina; Sf. Sfințit Mc. Aristocle preotul (<i>Dezlegare la pește</i>)
24 Iunie Duminică	(†) Nașterea Sf. Proroc Ioan Botezătorul (<i>Sânzienele sau Drăgaica</i>); † Aducerea moaștelor Sf. Mare Mc. Ioan cel Nou de la Suceava; † Sf. Ier. Niceta de Remesiana (<i>Dezlegare la pește</i>)
Duminică a 4-a după Rusalii; Ap. Romani 6, 18-23; Ev. Matei 8, 5-13 (<i>Vindecarea slugii sutașului</i>); glas 3, voscr. 4	

25 Iunie Luni	Sf. Cuv. Mc. Fevronia; Sf. Mc. Orentie și frații săi; Sf. Mc. Livia
26 Iunie Marți	Sf. Cuv. David din Tesalonic; Sf. Ier. Ioan, episcopul Goției
27 Iunie Miercuri	Sf. Cuv. Samson, primitorul de străini; Sf. Mironosiță Ioana

Iunie - Iulie 2018

28 IUNIE JOI	Aducerea moaștelor Sf. Mc. doctori fără de arginți Chir și Ioan; Sf. Mc. Papias
29 IUNIE VINERI	(†) Sf. Ap. Petru și Pavel (<i>Dezlegare la pește</i>)
30 IUNIE SÂMBĂTĂ	† Soborul Sfinților 12 Apostoli; †) Sf. Ier. Ghelasie de la Râmeț
1 IULIE DUMINICĂ	†) Sf. Ier. Leontie de la Rădăuți; Sf. Mc. doctori fără de arginți Cosma și Damian, cei din Roma
Duminica a 5-a după Rusalii; Ap. Romani 10, 1-10; Ev. Matei 8, 28-34; 9, 1 (<i>Vindecarea celor doi demonizați din ținutul Gadariei</i>); glas 4, voscr. 5	

2 IULIE LUNI	Așezarea veșmântului Născătoarei de Dumnezeu în biserica Vlaherne; †) Sf. Voievod Ștefan cel Mare; Sf. Ier. Iuvenalie, patriarhul Ierusalimului
3 IULIE MĂRȚI	Sf. Mc. Iachint; Sf. Ier. Anatolie, patriarhul Constantinopolului
4 IULIE MIERCURI	Sf. Ier. Andrei, arhiepiscopul Cretei; Sf. Cuv. Marta

1818 2018

5 IULIE JOI	† Sf. Cuv. Atanasie Atonitul; Sf. Cuv. Lampadie
6 IULIE VINERI	Sf. Cuv. Sisoe cel Mare; Sf. Mc. Lucia din Roma
7 IULIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Mare Mc. Chiriachi; Sf. Cuvios Toma din Maleon; Sf. Mucenic Evanghel
8 IULIE DUMINICĂ	Sf. Mare Mc. Procopie și mama sa, Sf. Mc. Teodosia; † Sf. Mc. Epictet preotul și Astion monahul
Duminica a 6-a după Rusalii Ap. Romani 12, 6-14; Ev. Matei 9, 1-8 (<i>Vindecarea slăbănogului din Capernaum</i>); glas 5, voscr. 6	

9 IULIE LUNI	Sf. Sfințiți Mc. Pangratie, episcopul Tavromeniei, și Chiril, episcopul Gortinei
10 IULIE MARȚI	Sf. 45 de Mucenici din Nicopolea Armeniei
11 IULIE MIERCURI	Sf. Mare Mc. Eufimia; Sf. Olga, cea întocmai cu Apostolii și luminătoarea Rusiei

12 IULIE JOI	†) Cinstirea Sfintei Icoane a Maicii Domnului <i>Prodromița de la Muntele Athos</i>; Sf. Mc. Proclu și Ilarie; Sf. Cuv. Mihail Maleinul; Sf. Veronica; Sf. Cuv. Paisie Aghioritul
13 IULIE VINERI	Soborul Sf. Arhanghel Gavriil; Sf. Cuv. Ștefan Savaitul; Sf. Cuv. Sara
14 IULIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Ap. Achila; Sf. Mc. Iust și Iraclie; Sf. Cuv. Nicodim Aghioritul
15 IULIE DUMINICĂ	Sf. Mc. Chiriț și Iulita; Sf. Vladimir, luminătorul Rusiei
Duminica a 7-a după Rusalii; (a Sf. Părinți de la Sinodul al IV-lea Ecumenic); Ap. Romani 15, 1-7; al Sf. Părinți; Tit 3, 8-15; Ev. Matei 9, 27-35 (<i>Vîndecarea a doi orbi și a unul mut din Capernaum</i>); a Sf. Părinți; Ioan 17, 1-13 (<i>Rugăciunea lui Iisus</i>); glas 6, voscr. 7	

16 IULIE LUNI	Sf. Sfințit Mc. Atinoghen cu cei 10 ucenici ai lui; Sf. Mc. Iulia
17 IULIE MARTI	Sf. Mare Mc. Marina; Sf. Ier. Eufrasie, episcopul Ionopolei
18 IULIE MIERCURI	†) Sf. Mc. Emilian de la Durostorum; Sf. Cuv. Pamvo

19 IULIE JOI	Sf. Cuv. Macrina, sora Sf. Vasile cel Mare; Sf. Cuv. Die; Aflarea moaștelor Sf. Cuv. Serafim de Sarov
20 IULIE VINERI	†) Sfântul și slăvitul Proroc Ilie Tesviteanul
21 IULIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Cuv. Simeon și Ioan Pustnicul; Sf. Proroc Iezechiel; †) Sf. Cuv. Rafael și Partenie, de la Agapia Veche
22 IULIE DUMINICĂ	Sf. Mironosiță și întocmai cu Apostolii Maria Magdalena; Sf. Cuv. Mc. Marcela
Duminica a 8-a după Rusalii; Ap.1 Corinteni 1, 10-17; Ev. Matei 14, 14-22 (Înmulțirea pâinilor); glas 7, voscr. 8	

23	IULIE LUNI	Aducerea moaștelor Sf. Sfințit Mc. Foca; Sf. Sfințit Mc. Apolinarie, Vitalie și Valeria
24	IULIE MARȚI	Sf. Mare Mc. Hristina; Sf. Mc. Ermoghen
25	IULIE MIERCURI	Adormirea Sfintei Ana, mama Preasfintei Născătoare de Dumnezeu; Sf. Părinți de la Sinodul al V-lea Ecumenic; Sf. Cuv. Olimpiada și Eupraxia

26 IULIE JOI	Sf. Sfințit Mc. Ermolae; Sf. Mc. Paraschevi din Roma; † Sf. Cuv. Ioanichie cel Nou de la Muscel
27 IULIE VINERI	†) Sf. Mare Mc. și Tămăduitor Pantelimon
28 IULIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Ap. și Diaconi: Prohor, Nicanor, Timon și Parmena; Sf. Cuv. Pavel de la Xiropotamu
29 IULIE DUMINICĂ	Sf. Mc. Calinic, Veniamin și Mamant; Sf. Mc. Teodota cu fiii săi
Duminica a 9-a după Rusalii; Ap.1 Corinteni 1, 10-17; Ev. Matei 14, 14-22 (Umblarea pe mare - Potolirea furtunii); glas 8, voscr. 9	

30	IULIE LUNI	Sf. Ap. Sila, Silvan, Crescent, Epenet și Andronic; Sf. Sfințit Mc. Valentin, episcopul Umbriei
31	IULIE MARȚI	<i>Înainte-prăznuirea scoaterii Sfintei Cruci; Sf. și Dreptul Evdochim; Sf. și Dreptul Iosif din Arimateea (Lăsatul secului pentru Postul Adormirii Maicii Domnului)</i>
1	AUGUST MIERCURI	Scoaterea Sfintei Cruci; Sf. 7 frați Mucenici Macabei <i>(Începutul Postului Adormirii Maicii Domnului)</i>

AUGUST 2018

2 AUGUST JOI	Aducerea moaștelor Sf. întâi Mc. și Arhid. Ștefan; Dreptul Gamaliel; Binecredinciosul împărat Iustinian cel Mare
3 AUGUST VINERI	Sf. Cuv. Isaachie, Dalmat și Faust; Sf. Mironosiță Salomeea; Sf. Cuv. Teodora din Tesalonic
4 AUGUST SÂMBĂȚĂ	Sf. 7 tineri din Efes; Sf. Mc. Tatuil
5 AUGUST DUMINICĂ	<i>Înainte-prăznuirea Schimbării la Față a Domnului;</i> †) Sf. Cuv. Ioan Iacob de la Neamț; Sf. Mc. Evsignie; Sf. Nona, mama Sf. Ier. Grigorie Teologul; Sf. Ier. Fabian, episcopul Romei
Duminica a 10-a după Rusalii; Ap. 1 Corinteni 4, 9-16; Ev. Matei 17, 14-23; (<i>Vîndecarea lunaticului</i>); glas 1, voscr. 10	

6 AUGUST LUNI	(†) Schimbarea la Față a Domnului (Dezlegare la pește)
7 AUGUST MARȚI	†) Sf. Cuv. Teodora de la Sihla; †) Sf. Cuv. Pafnutie – Pârnu Zugravul; Sf. Cuv. Mc. Dometie Persul; Sf. Ier. Narcis, arhiepiscopul Ierusalimului
8 AUGUST MIERCURI	Sf. Ier. Emilian Mărturisitorul, episcopul Cizicului, și Miron, episcopul Cretei

АВГУСТ 2018

9 AUGUST JOI	Sf. Ap. Matia; Sf. 10 Mc. care au pătitit pentru icoana lui Hristos
10 AUGUST VINERI	Sf. Mc. Laurențiu arhidiaconul; Sf. Sfințit Mc. Xist, episcopul Romei; Sf. Mc. Ipolit
11 AUGUST SÂMBĂȚĂ	†) Sf. Ier. Nifon, patriarhul Constantinopolului; Sf. Mc. Evplu arhidiaconul
12 AUGUST DUMINICĂ	Sf. Mc. Fotie și Anichit
Duminica a 11-a după Rusalii; Ap. 1 Corinteni 9, 2-12; Ev. Matei 18, 23-35; (Pilda datornicului nemilostiv); glas 2, voscr. 11	

13 AUGUST LUNI	<i>Odovania praznicului Schimbării la Față a Domnului; Mutarea moaștelor Sf. Cuvios Maxim Mărturisitorul; Sf. Cuv. Dorotei și Dositei</i>
14 AUGUST MARȚI	<i>Înainte-prăznuirea Adormirii Maicii Domnului; Sf. Proroc Miheia</i>
15 AUGUST MIERCURI	<i>(†) Adormirea Maicii Domnului (Dezlegare la pește)</i>

AVGUST 2018

16 AUGUST JOI	Aducerea Sf. Mahrame a Domnului din Edesa la Constantinopol; †) Sf. Martiri Brâncoveni: Constantin Voievod cu cei patru fii ai săi, Constantin, Ștefan, Radu și Matei, dimpreună cu sfetnicul Ianache; † Sf. Cuv. Iosif de la Văratec; Sf. Mc. Diomid
17 AUGUST VINERI	Sf. Mc. Miron preotul, Straton și Ciprian
18 AUGUST SÂMBĂȚĂ	Sf. Mc. Flor și Lavru
19 AUGUST DUMINICĂ	Sf. Mc. Andrei Stratilat, Timotei, Agapie și Tecla
Duminica a 12-a după Rusalii; Ap. 1 Corinteni 15, 1-11; Ev. Matei 19, 16-26; <i>(Tânărul bogat);</i> glas 3, voscr. 1	

20 AUGUST LUNI	Sf. Proroc Samuel; Sf. Mc. Sever, Eliodor și Teoharie
21 AUGUST MARȚI	Sf. Ap. Tadeu; Sf. Mc. Vasa, cu fiii ei; Sf. Mc. Donat diaconul, Romul preotul, Silvan diaconul și Venust
22 AUGUST MIERCURI	Sf. Mc. Agatonic și cei împreună cu el

АВГУСТ 2018

23 AUGUST JOI	Odovania praznicului Adormirii Maicii Domnului; Sf. Mc. Lup; Sf. Sfințit Mc. Irineu, episcopul de Lugdunum
24 AUGUST VINERI	Sf. Sfințiți Mc. Eutihie; Sf. Mc. Tation
25 AUGUST SÂMBĂȚĂ	Aducerea moaștelor Sf. Ap. Bartolomeu; Sf. Ap. Tit
26 AUGUST DUMINICĂ	Sf. Mc. Adrian și Natalia, soția sa
Duminica a 13-a după Rusalii; Ap. 1 Corinteni 16, 13-24; Ev. Matei 21, 33-44; (Pilda lucrătorilor răi); glas 4, voscr. 2	

27	AUGUST LUNI	Sf. Cuv. Pimen cel Mare; Sf. Mc. Fanurie; Sf. Ier. Osie, episcopul Cordobei
28	AUGUST MARȚI	Sf. Cuv. Moise Etiopianul; Dreptul Iezechia
29	AUGUST MIERCURI	(†) Tăierea capului Sf. Proroc Ioan Botezătorul (Post)

AUGUST - SEPTEMBRIE 2018

30 AUGUST JOI	†) Sf. Ierarhi Varlaam, mitropolitul Moldovei și Ioan de la Râșca și Secu, episcopul Romanului; Sf. Ierarhi Alexandru, Ioan și Pavel cel Nou, patriarhii Constantinopolului
31 AUGUST VINERI	Așezarea cinstului brâu al Maicii Domnului în raclă
1 SEPTEMBRIE SÂMBĂȚĂ	†) Începutul anului bisericesc; † Sf. Cuv. Dionisie Exiguul (cel Smerit); Sf. Cuv. Simeon Stâlpnicul (<i>Tedeum</i>)
2 SEPTEMBRIE DUMINICĂ	Sf. Mc. Mamant; Sf. Ier. Ioan Postitorul, patriarhul Constantinopolului
Duminica a 14-a după Rusalii; Ap. 2 Corinteni 1, 21-24; Ev. Matei 22, 2-14; (<i>Pilda nunții fiului de împărat</i>); glas 5, voscr. 3	

SEPTEMBRIE 2018

3 SEPTEMBRIE LUNI	Sf. Sfințit Mc. Antim, episcopul Nicomidiei; Sf. Cuv. Teoctist; † Sf. Cuv. Neofit și Meletie de la Mănăstirea Stânișoara
4 SEPTEMBRIE MARȚI	Sf. Sfințit Mc. Vavila, episcopul Antiohiei; Sf. Proroc Moise; Sf. Mc. Petroniu
5 SEPTEMBRIE MIERCURI	Sf. Proroc Zaharia și Dreapta Elisabeta, părinții Sf. Ioan Botezătorul

SEPTEMBRIE 2018

6 SEPTEMBRIE JOI	Pomenirea minunii Sf. Arhanghel Mihail în Colose; Sf. Mc. Eudoxie
7 SEPTEMBRIE VINERI	<i>Înainte-prăznuirea Nașterii Maicii Domnului;</i> Sf. Mc. Sozont; † Sf. Cuv. Simeon și Amfilohie de la Pângărați
8 SEPTEMBRIE SÂMBĂTĂ	(†) Nașterea Maicii Domnului
9 SEPTEMBRIE DUMINICĂ	Sf. și Dreptii dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana; † Sf. Cuv. Chiriac de la Tazlău; † Sf. Cuv. Onufrie de la Vorona; Sf. Părinți de la Sinodul al III-lea Ecumenic ○
Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci; Ap. Galateni 6, 11-18; Ev. Ioan 3, 13-17 (Convorbirea lui Iisus cu Nicodim); glas 6, voscr. 4	

SEPTEMBRIE 2018

10 SEPTEMBRIE LUNI	Sf. Mc. Minodora, Mitrodora și Nimfodora
11 SEPTEMBRIE MARȚI	Sf. Cuv. Teodora din Alexandria; Sf. Cuv. Eufrosin bucătarul
12 SEPTEMBRIE MIERCURI	<i>Odovania praznicului Nașterii Maicii Domnului;</i> Sf. Mc. Avtonom, Macedonie și Teodul

SEPTEMBRIE 2018

13 SEPTEMBRIE JOI	<i>Înainte-prăznuirea Înălțării Sf. Cruci; † Târnosirea Bisericii Învierii din Ierusalim; Sf. Sfințiți Mc. Corneliu Sutașul și Ciprian, episcopul Cartaginei; † Sf. Cuv. Ioan de la Prislop; Sf. Mc. din Dobrogea: Macrobie, Gordian, Ilie, Zotic, Lucian și Valerian</i>
14 SEPTEMBRIE VINERI	(†) Înălțarea Sfintei Cruci (Post)
15 SEPTEMBRIE SÂMBĂȚĂ	(†) Sf. Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș, mitropolitul Banatului; † Sf. Mare Mc. Nichita; † Sf. Ier. Visarion, arhiepiscopul Larisei
16 SEPTEMBRIE DUMINICĂ	Sf. Mare Mc. Eufimia; Sf. Mc. Meletina și Ludmila
Duminica după Înălțarea Sfintei Cruci; Ap. Galateni 2, 16-20; Ev. Marcu 8, 34-38; 9, 1 (Luarea Crucii și urmarea lui Hristos); glas 7, voscr. 5	

SEPTEMBRIE 2018

17 SEPTEMBRIE LUNI	Sf. Mc. Sofia și fiicele sale: Pistis, Elpis și Agapi
18 SEPTEMBRIE MARȚI	Sf. Ier. Eumenie, episcopul Gortinei; Sf. Mc. Ariadna
19 SEPTEMBRIE MIERCURI	Sf. Mc. Trofim, Savatie și Dorimedont

SEPTEMBRIE 2018

20 SEPTEMBRIE JOI	Sf. Mari Mc. Eustatie și soția sa, Teopista, cu cei doi fii ai lor: Agapie și Teopist
21 SEPTEMBRIE VINERI	<i>Odovania praznicului Înălțării Sfintei Cruci;</i> Sf. Ap. Codrat; Sf. Proroc Iona
22 SEPTEMBRIE SÂMBĂȚĂ	† Sf. Ierarh Mc. Teodosie de la Mănăstirea Brazi, mitropolitul Moldovei; Sf. Sfințit Mc. Foca, episcop de Sinope
23 SEPTEMBRIE DUMINICĂ	Zămislirea Sf. Proroc Ioan Botezătorul; Sf. Cuv. Xantipa și Polixenia
Duminica a 18-a după Rusalii; Ap. 2 Corinteni 9, 6-11; Ev. Luca 5, 1-11 (<i>Pescuirea minunată</i>); glas 8, voscr. 6	

SEPTEMBRIE 2018

24 SEPTEMBRIE LUNI	Sf. Mare Muceniță și întocmai cu Apostolii Tecla; Sf. Cuv. Siluan Athonitul
25 SEPTEMBRIE MARȚI	Sf. Cuv. Eufrosina; Sf. Cuv. Pafnutie Egipteanul; Sf. Cuv. Serghie de la Radonej
26 SEPTEMBRIE MIERCURI	†) Mutarea Sf. Ap. și Evanghelist Ioan; † Sf. Voievod Neagoe Basarab; Dreptul Ghedeon

SEPTEMBRIE 2018

27 SEPTEMBRIE JOI	†) Sf. Ier. Martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești; Sf. Mc. Calistrat și Epiharia
28 SEPTEMBRIE VINERI	† Sf. Cuv. Hariton Mărturisitorul; Sf. Proroc Baruh
29 SEPTEMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Cuv. Chiriac Sihastrul; Sf. Mc. Petronia
30 SEPTEMBRIE DUMINICĂ	Sf. Ier. Grigorie Luminătorul, arhiepiscopul Armeniei; Sf. Mucenici Ripsimia și Gaiani
Duminica a 19-a după Rusalii; Ap. 2 Corinteni 11, 31-33; 12, 1-9; Ev. Luca 6, 31-36 (Predica de pe munte – Iubirea vrăjmașilor); glas 1, voscr. 7	

1 OCTOMBRIE LUNI	†) Acoperământul Maicii Domnului; Sf. Apostol Anania; Sf. Cuvios Roman Melodul; † Sf. Cuvioși Iosif și Chiriac de la Bisericani
2 OCTOMBRIE MARȚI	Sf. Sfințit Mc. Ciprian; Sf. Mc. Iustina fecioara
3 OCTOMBRIE MIERCURI	Sf. Sfințit Mc. Dionisie Areopagitul; Sf. Mc. Teoctist

OCTOMBRIE 2018

4 OCTOMBRIE JOI	Sf. Sfințit Mc. Ierotei, episcopul Atenei
5 OCTOMBRIE VINERI	Sf. Mc. Haritina; † Sf. Cuv. Daniil și Misail de la Mănăstirea Turnu
6 OCTOMBRIE SÂMBĂȚĂ	† Sf. Ap. Toma; Sf. Mc. Erotiida
7 OCTOMBRIE DUMINICĂ	† Sf. Mari Mc. Serghie și Vah; Sf. Mc. Iulian preotul, Chesarie diaconul și Polihronie
Duminica a 20-a după Rusalii; Ap. Galateni 1, 11-19; Ev. Luca 7, 11-16 (Învierea fiului văduvei din Nain); glas 2, voscr. 8	

OCTOMBRIE 2018

8 OCTOMBRIE LUNI	Sf. Cuv. Pelaghia și Taisia
9 OCTOMBRIE MĂRȚI	† Sf. Ap. Iacov al lui Alfeu; Sf. Cuv. Andronic și Atanasia ○
10 OCTOMBRIE MIERCURI	Sf. Mc. Evlampie și sora sa, Evlampia; Sf. Cuv. Vasian și Teofil Mărturisitorul

OCTOMBRIE 2018

11 OCTOMBRIE JOI	Sf. Ap. Filip, unul dintre cei 7 diaconi; Sf. Ier. Teofan Mărturisitorul, episcopul Niceei
12 OCTOMBRIE VINERI	Sf. Mc. Prov, Tarah și Andronic; Sf. Ier. Cosma, episcopul Maiumei
13 OCTOMBRIE SÂMBĂȚĂ	† Aducerea moaștelor Sfântului Apostol Andrei la Iași ; Sf. Mc. Carp, Pabil, Agatodor, Agatonica și Florentie
14 OCTOMBRIE DUMINICĂ	†) Sf. Cuv. Parascheva de la Iași ; Sf. Mc. Nazarie, Ghervasie, Protasie și Chelsie
Duminica a 21-a după Rusalii (<i>a Sfinților Părinți de la Sinodul al VII-lea Ecumenic</i>); Ap. Galateni 2, 16-20; al Sf. Părinți: Tit 3, 8-15; Ev. Luca 8, 5-15 (<i>Pilda semănătorului</i>); a Sf. Părinți: Ioan 17, 1-13 (<i>Rugăciunea lui Iisus</i>); glas 3, voscr. 9	

15 OCTOMBRIE LUNI	Sf. Sfințit Mc. Lucian, preotul din Antiohia
16 OCTOMBRIE MARȚI	Sf. Mc. Longhin Sutașul
17 OCTOMBRIE MIERCURI	Sf. Proroc Oseea; Sf. Cuv. Mc. Andrei Criteanul

OCTOMBRIE 2018

18 OCTOMBRIE JOI	† Sf. Ap. și Evanghelist Luca; Sf. Mc. Marin cel Bătrân
19 OCTOMBRIE VINERI	Sf. Proroc Ioil; Sf. Mc. Uar; Sf. Cleopatra; Sf. Cuv. Ioan de la Rila
20 OCTOMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Mare Mc. Artemie; Sf. Cuv. Gherasim din Chefalonia
21 OCTOMBRIE DUMINICĂ	†) Sf. Cuv. Mărturisitori: Visarion și Sofronie; Sf. Mc. Oprea; Sf. Preoți Mărturisitori: Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel; Sf. Cuv. Ilarion cel Mare
Duminica a 23-a după Rusalii; Ap. Efeseni 2, 4-10; Ev. Luca 8, 26-39 (<i>Vîndecarea demonizatului din ținutul Gherghesenilor</i>); glas 4, voscr. 10	

OCTOMBRIE 2018

22 OCTOMBRIE LUNI	Sf. Ier. Averchie, episcopul Ierapolei, cel întocmai cu Apostolii; Sf. 7 tineri din Efes
23 OCTOMBRIE MARȚI	Sf. Ap. Iacov, rudenia Domnului, întâiul episcop al Ierusalimului; Sf. Cuv. Macarie Romanul
24 OCTOMBRIE MIERCURI	Sf. Mare Mucenic Areta; Sf. Mc. Marcu, Sotirih și Valentin

OCTOMBRIE 2018

25 OCTOMBRIE JOI	Sf. Mc. Marcian și Martirie; Sf. Tavita
26 OCTOMBRIE VINERI	†) Sf. Mare Mc. Dimitrie, Izvorătorul de Mir
27 OCTOMBRIE SÂMBĂȚĂ	† Sf. Cuv. Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor <i>(ale cărui moaște se află în Catedrala Patriarhală)</i> ; Sf. Mc. Nestor
28 OCTOMBRIE DUMINICĂ	† Sf. Ier. Iachint, mitropolitul Țării Românești; Sf. Mc. Terentie, soția sa, Neonila și cei 7 fii; Sf. Ier. Firmilian, episcopul Cezareei Capadociei
Duminica a 24-a după Rusalii; Ap. Efeseni 2, 14-22; Ev. Luca 8, 41-56 <i>(Învierea fiicei lui Iair); glas 5, voscr. 11</i>	

OCTOMBRIE 2018

29 OCTOMBRIE LUNI	Sf. Cuv. Mc. Anastasia Romana; Sf. Cuv. Avramie și Maria, nepoata sa
30 OCTOMBRIE MARȚI	Sf. Sfințit Mc. Zenovie, episcopul Ciliciei și sora sa, Zenovia; Sf. Ap. Cleopa
31 OCTOMBRIE MIERCURI	Sf. Ap. Apelie, Stahie, Amplie, Urban, Aristobul și Narcis; Sf. Mc. Epimah

NOIEMBRIE 2018

1 NOIEMBRIE JOI	Sf. doctori fără de arginți Cosma și Damian, cei din Asia
2 NOIEMBRIE VINERI	Sf. Mc. Achindin, Pigasie, Aftonie, Elpidifor și Anempodist
3 NOIEMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Sfințiți Mc. Achepsima, Iosif și Aitala; Așezarea moaștelor Sf. Mare Mc. Gheorghe în Lida (<i>Sâmbăta morților - Moșii de toamnă</i>)
4 NOIEMBRIE DUMINICĂ	Sf. Cuv. Ioanichie cel Mare; Sf. Cuv. Gheorghe Mărturisitorul din Drama
Duminica a 22-a după Rusalii; Ap. Galateni 6, 11-18; Ev. Luca 16, 19-31 (<i>Bogatul nemilostiv și săracul Lazăr</i>); glas 6, voscr. 1	

NOIEMBRIE 2018

5 NOIEMBRIE LUNI	Sf. Mc. Galaction și Epistimia
6 NOIEMBRIE MARȚI	Sf. Ier. Pavel Mărturisitorul, patriarhul Constantinopolului; Sf. Cuv. Luca din Sicilia
7 NOIEMBRIE MIERCURI	Sfinții 33 de Mucenici din Melitina; Sf. Cuvios Lazăr din Muntele Galisie ○

NOIEMBRIE 2018

8 NOIEMBRIE JOI	†) Soborul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil și al tuturor cereștilor puteri
9 NOIEMBRIE VINERI	Sf. Ier. Nectarie de la Eghina; Sf. Mc. Claudiu, Castor, Sempronian și Nicostrat; Sf. Mc. Onisifor și Porfirie; Sf. Cuv. Matrona;
10 NOIEMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Ap. Olimp, Rodion, Sosipatru, Erast, Terțiu și Cvart; Sf. Mc. Orest
11 NOIEMBRIE DUMINICĂ	† Sf. Mare Mc. Mina; Sf. Mc. Victor, Vichentie și Ștefanida; Sf. Cuv. Teodor Studitul
Duminica a 25-a după Rusalii; Ap. Efeseni 4, 1-7; Ev. Luca 10, 25-37 <i>(Pilda samarineanului milostiv); glas 7, voscr. 2</i>	

NOIEMBRIE 2018

12 NOIEMBRIE LUNI	Sf. Ier. Ioan cel Milostiv, patriarhul Alexandriei; † Sf. Martiri și Mărturisitori Năsăudeni: Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigorie din Zagra și Vasile din Telciu; Sf. Cuv. Nil Pustnicul
13 NOIEMBRIE MARȚI	†) Sf. Ier. Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului și mama sa, Sf. Antuza (<i>Lăsatul secului pentru Postul Nașterii Domnului</i>)
14 NOIEMBRIE MIERCURI	Sf. Ap. Filip, unul dintre cei 12 Apostoli; Sf. Ier. Grigorie Palama, arhiepiscopul Tesalonicului (<i>Începutul Postului Nașterii Domnului</i>)

NOIEMBRIE 2018

15 NOIEMBRIE JOI	†) Sf. Cuv. Paisie de la Neamț; Sf. Mc. și Mărturisitori: Gurie, Samona și Aviv diaconul
16 NOIEMBRIE VINERI	Sf. Ap. și Evanghelist Matei
17 NOIEMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Ier. Grigorie Taumaturgul, episcopul Neocezareei și Ghenadie, patriarhul Constantinopolului; Sf. Cuv. Lazăr Zugravul
18 NOIEMBRIE DUMINICĂ	Sf. Mc. Platon, Roman și Zaheu
Duminica a 26-a după Rusalii; Ap. Efeseni 5, 8-19; Ev. Luca 12, 16-21 <i>(Pilda bogatului căruia i-a rodit țarina); glas 8, voscr. 3</i>	

NOIEMBRIE 2018

19 NOIEMBRIE LUNI	Sf. Proroc Avdie; Sf. Mc. Varlaam
20 NOIEMBRIE MARȚI	Înainte-prăznuirea Intrării în biserică a Maicii Domnului; †) Sf. Cuv. Grigorie Decapolitul; Sf. Mc. Dasie; Sf. Ier. Proclu, arhiepiscopul Constantinopolului
21 NOIEMBRIE MIERCURI	(†) Intrarea în Biserică a Maicii Domnului (Dezlegare la pește)

NOIEMBRIE 2018

22 NOIEMBRIE JOI	Sf. Ap. Filimon, Arhip, Onisim și Apfia; Sf. Mc. Cecilia
23 NOIEMBRIE VINERI	† Sf. Cuv. Antonie de la Iezerul Vâlcii; Sf. Ier. Amfilohie, episcopul Iconiei și Grigorie, episcopul Acragandelor
24 NOIEMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Sfințiți Mucenici Clement, episcopul Romei și Petru, episcopul Alexandriei (<i>Dezlegare la pește</i>)
25 NOIEMBRIE DUMINICĂ	<i>Odovania praznicului Intrării în biserică a Maicii Domnului; † Sf. Mare Mc. Ecaterina; Sf. Mare Mc. Mercurie (<i>Dezlegare la pește</i>)</i>
Duminica a 30-a după Rusalii; Ap. Coloseni 3, 12-16; Ev. Luca 18, 18-27 (<i>Dregătorul bogat – Păzirea poruncilor</i>); glas 1, voscr. 4	

NOIEMBRIE 2018

26 NOIEMBRIE LUNI	Sf. Cuv. Alipie Stâlpnicul, Nikon și Stelian Paflagonul
27 NOIEMBRIE MĂRȚI	Sf. Mare Mc. Iacob Persul; Sf. Cuv. Natanael și Pinufrie
28 NOIEMBRIE MIERCURI	Sf. Cuv. Mc. Ștefan cel Nou; Sf. Mc. Irinarh

NOIEMBRIE - DECEMBRIE 2018

29 NOIEMBRIE JOI	Sf. Mc. Paramon și Filumen; Sf. Cuv. Pitirun
30 NOIEMBRIE VINERI	†) Sf. Ap. Andrei, cel Întâi chemat, Ocrotitorul României; † Sf. Ier. Andrei Șaguna, mitropolitul Transilvaniei; Sf. Ier. Frumentie, episcopul Etiopiei (Dezlegare la pește)
1 DECEMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Proroc Naum; Sf. Cuv. Filaret cel Milostiv (Tedeum; dezlegare la pește)
2 DECEMBRIE DUMINICĂ	Sf. Proroc Avacum; Sf. Mc. Miropi; Sf. Cuv. Porfirie Cavescolivitul; Sf. Ier. Solomon, arhiepiscopul Efesului (Dezlegare la pește)
Duminica a 31-a după Rusalii; Ap. 1 Timotei 1, 15-17; Ev. Luca 18, 35-43 (Vindecarea orbului din Ierihon); glas 2, voscr. 5	

3 DECEMBRIE LUNI	† Sf. Cuv. Gheorghe de la Cernica și Căldărușani; Sf. Proroc Sofonie (<i>Dezlegare la pește</i>)
4 DECEMBRIE MARȚI	† Sf. Mare Mucenic Varvara; Sf. Cuvios Ioan Damaschin (<i>Dezlegare la pește</i>)
5 DECEMBRIE MIERCURI	†) Sf. Cuvios Sava cel Sfințit; Sf. Mucenic Anastasie

DECEMBRIE 2018

6 DECEMBRIE JOI	†) Sf. Ier. Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni (<i>Dezlegare la pește</i>)
7 DECEMBRIE VINERI	†) Sf. Mc. Filofteia de la Curtea de Argeș; Sf. Ier. Ambrozie, episcopul Mediolanului
8 DECEMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Cuv. Patapie; Sf. Ap. Cezar, Tihic și Onisifor (<i>Dezlegare la pește</i>)
9 DECEMBRIE DUMINICĂ	Zămisirea Sfintei Fecioare Maria de către Sf. Ana; Sf. Prorociță Ana, mama Prorocului Samuel (<i>Dezlegare la pește</i>)
Duminica a 27-a după Rusalii Ap. Efeseni 6, 10-17; Ev. Luca 13, 10-17 (<i>Tămăduirea femeii gârbove</i>); glas 3, voscr. 6	

DECEMBRIE 2018

10 DECEMBRIE LUNI	Sf. Mc. Mina, Ermoghen și Evgraf
11 DECEMBRIE MARȚI	Sf. Cuv. Daniil Stâlpnicul și Luca cel Nou
12 DECEMBRIE MIERCURI	†) Sf. Ier. Spiridon, episcopul Trimitundei, făcătorul de minuni; Sf. Ier. Alexandru, arhiepiscopul Ierusalimului

DECEMBRIE 2018

13 DECEMBRIE JOI	†) Sf. Ier. Dosoftei, mitropolitul Moldovei ; † Sf. Mari Mc. Eustratie, Auxentie, Evghenie, Mardarie și Orest; Sf. Mc. Lucia din Siracuza (<i>Dezlegare la pește</i>)
14 DECEMBRIE VINERI	Sf. Mc. Tirs, Calinic, Filimon și Apolonie
15 DECEMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Sfințit Mc. Elefterie, episcopul Iliriei; Sf. Mc. Antia și Suzana (<i>Dezlegare la pește</i>)
16 DECEMBRIE DUMINICĂ	Sf. Proroc Agheu; Sf. Teofana împărăteasa (<i>Dezlegare la pește</i>)
Duminica a 28-a după Rusalii (a Sf. Strămoși după trup ai Domnului); Ap. Sf. Strămoși: Coloseni 3, 4-11; Ev. Luca 14, 16-24 (<i>Pilda celor poștiți la cină</i>); glas 4, voscr. 7	

DECEMBRIE 2018

17 DECEMBRIE LUNI	Sf. Proroc Daniel și Sfinții trei tineri: Anania, Azaria și Misail
18 DECEMBRIE MARȚI	† Sf. Cuv. Daniil Sihastrul; Sf. Mc. Sebastian și Zoe; Sf. Ier. Modest, arhiepiscopul Ierusalimului (<i>Dezlegare la pește</i>)
19 DECEMBRIE MIERCURI	Sf. Mc. Bonifatie; Sf. Aglaia; Sf. Ier. Grichentie, episcopul Etiopiei

DECEMBRIE 2018

20 DECEMBRIE JOI	<i>Înainte-prăznuirea Nașterii Domnului;</i> Sf. Sfințit Mc. Ignatie Teoforul, episcopul Antiohiei
21 DECEMBRIE VINERI	Sf. Mc. Iuliana din Nicomidia; Sf. Mc. Temistocle
22 DECEMBRIE SÂMBĂȚĂ	† Sf. Ierarh Petru Movilă, mitropolitul Kievului; Sf. Mare Mc. Anastasia
23 DECEMBRIE DUMINICĂ	Sfinții 10 Mucenici din Creta; Sf. Ier. Pavel, arhiepiscopul Neocezareei
Duminica dinaintea Nașterii Domnului (a Sf. Părinți după trup ai Domnului); Ap. Evrei 11, 9-10; 32-40; Ev. Matei 1, 1-25 (<i>Genealogia Mântuitorului</i>); glas 5, voscr. 8	

24 DECEMBRIE LUNI	Sf. Cuv. Mc. Eugenia (<i>Ajunul Crăciunului</i>)
25 DECEMBRIE MARȚI	(†) Nașterea Domnului (<i>Crăciunul</i>)
26 DECEMBRIE MIERCURI	†) Soborul Maicii Domnului; †) Sf. Cuv. Nicodim cel Sfințit de la Tismana; Sf. Sfințit Mc. Eftimie, episcopul Sardei (<i>Harți</i>)

DECEMBRIE 2018

27 DECEMBRIE JOI	† Sfântul Ap., Întâiul Mc. și Arhidiacon Ștefan; Sf. Cuv. Teodor Mărturisitorul
28 DECEMBRIE VINERI	Sfinții 20.000 de Mucenici din Nicomidia (<i>Harți</i>)
29 DECEMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sfinții 14.000 de prunci uciși din porunca lui Irod; Sf. Cuvioși Marcel și Tadeu
30 DECEMBRIE DUMINICĂ	Sf. Mc. Anisia fecioara; Sf. Cuv. Teodora; Sf. Cuv. Leon
Duminica după Nașterea Domnului (<i>a Sfinților Iosif Logodnicul, David Prorocul și Iacob, rudenia Domnului</i>); Ap. Galateni 1, 11-19; Ev. Matei 2, 13-23 (<i>Fuga în Egipt</i>); glas 6, voscr. 9	

DECEMBRIE 2018 - IANUARIE 2019

31 DECEMBRIE LUNI	Odovania praznicului Nașterii Domnului; Sf. Cuv. Melania Romana; Sf. Mc. Hermes (Slujba în noaptea trecerii dintre ani)
1 IANUARIE MARȚI	(†) Tăierea-împrejur cea după Trup a Domnului; †) Sf. Ier. Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei, și mama sa, Sf. Emilia (Anul Nou. <i>Tedeum</i>).
2 IANUARIE MIERCURI	Înainte-prăznuirea Botezului Domnului; Sf. Ier Silvestru, episcopul Romei; Sf. Cuv. Serafim de Sarov Sf. Proroc Maleahi; Sf. Mc. Gordie (Harți)

DATA SFINTELOR PAȘTI

2019	28 aprilie	2022	24 aprilie
2020	19 aprilie	2023	16 aprilie
2021	2 mai	2024	5 mai

FAZELE LUNII

lună plină
lună nouă

primul pătrar
ultimul pătrar

RÂNDUIELI BISERICESTI ÎN ANUL 2018

Zile de post și posturi de peste an

- Miercurile și vinerile de peste an, în afară de cele cu dezlegare, însemnate cu *harți*
- Ajunul Bobotezei (vineri, 5 ianuarie)
- Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul (miercuri, 29 august)
- Înălțarea Sfintei Cruci (vineri, 14 septembrie)
- Postul Sfintelor Paști (luni, 19 februarie - sâmbătă, 7 aprilie)
- Postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel (luni, 4 iunie - vineri, 29 iunie)
- Postul Adormirii Maicii Domnului (miercuri, 1 august - miercuri, 15 august)
- Postul Nașterii Domnului (miercuri, 14 noiembrie - luni, 24 decembrie)

Zile aliturgice și zile cu diferite Liturghii

- *Zile aliturgice (în care nu se săvârșește nicio Sfântă Liturghie):* miercuri și vineri, în săptămâna Lăsatului sec de brânză (14 și 16 februarie); luni și marți, în prima săptămână a Postului Sfintelor Paști (19 și 20 februarie); în Sfânta și Marea Vineri (6 aprilie).
- *Liturghia Sfântului Vasile cel Mare* se săvârșește de 10 ori pe an: 1 și 5 ianuarie; 25 februarie; 4, 11, 18 și 25 martie; 5 și 7 aprilie; 24 decembrie.
- *Liturghia Darurilor înainte-sfințite* se săvârșește în zilele de rând din Postul Sfintelor Paști (luni - vineri), începând de miercuri în prima săptămână a Postului, până în Sfânta și Marea Miercuri inclusiv.
- *Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur* se săvârșește în toate celelalte zile.

Zile în care nu se săvârșesc parastase

În toate duminicile de peste an; la Praznicele Împărătești (la Înălțarea Domnului se va săvârși doar pomenirea specială a eroilor); în zilele de rând (luni-vineri) ale Postului Mare; în zilele aliturgice; în

perioada de la Duminica Floriilor până la Duminica Sfântului Apostol Toma (1 – 15 aprilie); în perioada de la Crăciun până la Bobotează (25 decembrie - 6 ianuarie).

Zile și date importante

- *Ziua Culturii Naționale* (luni, 15 ianuarie)
- *Ziua Unirii Principatelor Române, sărbătoare națională* (miercuri, 24 ianuarie)
- *Ziua Deținuților Politici Anticomuniști din perioada 1944-1989 în România* (vineri, 9 martie)
- *Ziua Independenței României - 1877, a Victoriei antinaziste - 1945 și a Europei - 1950* (miercuri, 9 mai)
- *10 Mai - sărbătoare națională* (joi, 10 mai)
- *Ziua Națională a Familiei* (duminică, 13 mai)
- *Ziua națională de cinstire a martirilor din temnițele comuniste* (luni, 14 mai)
- *Duminica părinților și copiilor* (duminică, 3 iunie)
- *Duminica românilor migranți* (duminică, 19 august)
- *Începutul anului bisericesc; Ziua rugăciunii pentru mediu* (sâmbătă, 1 septembrie)
- *Ziua Bibliei* (marți, 13 noiembrie)

Sărbători bisericești naționale

- *Înălțarea Domnului – Ziua Eroilor* (joi, 17 mai)
- *Sf. Apostol Andrei cel Întâi chemat, Ocrotitorul României* (vineri, 30 noiembrie)

Zile și sărbători legale în care nu se lucrează

- *Anul Nou* (luni, 1, și marți, 2 ianuarie)
- *Ziua Unirii Principatelor Române* (miercuri, 24 ianuarie)
- *Prima și a doua zi de Paști* (duminică, 8 și luni, 9 aprilie)
- *Sărbătoarea internațională a muncii* (marți, 1 mai)
- *Prima și a doua zi de Rusalii* (duminică, 27 și luni, 28 mai)
- *Ziua Copilului* (1 iunie)
- *Adormirea Maicii Domnului* (miercuri, 15 august)
- *Sf. Apostol Andrei cel Întâi chemat, Ocrotitorul României* (vineri,

- 30 noiembrie)
- *Ziua Națională a României* (sâmbătă, 1 decembrie)
- *Prima și a doua zi de Crăciun* (marți, 25 și miercuri, 26 decembrie)

Nu se fac nunți (în anul 2018)

În toate zilele de post și în posturile de peste an (enumerate mai sus); în ajunul și în zilele Praznicelor Împărătești (1 - 2 februarie; 16 - 17 mai; 26 - 28 mai; 15 august; 13 - 14 septembrie); de luni după Lăsatul secului de carne pentru Postul Sf. Paști până la Duminica Sf. Apostol Toma (12 februarie - 15 aprilie); de la Crăciun până la Bobotează (25 decembrie - 6 ianuarie).

NU SE FAC NUNȚI (ÎN ANUL 2019)

În toate zilele de post și în posturile de peste an; în ajunul și în zilele Praznicelor Împărătești (1 - 2 februarie; 5 - 6 și 15 - 17 iunie; 15 august; 13 - 14 septembrie); de luni după Lăsatul secului de carne pentru Postul Sf. Paști până la Duminica Sf. Apostol Toma (4 martie - 5 mai); în Postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel (22 - 28 iunie); în Postul Adormirii Maicii Domnului (31 iulie - 14 august); în Postul Nașterii Domnului (15 noiembrie - 24 decembrie); în perioada de la Crăciun până la Bobotează (25 decembrie - 6 ianuarie).

ORGANIZAREA CANONICĂ A BISERICII ORTODOXE

Atunci când ne referim la Biserica Ortodoxă universală, spunem despre ea că este „Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească“, Biserica cea adevărată întemeiată de către Mântuitorul Iisus Hristos.

Pe plan local, organizatoric, astăzi în lume Biserica Ortodoxă este alcătuită din mai multe Biserici locale surori, „autocefale“ sau cu o conducere de sine stătătoare, după practica din cele mai vechi timpuri. Aceste Biserici, deși au o conducere proprie printr-un Sfânt Sinod, sunt în comuniune deplină, fapt care se exprimă în mod văzut prin comuniunea euharistică cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos.

Configurația canonică a Bisericii Ortodoxe la începutul anului 2018 este următoarea:

1. Patriarhia Ecumenică a Constantinopolului

Patriarh: Sanctitatea Sa *Bartolomeu I*, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului

2. Patriarhia Alexandriei și a întregii Africi

Patriarh: Preafericirea Sa *Teodor al II-lea*, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi

3. Patriarhia Antiohiei

Patriarh: Preafericirea Sa *Ioan al X-lea*, Patriarhul Antiohiei și al întregului Orient

4. Patriarhia Ierusalimului

Patriarh: Sanctitatea Sa *Teofil al III-lea*, Patriarhul Ierusalimului

5. Patriarhia Rusă

Patriarh: Sanctitatea Sa *Chiril*, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii

6. Patriarhia Română

Patriarh: Preafericirea Sa *Daniel*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

7. Patriarhia Sârbă

Patriarh: Preafericirea Sa *Irineu*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sârbe

8. Patriarhia Bulgară

Patriarh: Preafericirea Sa *Neofit*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Bulgare

9. Patriarhia Georgiană

Patriarh: Sanctitatea Sa *Ilie al II-lea*, Patriarhul Georgiei

10. Biserica Ciprului

Arhiepiscop: Preafericirea Sa *Hrisostom al II-lea*, Arhiepiscop de Noua Justiniana și al întregului Cipru

11. Biserica Greciei

Arhiepiscop: Preafericirea Sa *Ieronim al II-lea*, Arhiepiscopul Atenei și a toată Elada

12. Biserica Poloniei

Mitropolit: Preafericirea Sa *Sava*, Mitropolitul Varșoviei și al întregii Polonii

13. Biserica Albaniei

Arhiepiscop: Preafericirea Sa *Anastasie*, Arhiepiscopul Tiranei și al întregii Albanii

14. Biserica Cehiei și Slovaciei

Mitropolit: Preafericirea Sa *Rastislav*, Mitropolitul Prešovului și al Ținuturilor Cehiei și Slovaciei

În afară de aceste Biserici autocefale, mai există și Biserici autonome, care depind de Biserici autocefale (ex. Biserica Finlandei), precum și numeroase eparhii înființate în Diaspora, prin emigrarea multor ortodocși din țările lor de baștină, în regiuni precum: America de Nord și de Sud, Italia, Franța, Germania, Australia ș. a.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Potrivit Statutului său pentru organizare și funcționare, Biserica Ortodoxă Română cuprinde pe toți credincioșii ortodocși români. Aceasta este organizată ca Patriarhie cu titulatura „Patriarhia Română”. Conducerea Bisericii în cele spirituale o are Sfântul Sinod. Adunarea Națională Bisericească este forul deliberativ central al Bisericii. Organismul executiv al Adunării Naționale Bisericești este Consiliul Național Bisericesc.

Sfântul Sinod se compune din Înaltpreasfințiții Mitropoliți și Arhiepiscopi, Preasfințiții Episcopi în funcție și Preasfințiții Episcopi-vicari și Arhieriei-vicari. Sfântul Sinod, Adunarea Națională Bisericească și Consiliul Național Bisericesc au ca președinte pe Preafericitul Părinte Patriarh.

PATRIARHIA ROMÂNĂ

Patriarh:

Preafericitul Părinte dr. Daniel Ciobotea

Aleea Dealul Mitropoliei nr. 2, Sector 4, 040163, București

Telefon 021.406.71.61; 406.71.95 ; Fax 021.406.71.62

Web site: www.patriarhia.ro; E-mail: patriarhia@dnt.ro

Episcopi-vicari patriarhali:

Preasfințitul dr. Varlaam Ploieșteanul

Secretarul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

Aleea Dealul Mitropoliei nr. 25, Sector 4, 040163, București

Telefon 021.406.71.69; Fax 021.406.71.70

Preasfințitul Ieronim Sinaitul

Aleea Dealul Mitropoliei nr. 25, Sector 4, 040163, București

Telefon 021.406.71.69; Fax 021.406.71.70

MITROPOLIA MUNTENIEI ȘI DOBROGEI

1. Arhiepiscopia Bucureștilor

Arhiepiscop și Mitropolit: Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Episcop-vicar: Preasfințitul dr. Timotei Prahoveanu
Intrarea Miron Cristea nr. 9, Sector 4, 040161, București
Telefon 021.337.49.57

2. Arhiepiscopia Tomisului

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. Teodosie Petrescu
Str. Arhiepiscopiei nr. 23, 900732, Constanța, jud. Constanța
Telefon 0241.61.40.20; Fax 0241.61.17.32

3. Arhiepiscopia Târgoviștei

Arhiepiscop, Mitropolit și Exarh patriarhal pentru relațiile externe:
Înaltpreasfințitul dr. Nifon Mihăiță
Bd. Castanilor nr. 3-5, 130004, Târgoviște, jud. Dâmbovița
Telefon 0245.21.37.13; 61.18.05

4. Arhiepiscopia Argeșului și Muscelului

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul Calinic Argatu
Bd. Basarabilor nr. 1, 115300, Curtea de Argeș, jud. Argeș
Telefon 0248.72.24.10; Fax 0248.71.44.01

5. Arhiepiscopia Buzăului și Vrancei

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. Ciprian Spiridon
Aleea Episcopiei nr. 3, 120043, Buzău, jud. Buzău
Telefon 0238.71.07.14; Fax 0238.41.36.08

6. Arhiepiscopia Dunării de Jos

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. Casian Crăciun
Str. Domnească nr. 104, 800201, Galați, jud. Galați
Telefon 0236.46.00.14; Fax 0236.46.01.94

7. Episcopia Sloboziei și Călărașilor

Episcop: Preasfințitul Vincentiu Grifoni
Str. Episcopiei nr. 2, 117660, Slobozia, jud. Ialomița
Telefon/Fax 0243.23.12.05

8. Episcopia Alexandriei și Teleormanului

Episcop: Preasfințitul Galaction Stângă

Str. Carpați nr. 15, 140059, Alexandria, jud. Teleorman

Telefon 0247.31.60.57; Fax 0247.32.66.54

9. Episcopia Giurgiului

Episcop: Preasfințitul dr. Ambrozie Meleacă

Str. Episcopiei nr. 13, 080015, Giurgiu, jud. Giurgiu

Telefon: 0264.21.40.79; Fax 064.21.40.81

10. Episcopia Tulcei

Episcop: Preasfințitul dr. Visarion Bălțat

Str. Mircea Vodă nr. 6A, 820134, Tulcea, jud. Tulcea

Telefon/Fax: 0240.51.51.45

MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI

1. Arhiepiscopia Iașilor

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul dr. Teofan Savu

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 16, 700064, Iași, jud. Iași

Telefon/Fax 0232.21.54.54, 21.54.56, 21.54.58, 21.53.00

Episcop-vicar: Preasfințitul Calinic Botoșăneanul

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 16, 700064, Iași, jud. Iași

Telefon/Fax 0232.21.54.54, 21.54.56, 21.54.58, 21.53.00

2. Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul Pimen Zainea

Str. Ioan Vodă Viteazul nr. 2, 700497, Suceava, jud. Suceava

Telefon 0230.52.12.95, 22.70.54; Fax 0230.52.20.20

Episcop-vicar: Preasfințitul Damaschin Dorneanul

3. Arhiepiscopia Romanului și Bacăului

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. Ioachim Giosanu

Str. Alexandru cel Bun nr. 5, 611065, Roman, jud. Neamț

Telefon/Fax 0233.744.683

4. Episcopia Hușilor

Episcop: Preasfințitul dr. Ignatie Trif

Str. Mihail Kogălniceanu nr. 19, 735100, Huși, jud. Vaslui

Telefon/Fax 0235.48.11.32

MITROPOLIA ARDEALULUI

1. **Arhiepiscopia Sibiului**

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul dr. Laurențiu Streza
Str. Mitropoliei nr. 24, 735100, Sibiu, jud.Sibiu
Telefon 0269.21.15.84; Fax 0269.21.55.21
Episcop-vicar: Preasfințitul Ilarion Făgărășanul
Str. Mitropoliei nr. 24, 735100, Sibiu, jud.Sibiu
Telefon 0269.21.81.54

2. **Arhiepiscopia Alba Iuliei**

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. Irineu Pop
Str. Mihai Viteazul nr. 16, 510010, Alba Iulia, jud. Alba
Telefon 0258. 81.16.90; Fax 0258. 81.27.97

3. **Episcopia Oradiei**

Episcop: Preasfințitul dr. Sofronie Drincec
Str. Episcop Roman Ciorogariu nr. 3, 410017, Oradea, jud. Bihor
Telefon 0259.43.78.83; Fax 0259.43.34.87

4. **Episcopia Covasnei și Harghitei**

Episcop: Preasfințitul Andrei Moldovan
Str. Patriarhul Miron Cristea nr. 17, 530112, Miercurea Ciuc, jud.
Harghita
Telefon 0266.17.12.69; Fax 0266.12.44.53

5. **Episcopia Devei și Hunedoarei**

Episcop: Preasfințitul dr. Gurie Georgiu
Str. Avram Iancu nr. 2, 330025 Deva, jud. Hunedoara
Telefon/Fax 0254.21.12.41

MITROPOLIA CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

1. **Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului**

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul dr. Andrei Andreicuț
Piața Avram Iancu nr. 18, 550179, Cluj-Napoca, jud.Cluj
Telefon 0264 19.39.44; Fax 0264.19.51.84
Episcop-vicar: Preasfințitul Vasile Someșanul
Piața Avram Iancu nr.18, 550179, Cluj-Napoca, jud.Cluj

Telefon 0264.43.10.04

2. Episcopia Maramureșului și Sătmărilor

Episcop: Preasfințitul dr. Iustin Hodea

Str. Avram Iancu nr. 5, 430313, Baia Mare, jud. Maramureș

Tel/fax: 0262. 21.46.14.

3. Episcopia Sălajului

Episcop: Preasfințitul dr. Petroniu Florea

Str. Avram Iancu nr. 29/A, 450143, Zalău, jud. Sălaj

Telefon/Fax 0360.10.03.21

MITROPOLIA OLTENIEI

1. Arhiepiscopia Craiovei

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul dr. Irineu Popa

Str. Mitropolit Firmilian nr. 3, 200381, Craiova, jud. Dolj

Telefon 0251.41.50.54; Fax 0251.41.83.69

2. Arhiepiscopia Râmnicului

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. Varsanufie Gogescu

Str. Carol I nr. 43, 240178, Râmnicu Vâlcea, jud. Vâlcea

Telefon 0250.73.11.70; 73.88.21; Fax 0250.73.49.52

3. Episcopia Severinului și Strehaiei

Episcop: Preasfințitul dr. Nicodim Nicolăescu

Str. I. G. Bibicescu nr. 6, 220103, Drobeta-Turnu Severin, jud.

Mehedinți

Telefon 0252.33.30.48; Fax 0252. 33.30.49

4. Episcopia Slatinei și Romanaților

Episcop: Preasfințitul dr. Sebastian Pașcanu

Str. Frații Buzești nr. 15, 230080, Slatina, jud. Olt

Telefon 0249.42.10.26; Fax 0349.41.68.61

MITROPOLIA BANATULUI

1. Arhiepiscopia Timișoarei

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul Ioan Selejan

Bd. C.D. Loga nr. 5, 300021, Timișoara, jud. Timiș

Telefon 0256.49.32.32; Fax 0256.49.11.76
Episcop-vicar: Preasfințitul Paisie Lugojanul
Bd. C.D. Loga nr. 5, 300021, Timișoara, jud. Timiș
Telefon 0256.29.52.28; Fax 0256.49.11.76

2. Arhiepiscopia Aradului

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. Timotei Sevciciu
Str. Episcopiei nr. 60-62, 310084, Arad, jud. Arad
Telefon 0257.28.18.56; Fax 0257.28.12.62
Episcop-vicar: Preasfințitul dr. Emilian Crișanul
Str. Mihai Eminescu nr. 44, 310086, Arad, jud. Arad

3. Episcopia Caransebeșului

Episcop: Preasfințitul dr. Lucian Mic
Str. Nicolae Corneanu nr. 11, 325400, Caransebeș, jud. Caraș-Severin
Telefon 0255.516.412; Fax 0255.51.64.02

MITROPOLIA BASARABIEI, AUTONOMĂ ȘI DE STIL VECHI ȘI EXARHATUL PLAIURILOR

1. Arhiepiscopia Chișinăului

Arhiepiscop, Mitropolit și Exarh al Plaiurilor: Înaltpreasfințitul
Petru Păduraru
Str. 31 August 1989 nr. 161, 2004, Chișinău, Republica Moldova
Telefon/Fax +373.22.75.57.22

Episcop-vicar: Preasfințitul Antonie de Orhei

2. Episcopia Bălților

3. Episcopia Basarabiei de Sud

4. Episcopia Dubăsarilor și a toată Transnistria

MITROPOLIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ PENTRU GERMANIA, EUROPA CENTRALĂ ȘI DE NORD

**1. Arhiepiscopia ortodoxă română a Germaniei, Austriei și
Luxemburgului**

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul dr. Serafim Joantă
Fürthestraße 166-168, D-90429, Nürnberg, Germania
Telefon +49. 911.323.69.13; Fax +49. 911.323. 69. 12
Episcop-vicar: Preasfințitul Sofian Brașoveanu
Paul-Heyse-Str. 19, D-80336, München, Germania
2. Episcopia ortodoxă română a Europei de Nord
Episcop: Preasfințitul dr. Macarie Drăgoi
Hässlingsbyvägen 7; 13691 Haninge-Stockholm, Suedia

MITROPOLIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ PENTRU EUROPA OCCIDENTALĂ ȘI MERIDIONALĂ

- 1. Arhiepiscopia ortodoxă română a Europei Occidentale**
Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul dr. Iosif Pop
1 Bd. du Général Le Clerc, 91470, Limours, Franța
Telefon +33. 1.64.91.59.24; Fax +33. 1. 64.91.26.83
Episcop-vicar: Preasfințitul Marc Nemțeanu
62 rue Mazarin, 33000, Bordeaux, Franța
- 2. Episcopia ortodoxă română din Italia**
Episcop: Preasfințitul Siluan Șpan
Via Ardeatina nr. 1741, 00134 Roma, Italia
Telefon/Fax +39. 06. 71. 97. 343
- 3. Episcopia ortodoxă română a Spaniei și Portugaliei**
Episcop: Preasfințitul Timotei Lăuran
Avenida Alfonso XIII nr. 157; 28016 Madrid, Spania
Telefon +34913501881 int. 104

MITROPOLIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A CELOR DOUĂ AMERICI

- 1. Arhiepiscopia ortodoxă română a Statelor Unite ale Americii**
Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul Nicolae Condrea
5410 N. Newland Ave, Chicago IL, 60656, USA
Telefon +1.773.774.1677; Fax 1.773.774.1805
- 2. Episcopia ortodoxă română a Canadei**

Episcop: Preasfințitul Ioan Casian Tunaru
2010 Boul. Marie, St-Hubert Quebec J4T 2B1 Canada
Tel: +1.450.812.1733
Email: contact@episcopia.ca

EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN UNGARIA

Episcop: Preasfințitul dr. Siluan Mănuilă
Parcul Groza nr. 2, 5700 Gyula, Ungaria
Telefon/Fax +36.66.361.281

EPISCOPIA DACIA FELIX

Episcop administrator: Preasfințitul dr. Siluan Mănuilă, Episcopul ortodox român al Ungariei (Locțiitor de Episcop al Daciei Felix)
Ul. Zarko Zrenianina br. 60, 26300, Vârșeț, Serbia
Telefon +381.138.110.71

EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN AUSTRALIA ȘI NOUA ZEELANDĂ

Episcop: Preasfințitul Mihail Filimon
61–63 Queensberry Street, Carlton 3053, Melbourne, Victoria,
Australia, P.O. Box 122

VICARIATUL ORTODOX UCRAINEAN

Vicariatul Ortodox Ucrainean din România

Vicar general: P.C. Părinte Ioan Pițura
Loc. Sighetu Marmăției, județul Maramureș,
Str. Bogdan Vodă nr. 12

REPREZENTANȚE ȘI COMUNITĂȚI ALE PATRIARHIEI ROMÂNE ÎN STRĂINĂTATE

Reprezentanța Patriarhiei Române la Locurile Sfinte (Așezământul Românesc de la Ierusalim; Așezământul Românesc de la Ierihon cu Centrul de Studii și Pelerinaje „Sfântul Cuvios Ioan Iacob”,

Așezământul Românesc de la Iordan), Reprezentanța Patriarhiei Române pe lângă instituțiile europene (Bruxelles), Reprezentanța Patriarhiei Române de la Sofia (Bulgaria), Comunitatea Ortodoxă Română din Turcia (Istanbul), Comunitatea Ortodoxă Română din Africa de Sud (Johannesburg), Comunitatea Ortodoxă Română din Cipru (Nicosia), Comunitatea Ortodoxă Română din Japonia (Tokyo, Osaka), Comunitatea Ortodoxă Română din Siria (Damasc)

UNITĂȚI BISERICEȘTI AFLATE SUB ALTE JURISDICȚII

Așezămintele Românești din Sfântul Munte Athos (Prodromu, Lacu și alte schituri sau chilii), aflate sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice a Constantinopolului

ARHIEPISCOPIA TIMIȘOAREI

CENTRUL EPARHIAL

**300021 TIMIȘOARA, Bd. C. D. Loga nr. 7,
tel. 0256/490287, fax: 0256/220343**

www.mitropolia-banatului.ro

e-mail: secretariat@arhiepiscopiatimisoarei.ro

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul Părinte Ioan Selejan

Episcop-vicar: Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul

Vicar eparhial și coordonator al sectorului administrativ-bisericesc: pr. ic. stavr. dr. Ionel Popescu

Sectorul cultural și comunicații media: consilier pr. ic. stavr. Zaharia Pereș

Sectorul economic-financiar: consilier pr. ic. stavr. Cristian Constantin

Sectorul social filantropic și misionar:

consilier: pr. ic. stavr. Cristian Pavel

inspector: pr. Romeo Ionuț Dumitrașcu

Sectorul învățământ și activități cu tineretul: consilier pr. ic. stavr. Sorin Lungoci

Sectorul patrimoniu și construcții bisericești: consilier arhid. ing. Timotei Anișorac

Oficiul juridic: consilier pr. ic. stavr. Ioan Bălăngean

Inspector bisericesc, secretariat: pr. ic. stavr. Marius Sfercoci

Sectorul exarhatul mănăstirilor: arhimandrit Simeon Stana

Serviciul contabilitate: Lucia Benchea și Marinela Pașca

Serviciul personal: Andreea Chițoran, Marioara Debucean și Ana Creța

Serviciul registratură: Daniela Țăran

Serviciul tehnoredactare: Mariana Varga

Administrator: diacon Valentin Benchea

Redacția revistei „Altarul Banatului“: pr. ic. stavr. dr. Adrian Carebia

Redacția revistei „Învierea“: pr. ic. stavr. dr. Marius Florescu

Redacția cotidianului „Lumina de Banat“: dr. Răzvan Fibișan

Biroul de comunicații și relații cu publicul: Lucian Florea

Studioul de radio „Învierea“: dr. Irina Arieșan, preot Marius Mircia și Claudiu Răducu

Tipografia arhiepiscopiei: pr. Eduard Tănase și pr. Ioan D. Țârnea

Fundația „Filantropia“: coordonator pr. ic. stavr. Cristian Pavel

Asistenți sociali: Claudia Bencec și monahia Chiriachi Pricop

Arhivă și bibliotecă: dr. Florin Popovici

Biroul de pelerinaje: Beatrix Pîrvu

Atelierul de croitorie: monahia Esia Darie

Casa de ajutor reciproc a clerului: Marioara Debucean

Casierie: Mihaela Piroc

Servicul tehnic: Răzvan Munteanu, Ioan Munteanu, Petru Popan și Dan Rusmir

Îngrijitor: Angela Racovițan

Societatea comercială de editură și tipografie Partoș S.R.L.: inginer

Dan Ciobotaru și arhidiacon dr. Marian Pîrvu

Depozitul de obiecte bisericești – catedrala mitropolitană: Alin Moga, Mirela Lațcu și Alina Ana-Maria Damian

Muzeul de artă veche bisericească: sora Nicoleta Plosnea

Atelierul de lumănări: preot Ștefan Mezin

Magazinul de obiecte bisericești de la catedrală: monahia Rafaela Bora

Magazinul de obiecte bisericești Lugoj: Maria Cerbu

Magazinul de obiecte bisericești Făget: Maria Jurj

Magazinul de obiecte bisericești Jimbolia: Elena Chifoi

ADUNAREA EPARHIALĂ

Președinte: Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Ioan

Vicepreședinte: Preasfințitul Episcop-vicar Paisie Lugojanul

Comisia bisericească

Președinte : preot Traian Birăescu

Raportor : ing. Iulian Ioan Groza

Membri : preot Daniel Escariu

ing. Marius Mureșan

Adrian Borlea

Comisia culturală și educațională

Președinte : preot Mircea Maier

Raportor : acad. Ion Păun Otiman

Membri : Silviu Oravitzan

prof. Marius Moșoarcă

preot Nicolae Strizu

dr. Ilie Vlaicu

Comisia economică, bugetară și patrimonială

Președinte : preot Gheorghică Cristian Popa

Raportor : preot Caius Andrașoni

Membri : ec. Alexandru Bogdan

ec. Florin Popovici
ec. Titu Bojin
prof. Claudiu Brândaș
chestor Ioan Băla

Comisia de asistență social-filantropică

Președinte : preot Gheorghe Cucu
Raportor : preot Daniel Groza
Membri : ing. Vasile Marinescu
jurist Marcel Ardelean
dr. Liviu Pop

Comisia organizatorică, juridică și de validare

Președinte : preot Marius Podereu
Raportor : ing. Ioan Gheorghe Bozeșan
Membri : comisar șef Marcel Dan Jurca
jurist Nicolae Petru

Membrii onorifici ai Adunării Eparhiale pentru sesiunea 2014-2018:
prof. dr. Tiberiu Ioan Bratu, prof. dr. Dumitru Popovici, ec. Ioan Savu,
deputat Dorel Covaci și dr. ing. Ion Nină.

CONSILIUL EPARHIAL

Președinte: Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Ioan

Vicepreședinte: Preasfințitul Episcop-vicar Paisie Lugojanul

Membri:

1. preot Gheorghe Cucu
2. preot Caius Andrașoni
3. Titu Bojin
4. Ioan Băla
5. Alexandru Bogdan
6. Marius Moșoarcă
7. Ioan Gheorghe Bozeșan

MEMBRI ÎN ADUNAREA NAȚIONALĂ BISERICESCĂ

preot Gheorghiță Cristian Popa
chestor Ioan Băla
ec. Titu Bojin

CONSISTORIUL EPARHIAL

Președinte: preot ic. stavr. dr. Cosmin Panțuru – parohia
Timișoara Fabric „Sf. Ilie”

Membri: preot ic. stavr. Ion Florentin Jura – parohia Timișoara
„Sf. Ștefan” Calea Martirilor

Supleanți: preot ic. stavr. Ioan Mura – parohia Călacea
preot ic. stavr. Vasile Suciu – parohia Giarmata Vii

Grefier: preot ic. stavr. Ioan Gruia Bălăngean – consilier juridic
la Centrul eparhial

CONSISTORIUL MONAHAL EPARHIAL

Președinte: arhim. Simeon Stana – exarh eparhial

Membri: protos. Mihail Duma – mănăstirea Timișeni
protos. Iov Crețu – mănăstirea Săraca

Supleanți: arhim. Climent Vântu – mănăstirea Săraca
protos. Serafim Grozăvescu – mănăstirea Cebza

Grefier: preot ic. stavr. Ioan Gruia Bălăngean – consilier juridic
la Centrul eparhial

Membru în Consistoriul Monahal Superior: protos. Matei Bu-
liga – mănăstirea Dobrești

MEMBRI ÎN CONSISTORIUL MITROPOLITAN

Membru: preot Ionuț Vântu – parohia Ianova.

CATEDRALA MITROPOLITANĂ

Administrator: arhidiacon Eugen Goanță

Preoți: ic. stavr. Dumitru Vana, ic. stavr. Marius Covaci, ic. stavr. Dan Dragomir, ic. stavr. Constantin Train, ic. Vasile Câmpean, Daniel Hlodec, Ștefan Mezin și Gavril Mihai Piroc

Diaconi: arhid. dr. Marian Pîrvu, arhid. Veselin Ciocov, Sergiu Pantea și Alexandru Dan Adam

UNIVERSITATEA DE VEST – TIMIȘOARA FACULTATEA DE LITERE, ISTORIE ȘI TEOLOGIE CU SECȚIA TEOLOGIE PASTORALĂ

Decan: lect. univ. dr. Dana Percec

Prodecani: lect. univ. dr. Valy Ceia, lect. univ. dr. Codruța Goșa, lect. univ. dr. Dumitru Tucan

Secretar șef: prof. Ramona Mițiga

Secretari pentru programele de studii teologice: Titiana Kovacs și Monica Neumann

Șeful catedrei: pr. conf. dr. Nicolae Morar

Conferențieri: pr. dr. Nicolae Morar, pr. dr. Gavril Trifa și pr. dr. Constantin Jinga

Lectori: dr. Remus Feraru, pr. dr. Daniel Enea, pr. dr. Cosmin Panțuru, dr. Daniel Lemeni, pr. dr. Adrian Covan și pr. dr. Alin Scridon

Cadre didactice asociate: pr. prof. dr. Ioan Mihoc, pr. dr. Florin Dobrei, pr. dr. Marius Florescu, preot dr. Marius Ioana, ierom. dr. Rafael Povîrnaru, diac. asist. dr. Ion Ardereanu, diacon dr. Iosif Stancovici și dr. Gabriela Radu

Duhovnic: ieromonah dr. Rafael Povîrnaru

Biblioteca Facultății de Teologie: Nicolae Dragoș Lengher

Administrator financiar-patrimoniu: Otilia Dobra

**LICEUL PEDAGOGIC „CARMEN SYLVA“ –
TIMIȘOARA**

Clasele de Teologie

Director: prof. dr. Cornel Petroman

Directori adj.: prof. dr. Nicolae Seimeanu și prof. dr. ing. Nicoleta Trandafir

Secretar-șef: ing. Alina Tașcău

Secretar: Florentina Rus

Cadre didactice la disciplinele teologice: pr. prof. Dorinel-Ionel Savescu, pr. prof. Petru-Remus Suru, prof. Florin-Nicolae Șincari, prof. Liliana-Monica Ghera

Responsabil Catedra de Religie-discipline teologice : prof. Anișoara Sasu

PROTOPOPIATE

PROTOPOPIATUL DETA

305200 Deta, str. 1 Mai nr. 4, tel. 0256/390 631

Protopop: pr. ic. stavr. Ioan Prisăcean

1. Deta, capela „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1924, biserica „Pogorârea Sfântului Duh“ 2009, 771 familii cu 2.245 credincioși, preoți: Ioan Prisăcean și Ioan Ciprian Blagoe.

2. Banloc, biserica „Înălțarea Domnului“ 1862–1869, 504 familii cu 994 credincioși; filia Ofsenița, biserică în construcție 2001, 56 familii cu 225 credincioși, preot Ionuț Ciprian Boșca.

3. Berecuța, biserica „Învierea Domnului“ 1925, 53 familii cu 162 credincioși; filia Mănăstire, capela „Pogorârea Duhului Sfânt“, 53 familii cu 166 credincioși, preot Zoran Milovanov.

4. Birda, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1911, 207 familii cu 587 credincioși; filia Sângeorge - capela „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“, 64 familii cu 174 credincioși, preot dr. Valentin Marian Bugariu.

5. Cebza, biserica „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul“ 1923, 230 familii cu 540 credincioși, preot Ion Ciprian Ene.

6. Cerna, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1905, 110 familii cu 288 credincioși, preot Ilie Radu

7. Ciacova, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1900, 408 familii cu 1.136 credincioși, preot Tiberiu Nicoli.

8. Clopodia, biserica „Pogorârea Sf. Duh“, în construcție, 123 familii cu 398 credincioși, preot Ionel Marius Crăciunescu.

9. Colonia Gătaia, biserica „Sf. Ierarh Nicolae“ 1975, 121 familii cu 265 credincioși, preot Iulian Popa.

10. Denta, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1889, 437 familii cu 1.180 credincioși, preot Achim Nicolae Miloș.

11. Ferendia, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1848, 151 familii cu 350 credincioși, preot Dan Tiberiu Gherasim.
12. Folea, biserica „Sf. Nicolae“ 1925, 120 familii cu 281 credincioși, preot Ioan Sălvan.
13. Gaiu Mic, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1828, 62 familii cu 151 credincioși, preot.
14. Gătaia, biserica „Învierea Domnului“ 1796, 476 familii cu 1.125 credincioși, preot Călin Negrea.
15. Gherman, biserica „Înălțarea Domnului“ 1878, 68 familii cu 166 credincioși, filia Lățunaș capela „Sf. Mc. Pantelimon“, 1933, 30 familii cu 61 credincioși, preot Damian Griguța.
16. Ghilad, biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1812, 325 familii cu 1.309 credincioși, preot Gheorghe Florea.
17. Jamu Mare, capela „Învierea Domnului“ 1978, 233 familii cu 610 credincioși, preot Ioan Babeu.
18. Jebel, biserica „Sf. Ilie“ 1750, 591 familii cu 1.698 credincioși, preot Florin Groza.
19. Liebling, biserica „Sf. Gheorghe“ 1932, biserică în construcție, 648 familii cu 2.297 credincioși; filia Conacu Iosif, fără lăcaș de cult, 45 familii cu 129 credincioși, preot Ionuț Dănuț Mania.
20. Livezile, biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1759, 273 familii cu 747 credincioși; filia Dolaț, capela „Sf. Dimitrie“ 1976, 91 familii cu 304 credincioși, preot Daniel Rusan.
21. Macedonia, biserica „Cuv. Paraschiva“ 1903, 113 familii cu 302 credincioși; filia Gad, biserica „Pogorârea Sf. Duh“, 1935, 28 familii cu 41 credincioși, preot Ioan Emanuel Popescu.
22. Moravița, capela „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1962, 105 familii cu 370 credincioși; filia Dejan, capela „Pogorârea Sf. Duh“ 1930, 37 familii cu 90 credincioși, preot Cristian Nicușor Babeu.
23. Obad, biserica „Înălțarea Domnului“ 1891, 111 familii cu 382 credincioși, preot Ioan Doț.
24. Opațița, biserica „Învierea Domnului“ 1875, 112 familii cu 360 credincioși; filia Rovinița Mare, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1924, 53 familii cu 135 credincioși, preot Ionel Rujan.
25. Partoș, mănăstirea Sfântul Iosif cel Nou, 82 familii cu 213

credincioși, stareț ieromonah Varlaam Almăjanu și diacon Ionel Csudor.

26. Pădureni, biserica „Sf. Ioan Botezătorul“ 1837, 393 familii cu 1054 credincioși, preot Virgil Roșu.

27. Percosova, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1910, 86 familii cu 217 credincioși; filia Butin, biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1925, 23 familii cu 46 credincioși, preot Sebastian Andrei Petrescu.

28. Petroman, biserica „Sf. Apostol Petru și Pavel“ 1873, 160 familii cu 453 credincioși, preot Daniel Florin Groza.

29. Sculea, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1864, 115 familii cu 320 credincioși, preot Ioan Marcu.

30. Stamora Germană, capela „Sf. Ilie“ 1980, 197 familii cu 619 credincioși, preot Dragoș Georgian Popovici.

31. Șemlacu Mare, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1886, 64 familii cu 143 credincioși; filia Șemlacu Mic, fără lăcaș de cult, 42 familii cu 86 credincioși, preot

32. Șipet, biserica „Duminica Tuturor Sfinților“ 1936, 245 familii cu 690 credincioși, preot Marcel Nicolae Moclinda.

33. Toager, biserica „Cuvioasa Paraschiva“ 1908, 102 familii cu 260 credincioși; filia Giera, fără lăcaș de cult, 40 familii cu 94 credincioși; filia Grăniceri, fără lăcaș de cult, 41 familii cu 112 credincioși, preot George Danciu.

34. Voiteg, biserica „Sf. Gheorghe“ 1912, 430 familii cu 1.215 credincioși, preot Dragan Giorgiev.

PROTOPOPIATUL FĂGET

305300 Făget, Calea Lugojului nr. 41, tel. 0256/320 586

Protopop: pr. ic. stavr. Bujor Păcurar

1. Făget I, biserica „Înălțarea Domnului“, în construcție 2003, 480 familii cu 1540 credincioși, preoți Bujor Păcurar și Ioan Jurj.

2. Făget II, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1889, 298 familii cu 1005 credincioși, preot Cristian Farcaș.

3. Bătești, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1938, 90 familii cu 340 credincioși, preot Valentin Toma Murar.

4. Bârna, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1974, 44 familii cu 163 credincioși, preot Miron Zepa.
5. Begheiu Mic, biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1906, 91 familii cu 254 credincioși; filia Dumbrava, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“, 2004, 70 familii cu 172 credincioși, preot Petru Capotescu.
6. Bethausen, biserica „Nașterii Maicii Domnului“ 2004, 138 familii cu 445 credincioși, preot Ovidiu Marinescu.
7. Bichigi, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ 1927, 95 familii cu 302 credincioși, preot Emanuel Ioan Ciusa.
8. Brănești, biserica „Cuv. Paraschiva“ 1982, 88 familii cu 298 credincioși; filia Jupânești, biserica „Cuvioasa Paraschiva“ 1990, 41 familii cu 136 credincioși, preot Gheorghe Măstăcănean.
9. Breazova, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1962, 63 familii cu 195 credincioși, preot
10. Bucovăț, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1935, 95 familii cu 460 credincioși, preot Ionuț Lacatîș.
11. Bunea Mare, biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1975, 49 familii cu 163 credincioși; filia Povergina, biserica „Sf. Ilie“ 1991, 45 familii cu 133 credincioși, preot Ioan Lazăr.
12. Cladova, biserica „Cuv. Paraschiva“ 1837, 74 familii cu 282 credincioși; filia Ierșnic, biserica „Cuv. Paraschiva“ 2006, 47 familii cu 122 credincioși, preot Dumitru Crașovan.
13. Cliciova, biserica „Învierea Domnului“ 1908, 125 familii cu 375 credincioși, preot Nicolae Drăghicescu.
14. Coșava, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1889, 104 familii cu 322 credincioși; filia Nemeșești, biserica „Sf. Nichita Romanul“, 16 familii cu 56 credincioși, preot Laurențiu Paulescu.
15. Coșevița, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“, 18 familii cu 42 credincioși, filia Bulza, biserica „Sf. Ioan Teologul“, 1830, 12 familii cu 18 credincioși, filia Groși, biserica „Cuv. Paraschiva“, 1741, 22 familii cu 54 credincioși, preot Ovidiu Capotescu.
16. Coșteiu de Sus, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1908, 38 familii cu 88 credincioși, preot
17. Curtea, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ 1937, 180 familii cu 555 credincioși, filia Homojdia, biserica „Pogorârea Sf. Duh“, 1751, 21

familii cu 48 credincioși, preot Petrică Barbu.

18. Cutina, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1899, 123 familii cu 339 credincioși, preot Daniel Escariu.

19. Drinova, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1905, 58 familii cu 200 credincioși, preot Florin Florescu.

20. Dubești, biserica „Sf. Dumitru“ 1764, 65 familii cu 200 credincioși; filia Ohaba Lungă, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1946, 65 familii cu 210 credincioși, preot Dragan Radovan Simonescu.

21. Fârdea, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1854, 120 familii cu 322 credincioși; filia Hăuzești, biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1883, 39 familii cu 136 credincioși, preot Bojidar Ieremici.

22. Gladna Română, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1896, 91 familii cu 316 credincioși; filia Gladna Montană, biserica „Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul“ 1954, 31 familii cu 88 credincioși, preot Valentin Paulescu.

23. Jupani, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1913, 63 familii cu 232 credincioși, preot Rafael Florin Bunescu.

24. Jurești, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 2003, 50 familii cu 150 credincioși; filia Botești, capela „Acoperământul Maicii Domnului“ 1980, 15 familii cu 60 credincioși, preot Vasile Costin.

25. Leucușești, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1881, 135 familii cu 396 credincioși, preot Bogdan Stănilă.

26. Luncani, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1975, 123 familii cu 261 credincioși; filia Luncanii de Sus, 10 familii cu 25 credincioși, preot Romel Neamțu.

27. Margina, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1938, 208 familii cu 683 credincioși; filia Zorani, biserica „Cuv. Paraschiva“ 1737, 18 familii cu 42 credincioși, preot Victor Sava.

28. Mănăstur, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1902, 231 familii cu 589 credincioși, preot Constantin Dănuț Stoian.

29. Mâtnicu Mic, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1912, 55 familii cu 149 credincioși; filia Drăgsinești, biserica „Cuv. Paraschiva“ 1996, 52 familii cu 160 credincioși, preot Petru Sebastian Drăgan.

30. Nădrag, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1900, 380 familii cu 1.110 credincioși, preot Daniel Iancu.

31. Nevrincea, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1834, 59 familii cu 191 credincioși, preot Petru Voichescu.

32. Ohaba Română, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1969, 52 familii cu 148 credincioși, preot Dan Lucrețiu Rusu.

33. Pietroasa, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1779, biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel“ 2000, 63 familii cu 235 credincioși; filia Fărășești, biserica „Cuv. Paraschiva“ 1977, 37 familii cu 130 credincioși, preot Călin Beniamin Lazăr.

34. Pogănești, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1921, 49 familii cu 190 credincioși; filia Sărăzani, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1877, 43 familii cu 130 credincioși, preot Ioan Panusciac.

35. Poieni, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1800, 48 familii cu 169 credincioși; filia Crivina de Sus, biserica „Cuv. Paraschiva“ 1700, 19 familii cu 50 credincioși, preot Florin Ionel Cotocea.

36. Răchita, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1894, 402 familii cu 906 credincioși, preot Dacian David.

37. Remetea Luncă, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1937, 74 familii cu 214 credincioși; filia Pădurani, biserica „Cuv. Paraschiva“ 1948, 24 familii cu 44 credincioși; filia Topla, 2 familii cu 3 credincioși, preot Vasile Ulici.

38. Românești, biserica „Cuv. Paraschiva“ 1955, 134 familii cu 392 credincioși, preot Ioan Petru Pană.

39. Sintești, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1811, 115 familii cu 271 credincioși, preot Vasile Manzur.

40. Sudriaș, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ 2004, 76 familii cu 219 credincioși, preot Adrian Marian Borîțoni.

41. Surducu Mic, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1879, 68 familii cu 154 credincioși; filia Botinești, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1871, 41 familii cu 139 credincioși, preot Georgel Jilavu.

42. Susani, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1912, 83 familii cu 239 credincioși, preot Cristian Ienea.

43. Temerești, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ 1803, 120 familii cu 400 credincioși, preot Dorin Ioan Covaci.

44. Tomești, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 2006, 80 familii cu 236 credincioși; filia Baloșești, biserica „Nașterea Maicii Domnului“

1954, 37 familii cu 111 credincioși, preot Ioan Nicorici.

45. Tomești Colonie, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ 2002, 197 familii cu 386 credincioși, preot Adrian Magheț.

46. Traian Vuia, biserica „Cuv. Paraschiva“ 1882, 89 familii cu 191 credincioși; filia Săceni, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1938, 29 familii cu 62 credincioși, preot Nicolae Dorin Jurji.

47. Zolt, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ 1935, 58 familii cu 157 credincioși, preot Veniamin Pârmoni.

PROTOPOPIATUL LUGOJ

305500 Lugoj, str. 20 Decembrie '89 nr. 7, tel. 0256/351 971

Protopop: pr. ic. stavr. Ioan Cerbu

1. Lugoj I, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1759, capela „Sf. Împărați Constantin și Elena“ 1883, 3.735 familii cu 8.376 credincioși, preoți: Ioan Cerbu, Vasile Muntean, Nicolae Borduz și Cristian Cerbu și diacon Silviu Iordache.

2. Lugoj II, biserica „Învierea Domnului“ și „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 2009, 2.517 familii cu 6.100 credincioși, preoți: Nicolae Ciucure, Ionuț Furdean și diacon Daniel Andriescu.

3. Lugoj III, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1991, 597 familii cu 1.492 credincioși, preot Caius Capotescu.

4. Lugoj IV, biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1920, 561 familii cu 1.278 credincioși, preot Dorel Cimponeru.

5. Lugoj V - Cotu Mic, biserica în construcție „Sfântul Ioan Botezătorul“, 1.120 familii cu 2.824 credincioși, preot Alin Vărzaru.

6. Lugoj VI - Dealul Viilor, biserica „Sf. Iosif cel Nou de la Partoș“ în construcție, 160 familii cu 354 credincioși, preot Traian Birăescu.

7. Babșa, biserica „Sf. Gheorghe“ 1896, 81 familii cu 180 credincioși, preot Andrei Chiriluc.

8. Bacova, capela „Sf. Ilie“, 263 familii cu 802 credincioși, preot Nicolae Cherlea.

9. Balint, biserica „Învierea Domnului“ 1890, 86 familii cu 173 credincioși, preot Ioan Șandru.

10. Bara, biserica „Sf. Gheorghe“ 1885, 75 familii cu 184 credincioși; filia Lăpușnic, biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“; filia Dobrești, biserica „Cuv. Paraschiva“, preot Daniel Cărăbaș.

11. Belinț, biserica „Învierea Domnului“ 1797, 505 familii cu 1.505 credincioși, preoți: Daniel Otescu și Marius Oroian.

12. Blajova, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1830, 50 familii cu 116 credincioși, preot Răzvan Mateș.

13. Boldur, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1868, 181 familii cu 535 credincioși, preot Andi Valeriu Pop.

14. Buziaș I, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ 1830, 382 familii cu 1.016 credincioși, preot Sergiu Marian Zaharia.

15. Buziaș II, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 2004, 234 familii cu 548 credincioși, preot Mircea Maier.

16. Căpăt, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1920, 52 familii cu 135 credincioși, preot Pavel Popa.

17. Chizătău, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1821, 201 familii cu 569 credincioși, preot Valentin Birău.

18. Cireșu, biserica „Sf. Dimitrie“ 1836, 220 familii cu 896 credincioși; filia Măguri, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1936, preot Ioan Last.

19. Coștei, biserica „Sf. Gheorghe“ 1897, 245 familii cu 820 credincioși, preot Eugen Alin Ciutac.

20. Criciova, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1885, 110 familii cu 350 credincioși, preot Claudiu Valentin Subescu.

21. Crivina de Jos, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1854, 80 familii cu 188 credincioși, preot Ioan Arimescu.

22. Drăgoiești, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1852, 105 familii cu 197 credincioși, preot Adrian Sorin Creța.

23. Duboz, biserica „Învierea Domnului“ 1925, 207 familii cu 450 credincioși; filia Cadăr, biserica „Învierea Domnului“ 1862, preot Adrian Solomon.

24. Fădimac, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1837, 55 familii cu 171 credincioși, preot.

25. Ficătari, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1890, 101 familii cu 302 credincioși, preot Ioan Bărburescu.

26. Găvojdia, biserica „Înălțarea Domnului“ 1928, 320 familii cu 962 credincioși, preot Emanoil Vântu.
27. Gruni, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1891, 77 familii cu 177 credincioși, preot Petru Pereș.
28. Herendești, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ 1931, 142 familii cu 398 credincioși, preot Petru Pârvoși.
29. Hezeriș, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1720, 76 familii cu 197 credincioși; filia Valea Lungă, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1914, preot Viorel Cîncă.
30. Hisiaș, biserica „Sf. Gheorghe“ 1928, 85 familii cu 281 credincioși; filia Ghizela, fără lăcaș de cult, preot Moise Lazăr.
31. Hitiaș, biserica „Învierea Domnului“ 1901, 215 familii cu 719 credincioși, preot Alin Nelu Țenche.
32. Hodoș, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1897, 149 familii cu 447 credincioși; filia Darova, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, preot Serioja Covaci.
33. Honorici, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1907, 108 familii cu 325 credincioși; filia Pădureni, capela „Nașterea Maicii Domnului“ 2002, preot Daniel Pele.
34. Ictar-Budinț, bisericile „Sf. Gheorghe“ 1866 și „Sf. Gheorghe“ 1909, 98 familii cu 187 credincioși, preot Ioan Liviu Bugariu.
35. Iosifălău, biserică în construcție, 92 familii cu 272 credincioși, preot Vasile Cosmin Chiroiu.
36. Jabăr, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ 1888, 158 familii cu 412 credincioși, preot Aurel Andrieș.
37. Jdioara, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ 1907, 161 familii cu 386 credincioși, preot Vali Petrică Ungar.
38. Jena, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1813, 130 familii cu 407 credincioși, preot Radu Mihail Copil.
39. Lugojel, biserica „Sf. Împărați Constantin și Elena“ 1775, 184 familii cu 451 credincioși, preot Gabriel Petrescu.
40. Nițchidorf, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1999, 265 familii cu 845 credincioși, preot Laurian Popa.
41. Ohaba Forgaci, biserica „Învierea Domnului“ 1894, 156 familii cu 450 credincioși, preot Nicolae Valentin Voicu.

42. Oloşag, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1730, 98 familii cu 280 credincioşi, preot Constantin Ciurel.

43. Paniova, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1932, 77 familii cu 168 credincioşi, preot Tiberiu Brestovicean.

44. Păru, bisericile „Naşterea Maicii Domnului“ 1875 şi „Naşterea Maicii Domnului“ 1963, 109 familii cu 256 credincioşi; filia Țipari, fără lăcaş de cult, preot Doru Ionescu.

45. Racoviţa, biserica „Naşterea Maicii Domnului“ 1930, 270 familii cu 535 credincioşi, preot Ciprian Berariu.

46. Rădmăneşti, biserica „Sf. Ilie“, 18 familii cu 38 credincioşi, preot Ioan Munteanu.

47. Sacoşu Mare, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1860, 309 familii cu 775 credincioşi, preot Vasile Răzvan Marinescu.

48. Sălbăgel, biserica „Sf. Apostoli Petru şi Pavel“ 1879, 91 familii cu 281 credincioşi, preot Sergiu Hornyak.

49. Sălha, biserica „Sf. Gheorghe“ 1869, 210 familii cu 597 credincioşi, preot Adrian Dumitru Avram.

50. Sârbova, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1909, 83 familii cu 251 credincioşi, preot Ioan Petru Botoş.

51. Secaş, biserica „Naşterea Maicii Domnului“ 1930, 59 familii cu 171 credincioşi; filia Crivobara, biserica „Naşterea Maicii Domnului“ 1810; filia Vizma, fără lăcaş de cult, preot Dragoş Bogdan Vasile.

52. Silagiu, biserica „Înălţarea Domnului“ 1835, 215 familii cu 703 credincioşi, preot Gheorghe Luminos.

53. Sinersig, biserica „Sf. Dimitrie“ 1913, 133 familii cu 350 credincioşi, preot Ionuţ Bogdan.

54. Şanoviţa, biserica „Naşterea Maicii Domnului“ 1796, 162 familii cu 480 credincioşi, preot Cristian Bogdan Laichici.

55. Şuştra, biserica „Înălţarea Domnului“ 1887, 113 familii cu 263 credincioşi, preot Marinela Pitău.

56. Tapia, biserica „Sf. Dimitrie“ 1870, 100 familii cu 247 credincioşi; filia Armădia, biserica „Cuv. Paraschiva“ 1924, 32 familii cu 73 credincioşi, preot Daniel Cristian Rujoni.

57. Teş, biserica „Sf. Arhangheli Mihail şi Gavril“ 1929, 127 familii cu 322 credincioşi; filia Brestovăţ, biserica „Naşterea Maicii Domnului“

1927; filia Coșarii, fără lăcaș de cult; filia Hodoș, biserica „Învierea Domnului“ 1934; filia Lucareț, fără lăcaș de cult, preot Dan Dologa.

58. Târgoviște, biserica „Învierea Domnului“ 1925, 117 familii cu 280 credincioși, preot.

59. Topolovățu Mare, biserica „Sf. Gheorghe“ 1885, 320 familii cu 756 credincioși; filia Topolovățu Mic, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ 1997, preoți Pavel Ovidiu Foale și Ladislau Szasz.

60. V. V. Delamarina, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1908, 122 familii cu 329 credincioși, preot Cristian Narcis Tiron.

61. Visag, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1931, 56 familii cu 211 credincioși, preot Florin Avram.

62. Zgribești, biserica „Cuv. Chiriac Sihastrul“ 1848, 85 familii cu 180 credincioși, preot Dorian Oprișor.

PROTOPOPIATUL SÂNNICOLAU MARE

305600 Sânnicolau Mare, str. A. Șaguna nr. 29, tel.

0256/371.175

Protopop: pr. ic. stavr. Marius Podereu

1. Sânnicolau Mare, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1903, 1.780 familii cu 5.100 credincioși, preoți: Gheorghe Chiriac, Călin Cioban și Marius Podereu.

2. Beba Veche, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1779, 218 familii cu 538 credincioși; filia Cherestur, fără lăcaș de cult, 10 familii cu 28 credincioși; filia Pordeanu, fără lăcaș de cult, 4 familii cu 10 credincioși, preot Florin Matyas.

3. Biled, capela „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1982, biserică în construcție, 746 familii cu 1.607 credincioși, preoți Marius Ruscu și Radu Reja.

4. Bulgăruș, capela „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1940, 340 familii cu 878 credincioși, preot Valentin Cazac.

5. Cenad, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1880, 464 familii cu 1.034 credincioși, preot Gheorghe Covaci.

6. Cheglevici, capela „Schimbarea la Față“ 1986, 75 familii cu 163

credincioși; filia Dudeștii Vechi, capela „Sf. Ap. Petru și Pavel“, 61 familii cu 131 credincioși, preot Eleodor Ardelean.

7. Comloșu Mare, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1794, 786 familii cu 2.775 credincioși, preoți Cezar Alin Cojocaru și Nicolae Bagiu.

8. Comloșu Mic, capela „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“, 120 familii cu 410 credincioși, preot Ion Andoni.

9. Gelu, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1991, 190 familii cu 421 credincioși, preot Vasile Sauca.

10. Gottlob, biserica „Sf. Ioan Botezătorul“ 1967, 286 familii cu 923 credincioși; filia Vizejdia, fără locaș de cult, 56 familii cu 113 credincioși, preot Aurel Văcărescu.

11. Grabați, biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1949, 267 familii cu 780 credincioși, preot Cristian Capotă.

12. Iecea Mare, biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1987, 575 familii cu 1265 credincioși, preot Ioan Ciprian Iancu Goguț.

13. Iecea Mică, capela „Sf. Ilie“ 1848, 189 familii cu 471 credincioși, preot Constantin Dinu Bîzgan.

14. Igrîș, biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1819 și biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“ 1913, 311 familii cu 878 credincioși, preot Gheorghe Băra.

15. Lenauheim, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1948, 411 familii cu 978 credincioși, preot Ștefan Aurelian Ciucur.

16. Lovrin, biserica „Sf. Nicolae“ 1972, 525 familii cu 1.270 credincioși, preot Paul Cosmin Iosivuț.

17. Nerău, biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1910, 233 familii cu 713 credincioși, preot Valer Coca.

18. Periam, biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1926, 820 familii cu 3.120 credincioși, preoți: Valer Cioica și Vasile Popovici.

19. Pesac, biserica „Înălțarea Domnului“ 1810, 287 familii cu 742 credincioși, preot Svetozar Mladenov.

20. Saravale, biserica „Sf. Împărați Constantin și Elena“ 1898, 445 familii cu 1.258 credincioși, preot Dan Șirianțu.

21. Satchinez, biserica „Sf. Dumitru“ 1804, 527 familii cu 1.669 credincioși, preot Alexandru Rusandu.

22. Sânpetru Mare, capela „Sf. Gheorghe“ 1850, 250 familii cu 800 credincioși, preot Ștefan Dumitrescu.

23. Sânpetru Mic, capela „Nașterea Maicii Domnului“ 1985, 69 familii cu 200 credincioși, preot Eugen Gheorghe Vițelar.

24. Șandra, biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1985, 499 familii cu 1.300 credincioși, preot Nicolae Andreescu.

25. Teremia Mare, capela „Pogorârea Sfântului Duh“ 1994, 468 familii cu 1.658 credincioși, filia Teremia Mică, capela „Cuvioasa Paraschiva“ 2005, 82 familii cu 320 credincioși, preoți Liviu Bogos și Viorel Pescar.

26. Tomnatic, capela „Nașterea Maicii Domnului“ 1980, biserică în construcție 2015, 470 familii, cu 1.850 credincioși, preot Alexandru Cio-vârname.

27. Uihei, capela „Nașterea Maicii Domnului“ 1937, 93 familii cu 224 credincioși, preot Ionel Manuel Popescu.

28. Valcani, biserica „Cuvioasa Paraschiva“ 1789, 238 familii cu 603 credincioși, preot Ilie Faur.

29. Variaș, biserica „Pogorârea Sfântului Duh“ 1992, 416 familii cu 1.147 credincioși, preot Eftimie Cristea.

PROTOPOPIATUL TIMIȘOARA I

**300199 Timișoara, Piața Alexandru Mocioni nr. 9,
tel. 0256/496699**

Protopop: pr. ic. stavr. dr. Ioan Bude

1. Timișoara – Blașcovici, capela „Sf. Mare Mucenic Gheorghe” și „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”, biserică în construcție 2012, 974 familii, 2.152 credincioși, preoți Gheorghe Moșneguț și Vasile Bădescu și diacon George Giurgiu.

2. Timișoara – Calea Aradului, biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 2003, 2.674 familii cu 7.800 credincioși, preoți: Iosif Hânda, Daniel Dumi Pop, Andrei Lehaci și diacon Flavius Unc.

3. Timișoara – Cetate, biserica „Sf. M. Mc. Dimitrie”, 729 familii, 1.162 credincioși, preoți: Marcel Vlaicu, George Dimoiu, Ioan Vasiescu și diacon Cătălin Burlacu.

4. Timișoara – Fratelia, biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel“, 1963, 3.334 familii cu 9.143 credincioși, preoți: Ioan Bălăngean, Ioan Drăgănescu, Alexandru Ranca și arhidiacon Timotei Anișorac.

5. Timișoara – Freidorf, biserica „Pogorârea Sf. Duh“, 1975, 1.608 familii cu 4.413 credincioși, preoți: Petru Itineanțu și Claudiu Roșoiu.

6. Timișoara – Iosefin, biserica „Nașterea Maicii Domnului“, 1936, 4.091 familii cu 12.424 credincioși, preoți: Ionel Popescu, Florin Carebia, Eugen Babescu, Emanoil Petrulescu și diacon Marius Adrian Rumega.

7. Timișoara – Mehala, biserica „Înălțarea Domnului“, 1937, 2.578 familii cu 6.337 credincioși, preoți: Cristian Constantin, Grigore Mera, Eduard Tănase și diacon Laurențiu Bagiu.

8. Timișoara – Nord, biserica „Sfântul Ierarh Nicolae“, 2007, 703 familii, 1.855 credincioși, preoți Romeo Ionuț Dumitrașcu și Adrian Floca.

9. Timișoara – Ronaț, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1994, 1.026 familii cu 2.714 credincioși, preoți Timotei Sbera și Marius Mircia și arhidiacon Ion Ardereanu.

10. Timișoara – Zona Dacia, biserica „Pogorârea Sf. Duh“, 2003, 4.515 familii cu 10.278 credincioși, preoți: Ioan Bude, Adrian Chermeleu, Florin Ionuț Filip, Gheorghe Itineanț și Ioan Rujoni.

11. Timișoara – Zona Steaua, biserică în construcție 2007, 645 familii cu 1.835 credincioși, preoți: Ioan Mezinca și Ion Ache Novac.

12. Bărăteaz, biserica „Cuv. Paraschiva“ 1836, 141 familii cu 360 credincioși, preot Ion Danciu.

13. Becicherecu Mic, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1909, 511 familii cu 1.331 credincioși, preot Ioan Jurji.

14. Beregsău Mare, biserica „Sf. Gheorghe“, 1810, 349 familii cu 874 credincioși, preot Semenici Sârbu.

15. Beregsău Mic, biserica „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul“, 2010, 162 familii cu 516 credincioși, preot Nicolae Lupșescu.

16. Bobda, biserica „Sf. Ev. Luca“, 1864, 261 familii cu 477 credincioși, preot Simion Petruț.

17. Călacea, biserica „Sf. Mc. Gheorghe“, 1812, 140 familii cu 364 credincioși, preot Ioan Mura.

18. Carani, capela „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril“, 1947, 145 familii cu 453 credincioși, preot Sorin Ghilezan.

19. Cărpînș, biserica „Sf. Mc. Dimitrie“, 1994, 682 familii cu 1.802 credincioși, preoți Gheorghică Cristian Popa și Macedon Cotuțiu.
20. Cenei, capela „Adormirea Maicii Domnului“, 1997, 179 familii cu 394 credincioși, preot Mihai Iustin Ierima.
21. Checea Română, biserica „Pogorârea Sf. Duh“, 1856, 184 familii cu 410 credincioși, preoți Gheorghe Cucu și Cristian Preian.
22. Chișoda, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1735, 633 familii cu 1.979 credincioși, preoți Traian Debucean și Dragoș Debucean.
23. Cornești, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1875, 157 familii cu 512 credincioși, preot Ștefan Șisu.
24. Crai Nou, biserica „Sf. Ilie“, 1946, 135 familii cu 290 credincioși; filia Rudna, fără lăcaș de cult, preot Aurel Fediuc.
25. Diniaș, capela „Sf. Împărați Constantin și Elena“, 1989, 247 familii cu 686 credincioși; filia Sânmartinul Sârbesc, capela „Sf. Împărați Constantin și Elena“, preot Vasile Balogh.
26. Dudeștii Noi, biserica „Sf. Dimitrie“, 1968, 420 familii cu 1.116 credincioși, preot Ionuț Cristea.
27. Foeni, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1875, 294 familii cu 791 credincioși; filia Cruceni, capelă în construcție, preot Nicolae Strizu.
28. Giroc, biserica „Sf. Dimitrie“, 1759, 740 familii cu 2.556 credincioși, preoți Marius Iulian Șonea și Daniel Mateia.
29. Giulvăz, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1725, 320 familii cu 940 credincioși; filia Ivanda, biserica „Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș“, 2007, preot Cornel Bercea.
30. Hodoni, biserica „Sf. Dimitrie“, 1812, 270 familii cu 880 credincioși, preot Ion Burdea.
31. Ionel, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ în construcție 2011, 110 familii cu 320 credincioși, preot Vlad Stupariu.
32. Jimbolia, biserica „Buna Vestire“, 1942, 1.558 familii cu 4.674 credincioși, preoți Petru Alexa și Grigore Marița.
33. Orțișoara, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1972, 404 familii cu 1.132 credincioși, preot Ionuț Mura.
34. Parța, biserica „Nașterea Maicii Domnului“, 1896, 241 familii cu 605 credincioși, preot Simion Bistrian.

35. Peciu Nou, biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 2010, 743 familii cu 1.830 credincioși, preot Tiberiu Benescu.
36. Pustiniș, biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1925, 126 familii cu 318 credincioși; filia Otelec, fără lăcaș de cult, preot Dan Spătaru.
37. Săcălaz, capela „Pogorârea Sf. Duh”, 1937, biserică în construcție, 475 familii cu 1.708 credincioși, preoți: Toma Petru și Ionel Maței.
38. Sânnandrei, biserica „Sf. Dimitrie”, 1834, 521 familii cu 1.185 credincioși, preot Alecu Radu.
39. Sânmihaiu German, biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1843, 143 familii cu 428 credincioși, preot Toma Cătălin Albai.
40. Sânmihaiu Român, biserica „Sf. Gheorghe”, 1724, 460 familii cu 1.268 credincioși, preoți Pompiliu Rediș și Dan Dumitru Gârjoabă.
41. Seceani, biserica „Sf. Nicolae”, 1848, 140 familii cu 295 credincioși, preot Dorin Ștefănuț.
42. Șag, biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1776, 449 familii cu 1.360 credincioși, preot Florin Băran.
43. Uivar, capela „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril”, 1890; biserica „Sf. Proroc Ilie Tesviteanul”, 1997, 251 familii cu 722 credincioși; filia Răuți, biserica „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul”, 1996; filia Sânmartinul Maghiar, fără lăcaș de cult, preot Călin Nicolae Tiberiu.
44. Urseni, biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1890, 281 familii cu 1.013 credincioși; filia Rudicica, fără lăcaș de cult, preot Nicolae Orlando Văran.
45. Utvin, biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1714, 382 familii cu 1.146 credincioși, preot Ovidiu Cucec.

PROTOPOPIATUL TIMIȘOARA II

Piața Alexandru Mocioni nr. 9, Timișoara, 300199

Telefon: 0372717840

Protopop: pr. ic. stavr. Mircea Szilagyi

1. Timișoara – Aeroport, biserica „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul”, 181 familii cu 436 credincioși, preot Ștefan Marcu.
2. Timișoara – Calea Lugojului, biserica „Nașterea Maicii Domnu-

lui“, 1.746 familii cu 3.601 credincioși, preoți Ioan Mircea Toie, Daniel Trăilă și Gavrilă Creța.

3. Timișoara – „Sf. Arhid. Ștefan“ – Calea Martirilor, 3.521 familii cu 7.859 credincioși, preoți: Ion Florentin Jura și Alin Cuza.

4. Timișoara – Ciarda Roșie, capela „Adormirea Maicii Domnului“, biserică în construcție 2010, 487 familii cu 1.356 credincioși, preot Adrian Carebia.

5. Timișoara – Elisabetin, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1784, 4.474 familii cu 12.532 credincioși, preoți: Cristian Niculescu, Viorel Râncu, Ioan Petraș, Nichifor Tănase și Petru Suru.

6. Timișoara – Fabric, biserica „Sf. Ilie“, 1913, 1.177 familii cu 2.697 credincioși, preoți: Cosmin Panțuru, Nicolae Morar și Daniel Alic și diacon Dorin Căținean.

7. Timișoara – Fabric Est, biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena“, 1945, 284 familii cu 770 credincioși, preot Cristian Aurel Tomescu.

8. Timișoara – Fabric Vest, biserica „Pogorârea Sf. Duh“, 1.010 familii cu 2.677 credincioși, preoți: Constantin Jinga, Cristian Pavel, Robert Nedelcu și Valentin Boancheș.

9. Timișoara – Ghiroda Nouă, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1986, 518 familii cu 1.673 credincioși, preoți: Mircea Szilagy, Vlad Muntean și Daniel Sabău.

10. Timișoara – Pădurea Verde, biserica „Nașterea Maicii Domnului“, 1746, 481 familii cu 1.209 credincioși, preoți: Aurel Filip și Alin Scridon.

11. Timișoara – Plopi, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“, 1969, 412 familii cu 1.120 credincioși, preot Zaharia Pereș și diacon Valentin Benchea.

12. Timișoara „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe“, în organizare, fără locaș de cult, 136 familii cu 383 credincioși, preot Cătălin Goia.

13. Timișoara „Sfinții Cosma și Damian“, biserică, 2012, Spitalul Județean, 1.134 familii cu 2.326 credincioși, preoți: Cosmin Dan și Bogdan Neaga.

14. Timișoara – Viile Fabric, biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel“, 1997, 4.996 familii cu 11.820 credincioși, preoți: Marius Sfercoci, Mihai Petrovici, Sorin Lungoci și Petru Drăghicescu.

15. Timișoara – Zona Pârvan, biserica „Bunavestire“ (biserica studenților), 2000, 312 familii cu 571 credincioși, preot Marius Ioana.

16. Timișoara – Zona Soarelui, biserica „Sf. Nicolae“, 2006, 3.081 familii cu 7.702 credincioși, preoți: Eugen Murgu, Valer Budiul și Cristian Miloș și diacon Teodor Lucian Turcuș.

17. Timișoara – Zona Soarelui Sud, biserica „Sf. Nicolae“, 261 familii cu 721 credincioși, preot Voinea Ijeconi.

18. Timișoara – Zona Tipografilor, biserica „Sfânta Cuvioasa Paraschiva“, 1.125 familii cu 2.561 credincioși, preoți Ioan Dumitriu și Vasile Cuc.

19. Albina, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1981, 124 familii cu 332 credincioși, preot Dumitru Marius Ursu.

20. Alioș, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1826, 281 familii cu 731 credincioși, preot Radu Ioan Meșter.

21. Bazoșu Nou, biserica „Cuv. Paraschiva“, 1961, 95 familii cu 299 credincioși, preot Dorin Muntean.

22. Bazoșu Vechi, biserica „Sf. Gheorghe“, 1901, 239 familii cu 592 credincioși, preot Cristian Gabriel Băican.

23. Bencecu de Jos, biserica „Sf. Nicolae“ 1899, 75 familii cu 120 credincioși; filia Bencecu de Sus, capela „Sf. Ioan Botezătorul“, 1976, 175 familii cu 750 credincioși, preot Viorel Vasile Mănea.

24. Berini, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1975, 127 familii cu 328 credincioși; filia Tormac, fără lăcaș de cult, 103 familii cu 178 credincioși, preot Constantin Timariu.

25. Bucovăț, biserica „Sf. Gheorghe“, 1935, 253 familii cu 678 credincioși, preoți Gheorghe Ștefan și Marian Meda.

26. Buzad, biserica „Sf. Nicolae“, 1962, 86 familii cu 175 credincioși; filia Șarlota, fără lăcaș de cult, 126 familii cu 247 credincioși, preot Mihai Botiz.

27. Cerneteaz, biserica „Sf. Nicolae“, 1841, 252 familii cu 689 credincioși, preot Iulian Mățiș.

28. Chevereșu Mare, biserica „Înălțarea Domnului“, 1800, 179 familii cu 415 credincioși, preot Viorel Blidariu.

29. Comeat, biserica „Nașterea Maicii Domnului“, 1912, 13 familii cu 26 credincioși; filia Altringen, fără lăcaș de cult, 7 familii cu 17 cre-

dincioși; filia Bogda, capelă, 25 familii cu 60 credincioși; filia Sintar, fără lăcaș de cult, 7 familii cu 22 credincioși, preot Gabriel Marineasa.

30. Covaci, biserica „Sf. Dimitrie“, 1995, 136 familii cu 500 credincioși, preot Vergică Simion.

31. Dragșina, biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel“, 1869, 118 familii cu 313 credincioși, preot Ionel Simion.

32. Dumbrăvița, biserica „Sf. Vasile“, 2005, 400 familii cu 1.300 credincioși, preoți Vasile Baboș, Adrian Nicola și diacon Marius Zaharia.

33. Dumbrăvița Banat II, biserică în construcție, „Sfântul Mare Mucenic Mina“, 2017, 389 familii cu 1.162 credincioși, preot Adrian Crașovan și diacon Adrian Borlea.

34. Fibiș, biserica „Sf. Gheorghe“, 1812, 414 familii cu 1.132 credincioși, preot Ioan Bolbos.

35. Ghiroda, biserica „Sf. Gheorghe“, 1939, 807 familii cu 2.747 credincioși, preoți: Caius Andrașoni și Ioan Ciprian Cristea.

36. Giarmata, biserica „Nașterea Maicii Domnului“, 1972, biserică în construcție 2006, 806 familii cu 4.583 credincioși, preoți Sorin Vasii și Mihai Venter.

37. Giarmata Vii, biserica „Nașterea Maicii Domnului“, 1938, 338 familii cu 859 credincioși, preoți Vasile Suciu și Ioan Mermeze.

38. Herneacova, biserica „Învierea Domnului“, 1870, 138 familii cu 320 credincioși; filia Sălciua Noua, biserica „Nașterea Maicii Domnului“, 1951, 7 familii cu 15 credincioși; filia Nadăș, 17 familii cu 37 de credincioși, preot Sorin Frujină.

39. Ianova, biserica „Sf. Gheorghe“, 1836, 284 familii cu 738 credincioși, preot Ionuț Vântu.

40. Icloda, biserica „Nașterea Maicii Domnului“, 1901, 81 familii cu 228 credincioși, preot Florian Maxim.

41. Izvin, biserica „Sf. Ap. Toma“, 1786, 192 familii cu 535 credincioși, preot Ciprian Ștefoni.

42. Mașloc, biserica „Nașterea Maicii Domnului“, 2006, 134 familii cu 260 credincioși; filia Remetea Mică, capela „Nașterea Maicii Domnului“, 1979, 50 familii cu 111 credincioși, preot Iliia Pavlovici Pătruț.

43. Moșnița Nouă, biserica „Sfântul Proroc Ilie Tesviteanul“, 2007, 317 familii cu 915 credincioși, preot Ionică Găță.

44. Moșnița Veche, biserica „Înălțarea Domnului“, 1912, 245 familii cu 691 credincioși, preot Pavel Indru.
45. Murani, biserica „Sf. Gheorghe“, 1845, 81 familii cu 321 credincioși, preot Petre Temelie.
46. Pișchia, biserica „Pogorârea Sf. Duh“, 1991, 294 familii cu 805 credincioși, preot Lucian Spath.
47. Recaș I, biserica „Pogorârea Sf. Duh“, 1924, 410 familii cu 1.006 credincioși, preot
48. Recaș II, capela „Sf. Apostoli Petru și Pavel“, 2003, biserică în construcție, 379 familii cu 1.136 credincioși; filia Stanciova, capela „Sfântul Ierarh Nicolae“, 1927, 65 familii cu 87 credincioși, preot Aurelian Milă.
49. Remetea Mare, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1911, 290 familii cu 879 credincioși, preot Vasile Ciotău.
50. Sacoșu Turcesc, biserica „Sf. Ilie“, 1925, 215 familii cu 559 credincioși, preot Cristian Păiș.
51. Sănandrei Colonie, capela „Sf. Ilie“, 2001, 70 familii cu 191 credincioși, preot Teodor Cocan.
52. Stamora Română, biserica „Învierea Domului“, 1862, 170 familii cu 320 credincioși; filia Otvești, fără lăcaș de cult, 34 familii cu 107 credincioși, preot Ștefan Mareniuc.
53. Uliuc, biserica „Adormirea Maicii Domnului“, 1922, 119 familii cu 274 credincioși, preot Ovidiu Groza.
54. Unip, biserica „Nașterea Maicii Domnului“, 1912, 82 familii cu 211 credincioși, preot Eugen Aurel Jurca.
55. Vucova, biserica „Nașterea Maicii Domnului“, 1895, 57 familii cu 138 credincioși, preot Sorin Galeriu.

PARACLISE MITROPOLITANE

Învierea Domnului, în curtea reședinței mitropolitane, Blv. C.D. Loga nr. 5-7

Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan și Sfântul Evanghelist Luca, în curtea Colegiului Național C.D. Loga, Blv. C.D. Loga nr. 37.

Slujitori: preot Cristian Feraru și ieromonah Rafael Povîrnaru

PREOȚI CU MISIUNE DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ

Timișoara

La spitale: Cosmin Dan, Bogdan Neaga, Constantin Diboș, Vasile Cojocaru, Silviu Damșe, Dumitru Moșoarcă, Nicolae Zisu și Oliviu Crișan

La penitenciar: Dan Oancea

La armată: col. Radu-Cosmin Bogdan

La hipocuzici: Eugen Bendariu

La Direcția pentru protecția copilului: Horia Rodean

La căminul pentru persoane vârstnice: Mihai Filip

Biserica „Buna Vestire” din incinta Inspectoratului județean de Poliție (aparține de Parohia Timișoara Zona Tipografilor)

Slujitor: Preot Cristian Răduică

Lugoj

La centrele de plasament: Traian Birăescu

La armată: Emanuel Gafița

Ciacova

La căminul de bătrâni: Adrian Ioan Cohuț

Gătaia

La spitalul de psihiatrie: Matei Codruț

Jebel

La spitalul de psihiatrie: Ioan Vasile Cheregi

Găvojdia

La centrele de plasament: Radu Pamfil

CRONICA ANULUI 2017

HIROTONII

Întru preot

- Toma Albai – Sânmihaiu German
- Liviu Bogos – Teremia Mare
- Daniel Cărăbaș – Bara
- Cristian Babeu – Moravița
- Eugen Vițelar – Sânpetru Mic
- Florin Băran – Șag
- Ionuț Mura – Orțișoara
- Viorel Pescar – Teremia Mică
- Radu Ilie – Cerna

Întru diacon

- Adrian Borlea – Dumbrăvița Banat II
- Alexandru Dan Adam – catedrala mitropolitană
- Ionel Csudor - mănăstirea Partoș

HIROTESII

Întru iconom stavrofor

- Miron Zepa – Bârna
- Emanoil Vântu – Găvojdia

Întru iconom

- Daniel Iancu – Nădrag

Întru arhidiacon

- Ion Ardereanu – Timișoara Ronaț

- Veselin Ciocov - catedrala mitropolitană

PREOȚI PENSIONAȚI

- Alexandru Rusandu – Satchinez
- Ioan Sâtea – Orțișoara
- Gheorghe Săvoiu – Șag
- Sabin Nicoli – Moravița
- Emil Paven – Recaș I
- Ioan Văran – Timișoara Freidorf
- Viorel Covaci – Timișoara Zona Soarelui
- Iulian Cosma – Timișoara Fabric
- Ioan Julia – Șemlacu Mare
- Constantin Micu – catedrala mitropolitană
- Radu Reja – Biled
- Petru Biriș – Jdioara

PREOȚI DECEDAȚI

Activi

1. Ciprian Câmpean – Timișoara Calea Aradului
2. Vasile Itineanț – Facultatea de Teologie

Pensionați

1. Ioan Tămaș – Timișoara
2. Nicolae Constantin Puiu – Variaș
3. Voicu-Horațiu Iuga - Timișoara

AȘEZĂMINTELE MONAHALE

Mănăstirea Timișeni

(de călugărițe, 39 viețuitoare, viață de obște)

Hram: „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul“ – 29 august

Adresa: comuna Șag, județul Timiș

Telefon: 0256/394885

Acces: Rutier: DN 59 Timișoara, spre Sud – com. Șag (14 km).

C.F.: Timișoara – Reșița, halta Timișeni

Stareță: monahia stavroforă Casiana Șimon

Slujitori: arhim. Simeon Stana, pr. ic. stavr. Marius Florescu și protos. Mihail Duma

Este ctitoria mitropolitului Vasile Lazarescu, din anul 1944. A fost înzestrată prin osteneala exarhului mănăstirilor din Banat din acea vreme, Justinian Dalea. Serviciile religioase se oficiau la început în capela amenajată în interiorul imobilului. Desființată în timpul regimului comunist, a fost reorganizată prin stăruința Mitropolitului dr. Nicolae Corneanu.

Prima biserică s-a construit între 1968–1972. Pictura a fost executată de Victor Jurca din Lugoj, iar sfințirea lăcașului s-a făcut la 29 august 1972. Între timp s-a mai construit o clădire în care există stăreția, trapeza și o parte din chilii. După 1990 s-a dat în folosință un corp de clădire pentru pelerini.

În 2002 a început construcția unei biserici noi, a cărei piatră de temelie s-a pus în 10 mai, de praznicul Izvorul Tămăduirii, de către Mitropolitul Nicolae Corneanu. Tot atunci s-a început construcția unui nou corp administrativ, finalizat în anul 2011.

În ziua de 4 iulie 2009, mănăstirea a fost vizitată de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, aflat în vizită canonică în eparhia Timișoarei.

Biserica nouă a fost târnosită la data de 29 august 2012 de către P.S. Episcop-vicar Paisie Lugojanul.

În anul 2016 s-a împodobit cu pictură în mozaic aghiazmatarul din

curtea mănăstirii.

Între 2015-2016 s-a construit un nou corp administrativ în incinta mănăstirii, pe locul vechii bucătărie. La finele anului 2017 era în curs de finalizare pictura noului paraclis de iarnă, aflat la etajul I al mănăstirii.

Mănăstirea „Izvorul Miron“

(de călugărițe, 10 viețuitoare, viață de obște)

Hram: „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul“ – 20 iulie și „Izvorul Tămăduirii“ – vinerea din săptămâna Luminată

Adresa: sat Românești, comuna Tomești, județul Timiș

Telefon: 0256/334657

Acces: Rutier: DN 68 A Lugoj, Traian Vuia (21 km) – Făget (15 km) – Coșava (11 km), ramificație la dreapta, DL 108 spre Românești (5 km)

Stareță: monahia Harisa Cruceanu

Slujitori: ierom. Marcu Borgovan și ierom. Eftimie Voaides

În anul 1910, episcopul Miron Cristea, viitorul patriarh, a făcut o vizită canonică în parohiile din aceste locuri și sesizând frumusețea peisajului, a hotărât zidirea unei mănăstiri pe locul numit „Balta caldă“. Temelia bisericii s-a pus în anul 1912, biserica zidindu-se prin dania episcopului Miron Cristea și a familiei Glava din Românești. A fost terminată în 1929 și inaugurată în 1931. În 1980 au început lucrările de restaurare a acestui așezământ, iar biserica a fost repictată, astfel că, la 20 iulie 1991, când se prăznuiește și hramul, a fost resfințită.

După 1995 s-au efectuat ample lucrări de construcție: un paraclis, trapeza, un corp de chilii, bibliotecă, spații de cazare, etc.

În 8 iunie 2003 s-a sfințit noul paraclis cu hramul „Izvorul Tămăduirii“ prin Preasfințitul Episcop Lucian al Caransebeșului, pe atunci episcop-vicar al eparhiei Timișoarei. La 20 iulie același an s-a târnosit paraclisul de vară, aflat în curtea așezământului.

Biserica veche a mănăstirii se află în faza de reconstrucție.

Începând cu anul 2015, la inițiativa Înaltpreasfințitului Mitropolit

Ioan, mănăstirea a primit destinație pentru călugărițe, fiind aduse aici câteva monahii din Episcopia Covasnei și Harghitei, împreună cu preotul lor duhovnic.

Mănăstirea Săraca
(de călugări, 5 viețuitori, viață de obște)

Hram: „Schimbarea la Față“ – 6 august și „Bunavestire“ – 25 martie

Adresa: sat Șemlacu Mic, comuna Șemlacu Mare, județul Timiș
Telefon: 0256/410005

Acces: Rutier: DN 59 Timișoara, spre Sud – Voiteg (30 km),
ramificație la dreapta, spre Gătaia (19,5 km) – ramificație la dreapta,
DL spre Butin – Șemlacu Mic (21 km)

Stareț: arhimandrit Climent Vântu

Slujitori: arhim. Climent Vântu și protos. Iov Crețu

Mănăstirea Săraca este cea mai veche din eparhie, fapt pentru care macheta bisericii a fost inclusă în stema Arhiepiscopiei Timișoarei.

Originea mănăstirii nu se cunoaște cu certitudine. După unii istorici, ar data din secolele XIII–XIV. Un document papal din 1204 arată limpede că în părțile Șemlacului existau numeroase mănăstiri „grecești“, adică ortodoxe și numai una catolică. Mai mult ca sigur, ca și construcție de lemn, această mănăstire de la Șemlac a ființat și în secolul al XII-lea. Structura ei din lemn va fi fost înlocuită ulterior cu alta de zid. Într-adevăr, cercetările arheologice au propus o datare a respectivului așezământ monahal în a doua jumătate a secolului XIV (pr. prof. dr. Vasile Muntean).

Alți cercetători, pornind de la vechiul strat de pictură, susțin că mănăstirea a fost zidită în secolele XVI–XVII. Din analiza documentelor istorice, reiese că între anii 1270–1271 mănăstirea desfășura o bogată activitate. Informații suplimentare datează de la începutul secolului al XV-lea, când superiorul călugărilor franciscani raporta că mănăstirea este o apărătoare a „schismaticilor“, adică a ortodocșilor.

În anul 1780, mănăstirea nemaiputând plăti dările către Coroană este scoasă la licitație și cumpărată de familia Ostoici, care va folosi biserica pentru adăpostirea criptei familiale, până în anul 1934.

În 1865 mănăstirea se găsea în paragină. Între 1934–1939 se află sub oblăduirea Episcopiei Caransebeșului, iar mai târziu sub aceea a Arhiepiscopiei Timișoarei. Din 1948 și până în 1987 a fost utilizată de parohia Șemlacu Mic. În anul 1987, la stăruința Mitropolitului dr. Nicolae Corneanu, și-a redobândit statutul de mănăstire.

Așezământul a fost complet restaurat și așezat în bună stare de funcționare. În anul 1996 i s-a adăugat o clădire nouă pentru chilii. În anii din urmă s-au reconstruit din temelii stăreția și paraclisul de iarnă cu hramul „Bunavestire“, târnosit de către Preasfințitul Episcop-vicar Paisie Lugojanul la data de 6 august 2007.

În ultimii ani la mănăstire s-au derulat unele lucrări de construcție: trapeză, spații de cazare, ș.a.

În cursul anului 2016 s-a asfaltat drumul până la mănăstire (de la Șemlacu Mare).

Mănăstirea Cebza

(de călugărițe, 20 viețuitoare, viață de obște)

Hram: „Înălțarea Sfintei Cruci“ – 14 septembrie

Adresa: sat Cebza, orașul Ciacova, județul Timiș

Acces: Rutier: DN 59 (E 94) Timișoara, spre Sud – Jebel (18 km) – ramificație la dreapta, DL spre Sud-Vest – Ciacova (9 km) – Cebza (7 km)

Stareță: monahia Eufimia Ciocloda

Slujitor: protos. Serafim Grozăvescu

Despre timpul când s-a construit biserica mănăstirii, aflată azi în mijlocul cimitirului parohial și despre călugăriile care au viețuit aici nu se știe prea multe. Primele informații se află în istoriografia străină care vorbește de existența unui vechi locaș de închinare și de izvorul aflat sub altarul bisericii, considerat de credincioși ca având puteri vindecătoare. Tradiția atribuie bisericii mănăstirești de la Cebza

origini mult anterioare secolului al XVIII-lea, actuala construcție fiind continuatoarea mai multor înaintașe, care au fost ridicate pe locul celei de astăzi. Sub denumirea de „mănăstire“, la Cebza găsim unele însemnări pe cărțile vechi bisericești. Astfel pe fila unui Antologhion este următoarea însemnare: „Biserica s-a zidit la 1758 cu turn de lemn“, amintind și de înnoirile care s-au făcut în 1780 și 1815. Pe fila manuscrisului unei Evanghelii găsim scris cu cirilică următoarele: „În curgerea anului 1850 s-au acoperit mănăstirea cu cheltuiala bisericii prin rânduiala tutorilor (epitropilor) Vitu Chirică și Păun Tradii, iar preoții Trăilă Musteț, Andrei Olariu, Ioan Petrovici și Grigorie Petcu capelan...“. O altă însemnare spune: „Spre aducerea aminte. În curgerea anului 1882 s-au acoperit sfânta mănăstire cu șindrilă de nou cu cheltuiala bisericii prin preotul Alexandru Bugariu și George Treta chinez (primar) și Simion Treta ca tutore la sfânta mănăstire“.

Biserica veche, monument istoric, aflată actualmente în cimitirul satului, purtând hramul „Înălțarea Sfintei Cruci“, este construită din lemn, în formă dreptunghiulară, fiind de o simplitate impresionantă, având fundația din cărămidă, iar pereții din bârne de stejar, peste care s-a aplicat tencuială și acoperișul din șindrilă.

La stăruința vrednicului de pomenire Mitropolit Nicolae Corneanu, în anul 1996 s-a reactivat acest vechi așezământ monahal pentru călugărițe. Slujbele se oficiază acum în biserica din incinta corpului nou de clădire, finalizat în anul 2006. Se mai află în construcție o parte din incinta mănăstirească constând din: trapeză, chilii, dependințe ș.a.

Mănăstirea Petroasa Mare

(de călugări, 5 viețuitori, viață de obște)

Hram: „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil“ – 8 noiembrie

Adresa: sat Petroasa Mare nr. 321, comuna Victor Vlad Delamarina, județul Timiș

Acces: Rutier: DL 136 Lugoj – Herendești – Petroasa Mare (6 km)

Stareț: ierom. Ștefan Mateș,

Slujitori: ierom. Ștefan Mateș, preot Mugurel Sava și diacon Iacov Mohaupt

Așezământul a fost ctitorit de monahia Mihaela și nepotul acesteia, Constantin Drădean, care au cumpărat un teren proprietate personală la marginea satului. În 1995 Consiliul Eparhial aprobă înființarea mănăstirii, cu destinație pentru călugări. La 22 februarie 1996 s-a obținut aprobarea Sfântului Sinod. În același an au început lucrările de construcție, iar sfințirea noului așezământ monahal s-a făcut de către P.S. Episcop Lucian al Caransebeșului, pe vremea aceea episcop-vicar la Timișoara, la 26 august 2001, când erau deja finalizate parțial biserica și corpul de chilii. În fază de finisare se află biserica și corpul principal de clădire al așezământului.

Mănăstirea Fârdea

(de călugărițe, 16 viețuitoare, viață de obște)

Hram: „Adormirea Maicii Domnului“ – 15 august și „Sfânta Cuvioasă Paraschiva“ – 14 octombrie

Adresa: comuna Fârdea, județul Timiș

Telefon: 0256/335473

Acces: Rutier: DN 68A Lugoj–Făget–Deva, din Traian Vuia (21 km) ramificație la dreapta DJ 681A spre Surduc Mic – Fârdea (11 km).

Stăreță: monahia Antonia Sfrijan

Slujitori: ierom. Maxim Anton și ierom. Nectarie Arvai

A fost înființată în anul 2001 cu binecuvântarea Mitropolitului Nicolae Corneanu, mai întâi ca schit. Piatra de temelie s-a pus de către P.S. Episcop Lucian al Caransebeșului, pe vremea aceea episcop-vicar al eparhiei Timișoarei, la 12 august 2001. Este așezată în vecinătatea lacului de acumulare Surduc. Serviciile religioase se oficiază în biserica nou construită și sfințită la 12 octombrie 2003. În anul 2004 au fost finalizate lucrările la chilii, așezate sub formă de căsuțe de jur împrejurul bisericii, precum și turnul clopotniță. În ultimii ani s-au construit corpul principal de chilii și stăreția.

În atelierele de croitorie și broderie se confecționează veșminte clericale, acoperăminte pentru biserică, prapori, epitafe ș.a.

Mănăstirea Luncanii de Sus
(de călugărițe, 4 viețuitoare, viață de obște)

Hram: „Acoperământul Maicii Domnului“ – 1 octombrie și „Sfinții Împărați Constantin și Elena“ – 21 mai

Adresa: sat Luncanii de Sus, comuna Tomești, județul Timiș

Acces: Rutier: DN 68A Lugoj, spre est Traian Vuia – Făget (13 km) – Coșava (11 km), ramificație spre dreapta DL Românești – Tomești – Luncanii de Jos (16 km), apoi ramificație dreapta

Stareță: monahia stavroforă Filotea Nistor

A fost înființată în anul 2001 cu binecuvântarea Arhiepiscopului și Mitropolitului Nicolae Corneanu, mai întâi ca schit. Piatra de temelie s-a pus de către P.S. Episcop Lucian al Caransebeșului, pe vremea când era episcop-vicar la Timișoara, la 12 august 2001. Biserica, la fel ca întreg așezământul, este din lemn și impresionează prin dimensiunile sale. Alte lucrări de construcție s-au desfășurat între anii 2001–2006. Mănăstirea are și o gospodărie proprie. Un corp administrativ nou s-a finalizat în cursul anului 2015.

La 1 octombrie 2015 Înaltpreasfințitul Mitropolit Ioan a sfințit troița aflată la intrarea pe drumul ce urcă spre mănăstire, dinspre șoseaua Valea lui Liman – Luncanii de Jos.

Mănăstirea Morisena
(de călugărițe, 13 viețuitoare, viață de obște)

Hram: „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul“ – 24 iunie

Adresa: comuna Cenad, județul Timiș

Acces: DN6 Timișoara–Sânnicolau Mare–Cenad, 75 km N de Timișoara, se află la hotarul comunei Cenad și se vede de pe șosea.

Stareță: monahia Ștefania Fronea

Slujitor: ierom. Matei Hădărig

A fost înființată în anul 2003, pe temeiul faptului că la Cenad (vechea Morisena) exista în jurul anului 1002 o mănăstire de călugări

răsăriteni, una dintre cele mai vechi atestată documentar pe teritoriul țării noastre. S-a considerat că prezența unui locaș monahal în această parte a eparhiei ar contribui la revigorarea vieții bisericești.

La 24 iunie 2005 s-a târnosit biserica prin P.S. Episcop-vicar Lucian Lugojanul. Tot atunci s-au binecuvântat corpul de clădire și paraclisul de vară, toate construite în plin câmp, pe un teren arabil, altădată.

Mănăstirea Dobrești

(de călugări, 4 viețuitori, viață de obște)

Hram: „Sfânta Cuvioasă Paraschiva“ – 14 octombrie, „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul“ – 20 iulie și „Sfântul Voievod Ștefan cel Mare“ – 2 iulie

Adresa: sat Dobrești, comuna Bara, județul Timiș

Telefon: 0256/333199

Acces: rutier:

Varianta I: E 70 Timișoara–Lugoj, la intrare în Coștei ramificație la stânga, DL 85 Balinț–Bara, ramificație la dreapta spre Lăpușnic–Dobrești

Varianta II: DN 68A Făget–Lugoj, ramificație la dreapta spre Mănăstur, spre Bethausen pe DJ 609B, ramificație la dreapta, Cladova–Ohaba Lungă, ramificație spre Dobrești

Stareț: protosinghel Matei Buliga

Slujitori: protos. Matei Buliga, ierom. Grichentie Costea și ierod. Pantelimon Chirilă

S-a înființat în anul 2003, la inițiativa și cu stăruința Preafericitului Părinte dr. Daniel Ciobotea, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la acea vreme mitropolit al Moldovei și Bucovinei, originar din Dobrești, care a achiziționat un teren pentru construcția așezământului.

În prezent, obștea monahilor locuiește într-o casă din sat care a fost achiziționată în anul 2003, împreună cu câteva grădini.

La 23 octombrie 2005, cu binecuvântarea Chiriarhul locului, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și P.S. Episcop-vicar Lucian Lugojanul de la Arhiepiscopia Timișoarei, împreună cu mai

mulți preoți și diaconi au sfințit locul pe care se va construi biserica, așezând piatra de temelie.

La 6 iulie 2009 Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a vizitat, pentru prima dată în această calitate, mănăstirea de la Dobrești.

Demisolul noii biserici s-a dat în folosință la data de 14 octombrie 2010, după sfințirea oficiată de către Preasfințitul Episcop Lucian al Caransebeșului și Preasfințitul Episcop-vicar Paisie Lugojanul.

Biserica mănăstirii este în plin proces de construcție. La 2 iulie 2013 s-a sfințit crucea principală de pe biserica mănăstirii, prin P.S. Episcop-vicar Paisie Lugojanul, iar la 11 octombrie 2015 și celelalte cruci.

Mănăstirea Partoș

(de călugări, 3 viețuitori, viață de obște)

Hramuri: „Înălțarea Sfintei Cruci“ (14 septembrie) și „Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș“ (15 septembrie)

Adresa: sat Partoș, com. Banloc, jud. Timiș

Telefon/fax: 0256/417491

Email: contact@partos.ro

Acces rutier: DN 59 Timișoara–Moravița, DN 595B Deta–Banloc, DJ 184 Banloc–Partoș. Se află la 57,5 km de Timișoara și 14 km de Deta.

Stareț: ieromonah Varlaam Almăjanu

Slujitori: ierom. Varlaam Almăjanu și diacon Ionel Csudor

Conform cercetătoarei Luminița Munteanu-Dumitriu, Partoșul s-a zidit la începutul secolului al XV-lea (vol. „Itinerare arheologice bănățene“). Cea mai veche mențiune documentară ce ne este cunoscută despre acest așezământ monahicesc datează din 1571, după 19 ani de la ocuparea Banatului de către turci, când ieromonahul Laurențiu, aflat în drum spre Brașov și Alba Iulia, zăbovește timp mai îndelungat aici și face danie o tipăritură din 1562.

Harta austriacă a Banatului din 1723 înfățișează mănăstirea ca izolată, înconjurată de păduri întinse și de mlaștini. Trecuse deci prin

cei 164 ani de stăpânire otomană și peste luptele ce s-au succedat în acest răstimp, când s-au nimicit o mare parte din documentele și cărțile pe care le-a avut, ca apoi din ce a mai rămas, să se înstrăineze, după desființare. În iarna grea a anului 1777, cum spun scrisorile vremii, călugării pleacă îndurerăți că lasă fără veghe mormântul ce adăpostea moaștele Sfântului Iosif.

Loc sfințit prin faptele și moaștele Sfântului Iosif cel Nou de la Partoș, spre care se îndreaptă pelerinul din Timișoara, în 1749, cerând ocrotirea în lunga călătorie până la Ierusalim și unde Marcu Muțiu zidește în 1750 frumoasa biserică, mănăstirea își va continua misiunea de apărătoare a Ortodoxiei. După patru ani de la desființare, în 1782, protopopul Ioan Șuboni, ca prinos de recunoștință, lasă unui bun meșter să zugrăvească, se pare, după o icoană dispărută, chipul Sfântului Iosif ce se păstrează și astăzi. În zilele noastre, mănăstirea își prăznuiește hramul în ziua Înălțării Cinstitei Cruci, când credincioșii vin ca odinioară să-și întărească sufletele, deși vechiul hram este la Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil.

În anul 1944, sub îngrijirea Centrului eparhial, mănăstirea a fost reactivată, așezându-se aici călugărițe. În anii comunismului viața monahală de aici a fost întreruptă, locul fiind luat de parohia Partoș. Între anii 1955– 1956 se efectuează săpături în interiorul bisericii vechi. În anul 1956 moaștele Sfântului Iosif cel Nou sunt scoase din mormânt și duse la catedrala mitropolitană în vederea canonizării oficiale, unde se află și astăzi.

La 6 martie 2008, Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Banatului, întrunit sub președinția Mitropolitului Nicolae al Banatului, a hotărât, pe baza propunerii Consiliului Eparhial, reînființarea mănăstirii Partoș, cu destinație pentru călugări.

După ce mănăstirea a fost reînființată, s-au executat importante lucrări de renovare și întreținere a interiorului celor două biserici și a întregii incinte.

La 8 noiembrie 2012 s-a dat în folosință „Casa Regina Elisabeta”, aflată în vecinătatea așezământului, care cuprinde o colecție muzeală și o bibliotecă bogată.

În cursul anului 2015 s-a asfaltat drumul de la Banloc la Partoș și au

început lucrările de construcție a unui nou corp administrativ.

În toamna anului 2017 a luat ființă cantina socială a mănăstirii, unde zilnic iau masa copiii care învață la școala din sat. Mănăstirea, prin personal adecvat, asigură pentru acești copii și cursuri de „after school”.

Schitul Ierșnic (de călugărițe, în organizare)

Hram: „Sfânta Treime“ – a doua zi de Rusalii

Adresa: sat Ierșnic, comuna Ohaba Lungă, județul Timiș

Acces rutier: drumul E70 Timișoara–Lugoj, ramificație la stânga pe drumul 609B Coștei–Balinț–Bethausen, apoi ramificație stânga pe drumul 609 Bethausen–Cladova–Ierșnic

Stareță: monahia Marina Fecioru

Este ctitoria credinciosului Aurel Filip din localitatea Ierșnic, care influențat de personalitatea Părintelui Arsenie Boca, a dorit să înalțe o mănăstire.

Anul 1996 a reprezentat un început de drum în edificarea așezământului monahal de la Ierșnic, când, „Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința de lucru din 13–14 februarie 1996, luând în examinare adresa Arhiepiscopiei Timișoarei nr. 229-C/1995 cu recomandarea înființării unei mănăstiri pentru călugări, în apropierea localității Ierșnic-Cladova, jud. Timiș; din documentație rezultând că mănăstirea ar urma să fie construită din inițiativa credinciosului Aurel Filip din Lugoj, care deține 2 ha de teren, materiale de construcție, beneficiind și de sprijinul credincioșilor...; în temeiul prevederilor art. 8 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale, conform căruia «înființarea sau desființarea unei mănăstiri se aprobă de către Sfântul Sinod la propunerea Chiriarhului locului»; la propunerea Comisiei pentru doctrină, viața religioasă și pentru mănăstiri, Sfântul Sinod a hotărât: aprobă înființarea unei mănăstiri în apropierea localității Ierșnic-Cladova, jud. Timiș, cu destinația pentru călugări, urmând a se organiza și funcționa potrivit rânduielilor tradiționale bisericești,

subordonată canonic și administrativ Arhiepiscopiei Timișoarei“.

Un alt moment important în destinul așezământului monahal de la Ierșnic l-a constituit hotărârea Consiliului Eparhial din 21 octombrie 2010. În raportul sectorului Exarhatul mănăstirilor se sublinia transferul de proprietate al terenului de 4 ha și a construcțiilor aferente conform C.F. nr. 400123 și C.F. nr. 400124, ambele aparținând localității Ohaba Lungă, de la credinciosul Aurel Filip, pe seama Arhiepiscopiei Timișoarei. Având în vedere precizările hotărârii sinodale din anul 1996, se poate trece la etapa organizării așezământului monahal, supunând problema spre analiză și aprobare Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Banatului. Astfel, Sinodul Mitropolitan, întrunit în ședința de lucru din 18 noiembrie 2010, decide ca, până la dezvoltarea obștii monahale corespunzătoare pentru statutul de mănăstire, să se organizeze și să funcționeze ca schit de monahii, dependent de mănăstirea Timișeni.

Schitul „Buna Vestire”

Localitatea Banloc, județul Timiș

(8 viețuitoare, viață de obște)

Stareță: monahia Mariami Mura

A fost înființat la inițiativa Înaltpreasfințitului Mitropolit Ioan al Banatului și aprobat prin hotărârea Sinodului Mitropolitan în ziua de 23 iunie 2017. Monahiile, care locuiesc într-o casă din satul Banloc, foarte aproape de castelul de aici, supraveghează și ajută la restaurarea și repunerea în valoare a acestui domeniu, aflat în administrarea Mitropoliei Banatului. Se are în vedere înființarea unui centru misionar-pastoral, după renovarea domeniului.

Biserica și Marea Unire

SPRE MAREA UNIRE.

CONTRIBUȚIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE DIN BANAT

PREOT PROF. DR. VASILE MUNTEAN

Cum e îndeobște cunoscut, de-a lungul timpului Biserica strămoșească și-a adus aportul substanțial la păstrarea conștiinței unității de neam și de limbă, identificându-se cu țelurile „oamenilor pământului” (după expresia lui N. Iorga). Cum era de așteptat, această Biserică dreptmăritoare – prin slujitorii ei – a luat parte la toate actele mari ale poporului nostru, greu încercat de vicisitudinile istoriei. În cele de față, ne vom referi la situația din Banatul istoric, la felul în care a știut să servească Eclesia străbună doleanțele legitime ale locuitorilor de aici, înainte de anul providențial 1918 ca și în preajma lui. Precizăm dintru început că e vorba doar de o expunere sintetică (detalii numeroase se găsesc în titlurile indicate în cadrul Bibliografiei atașate, în alte lucrări, precum și pe Internet).

Firește, sunt explicabile „tulburările grave” de la Arad, Timișoara și din alte localități, cauzate de preluarea puterii, în 1913, de către István Tisza ce va duce o politică intolerabilă față de naționalitățile conlocuitoare. După insuccesele inițiale suferite de România în război, guvernul Tisza a redactat o declarație pe care, în pofida terorii dezlănțuite, cei mai însemnați activiști - Vasile Goldiș, Ștefan Cicio Pop, Iuliu Maniu, Valeriu Braniște și alții - au refuzat categoric să o subscrie; de exemplu, reputatul istoric-cleric Ion Sârbu a declarat fără echivoc că „preferă să moară în temniță decât să-și păteze numele și să-și înmormânteze un ideal pentru care s-a zbuciumat atât de mult”.

Prin urmare, unii fruntași români sunt trimiși pe front, alții închiși – între care dascăli, preoți etc. -, fiind considerați cu toții „elemente periculoase”.

Deja în răstimpul neutralității României, clericii ortodocși români din zona Banatului și-au manifestat solidaritatea cu frații din România liberă. Spre pildă, preotul Martin Vernichescu din Vârciorova, arestat în 1915, a îndurat privarea de libertate până la finele Primului Război Mondial, întrucât era suspectat „că ar fi mijlocit și ușurat trecerea în România a unor fugari”; intervenția lui Miron Cristea spre a fi eliberat n-a reușit, dar episcopul - cum a făcut și în alte cazuri – va acorda familiei o sumă anume, pentru a putea copiii deținutului să urmeze școala. Părintele istoriograf Coriolan Buracu, înfocat naționalist, la fel va suferi reclusiune (la Seghedin și Vaț). Preotul Alexandru Atnagea din Vrani trece la Domnul în închisoare, în 1918, ca martir al cauzei naționale. Protopopul de la Biserica-Albă, dr. George Dragomir (lugojean de origine) a fost închis în 1916 în lagărul Nagymarton, răposând în spitalul din Sopron în ianuarie 1918, pare-se otrăvit. În pușcăria din Sopron era încarcerat renumitul compozitor Ioan Vidu (în anii 1916-1918). Alt deservent al Altarului, Iuliu Musta din Glimboca în 1914 fuge în Regat, după ce a fost acuzat că este un „Daco-român”. Tot astfel va proceda și diaconul dr. Avram Imbroane din Lugoj, care în ziarul bucureștean „Epoca” (spre sfârșitul lui 1918, și în publicația „Banatul”) susținea aspirația unirii politice și se ocupa cu organizarea corpurilor de voluntari români din Rusia; și soldații din Italia acționau în același sens. Cu toate că măsurile luate de autoritatea ungară erau deosebit de drastice, nu puțini clerici bănățeni au continuat să sprijine pe cei care voiau să ajungă în România, precum Romulus Jurchescu din Peștere, arestat în septembrie 1916 și eliberat abia în ianuarie 1918. Simpli soldați, însă și ofițeri ca generalul Ion Drăgălina ce va fi rănit mortal în defileul Jiului în 1916, și alți voluntari (ca scriitorul Cassian Munteanu, în 1915) vor trece în Regatul român ca să lupte pentru triumful unei cauze drepte. Și exemplele de acest gen se pot ușor înmulți.

Este de remarcat faptul că unirea Basarabiei cu patria-mumă (la 27.III/9.IV. 1918) a stimulat puternic militantismul românilor din

Bucovina (unită cu regatul României în 15/28 nov.), Banat și Ardeal pentru eliberarea națională și alipirea la țara-mamă. Banatul a fost întâiul ținut dintre granițele fostei monarhii dualiste, în care s-a sesizat un larg răsunet provocat de disoluția iminentă. Nu trebuie uitată nici laborioasa activitate unionistă a lui Traian Vuia, Traian Lalescu și a altora, depusă în străinătate.

„Acasă”, anterior sosirii răspunsului – din partea guvernului american – la nota Austro-Ungariei din data de 5 octombrie 1918, prin care se solicita armistițiul, conducerea Partidului Național Român a dat în 12 octombrie extrem de importanta *Declarație de la Oradea* (redactată parțial de Vasile Goldiș; va fi citită în parlamentul budapestan de către Alexandru Vaida-Voevod), în care se proclama principiul autodeterminării (*self-determination*, după formularea președintelui Thomas Woodrow Wilson) în termenii următori: „... națiunea română din Ungaria și Ardeal dorește să facă acum uz de acest drept și reclame în consecință și pentru ea dreptul ca, liberă de orice înrăurire străină, să hotărască singură așezarea ei printre națiunile libere”. Trebuie adăugat că împlinirea Marii Uniri a fost grăbită, de asemenea, de năzuințele și strădaniile popoarelor de a-și redobândi neatârnamarea. Torentul revoluționar conduce așadar la căderea „Pajurei bicefale”, la descătușarea națiunilor asuprite, bunăoară Republica Cehoslovacă (proclamată în 28 oct.). În 30 octombrie 1918 se naște apoi statul independent al sârbilor, croaților și slovenilor.

În vederea atingerii scopului comun, adică „realizarea unității tuturor românilor” (cum va afirma *in extremis* A. C. Popovici), P.N.R. și social-democrații vor conlucra din nou. În 31 octombrie 1918 se înființează la Timișoara Consiliul Național Român care îl informează pe șeful militar al Banatului că nu ascultă decât de Consiliul Național Român Central. La 3 noiembrie 1918, adunarea lugojeană - deschisă de protopopul ortodox dr. George Popoviciu și prezidată de episcopul unit Valeriu-Traian Frențiu – aderă la C.N.R.C., precum și adunarea de la Caransebeș din 7 noiembrie, prezidată de protopopul Andrei Ghidiu și organizată din inițiativa secretarului consistorial dr. Cornel Corneanu; s-a înființat Consiliul Național local, afiliat C.N.R.C.-ului, plus o gardă română. Și în alte așezări – sub îndrumarea preoților,

învățătorilor și a altora – s-au orânduit consilii și gărzi românești și germane care vor îndepărta progresiv vechea administrație. La 25 octombrie (stil vechi) episcopul Caransebeșului dr. Miron Cristea, într-o cuvântare electrizantă, încuraja populația română să-și ia soarta în mâini, deoarece „lanțurile tiraniei maghiare au căzut de pe trupurile noastre”. Interesant de subliniat că o parte însemnată din populația maghiară, în special muncitorii n-au arătat devotament în 1918 pentru salvarea puterii de stat ungurești în Banat.

În 13-15 noiembrie 1918 au avut loc la Arad tratative între exponenții guvernului Károlyi și delegații C.N.R.C.; ele au eșuat. Atunci, din Arad, la 5/18 noiembrie se expediază (prin intermediul ziarului „Românul”) manifestul *Către popoarele lumii*, prin care C.N.R.C. afirmă în fața opiniei publice mondiale dezideratul atașării de România. În 7/20 noiembrie, alt manifest al Marelui Sfat Național din Transilvania - cum se mai numea C.N.R.C. - privea convocarea pentru 18 noiembrie/1 decembrie 1918 a Marii Adunări Naționale la Alba-Iulia (adunare plebiscitară). În 21 noiembrie același an, episcopii români din Banat și Transilvania au recunoscut oficial Marele Consiliu Național „de reprezentant și conducător politic al națiunii române din Ungaria și Transilvania”. Din păcate, cu rare excepții, în diferite localități românești din Banat, sârbii s-au purtat neomenos cu localnicii, inclusiv cu păstorii lor sufletești, în timp ce maghiarii au împușcat nu o dată, fără milă, români nevinovați.

De relevat faptul că, în ciuda restricțiilor trupelor de ocupație sârbești și franceze, instituite prin Convenția de armistițiu de la Belgrad – de pildă, 200 de români și germani din comitatul Torontal au fost opriți în gara Timișoara – mii și mii de români bănățeni din toate categoriile și profesiile (implicit un mare număr de preoți) s-au îndreptat spre Alba-Iulia. Cum ne informează „Românul”, bănățenii au venit foarte mulți, dintre care 359 delegați oficiali. Menționăm câteva nume mai reprezentative: chiriarhii Miron Cristea și Ioan Papp, Petru Barbu, Ioan Boroș, Teodor Botiș, Coriolan Buracu, Aurel Cosma, Mihail Gașpar, George Gârda, Traian Novac, George și Iosif Popovici(u), Ion Sârbu, Ioan Vidu, Iuliu Vuia.

Bălgardul românesc era un centru evocator: aici se înfăptuise

Prima Unire, acea *restitutio Daciae* sub Mihai Bravul, fiind locul de martiriu al unor luptători pentru drepturile poporului nostru (ca cei de la 1784). Înaintea deschiderii marii întruniri, s-a oficiat Sf. Liturghie de către ierarhul arădean Ioan Papp, iar Miron Cristea a citit rugăciunea alcătuită în acest scop de clericul-istoric Gheorghe Ciuhandu de la Arad. În perioada Adunării, în toate sfintele lăcașuri s-au ținut slujbe, urmate de festivități, și s-a arborat tricolorul românesc.

Vasile Goldiș citește textul rezoluției de unire, aprobată unanim. În Marele Sfat Național Român, ales de Adunarea bălgrădeană, erau următorii clerici din Banat: episcopii Miron Cristea, Ioan Papp și Valeriu-Traian Frențiu (greco-catolic), prof. dr. Petru Barbu, preotul Avram Corcea din Coștei (azi, în Banatul sârbesc), diaconul dr. Cornel Corneanu, protoprezbiterul Andrei Ghidiu, diaconul dr. Avram Imbroane, preotul Ioanichie Neagoe din Petrovasi (Vladimirovăț) și dr. Ioan Roșiu din Ghilad. „Urmând glasul vremii, delegații noștri – va spune protoiereul dr. George Popoviciu la 24 mai 1919 – care s-au putut strecura la Alba Iulia, participând la memorabila adunare din 1 decembrie 1918, au declarat categoric, conform dorinței și voinței poporului român bănățean, că aderă la unirea întregului Banat cu România”, cu motivarea: „legăturile noastre cu oltenii și basarabii au fost intime și de lungă durată pe vremuri apuse [...]. Locuim în mase compacte și suntem conștienți de originea noastră latină și de solidaritatea noastră cu frații din Dacia Traiană”. Mici *Alba-Iulii* apar la Arad, Timișoara, Lugoj, Mehadia și în alte așezări. Din delegația ce a mers la București, spre ratificare, au făcut parte din Banat, alături de Vasile Goldiș, episcopul Miron Cristea, Caius Brediceanu și diaconul Cornel Corneanu.

În 11 și 13 iunie 1919, Delegației române la Conferința Păcii de la Paris (din care făcea parte și diaconul dr. Avram Imbroane) i se comunică decizia Consiliului Suprem privind granițele dintre România și Ungaria și dintre România și Iugoslavia. În vara aceluiași an se introduce administrația românească în Banat (George Dobrin - prefect la Lugoj pentru județul Caraș-Severin, iar la Timișoara Aurel Cosma, pentru jud. Timiș-Torontal). La începutul lui august trupele române intră în Timișoara, fiind primite cu un mare entuziasm. Prin Adunarea

populară timișoreană din 10.VIII.1919, șvabii își dau consimțământul la actul Unirii; delegația germanilor bănățeni la Conferința de Pace a plecat spre Paris în 12 august. Merită a fi amintită aici activitatea filoromână a scriitorului Viktor Orendi-Hommenau. În același an 1919, adeziunea pentru unitate și-au exprimat-o și evreii, și slovacii bănățeni.

De reținut că în 4 iunie 1920, la Trianon, se va recunoaște pe plan internațional lucrarea întregului popor român, o necesitate legică: unirea Ardealului, Maramureșului, Crișanei și Banatului cu România. Totuși, Unirea cea Mare „*n-a fost un act politic, ieșit dintr-o chibzuire rece [...]. A vorbit atunci voia elementară a veacurilor de avânt zdrobit și de speranțe împiedecate. Fără a uita pe nimeni din cei care au colaborat la această faptă a minunii [...], omagiul recunoștinței noastre să se îndrepte azi* – remarca just Nicolae Iorga la 1 Decembrie 1918 – *către poporul acesta de oriunde și din toate veacurile, martir și erou*” (sublinierea noastră).

După Marea Unire începe o nouă eră. De acum înainte istoria Banatului românesc – circa 2/3 din Banatul istoric – se va trata perpetuu în limitele Istoriei României, a tuturor românilor. Și în zilele noastre – vremuri mai aparte, cu suficiente provocări – Biserica Neamului rămâne, cum recunosc oamenii de bună-credință, un fundamental factor de coeziune spirituală și mai mult decât atât.

Bibliografie selectivă:

Cosma, Aurel, jr., *Biserica română din Banat și Unirea de la 1918*, în „Mitropolia Banatului”, nr. 10-12/1968;

Ilieșiu, Nicolae, *Monografia istorică a Banatului* (ed. D. Țeicu), București 2011;

Marin, Wiliam, *Unirea din 1918 și poziția șvabilor bănățeni*, Timișoara 1978;

Muntean, Vasile, *Contribuții la istoria Banatului*, Timișoara 1990;

Munteanu Ioan, Zaberca Vasile, Sârbu Mariana, *Banatul și Marea Unire – 1918*, Timișoara 1992;

Naghi, Gheorghe, *Studii de istoria Bisericii românești din Transilvania și Banat în epoca modernă*, București 2006

Păiușan, Radu, *Mișcarea națională din Banat și Marea Unire*, Timișoara 1993;

Politica externă a României. Dicționar cronologic (colectiv de autori), București 1986;

Popoviciu, George, *Memorii privitoare la integritatea Banatului*, Caransebeș 1929;

Suciu, I. D., *Monografia Mitropoliei Banatului*, Timișoara 1977;

Suciu, I. D., Constantinescu, Radu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, II, Timișoara 1980.

BISERICA BĂNĂȚEANĂ ȘI MAREA UNIRE

PREOT DR. IONEL POPESCU

Anul 2018 are o semnificație deosebită pentru țara noastră și pentru poporul din care facem cu toții parte. Prin purtarea de grijă a bunului Dumnezeu sărbătorim, anul acesta, împlinirea a 100 de ani de la momentele memorabile ale unirii Basarabiei, Bucovinei, Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu Regatul României.

La 27 martie/9 aprilie 1918, s-a întrunit, la Chișinău, Sfatul Țării și a hotărât, cu majoritate de voturi, Unirea Basarabiei cu România, iar la 15/28 noiembrie același an, Congresul General al Bucovinei, întrunit în sala sinodală a Mitropoliei din Cernăuți, a proclamat „unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin și Nistru, cu Regatul României”. Procesul istoric al făuririi statului unitar român s-a finalizat însă în ziua de 18 noiembrie/1 decembrie 1918 la Alba Iulia, „cetatea mântuirii și a măririi neamului nostru românesc”¹, prin Unirea Transilvaniei cu România.

Datorită importanței aparte pe care o are în istoria poporului român, Parlamentul României a hotărât, la 31 iulie 1990, ca ziua de 1 Decembrie să fie sărbătoarea noastră națională, iar Sfântul Sinod al Bisericii noastre a proclamat anul 2018 drept „Anul omagial al unității de credință și de neam și anul comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918” pe tot cuprinsul Patriarhiei Române.

Cuvine-se, așadar, în acest an al Centenarului Unirii, să facem amintire despre modul în care Biserica Ortodoxă Română, prin clericii, monahii și credincioșii ei, a pregătit evenimentele istorice care au avut drept scop unirea națională a românilor din toate provinciile

1 Prof. Sabin Evuțian, *Alba Iulia în amintirea neamului nostru din 1918*, în rev. „Mitropolia Banatului”, Timișoara, anul XVIII, nr.10-12/1968, p. 590.

pe care ni le-au lăsat moștenire vredniciei noștri înaintași. Vreme de secole, românii au fost nevoiți să viețuiască în țări separate, sub stăpâniri străine, însă și-au păstrat limba, datinile, portul și credința, formele străvechi de organizare teritorial-administrativă, având mereu conștiința originii comune. Biserica le-a fost mereu alături, a cultivat permanent în sufletul credincioșilor români conștiința unității de neam și de credință, a deschis școli, a tipărit primele cărți în limba română, care au circulat în toate provinciile românești și s-a identificat cu aspirațiile poporului pentru independență și unitate națională.

Istoriografia românească, inclusiv cea bisericească, a consacrat numeroase articole, studii, monografii și cărți evenimentului istoric de la 1 decembrie 1918, în toate lucrările fiind subliniate rolul, implicarea, contribuția Bisericii și a slujitorilor ei la înfăptuirea Marii Uniri de la Alba Iulia. Nenumărate sunt documentele care menționează numele ierarhilor, al preoților de mir și al smeriților monahi truditori în orașe și la sate, în parohii și în mănăstiri, mereu în vâltoarea luptei pentru apărarea identității și a valorilor naționale, dar și a culturii românești. De altfel, fără Biserică e greu de imaginat că unirea tuturor românilor într-un stat suveran și independent ar fi fost posibilă. Slujitorii Bisericii s-au rugat, secole de-a rândul, în timpul slujbelor oficiate în limba română, „pentru unirea tuturor”, slujitorii Bisericii i-au învățat pe români să nu-și uite originile, să-și păstreze datinile și obiceiurile, să țină aprinsă candela speranței de a trăi într-o singură țară, „uniți în cuget și simțiri”, „una în dorințele și aspirațiunile naționale de la vlădică până la opincă și de la opincă până la vlădică”, după cum frumos cuvânta episcopul Ioan Papp al Aradului².

Fiind printre puținii știutori de carte în parohiile pe care le păstoreau și în mănăstirile unde viețuiau, preoții și monahii bănățeni erau la curent cu problematica națională prin intermediul publicațiilor bisericești la care erau abonați: „Foaia Diecezană” și „Calendarul Românului” de la Caransebeș, „Biserica și Școala” și „Calendarul episcopiei Aradului”, „Revista preoților” de la Timișoara, Anuarele școlilor de Teologie de la Caransebeș și de la Arad. În paginile acestor publicații au apărut numeroase materiale despre istoria neamului nostru

2 „Biserica și Școala”, Arad, anul XLII, nr.47/1918, p. 2.

și lupta tuturor românilor pentru independență și unitate națională, despre legăturile existente între frații din Ardeal și Banat cu cei din Muntenia și Moldova. Pastoralele ierarhilor subliniau, de asemenea, „uriașa simfonie a conștiinței naționale”³ și îndemneau enoriașii să nu uite jertfele înaintașilor, dragostea și dăruirea lor pentru apărarea gliei străbune. Amvonul lăcașurilor sfinte din Banat și din Ardeal nu a fost doar locul de propovăduire a Evangheliei, ci și o tribună de informare a credincioșilor asupra eforturilor depuse de fruntașii neamului și de slujitorii Bisericii pentru înfăptuirea visului de unitate națională, realizat temporar de către domnitorul martir Mihai Viteazul, în anul 1600. Sute de preoți, intelectuali și țărani din Banat au fost urmăriți și persecutați, deportați și închiși, unii fiind uciși, în anii 1916-1918, întrucât au îndrăznit să-și afirme sentimentele patriotice și au susținut lupta pentru înfăptuirea mărețelor idealuri ale românilor bănățeni și ardeleni de unire cu Patria Mamă.

În toamna anului 1918, protopopii, preoții, profesorii de Teologie, studenții teologi și dascălii confesionali din părțile Banatului și ale Aradului, însuflețiți, încurajați și coordonați de ierarhii de la Arad și Caransebeș, s-au aflat în fruntea acțiunilor de mobilizare a enoriașilor în vederea susținerii idealului sfânt al unității naționale.

La 31 octombrie 1918, la Timișoara s-a constituit Consiliul Național Român local sub președinția lui dr. Aurel Cosma. „Preoții, țăranii, meseriașii și muncitorii din comitatele învecinate, aflând de evenimentele din capitala Banatului, au venit și au făcut o spontană demonstrație populară pe străzile Timișoarei, intonând imnuri și cântece naționale. Răsunau zidurile cetății de marșul înflăcărat al românilor și de refrenurile din „Deșteaptă-te române”⁴.

La 2 noiembrie 1918, Consiliul Național Român central și-a fixat sediul la Arad, în același oraș fiind organizat Comandamentul gărzilor naționale române, înființate în toate localitățile din Banat și Ardeal, multe dintre acestea fiind conduse de preoți.

Cu ajutorul preoților, care i-au mobilizat pe locuitorii satelor, au

3 Evuțian, p. 590.

4 Dr. Aurel Cosma, *Biserica Română din Banat și Unirea de la Alba Iulia*, în rev. „Mitropolia Banatului”, Timișoara, anul XVIII, nr.10-12/1969, p. 599.

fost ținute numeroase adunări populare în toate localitățile importante ale Banatului. Astfel, din inițiativa episcopului Miron Cristea s-a ținut o mare adunare a românilor la Caransebeș, în ziua de 1 noiembrie 1918, condusă de consilierul eparhial Ștefan Jianu. Adunarea a ales atunci consiliul și comitetul executiv care să conducă garda națională, formată la început din studenții Institutului teologic și pedagogic⁵, responsabilitatea organizării ei și a depunerii jurământului fiind încredințată preotului Ioan Imbroane, paroh în Rusca Montană⁶.

La data de 26 octombrie/6 noiembrie 1918, episcopul Miron Cristea a transmis o circulară către „iubitul cler din eparhia ortodoxă-română a Caransebeșului”, în care a dispus ca în cadrul ecteniilor din rânduiala sfintelor slujbe să fie introduse următoarele formule liturgice:

1. La Ectenia cea mare de la începutul slujbelor să se adauge, la locul cuvenit:

1. „*Pentru înalta noastră stăpânire națională și pentru Marele Sfat al națiunii române – Domnului să ne rugăm*”.

2. La Ectenia de după sfânta Evanghelie:

2. „Încă ne rugăm pentru înalta noastră stăpânire națională și pentru Marele Sfat al națiunii române, pentru stăpânirea, biruința, puterea, pacea, sănătatea, mântuirea și iertarea păcatelor lor și pentru ca Domnul Dumnezeu mai ales să le deie spor și să le ajute întru toate lucrările lor spre binele obștesc”.

3. La ieșirea cu Sfintele Daruri, după pomenirea episcopului:

3. „*Pe prea înalta noastră stăpânire națională și pe Marele Sfat al națiunii române – Domnul Dumnezeu să le pomenească întru împărăția Sa*”⁷.

Tot în ziua de 1 noiembrie 1918 s-au întrunit la Oravița preoții, intelectualii, meseriașii, muncitorii și plugarii orașului și ai satelor învecinate și au hotărât înființarea Consiliului Național Român.

⁵ *Ibidem*, p. 600.

⁶ Preot dr. Ionel Popescu, *Iosefinul ortodox. Contribuții monografice*, Timișoara, Ed. Învierea, 2012, p. 127.

⁷ I.D. Suci, R. Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol. II, Timișoara, Ed. Mitropoliei Banatului, 1980, p. 1003-1004.

Lugojul nu s-a lăsat mai prejos și, în ziua de 3 noiembrie, același an, a organizat o adunare populară, după sfânta Liturghie, la care au participat mii de persoane din oraș și din împrejurimi, împreună cu toți preoții protopopiatului, adunarea fiind deschisă de protopopul dr. George Popovici⁸. Cu acel prilej s-a hotărât aderarea la Consiliul Național Român și înființarea unui batalion românesc pentru menținerea ordinei⁹.

Din inițiativa secretarului eparhial dr. Cornel Corneanu, unchiul mitropolitului Nicolae Corneanu, la Caransebeș a fost organizată o amplă și emoționantă adunare populară, în ziua de 7 noiembrie 1918, după slujba de Vecernie, prezidată de către vrednicul protopop Andrei Ghidiu. După discursul protopopului, au luat cuvântul preotul profesor dr. Petru Barbu, directorul Institutului teologic și pedagogic, îndepărtat mulți ani de la catedră de autoritățile austro-ungare pentru sentimentele și acțiunile sale naționale, precum și secretarul consiliului eparhial, dr. Cornel Corneanu. Cei doi frunțași locali au subliniat că a sosit momentul istoric pentru români de a-și lua soarta în propriile mâini și au propus să se jure credință și supunere Marelui Sfat Național Român de la Arad. După depunerea jurământului în sala mare a primăriei, au pornit cu toții spre reședința episcopală, cântând imnul „Deșteaptă-te române...” și „Pe-al nostru steag e scris unire”. Episcopul Miron Cristea a ieșit la fereastra reședinței sale și a rostit în fața lor un discurs înflăcărat, îndemnându-i, ca „tot natul” cu mic cu mare, de la vladică la opincă, să fie supus neclintit Marelui Sfat Național Român (participanții au ridicat brațele spunând „jurăm credință”). Episcopul i-a încurajat spunând că în curând vom „ajunge acea mare zi cu soare, acea mare sărbătoare, în care cu toții vom înălța rugăciuni fierbinți de mulțumită către Cel de Sus, care cârmuiește lumea și popoarele ei, apoi cu lacrimi de bucurie vom încinge hora mare a unirii tuturor românilor din hotare în hotare. Trăiască Marele Sfat Național român. Trăiască redeșteptarea neamului!” a încheiat ierarhul¹⁰.

8 Cosma, 600-601. I.D. Suciu, *Monografia Mitropoliei Banatului*, Timișoara, Ed. Mitropoliei Banatului, 1977, p. 214; Vasile V. Muntean, et alii, *Monografia Arhiepiscopiei Timișoarei*, vol.I, Timișoara, Ed. Învierea, 2012, p. 116.

9 Suciu, p. 214.

10 Cosma, p. 601; Daniel Alic, *Eparhia Caransebeșului în perioada păstoririi*

Adunări populare au fost ținute nu numai în orașe, ci și în localitățile rurale din Banatul de munte și de câmpie, de la Băuțarul de Jos până la Moldova Nouă și de la Măru până la Cuvin (azi în Serbia), slujitorii Bisericii aflându-se în fruntea acțiunilor de organizare a consiliilor și a gărzilor naționale¹¹.

Consiliul Național Central Român de la Arad a publicat în ziua de 20 noiembrie 1918 convocarea adunării naționale de la Alba Iulia pentru ziua de duminică 1 decembrie 1918, precizând că „la adunare vor lua parte: episcopii români din Ungaria și Transilvania, toți protopopii în funcțiune ai celor două confesiuni românești, câte un trimis al fiecărui Consistor (Consiliu eparhial n.n.) și Capitlu [...], apoi de la fiecare institut teologic [...] câte un reprezentant al consiliului profesoral.

Arhiereii români ortodocși și greco-catolici, au recunoscut, la 21 noiembrie 1918, Consiliul Național Român ca „reprezentant și conducător politic al națiunii române din Ungaria și Transilvania”¹² și au semnat un act de adeziune, la 21 noiembrie 1918, în care se preciza că vor colabora „din toate puterile la întruparea aspirațiilor noastre naționale”¹³.

Peste două zile, respectiv la 10/23 noiembrie 1918, sinodul episcopilor ortodocși a cerut preoțimii din Arad și Banat să nu mai pomenească numele „fostului împărat și rege” în cadrul sfintelor slujbe, ci să fie rostite pomenirile întocmite de episcopul Miron Cristea, la care să se adauge la sfânta Liturghie după rugăciunea amvonului – *Rugăciunea de îngenunchere*¹⁴.

Alegerea deputaților pentru participarea la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia a avut loc în ziua de duminică, 17 noiembrie 1918, după terminarea sfintei Liturghii și s-a ținut în jurul bisericilor și în școlile confesionale. În fiecare circumscripție electorală au fost aleși cinci deputați, cărora le-a fost încre dințat un mandat, numit

episcopului Miron Cristea (1910-1919). Biserică și societate, Presa Universitară Clujeană-Editura Episcopiei Caransebeșului, 2013, p. 349.

11 Cosma, p. 602.

12 Suciu, Constantinescu, p. 1005-1006.

13 Cosma, p. 602

14 *Ibidem*, p. 1010-1011. Textul acestei rugăciuni a fost întocmit de către preotul dr. Gheorghe Ciuhandu și a fost citit de episcopul Miron Cristea în cadrul slujbei oficiate la Alba Iulia, în ziua de 1 decembrie 1918.

„credențional”, pe baza căruia au fost admiși să voteze în parlamentul constituțional românesc de la Alba Iulia¹⁵.

Banatul și Aradul au fost reprezentate la Alba Iulia de parlamentari de drept: episcopii Miron Cristea și Ioan Papp, de protopopii în funcțiune și de preoții profesori ai instituțiilor teologice, precum și de preoții membri în societățile culturale. Din rândul deputaților aleși în circumscripțiile electorale au făcut parte următorii preoți: Ioan Oprea din Timișoara, Ioan Pepa din Buziaș, Fabrițiu Manuilă din Lipova, dr. Patrichie Țiucra din Vinga, dr. Ștefan Cioroianu din Comloșul Bănățean (Mare n.n.), dr. Nicolae Brânzeu din Comloșul Bănățean, Mihail Jivanca din Ciacova, Augustin Ghilezan din Ciacova, Geroge Munteanu din Buziaș, Gherasim Sîrbu din Belinț, dr. George Popovici din Lugoj, Ioan Țincu din Lugoj, Sebastian Olariu din Făget, Andrei Ghidiu din Caransebeș, dr. Lazăr Iacob din Oravița, Silviu Poșiar din Oravița, Mihail Gașpar din Bocșa Montană, Iosif Popa din Bocșa Montană, Procopie Givulescu din Radna, Traian Vățianu din Arad, dr. Laurean Luca, dr. Dimitrie Barbu din Chișineu Criș, Mihai Leucuța din Șiria, Ioan Georgia din Boroșineu, Florian Sorin din Buteni, Cornel Lazăr din Hălmagiu, dr. Ioan Sârbu din Mehadia, Victor Poruțiu din Vărădia, Iosif Petean din Vermeș și alții.

Consistoriile (consiliile n.n.) eparhiale au delegat la Alba Iulia pe dr. Gheorghe Ciuhandu, consilier eparhial la Arad și pe Cornel Corneanu, secretar eparhial la Caransebeș. Societatea de lectură „Ioan Popasu” i-a delegat pe clericii George Vuc și Ioan David, iar institutele teologice pe profesorii Moise Ienciu de la Caransebeș și Teodor Botiș de la Arad. Institutele pedagogice au delegat pe profesorii Sabin Evuțian de la Arad și Alexandru Buțiu de la Caransebeș. Preotul militar Pavel Popa a fost delegat de garda națională din Nicolințu Mare. La aceștia se adaugă alți preoți și deputați aleși în diverse circumscripții electorale, însă unii au fost reținuți sau împiedicați de autorități să participe la Adunarea Națională de la Alba Iulia. În pofida faptului că 200 de români și germani din Comitatul Torontal au fost opriți de trupele de ocupație în gara Timișoara, 359 de delegați bănățeni au ajuns în „Cetatea Unirii”¹⁶.

15 Lista participanților la Marea Adunare de la Alba Iulia, 1 Decembrie 1918, la Ioan Munteanu, Vasile Mircea Zaberca, Mariana Sârbu, *Banatul și Marea Unire*, Timișoara, Ed. Mitropoliei Banatului, 1992, p. 143-157.

16 V. Muntean, p. 116.

Foarte mulți preoți bănățeni, „cu crucea-n frunte” și cu steagul tricolor în mâini, au condus la Alba Iulia grupuri de țărani, intelectuali și meseriași, deși erau opriți de trupele sârbești în gări, iar celor din satele Voivodinei nu li se eliberau legitimații de călătorie¹⁷. Din cauza acestei situații, unii delegați români din Banatul numit azi sârbesc au ajuns la Alba Iulia pe căi ocolite și, drept urmare, n-au mai fost cuprinși în documentele oficiale ale Unirii. În urma cercetărilor efectuate, s-a constatat că, în fostul Banat iugoslav, ar fi fost aleși 61 de delegați, însă delegația oficială prezentă la Marea Adunare Națională de la 1 Decembrie 1918 a fost constituită din 51 de persoane, între care 3 protopopi și 9 preoți¹⁸. Iată numele preoților participanți: Ioan Andreescu din parohia Voivodinț, Avram Corcea din Coștei, Mihut Jogorea din Satu Nou, Traian Lazăr din Biserica Albă, Trifon Miclea din Uzdin, fost protopop al Panciovei, Virgil Musta din Mărghita Mare, Ioanichie Neagoe din Petrovaselo, Nicolae Mediciu, administrator al protopopiatului Biserica Albă, Traian M. Oprea, protopop al Vârșetului, Teodor Petrică din Nicolițu Mare, Pavel Popa, preot militar din Nicolițu Mare, Ștefan Popa din Seleuș și Victor Popovici din Deliblata și Satu Nou¹⁹.

La Adunarea Națională de la 1 Decembrie 1918, Biserica Ortodoxă și Biserica Greco-Catolică din Ardeal și Banat au fost reprezentate prin delegații de drept: 5 episcopi, 4 vicari, 10 delegați ai consistoriilor (consiliilor) ortodoxe și ai capitlurilor greco-catolice, 129 protopopi, câte un reprezentant al Institutelor teologice-pedagogice și câte doi reprezentanți au studenților de la fiecare Institut teologic²⁰.

Ziua istorică de 1 Decembrie 1918 a început cu oficierea sfintei Liturghii și a slujbei de Te Deum în cele două biserici românești din Alba Iulia. „În fața altarului de la Alba Iulia, bătrânul arhiereu Ioan

17 Ziarul „Românul”, Arad, nr. 18 din 17/30 noiembrie 1910.

18 Dr. Vasile Zaberca, *Delegația românilor din Voivodina la Marea Adunarea Națională de la Alba Iulia*, în *Lucrările Primului Congres al Spiritualității Românești*, Băile Herculane, 7-10 octombrie 1993, Ed. Ministerului de Interne, p. 126.

19 Vasile Mircea Zaberca, *Românii din Banatul iugoslav și Marea Unire*, Timișoara, Ed. Hestia, 1995, p. 27-59.

20 Mitropolit Nicolae Corneanu, *Biserica și Unirea cea Mare*, în vol. *Pe baricadele presei bisericești*, vol. 1, Ed. Învierea, Timișoara, 2000, p. 83.

Papp rostea cu voce tremurândă rugăciuni de storceau lacrimi din ochii tuturor, iar în clipa când își ridica glasul și spunea cadențat: «Cel ce a înviat din morți și a înviat și neamul nostru românesc, Hristos, adevăratul Dumnezeu nostru», au lăcrimat toți cei de față²¹ și corul de la Sibiu, dirijat de maestrul Timotei Popovici, a intonat „Deșteaptă-te române”. La cuvintele „murim mai bine-n luptă”, toți ridicară mâna dreaptă în semn de jurământ. Era legământul simbolic al neamului românesc de a nu se supune niciodată vreunei robii străine, scria Sabin Evuțian²².

Vrednic de reținut este și faptul că luptei Bisericii din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș pentru realizarea unității naționale s-au alăturat și forurile bisericești din străinătate, în special cele din Statele Unite ale Americii, unde trăiau mulți români care au emigrat din cauza apăsătoarei stăpâniri exercitate de autoritățile austro-ungare. Aceștia au adresat guvernului și președintelui S.U.A. numeroase petiții, au adoptat moțiuni și au trimis ajutoare fraților de acasă. Este ilustrativă „Petiția Episcopiei ortodoxe române din Statele Unite ale Americii de Nord către președintele Woodrow Wilson”, redactată la Congresul românilor americani, ținut la Youngstone – Ohio, în 24 februarie 1918. „Noi, mai jos iscăliți, preoți și mireni – se arată în documentul congresului – trimișii și împuterniciții poporului și Bisericii Ortodoxe Române din Statele Unite ale Americii de Nord, întruniți în sobor obștesc, pătrunși de simțământul dreptății și al dragostei de neam,

„socotind că toți suntem din ținuturile românești robite de Ungaria [...]”,
„din al nostru cel mai curat îndemn și fără nicio silă din nicio parte hotărâm:”

„Întemeiem aici pe pământul acestei țări a libertății o Episcopie românească de legea noastră a răsăritului, care de acum totdeauna va purta numele de Episcopia Română Ortodoxă din Statele Unite ale Americii de Nord;

Supunem această Episcopie Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, având să urmeze toate cele ce crede, mărturisește și hotărăște această Sfântă Mitropolie...;

...Spunem cu toată tăria că prin acest cuvânt al nostru se rostesc nu

21 Cosma, p. 591.

22 Evuțian, p. 609.

numai cele una sută cincizeci de mii de români ortodocși din S.U.A., ci și milioanele de frați rămași sub stăpânirea ungurească, al căror glas a fost totdeauna și este astăzi mai mult decât oricând înăbușit de silnicii și prigoane și cu care, împreună de veacuri întregi, ne-am străduit și ne-am jertfit pentru unirea într-o libertate cu Regatul românesc”²³.

Sabin Evuțian, reprezentant al Școlii Normale din Arad și al ziarului „Românul” la adunarea de la Alba Iulia, descrie în cuvinte emoționante momentul istoric al proclamării unirii Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România. „Momentul era solemn. Așteptam toți, cu sufletele la gură, această clipă a răscrucii istorice”. După validarea mandatelor și impresionantele discursuri ale fruntașilor unioniști, în timp ce în sala unirii se auzeau uralele mulțimii de afară, deputații au proclamat unirea tuturor românilor, aclamațiile durând minute în șir. G. Pop de Băsești nu a mai putut continua discursul său decât cu parafrizarea expresiei din Biblie a dreptului Simeon: „Acum slobozește, Doamne, pe robul tău, că văzură ochii mei mântuirea neamului meu românesc”²⁴. Alegerea Marelui Sfat Național Român din care au făcut parte, printre alții, episcopii ortodocși Miron Cristea și Ioan I. Papp, episcopul greco-catolic Valeriu Traian Frențiu și preoții bănățeni: dr. Petru Barbu, profesor la Institutul teologic din Caransebeș, Avram Corcea, preot în Coștei (Voivodina) și dr. Ioan Roșu, preot în Ghilad²⁵, s-a desfășurat, de asemenea, într-o atmosferă înălțătoare, sala întreagă intonând „Pe-al nostru steag e scris unire...”, în timp ce „șiroaie de lacrimi brăzdau obrajii tuturor celor prezenți, sus pe podium și jos în sala [...]. Lacrimi de bucurie, întâiele lacrimi de bucurie de când neamul românesc a luat ființă pe aceste plaiuri, au fost manifestarea cea mai curată a conștiinței naționale, a acelei conștiințe care a grăit întregii lumi cu putere, căci era glasul conștiinței unui neam de patrușprezece milioane...”²⁶, nota Sabin Evuțian.

Preoții și credincioșii bănățeni rămași acasă s-au adunat, la rândul lor, în biserici, au participat la sfintele slujbe și au arborat tricolorul românesc. La Lugoj, toaca bisericilor a bătut în timpul Adunării, „ca semn al învierii

23 Mitropolit Nicolae Corneanu, p. 83.

24 Evuțian, p. 592.

25 Suciu, *Monografia...*, p. 2015.

26 Evuțian, p. 592.

naționale”, iar la biserici și case s-a arborat tricolorul²⁷. Pe străzile orașului, populația românească ieșise în haine de sărbătoare, purtând cocarde în culorile naționale românești. Era o atmosferă veselă și liniștea publică n-a fost tulburată în niciun fel, scria ziarul german „Temesvarer Zeitung” în articolul „Lugojul sub ornamentul drapelelor”²⁸.

Astfel de adunări festive au avut loc în aproape toate localitățile Banatului, însoțite de cuvântări înflăcărâte, în sunetul muzicii și al cântărilor naționale, cu depuneri solemne de jurăminte și credință pentru Patria întregită, cu salve de arme trase de Garda Națională, arborări de drapele românești pe clădirile publice. La Mehadia, sătenii cântau imnul național împreună cu preotul Coriolan Buracu, la Chizătău, elevi cu stegulețe tricolore, însoțiți de învățător, au străbătut ulițele satului, la Topolvățul Mare, „cu mic, cu mare”, au cântat „Deșteaptă-te române...” și au subscris o moțiune încheiată cu cuvintele: „Urăm viață milenară României Mari!”.

Tata Oancea a descris momentul emoționant organizat la Vasiova, în ziua de 1 Decembrie 1918. La arborarea drapelului românesc au fost prezenți peste 500 de oameni care, „... electrizați, ca unificați, în cuget și-n simțiri, descoperim și cântăm cu glas de tunet: Pe-al nostru steag e scris unire... și credem că accentele inmului divin se răspândesc și vibrează și se aud peste întreg Banatul și Ardealul și Bucovina și Basarabia și peste întreaga românească Țară. Trăim clipe mari și sfinte pe care nu avem gură să le exprimăm, să le rostim”²⁹.

În zilele premergătoare Unirii, țăranii credincioși din satele apropiate Caransebeșului, cântau, la priceasnă, așa numitul „Polieleu de la Var”, melodia fiind cea a cântării din cadrul Utreniei, pe versurile lui I. Lapedatu³⁰. Această cântare, formată din 13 strofe, interpretată de bănățeni în drum spre Alba Iulia și la întoarcerea acasă a fost cântată în Cetatea Unirii și este cântată și acum în bisericile din jurul Caransebeșului.

27 Suciu, *Monografia...*, p. 215.

28 Muntean, Zaberca, Sârbu, p. 73.

29 *Ibidem*, p. 74-75.

30 Este vorba, probabil, despre Ion I. Lapedatu (1876-1951), poet, prozator și publicist român transilvănean, delegat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, ales membru în Marele Sfat Național Român.

Iată câteva versuri:

„Lăudați-L, că e mare Dumnezeu
El din veci ne-a fost Părinte și Stăpân
C-a păzit cu mână tare
Nici de astăzi înainte
Pe români, poporul Său, Aliluia”
N-o să-i uite pe români, Aliluia.
El ne-a scris pe Sfânta Cruce: Biruiți.
Când purtam în grea robie lanțul greu,
Și oriunde vă veți duce
Noi credeam în bărbăție
Laude să-I cuceriti, Aliluia.
Și-ntr-al nostru Dumnezeu, Aliluia.

L-am chemat să se ridice și-a venit
El ne-a dus la libertate și la drept
Și din lanțuri inamice
Și sub scuturi vom combate
Brațele ne-a despletit, Aliluia.
Cu credința Lui în piept, Aliluia.

„Polieleul de la Var”, numit și „Polieleul de la Alba Iulia”, a fost publicat în unele cărți de rugăciuni tipărite la editura Mitropoliei Banatului, înainte de 1989 și imediat după anul 1990, însă de atunci nu a mai fost reeditat. Întrucât versurile acestei cântări au un caracter profund creștin-ortodox și patriotic, cu rezonanță istorică deosebită, ar trebui redescoperite și puse în valoare de către toți slujitorii altarelor, de grupurile corale, de elevi și de studenți.

Marele Sfat Național român a ales Consiliul Dirigent al națiunii române din Ardeal, Banat și Ungaria, care a avut rolul de a conduce destinele românilor până la unificarea administrativă a României Mari și a desemnat pe reprezentanții delegației ce avea misiunea de a prezenta regelui Ferdinand actul Unirii. Din rândul acestora au făcut parte Miron Cristea, episcopul Caransebeșului și Iuliu Hosu, episcopul greco-catolic de Gherla, precum și secretarii eparhiali

Cornel Corneanu și Vasile Goldiș³¹.

La Alba Iulia a fost așezată, așadar, „piatra unghiulară la temelia statului național român”. Participanții la adunarea Națională de la Alba Iulia și toată suflarea românească au trăit atunci „momente pe care le trăiești o singură dată și pe care nu le poți uita”³².

Biserica Ortodoxă Română din Banat și din Ardeal, prin vrednicii săi slujitori: ierarhi, protopopi, profesori de Teologie, studenți teologi, împreună cu intelectualii, țăranii, meseriașii, cântăreții bisericești și învățătorii confesionali, a format nucleul în jurul căruia s-au plămădit mărețele idealuri de unitate națională, sute din fiii și fiicele sale, clerici și credincioși deopotrivă, fiind aspru prigoniți de către reprezentanții stăpânirii austro-ungare, unii pierzându-și viața în temnițele din Ungaria și Austria. De aceea, considerăm și afirmăm, cu tărie, că Biserica noastră, formată din clerici și credincioși, nu doar că a avut un rol important, nu doar a contribuit la înfăptuirea Marii Uniri, ci a fost liantul fără de care evenimentul istoric de la 1 Decembrie nu ar fi putut avea loc.

31 Suciu, *Monografia...*, p. 261.

32 Evuțian, p. 593.

ZONA FĂGETULUI ÎN MARELE RĂZBOI ȘI MAREA UNIRE

PROF. DR. DUMITRU TOMONI

Izbucnirea primului război mondial, la 28 iulie 1914, prin atacarea Serbiei de către Austro-Ungaria, a înrăutățit considerabil și situația locuitorilor din zona Făgetului. Potrivit ordonanței imperiale, toți rezerviștii trebuiau ca în termen de 24 de ore să se prezinte la unități. După ordinul de mobilizare din 31 iulie 1914, primele unități au plecat pe front în ziua de 1 august. Garnizoana principală a Banatului era orașul Timișoara, unde își avea sediul Corpul VII armată austro-ungar, din care făcea parte și Divizia 34 infanterie Timișoara compusă din Brigada 67 infanterie Timișoara (reg. 61 infanterie Timișoara și reg. 43 infanterie Caransebeș) și Brigada 68 infanterie Seghedin (reg. 29 infanterie Becicherecul Mare și reg. 46 infanterie Seghedin)³³. Majoritatea regimentelor românești au fost trimise în Galiția, iar o parte a rezerviștilor din fiecare batalion sedentar în Bosnia-Herțegovina.

La încorporare, tinerii erau selectați în funcție de înălțime, greutate, dezvoltarea fizică, fie ca soldați „de linie”, adică luptători pe front, și făceau instrucția în limba germană, fie ca trupe auxiliare (honvezi) instruiți în limba maghiară. De altfel, și mobilizarea s-a făcut pe etape; la început erau chemați sub drapel contingentele de tineri, apoi, pe măsură ce era nevoie de mai multe trupe de front, sau în spatele frontului, și seriile mai vârstnice.

33 Vasile Dudaș, *Aspecte privind situația Banatului în anii primei mari conflagrații mondiale*, în „Analele Banatului”, s.n., arheologie - istorie, XV, 2007, Timișoara, p. 241

Potrivit relatării învățătorului din Mâtnicu Mic, spiritul populației „era un spirit trist, căci vedea bine pericolele ce-l amenința[u]. S-a semnalat mobilizarea prin vestea trimisă prin notarul locului, care a mers din comună în comună, anunțând poporul. Cei ce au aflat vestea erau triști, mai ales femeile și copiii plângeau la vestea că soții și părinții îi părăsesc³⁴”.

Războiul a avut urmări dintre cele mai grele și asupra populației sătești datorită dificultăților materiale multiple pe care le-a generat și a intensificării politicii de deznaționalizare promovate de cercurile dominante austro-ungare. Potrivit legilor adoptate în 1914, guvernul și autoritățile locale puteau interveni în producerea și desfacerea mărfurilor, în stabilirea prețurilor și repartizarea forțelor de muncă, potrivit necesităților producției de război. Începând din anul 1915 au fost formate comitete comunale conduse de solgăbirăi, cu sarcina de a susține prin toate mijloacele producția de război și cu dreptul de a recurge în acest scop la forța armată³⁵.

Printr-o ordonanță dată de contele Tisza, șeful guvernului maghiar, la 14 ianuarie 1915, fiecare producător era obligat să anunțe cantitățile de grâu, secară, orz și ovăz care-i prisoseau, pentru a fi vândute, cu prețurile stabilite de autorități. Cei care le ascundeau urmau a fi pedepsiți cu închisoare – 2 luni – și amendă – 600 coroane³⁶.

În ianuarie 1916 s-a hotărât rechiziționarea rezervelor de făină și grâu³⁷, iar la sfârșitul anului s-a trecut și la rechiziționarea slăninei și untului din toate gospodăriile. Se lăsau doar 4 kg slănină și 5-8 kg untură de persoană pe timp de un an³⁸.

În vara anului 1917 s-a hotărât ca întreaga recoltă să fie sechestrată. Țăranii erau obligați să strângă recolta și apoi să declare cantitățile obținute. Din întreaga cantitate își puteau păstra 15 kg /lună pentru persoanele ce au trecut de 15 ani și 12 kg/lună pentru celelalte. Restul produselor cerealiere

34 Muzeul Banatului Timișoara, *Fond Ilieșiu*, dosar Mâtnicu Mic (în continuare M.B.T...)

35 *Relații agrare și mișcări țărănești în România 1908-1921*, București, Edit. Politică, 1967, p. 242

36 „Drapelul”, an.XV, nr.3 din 6/19 ianuarie 1915, p. 3

37 *Idem*, an.XVI, nr.3 din 5/18 ianuarie 1916, p. 2

38 *Idem*, an.XVII, nr.11 din 26 ianuarie/8 februarie 1917, p. 3

erau puse sub sechestru, urmând a fi predate pentru producția de război³⁹.

Acțiunea de rechiziționare se desfășura fără milă și era de multe ori însoțită de abuzurile autorităților locale. La Drăgsinești, pretorul „bătea oamenii cu biciul ... Rechizițiile se făceau zilnic: bucate, vite, nime nu te întreba: cu voie dă cineva? Dacă o vorbă se zicea era pe loc deținut sau trimis pe front”⁴⁰. La Bujor (azi Traian Vuia) „la rechiziționarea cerealelor nu s-a ținut cont de cele legale, ci s-a făcut după dorința jandarmilor care se purtau foarte brutal cu populația”⁴¹. O situație asemănătoare consemnează și respondentul din Bucovăț la chestionarul trimis în anul 1934 de către Nicolae Ilieșiu, profesor de istorie la liceul C.D. Loga Timișoara⁴²: „În timpul războiului, cei de acasă au suferit foame ca în front. Bucatele s-au recvirat, nu căpătam sare, zahăr, gaz de luminat etc. Eram șicanați de jandarmi și fișcanți care căutau după alimente prin poduri, cămări, cu baioneta prin claiile de fân și chiar în pământ... Între șicanele autorităților amintesc una: Preotului Al[exandru] Popovici i s-a scris pentru recvirare o cantitate mare de ovăz. Dânsul n-a avut nici o boabă de ovăz, nici n-a semănat cereale, când se prezintă autoritățile după ovăz dânsul se scuza că n-a avut și nu are atare cereală. Scuzându-se a trebuit să-l răscumpere în bani.”⁴³

Aceleași abuzuri sunt consemnate și la Tomești, unde „fostul notar Ruzicska și primar Berger nu distribuiau sarea, tutunul și făina trimisă pe seama locuitorilor”⁴⁴.

Starea de nemulțumire era sporită și de specula efectuată de unii

39 *Idem*, an.XVII, nr.96 din 2/15 septembrie 1917, p. 2-3

40 M.B.T., dosar Drăgsinești, nr. 69

41 *Ibidem*, dosar Bujor, nr. 31

42 Nicolae Ilieșiu, studii teologice la Arad și juridice la Universitatea din Cluj. Profesor de istorie și geografie la liceul C.D. Loga din Timișoara. Membru al Partidului Național Țărănesc, deputat și senator în perioada 1928 - 1933. Între 1934 - 1938 a condus gazeta *Banatul*, apoi *Voința Banatului* și între 1939 - 1943 ziarul *Dacia*. Ca istoric, a întocmit o Monografie istorică a Timișo (1890 - 1963), istoric, publicist, om politic. S-a născut la Țebea la 28 septembrie 1890. A făcut liceul la Brad și Brașov arei și a conceput un plan de a realiza o operă amplă istoriografică dedicată Banatului, o enciclopedie care să cuprindă monografiile tuturor comunelor din Banat.

43 M.B.T, dosar Bucovăț, nr. 30

44 *Ibidem*, dosar Tomești, nr. 193

comercianți cu produsele de strictă necesitate pentru gospodăriile țărănești, cât și de distribuirea nedreaptă a produselor naționalizate și a puținelor ajutoare acordate de stat văduvelor și orfanilor de război⁴⁵. Specula se făcea în colaborare cu unii comercianți, în cea mai mare parte evrei, prin prăvăliile cărora se desfăceau mărfurile deficitare, la prețuri mult ridicate, deși se primeau direct de la stat cu prețuri fixe. Nu întâmplător în toamna anului 1918 printre primii care au căzut victime violențelor populației revoltate s-au numărat astfel de comercianți din Făget și din alte comune învecinate.

Pe lângă produsele de strictă necesitate au fost rechiziționate spre a fi topite și folosite în industria de armament și clopotele de aramă ale multor biserici din zona Făgetului: Brănești (3clopote), Gladna Montană, Bujor etc.

Intrarea României în război, în vara anului 1916, alături de Antanta, a sporit represiunea autorităților și tensiunea în rândul populației românești. Se trecea brusc „de la nădejdea luminoasă la cea mai neagră dezamăgire, totul în ritmul ofensivei și defensivei românești”⁴⁶.

Autoritățile austro-ungare au declanșat un adevărat val de represiune împotriva fruntașilor satelor – îndeosebi preoți și învățători - , de supraveghere neîncetată a oricărei manifestări românești. Mulți fruntași au fost internați în lagăre de concentrare departe de casă, pentru a fi izolați de popor, orice reuniune sau manifestare românească fiind interzisă, iar învățământul românesc în permanență supravegheat⁴⁷.

Nici românii din zona Făgetului n-au fost scutiți de un astfel de tratament. Astfel, preotul Victor Iclozan din Băsești, cât și învățătorul Ioan Petrescu din aceeași localitate, au fost mobilizați și trimiși pe front⁴⁸. Aceeași soartă au avut-o și învățătorii Dănilă Ilițescu,

45 Ioan Munteanu, *Noi date privind mișcarea socială și națională a țăranimii bănățene în toamna anului 1918*, în “Studii de istorie a Banatului”, Timișoara, nr.6-7, 1981, p. 115

46 Valeriu Leu, Carmen Albert, *Banatul în memorialistica “măruntă” sau istoria ignorată (1914-1919)*, Reșița, 1995, p. 67

47 Direcția Județeană Timiș a Arhivelor Naționale, *Fond „Familial Aurel Cosma”*, dosar 144, f. 126 (în continuare: D.J.T.A.N...)

48 M.B.T... , dosar Băsești, nr. 10

atunci învățător în Ramna, și Ioan Simion Caba din Curtea⁴⁹, ambii reprezentanți de frunte ai locuitorilor din zona Făgetului la Alba Iulia. Preotul Serafim Băian și publicistul Ion Clopoțel din Margina au fost întemnițați de autoritățile austro-ungare, iar inginerul Adrian Diaconovici din Făget, învățătorul Nicolae Popovici din Bătești și țărani Petru Brezovan și Ion Nicorescu din Pietroasa au fost deportați și internați în lagăre⁵⁰. Baian Serafim a fost închis în Seghedin, în perioada 1 februarie 1918-iunie 1918, fiind acuzat de spionaj în folosul României, deoarece ar fi furnizat românilor informații asupra situației tranșeelor austro-ungare din Valea Hațegului până la Caransebeș, respectiv Valea Begheiului până la Dobra.⁵¹

Preotul Gheorghe Gârbacea din Brănești și soția lui Iosif Capotescu, voluntar în armata română, au fost puși sub pază politică (domiciliu forțat)⁵², fiind împiedicați să părăsească localitatea și obligați a se prezenta zilnic în fața autorităților. Tot sub pază politică a fost pus și preotul Dimitrie Iosuf din Bujor.⁵³

Autoritățile austro-ungare ripostează cu duritate față de orice manifestare a sentimentelor naționale. În ciuda faptului că depășiseră vârsta încorporării, 5 țărani din Poieni au fost trimiși pe front, pentru că, la o horă țărănească, au îndrăznit să afirme că „în curând vor juca laolaltă hora cu toți românii”⁵⁴. Mai mulți locuitori din Gladna Română au fost condamnați la câte 15 zile închisoare pentru că au purtat în alaiul de nuntă drapelul românesc⁵⁵.

Intrarea României în Război, în vara anului 1916, alături de Antanta, a sporit represiunea autorităților și tensiunea în rândul populației românești. Se trecea brusc „de la nădejdea luminoasă la

49 Ioan S. Caba, *Memorii*, 1934 (Manuscris)

50 Ioan Munteanu, Vasile M. Zabercea, Mariana Sârbu, *Banatul și Marea Unire 1918*, Timișoara, Edit. Mitropolia Banatului, 1992, p.79-84

51 *Contribuția preoșimii române din Ardeal la războiul pentru întregirea neamului (1916-1919)*, Ediție, studiu introductiv, note și indici de Mihai-Octavian Groza și Mircea-Gheorghe Abrudan, Cluj-Napoca, Edit. Argonaut, 2015, p.118

52 *Ibidem*, p. 84

53 Dumitru Tomoni, *Nord-estul Banatului și Marea Unire. Contribuții documentare*, Timișoara, Ed. Mirton, 2003, p.125 (în continuare: *Nord-estul Banatului și Marea Unire...*)

54 M.B.T., dosar Poieni, nr.150

55 *Ibidem*, dosar Gladna Română, nr.86

cea mai neagră dezamăgire, totul în ritmul ofensivei și defensivei românești”⁵⁶.

Victoriile sau înfrângerile armatei române au avut ecou și în nord-estul Banatului, influențând și starea de spirit a românilor din zonă. Astfel, potrivit consemnărilor viitorului director al școlii din Făget, Vasile Olariu: „la intrarea în război a României, făcându-se tranșee de război și pe Valea Begheiului, pe la Bujor – Răchita – Făget-Coșava, s-au mai înviorat sufletele românești că va reînvia gloria străbună și se vor vedea măsurându-se pentru dreptate strănepoții lui Traian cu ai lui Arpad. Mare bucurie și dulci speranțe făceau să fredoneze cuvintele: «Ciocârlie, mută-ți cuibul că vine badea cu plugul»... Mare decepție și durere sufletească au cauzat retragerile române și căderea Bucureștilor. Ungurii și jidanii triumfau și arborau pe case tricolorul roșu-alb-verde. Apatie și deznădejde cuprinse sufletele neorientate ale românilor. Așa au rămas până la prăbușirea opresorilor”⁵⁷.

Preotul Eugen Sudreșianu din Coșteiul de Sus, participant direct la aceste evenimente, mărturisea o stare de spirit asemănătoare: „atunci când în luna lui august a an [ului] 1916 frații din Vechiul Regat au intrat în războiul mondial ca să ne dezrobească de sub jugul milenar, poporul din această comună a avut ferma convingere că ceasul mântuirii a sosit (...). Pe aici și prin împrejurime – Coșești, Coșevița, Margina – și în alte locuri se făceau tranșee, căci românii erau așteptați în tot momentul să ajungă și pe aici...”⁵⁸.

Armata română era așteptată și de către țăranii din localitatea Poieni, lucru consemnat de preotul Gheorghe Cornea: „în sărbători, ca și în alte zile, mai ales seara, se cânta[u] pe ascuns diferite cântări naționale ca: «Pe-al nostru steag», «Deșteaptă-te, române» etc. Locuitorii: Toma Trifescu, Toma Brezovan, Gheorghe Barbu fiind la Margina, s-au expimat în felul următor: «Să dea Dumnezeu ca să vină România» și pentru această exprimație au fost bătuți amarnic și apoi închiși de către jandarmi.»”⁵⁹

56 Valeriu Leu, Carmen Albert, *Banatul în memorialistica “măruntă” sau istoria ignorată (1914-1919)*, Reșița, 1995, p. 67

57 M.B.T..., dosar Făget, nr. 77

58 *Ibidem*, dosar Coșteiul de Sus, nr.54

59 *Ibidem*, dosar Poieni, nr. 150

De aceea, capitularea necondiționată a Austro-Ungariei, sfârșitul războiului și vestea încheierii păcii vor produce mare bucurie și în zona Făgetului. Potrivit relatărilor protopopului Sebastian Olariu, la aflarea acestor vești „poporul român din Făget, cuprins de cea mai mare bucurie, a cutreierat străzile orașului, în frunte cu preotul și învățătorul, cu cântări patriotice și cuvântări despre însemnătatea momentului”⁶⁰. Cu același entuziasm au fost întâmpinați în toate localitățile soldații întorși de pe front, în cinstea cărora se organizau hore și festivități speciale. Bucuria revederii era imensă, iar cântecele naționale ascultate după ani de interdicție storceau lacrimi de bucurie. Nu după multă vreme, însă, starea de spirit se schimbă în mod radical. Cauzele acestei schimbări sunt multiple, reflectând atât situația grea, la limita umilinței, îndurată de locuitori în anii războiului, cât și conștiința prăbușirii unei lumi depășite de mersul evenimentelor.

După terminarea Marelui Război, asemenea majorității localităților din Banat și Ardeal și zona Făgetului trece printr-o perioadă frământată, cu ample acțiuni populare. În fruntea nemulțumirilor se aflau soldații întorși de pe front, pătrunși de spiritul revoltei, ce au găsit în localitățile lor o justificată stare de nemulțumire împotriva celor ce controlau economia locală și reprezentau autoritățile austro-ungare. Au fost vizați, în primul rând, notarii, pretorii, primarii și jandarmii ce au dovedit un țel exagerat în rechiziționarea produselor țărănești, au comis nenumărate abuzuri cu prilejul mobilizărilor și aplicării ordonanțelor de război, au supus familiile celor plecați pe front la numeroase umilințe. În conștiința revoltaților, ei reprezentau un regim străin, nedrept și asupritor. La Coșava, Curtea, Sudriaș și Tomești sunt devastate sediile notariale și notarii alungați⁶¹, iar la Bunea Mare primarul a fost ucis⁶². Revolta locuitorilor din Bunea Mare nu a putut fi stăvilită nici de intervențiile preotului și învățătorului din sat. Mai mult pentru a-și salva viața și aceștia au fost obligați să fugă peste păduri. Atât la Făget, cât și în multe localități din zonă sunt date jos însemnele statului maghiar aflate pe sediile instituțiilor publice.

60 *Ibidem*, dosar Făget, nr. 77

61 *Ibidem*, dosar Coșava, Curtea, Sudriaș și Tomești

62 *Ibidem*, dosar Bunea Mare, nr. 34

Sunt atacate și devastate depozitele pentru armată ce adăposteau mari cantități de cereale și alimente rechiziționate de la țărani, magazinele și prăvăliile comercianților, localurile și magazinele unor societăți capitaliste existente la sate, ce conțineau bunuri de strictă necesitate de care țăraniile duceau mare lipsă sau pentru procurarea cărora erau supuși unei nemiloase specule. În unele localități furia nemulțumiților se revarsă și asupra pădurarilor și funcționarilor de la Ocoalele Silvice, în cea mai mare parte maghiari sau evrei.

Chiar în primele zile ale lunii noiembrie țăraniile din Margina, Coșava, Curtea și Românești, întorși de pe front și confrunțați cu foametea, lipsurile, aroganța și abuzurile autorităților depășite de mersul evenimentelor, au jefuit și devastat magazinele și depozitele acestor sate, luând alimente și îmbrăcăminte. În zilele de 3 și 4 noiembrie muncitorii de la Fabrica Margina, datorită salariilor foarte mici și mizeriei în care erau obligați să lucreze, “au spart magazinele fabricii și au împărțit gratuit făină și slănină sătenilor din vreo câteva localități care se duceau la târg la Făget”⁶³. În același timp au fost devastate locuințele funcționarilor fabricii, unde s-au găsit cantități mari de alimente, îmbrăcăminte și încălțăminte, dosite pentru a fi vândute la prețuri de speculă. Tot în 4 noiembrie și locuitorii din Tomești și-au împărțit alimentele din depozitele comune și au pătruns cu forța în localul primăriei. Speriate, autoritățile au fugit în pădure și au cerut ajutor de la primpretorele din Făget, dar ajutorul cerut nu puteau veni, pentru că și Făgetul se confrunta cu aceleași evenimente.

Pentru a preîntâmpina o revoltă populară, autoritățile au amânat tradiționalul târg de Sfântul Dumitru, ce trebuia să se țină la 26 octombrie. Totuși acesta a avut loc în ziua de 4 noiembrie, când au venit la Făget locuitori din întreaga zonă. Printre ei erau foarte mulți soldați întorși de pe front, nemulțumiți de situația existentă și dornici de a-și face dreptate. Ei au fost primii care au devastat magazinele comercianților David Klein și Rafael Maylender, împărțindu-și proviziile. În sprijinul comercianților intervin jandarmii și Garda maghiară, trăgând în mulțimea lipsită de apărare, găsindu-și astfel

63, „Românul”, Arad, an. VII, nr. 6 din 2/15 noiembrie 1918, p. 3

moartea 11 bărbați, 4 femei și un copil de 5 ani⁶⁴. Cadavrele au fost strânse de pe străzi și duse cu carul la cimitirul ortodox, unde au fost înhumați într-o groapă comună. Cu siguranță că numărul răniților era și mai mare, fără însă a se putea preciza. Șocul produs de acest adevărat masacru va duce la exagerarea numărului victimelor. Gazeta „Arad es Videke” din 7 noiembrie 1918 vorbea de 104 morți⁶⁵, iar Constantin Kirițescu, într-o istorie consacrată războiului pentru întregirea neamului, amintea de peste 100 de morți⁶⁶.

Între cei uciși au fost și oameni din Coșteiul de Sus, unde soldații întorși de pe front au spart vagoanele și butoaiele de ținută ale firmei „Deutsch Iacob și Co” din Făget⁶⁷. Printre victime s-au numărat și doi răniți din Brănești și o femeie, Silvia Moldovan, împușcată în Făget și care, deși nu era moartă, fusese îngropată alături de cei uciși. Soțul, participant la acest eveniment înfiorător, moare peste trei zile, lăsând două fete orfane⁶⁸.

Dincolo de cifra reală a morților și răniților, un lucru rămâne cert: măcelul din 4 noiembrie 1918 a fost cel mai sângeros eveniment din istoria modernă a Făgetului. Peste ani, directorul școlii din Făget, Vasile Olariu, profund marcat de cele petrecute în 4 noiembrie și în zilele următoare, căuta să găsească o explicație. Ea rămâne valabilă și pentru istorie: după retragerea armatei austro-ungare din Banat și concentrarea jandarmilor la sediile de plăși, “a urmat o stare de tranziție în „ex-lex”. Acestea au găsit poporul nepregătit. Între soldații reînțorși din război mulți care au operat în Rusia chiar și cu armata roșie, infiltrați de bolșevism, au lăsat molima și celor de acasă. Având poporul libertatea „nelimitată” și mai având încă de-a face cu funcționarii reprezentanți la periferii ai opresorilor care în cursul războiului l-au pus la robotă și l-au recivrat și i-au dat să mănânce familia acasă în porțiuni foarte reduse, având și magazinele evreiești protejate de opresori care le-au sustras

64 M.B.T..., dosar Făget, nr. 77

65 *Din istoria Transilvaniei*, vol.II, ediția a-II-a, București, Edit. Academiei, 1963, p. 433

66 Const. Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României*, 1916-1919, vol. III, ediția a-II-a, București, Edit. Casei școalelor, f.a., p. 374

67 M.B.T..., dosar Coșteiul de Sus, nr. 54

68 *Ibidem*, dosar Brănești, nr. 24

zahărul, tutunul, etc. eară alte articole de necesitate le-au scumpit foarte, poporul a pornit să-și facă lege”⁶⁹. Reacția extrem de violentă a autorităților de atunci față de niște oameni neînarmați n-o poate înțelege nici dascălul făgețean, considerându-i pe cei ce au tras „lupi setoși de sânge românesc”. Cu aceeași durere Vasile Olariu consemna pentru istorie : “Este de neiertat nepăsarea autorității române care a lăsat vampirii sângelui românesc nepedepsiți, ba încă unii sunt chiar în servicii publice”⁷⁰.

Din păcate tributul de sânge plătit de românii din zona Făgetului pentru a fi liberi și a se unii cu ceilalți frați, nu se va opri aici. În zilele următoare revolta cuprinde și alte localități, nemulțumiri și răzvrătiri țărănești consemnându-se la Sintești, Breazova, Traian Vuia, Susani, Sudriaș etc⁷¹.

În dimineața zilei de 6 noiembrie au fost mobilizați proprietarii de căruțe pentru aprovizionarea școlii cu lemne de foc. La instigarea unui consătean revoltat, aceștia nu au mai mers în pădure ci la depozitul de lemne din gara Susani. În fața acestei situații, cantonierul Dezideriu Balint a cerut ajutorul Gărzii maghiare din Făget, care a sosit în gara Susani sub comanda fiului său, Imre Balint, cu o locomotivă ce trăgea un vagon deschis. Din acest vagon gardiștii au deschis focul ucigând 14 locuitori din Susani și 5 din Jupani⁷². De menționat că niciunul dintre cei uciși nu a fost trecut în „Registrul de morți” existent la Primăria Sudriaș, de care aparținea atât satul Susani cât și satul Jupani⁷³.

În fața acestei situații autoritățile sunt cuprinse de panică, mai ales că, așa cum remarca comitele suprem al camitatului Caraș-Severin într-un raport trimis ministrului naționalităților din Ungaria, acțiunile nu sunt provocate de „elemente turbulente, ci de cetățenii români care consideră că, în conformitate cu politica Guvernului popular,

69 *Ibidem*, dosar Făget, nr. 77

70 *Ibidem*

71 Dan Popescu, *Aspecte din lupta muncitorimii și țărănimii bănățene pentru libertate socială și națională (1918)*, în „Tibiscus”, Timișoara, nr.1, 1970, p.89

72 M.B.T., dosar Susani, nr. 83; vezi și Octavian David, *Revoluția din Susani*, manuscris

73 Registrele de morți de la parohiile Susani și Jupani nu mai există în arhiva acestor parohii, pentru a se putea vedea dacă cei omorâți în gara Susani au fost înregistrați

puterea publică aici trebuie să le aparțină, întrucât sunt majoritari”⁷⁴. Intensitatea și amploarea acțiunilor țărănești desfășurate în zona Făgetului au pus în mare încurcătură autoritățile locale. Îngrijorat de soarta regimului pe care îl apăra, comandantul unității de jandarmi din Lugoj raporta forurilor superioare că în plășile Lugoj, Făget și Birchiș, acțiunile țăranimii nu puteau fi împiedicate de forțele de care el dispunea și cerea sporirea efectivului de jandarmi⁷⁵. Solicitarea rămâne fără răspuns deoarece în urma dispoziției ministrului de război de a trimite soldați staționați în comitat, în localitățile lor de origine, ordinea putea fi menținută în reședința comitatului doar cu ajutorul jandarmilor. Pentru a face față acestor situații se trece imediat la sporirea efectivelor gărzilor maghiare.

Prevestind parcă măsurile represive luate de autorități în disperare de cauză, „Drapelul” făcea apel la răbdare și liniște pentru că „acum când ar trebui să ne bucurăm de pace, să nu se reverse pe satele noastre jale nouă și cumplită”⁷⁶.

Ignorând acest apel, autoritățile au intervenit cu asprime și lipsă de discernământ, săvârșind numeroase abuzuri și chiar acte teroriste. În 5 noiembrie au sosit din Timișoara în Margina cu un tren special 30 de soldați și 3 ofițeri, care au terorizat și jefuit populația, fără a întreprinde nici o cercetare. La plecare, soldații, care erau de fapt mercenari din Timișoara, plătiți cu 50 de coroane de către conducătorii fabricii, au arestat 7 locuitori și i-au luat la Timișoara sub învinuirea participării la devastările din 3 și 4 noiembrie⁷⁷.

În zilele următoare zona Făgetului va fi terorizată de Garda maghiară din Făget. În dimineața zilei de 6 noiembrie, 25 gardiști ajung în Breazova pentru a pedepsi pe cei care au participat la evenimentele de la Margina. Întâlnind 2 locuitori care aduceau lemne cumpărate de la fabrica din Margina, deschid foc asupra lor, împușcându-i. După ce maltratează mai

74 1918, *la români. Documente externe, 1916-1918*, vol.II, București, Edit. Științifică și enciclopedică, 1983, p.1200 (în continuare: *1918 la români...*)

75 V. Popeangă, *Destrămarea aparatului administrativ în Banat, în timpul luptei pentru Unire (Toamna anului 1918)* în „Studii și articole de istorie”, vol. XIII, București, 1969, p. 53

76 „Drapelul”, an.XVIII, nr.113 din 23 oct/5nov. 1918, p. 1

77 „Românul”, an.VII, nr.6 din 2/15 noiembrie 1918, p. 3

mulți cetățeni îl arestează pe Arsene Gligor, îl duc în fața primăriei și-l împușcă, în ciuda intervenției care pledează pentru nevinovăția celui arestat. Pentru a menține starea de teroare, instalează în fața casei preotului Ioan Alexandrescu și în fața primăriei câte o mitralieră⁷⁸.

Zguduitoare și în același timp revoltătoare au fost abuzurile săvârșite de autorități în acele zile fierbinți la Făget, relatate cu lux de amănunte de avocatul George Gârda printr-o scrisoare trimisă ziarului „Românul” din Arad și publicată sub titlul „Bașbuzucii din Făget”⁷⁹. La 8 noiembrie mai mulți membrii ai Gărzii maghiare au mers la Românești și au arestat 6 români participanți la evenimentele de la Margina și pe Ion Meza din Groși, pentru a-i trimite cu un tren de marfă la Timișoara. Arestații au fost duși însă la Făget și a doua zi, cu acordul jandarmilor, fără judecată, au fost împușcați într-o grădină, în spatele primăriei, iar cadavrele, după ce au fost jefuite, au fost aruncate într-o groapă comună. Abia după constituirea gărzii naționale române din Făget și dezarmarea celei maghiare, familiile celor uciși au putut veni la Făget pentru a-și dezgropa morții și a-i înmormânta creștinește în cimitirul ortodox din localitate⁸⁰.

Peste două zile 15 soldați, în frunte cu un ofițer, au mers la Sintești pentru a pedepsi pe cei care nu s-au supus ultimatumului dat de șeful gării din Margina de a înapoia în 24 de ore lucrurile luate de la funcționarii fabricii. Au fost aduși la primărie, legați, vinovați și nevinovați și bătuți până la sânge. Numai intervenția Gărzii Naționale Române din Făget, - constituită între timp pentru a pune capăt acestor samavolnicii -, în frunte cu medicul Axente Iancu⁸¹, învățătorul Dănilă Ilițescu și Victor Feneșiu a oprit săvârșirea altor crime și nelegiuiri⁸².

78 M.B.T., dosar Breazova

79 „Românul”, an.VII, nr.34 din 8/21decembrie 1918, p.3; vezi și *Ziarul „Românul” și Marea Unire*, București, Edit, politică, 1988, p. 406-408

80 M.B.T..., dosar Făget, nr. 77. Au fost împușcați în cap sau în piept Dionisie Pandurescu (24 ani), Gligor Muntean (39 ani), Arsenie Dragoș (34 ani), Ion Florea (24 ani), George Petric (24 ani), Dumitru Stănilă (22 ani) și Ion Meza (28 ani)

81 Doctorul Axente Iancu și-a făcut studiile la Paris ajungând profesor universitar în Cluj și directorul Azilului de copii din aceeași localitate. S-a remarcat prin publicarea în numeroase studii, lucrări și cursuri universitare (cf. „Răsunetul”, Lugoj, an. XI, nr. 48 din 27 noiembrie 1932, p. 2)

82 D.J.T.A.N., Fond Prefectura Severin, dosar 74/1920, f. 42. Vezi și „Românul”, an.

În zilele următoare Garda maghiară din Făget s-a deplasat la Pietroasa pentru a-i pedepsi pe cei care au atacat proprietatea moșierului Simeon Papp și depozitele de lemn din localitate. Numai intervenția sătenilor i-a salvat pe cei 8 arestați de la moarte⁸³. Aceeași gardă se deplasează la Poieni, obligând populația să se refugieze prin păduri pentru a scăpa de represalii⁸⁴.

Mișcările desfășurate în prima jumătate a lunii noiembrie în zona Făgetului au avut, în primul rând, un caracter social, găsindu-și cauzele în sărăcia și lipsurile provocate de război. În condițiile în care reprezentanții autorităților locale și proprietarii de magazine și depozite erau în cea mai mare parte unguri sau evrei, aceste mișcări au și un caracter național. În urma intervenției brutale a autorităților aceste mișcări populare devin mișcări politice.

Pentru menținerea ordinii și oprirea fărâdelegilor comise de jandarmi și membrii ai gărzilor maghiare, după aceste evenimente, se vor constitui în întreaga zonă a Făgetului Gărzi Naționale Române și Consilii Naționale Comunale, organe revoluționare ce au avut un rol însemnat în pregătirea celui mai mare 1 Decembrie din istoria neamului.

Alcătuite din reprezentanți ai tuturor categoriilor sociale, consiliile au preluat sarcina organizării întregii vieți economice, sociale și administrative a localităților, înlocuind instituțiile vechi, slujitoare ale unor interese străine românilor⁸⁵.

Potrivit regulamentului de funcționare, scopul gărzilor era menținerea ordinii, împiedecarea jafurilor, omorurilor și volniciilor. În gardă se înrolează „elemente de cea mai mare încredere“, de preferință soldați și subofițeri merituoși⁸⁶. Toți cei înrolați erau obligați să depună un jurământ de credință după un anumit formular⁸⁷. Gardiștii

VII, nr. 6 din 2/15 noiembrie 1918, p. 3

83 M.B.T..., dosar Pietroasa, nr. 148

84 *Ibidem*, dosar Poieni, nr. 150

85 Ștefan Pascu, *Făurirea statului național unitar român*, vol.II, București, Edit. Academiei, 1983, p. 84

86 „Românul”, an VII, nr.1 din 26 octombrie/8 noiembrie 1918, p.3; vezi și: Ștefan Pascu, *Făurirea statului național unitar român*, vol. II, București, Edit. Academiei 1983, p.111.

87,„Eu jur atât puternicului Dumnezeu,cum că întru toate voi fi cu credință și supunere către Consiliul Național Român din Ungaria și Transilvania, care este supremul for al

foloseau uniforma militară de care dispuneau sau îmbrăcămintă civilă. Ca semn distinctive purtau o panglică tricoloră la brațul stâng cu inscripția:” Garda Națională Română “. Armamentul era adus de pe front sau preluat de la jandarmeriile comunale și de la gărzile maghiare dezarmate. Gărzile naționale erau formate în special din soldați întorși de pe front, dar și din muncitori, țărani și intelectuali care s-au înscris de bunăvoie. Comandantul gărzii trebuia să fie un ofițer ori, în lipsă, un subofițer. În gardă erau primite numai elemente de cea mai mare încredere. Alimentarea și salarizarea gardiștilor erau asigurate prin contribuții benevole ale populației⁸⁸.

Acțiunile teroriste ale Gărzii maghiare din Făget, întreprinse în întreaga zonă a Făgetului, cu sprijinul direct al autorităților depășite de evoluția evenimentelor, a grăbit constituirea gărzilor românești în Făget și în cea mai mare parte a localităților din zonă.

Garda Națională Română din Făget, ce a funcționat până la venirea trupelor franceze, avea un efectiv de 60-80 de oameni, fiind condusă de tehnicianul silvic Dinu Popescu. La început a funcționat alături de cea maghiară stabilindu-se în acest sens o linie de marcație. Conviețuirea a fost de scurtă durată, pentru că, în urma fărâdelegilor comise de gardiștii maghiari în localitățile învecinate, aceștia vor fi dezarmați de garda românească.

Asemenea Făgetului, gărzi românești s-au înființat în majoritatea localităților din zonă. Preotul Victor Iclozan din Băsești, participant activ la aceste evenimente, descrie cu lux de amănunte momentul înființării gărzii românești din localitate. La 20 decembrie 1918, preotul și învățătorul din Băsești i-a chemat pe săteni la școală, la o adunare populară. După prezentarea generală a evenimentelor și a semnificației momentului, s-a hotărât înființarea gărzii naționale. „Momentul era solemn, toți cei de față au depus jurământul de credință pentru statul

națiunii române din Ungaria și Transilvania. Conștiu [conștient – n.n.] de datorințele ce ne impun vremurile istorice de azi, jur că în toate manifestările vieții mele voi fi fiu credincios națiunii unitare române și nu voi ridica mâna mea asupra fraților mei, locuiescă [ce locuiesc – n.n.] pe orice fel de teritor politic. Așa să-mi ajute Dumnezeu”. („Românul”, an VII, nr.1 din 26 octombrie/8 noiembrie 1918, p. 3).

88 William Marin, Ion Munteanu, Gheorghe Radulovici, *Unirea Banatului cu România*, Timișoara, 1968, p. 147

român. La depunerea jurământului a fost adus cu mare însuflețire și un steag tricolor, pe care l-a ținut serg. Isaie Icobescu. În timpul depunerii jurământului mulți bătrâni plângeau de bucurie⁸⁹. Sub conducerea sublocotenentului Emil Iclozan, garda asigura paza comunei, atât ziua, cât și noaptea. În ciuda faptului că deținea doar o singură armă militară, garda a reușit să mențină ordinea în localitate. Mai mult, la 12 februarie 1919 gardiștii din Băsești au blocat un transport ilegal de 10 căruțe încărcate cu făină de grâu, trimise de inginerul silvic Früstök din Făget spre Lugoj. Făina confiscată a fost trimisă armatei române aflate în localitatea Zam. Tot cu ajutorul gărzii naționale s-au făcut mai multe poduri în comună.

Existența gărzilor românești a salavat localitățile respective de jafurile unor trupe rățacite austro-ungare sau de abuzurile jandarmilor unguri. Astfel, în Gladna Română, garda s-a așezat în jurul comunei pentru a bara drumul jandarmilor veniți să-i jefuiască pe românii din comuna Gladna Montană. Prezența gardiștilor i-a descurajat pe jandarmi salvând localitatea de un posibil jaf, mărturisește învățătorul din localitate: „Această gardă s-a așezat în jurul comunei, auzind că jandarmii unguri jefuiesc pe românii din comuna Gladna Montană, care este la o distanță de 2 ½ km și jandarmii prinzând de veste despre această gardă, în comuna noastră n-au mai dat năvală, ducându-se cu prada din Gladna Montană. Garda noastră, fiind bine organizată și bine înarmată, trupele maghiare n-au mai avut curajul să mai ajungă și pe aici⁹⁰”.

La Fârdea, garda a intervenit pentru a opri abuzurile inginerului silvic Kiss Stefan: „Inginerul silvic Kiss a venit în comună cu jandarmi maghiari ca să silească pe oameni a plăti lemnele din pădurile statului. Ei au sosit în comună seara și dimineața urma să umble prin comună după lemne. La auzul acestora s-au adunat gardiștii și aproape toți oamenii din comună și, în revărsatul zorilor, s-au prezentat toți la locuința erarială, unde erau găzduiția jandarmii cu inginerul silvic. Aici au înconjurat casa și i-au silit să părăsească comuna, după ce au promis că nu le mai poartă grija de lemne. Au voit să-i dezarmeze, dar la rugarea inginerului silvic nu au fost dezarmați, ci au fost petrecuți până la marginea comunei de

89 M.B.T..., dosar Băsești, nr. 10

90 *Ibidem*, dosar Gladna Română, nr. 111

popor și gardiști în zbierături și hulituri”⁹¹.

Localitățile mici, cu un număr redus de bărbați, se asociau pentru a forma împreună o gardă națională. Așa a fost cazul localității Mâtnicul Mic, unde garda românească, ce-și avea „terenul de activitate în raza a 7 comune, era înființată din oamenii cei mai de seamă ai comunelor și cei mai culți. Conducerea o aveau persoanele fruntașe ale comunelor. Aceste gărzi aveau rolul de a apăra comunele, atât interiorul, cât și exteriorul lor (...), chiar bunurile lor de oamenii vecini care erau răufăcători (stricăcioși) care căutau să fure gospodăriile sau chiar prin păduri sau izlazuri făceau pagube”⁹².

George Gârda a fost timp de șapte luni comandantul suprem al gărzilor naționale din plășile Făget și Birchis, conducând aceste plăți „ca un adevărat președinte de republică”⁹³. În această calitate, Gârda se va implica fără rezerve pentru menținerea ordinii și oprirea fărădelegilor din nord-estul Banatului. A cunoscut nemijlocit evenimentele din 4 noiembrie 1918 st.n. din Făget și a fost informat de samavolniciile de la Susani, Breazova⁹⁴ și Sintești⁹⁵.

Și în zona Făgetului, consiliile și gărzile naționale au avut un rol important în pregătirea participării la Marea Unire⁹⁶. Ele au asigurat liniștea și ordinea necesare organizării adunărilor electorale a căror menire era aceea de a-și trimite delegații la Alba Iulia pentru a hotărî soarta Banatului și Ardealului.

Într-adevăr, la 7/20 noiembrie 1918, Consiliul Național Român Central hotărâ ținerea Adunării Naționale pe ziua de 18 noiembrie/1 decembrie la Alba Iulia. Textul convocării, subliniind marea însemnătate a adunării, remarca: „Istoria ne cheamă la fapte. Mersul irezistibil al civilizațiunii a scos și neamul românesc din întunericul robiei la

91 *Ibidem*, dosar Fârdea

92 *Ibidem*, dosar Mîtnicul-Mic, nr.126

93 Aurel Cosma, *Istoria Presei Române din Banat*, vol. I, Timișoara, 1932, p.122.

94 Dumitru Tomoni, *Breazova în anii Primului Război Mondial*, în „Restituiri bănațene”, nr. 5/2017, Timișoara, Edit. Eurostampa, p.252-278

95 Idem, *Nord-Estul Banatului și Marea Unire...* p.15-17; vezi și D.J.T.A.N. *Fond Prefectura Severin*, dosar 74/1920, p.4.

96 Ion Enășescu, *Gărzile naționale din împrejurimile Făgetului* în „Renașterea bănațeană”, Timișoara, nr.1452 din 29 noiembrie 1994, p.11, vezi și Ion Enășescu, Silvia Enășescu, *Monografia comunei Coșava* (manuscris)

lumina conștiinței de sine. Ne-am trezit din somnul de moarte și vrem să trăim alături de celelalte națiuni ale lumii, liberi și independenți”⁹⁷. Convinși că decretarea unirii o puteau face numai reprezentanții tuturor claselor și categoriilor sociale, în convocare se sublinia că la Adunarea Națională sunt invitați să participe reprezentanți ai clerului celor două confesiuni românești, ai societăților culturale, ai școlilor medii, ai reuniunilor învățătoresci și de meseriași, ai gărzilor naționale și, în fine, fiecare circumscripție electorală din Banat și Ardeal urma să trimită câte 5 delegați, aleși de obștea populară⁹⁸.

Urmând îndemnul convocării, și locuitorii așezărilor din zona Făgetului își vor desemna delegații pentru Alba Iulia. La 14/27 noiembrie 1918 se întrunește la Făget adunarea electorală a cercului electoral Făget/Birchiș, prezidată de protopopul Sebastian Olariu. Adunarea alege cu unanimitate de voturi drept delegați pe George Gârda, Victor Feneșiu, și Vasile Iancu din Făget, iar ca supleanți pe Ioan Stoian din Sintești, Dumitru Bejinar din Bujor și Solomon Togerescu din Curtea⁹⁹.

În aceeași zi Reuniunea de cetire și cântare a plugarilor români din Făget îl alege pe învățătorul Dănilă Ilițescu s-o reprezinte la Alba Iulia¹⁰⁰, iar Reuniunea învățătorilor greco-ortodocși din protopopiatul Făgetului îi desemnează pe învățătorii Ioan Ionași din Margina și Traian Mihailovici din Sintești¹⁰¹. În următoarele 3 zile s-au făcut astfel de alegeri în marea majoritate a localităților din zona Făgetului. Din cauza situației speciale existente în Banat, formularele tip de credenționale nu au putut ajunge în toate localitățile din zona Făgetului pentru a fi completate. De aceea unii delegați au plecat la Alba Iulia cu „Mandate” sau „Credenționale” scrise de mână și redactate sub presiunea trăirilor efective¹⁰².

Locuitorii comunei Săceni îl împuternicesc pe învățătorul Trifon

97 „Românul”, an.VII, nr.11 din 8/21 noiembrie 1918, p.1

98 *Ibidem*

99 *Făurirea statului național unitar român. Contribuții documentare bănățene. 1914-1919*, coordonator Ioan Munteanu, București, 1983, p.151

100 *1918 la Români*, vol.X, 1989, p.132

101 *Ibidem*, p.57

102 Ioan Munteanu, *Mișcarea națională din Banat 1881-1918*, Timișoara, 1994, p. 251

Lugojanu să-i reprezinte la Alba Iulia și să exprime „neclintita” dorință „de a ne alătura și contopi în hotarele României”¹⁰³. În aceeași termeni erau concepute și credenționalele înmânate reprezentanților comunelor Sărăzani, Bujor [azi Traian Vuia] și Botinești. Dacă delegatul localității Brănești putea „să se folosească de dreptul său, după libera voință”, celui din Bucovăț i se cerea să reprezinte în mod demn interesele celor care l-au ales. Locuitorii din Făget, Fărășești, Margina, Sintești, Mâtnicu-Mic și Surducu-Mic își mandatează delegați să reprezinte interesele românilor din aceste localități „în deplină putere”. În schimb, cei din Breazova, Coșava, Curtea și Drăgsinești solicită doar să fie reprezentați „la marea adunare istorică a națiunii române”¹⁰⁴.

Cu speranța și bucuria înfăptuirii marelui ideal național au plecat și reprezentanții făgețenilor la Alba Iulia. Alături de majoritatea delegațiilor din Lugoj și făgețenii au plecat spre Alba Iulia în 30 noiembrie 1918, cu un tren special din Lugoj, format din șase vagoane și împodobit cu steaguri tricolore¹⁰⁵. Seara, au participat la întrunirea delegațiilor bănățeni organizată în sala restaurantului „Dacia” din Alba Iulia, sub președenția lui Aurel Cosma, unde s-a hotărât să se susțină unirea fără condiții cu România, pe baza principiilor democratice¹⁰⁶.

Cu toții realizau marea semnificație a momentului. Semnificative în acest sens sunt și consemnările fruntașului bănățean Valeriu Braniște: „Un fior sfânt cutremură astăzi toate inimile românești la gândul măreței adunări de la Alba Iulia, unde după veacuri de patimi și robie este chemat poporul românesc să-și proclame libertatea sa națională. Va fi o zi istorică, o zi neuitată în viața poporului, o zi de la care se va data o nouă epocă. O zi pe care o vor aminti urmașii îndepărtați cu evlavie și admirați”¹⁰⁷.

Și pentru delegații românilor din zona Făgetului prezența la Alba

103 Dumitru Tomoni, *Nord-estul Banatului și Marea Unire...*, p. 61-81

104 *Ibidem*

105 „Drapelul”, an XVIII, nr. 123 din 17/30 noiembrie 1918, p. 3

106 Ioan Munteanu, *Mișcarea națională*, p. 256; vezi și Vasile Netea, *O zi din istoria Transilvaniei 1 decembrie 1918*, București, Edit. Albatros, 1970, p. 150.

107 *Ne cheamă libertatea națională*, în „Drapelul”, an XVIII, nr. 122 din 15/28 noiembrie 1918, p. 1, vezi și Valeriu Braniște, *De la Blaj la Alba Iulia*, Timișoara, Edit. Facla, 1980, p. 383

Iulia n-a fost doar un act de voință și responsabilitate, ci și unul de curaj. Atât trupele maghiare, cât și cele sârbești, care, potrivit Convenției de Armistițiu de la Belgrad, primiseră mandat din partea Antantei de a intra în Banat, au împiedicat prin toate mijloacele plecarea spre orașul unirii. Din cauza trupelor sârbești, delegația din Bujor a trebuit să meargă pe picioare până la gara Ilia¹⁰⁸. Și delegația comunei Fârdea, formată din 11 persoane, în frunte cu preotul George Garoiu, a folosit căi lăturalnice de frica jandarmilor unguri. „Când, prin noiembrie 1918, se răspândise vorba că românii din Ardeal și Banat vor fi chemați la o mare adunare la Alba Iulia, în care adunare să se hotărască alipirea acestora la patria mamă, însuflețirea a fost mare. Deși cam departe de linia ferată, totuși 11 persoane, în frunte cu preotul George Garoiu, au mers la această adunare. Pare că nu ne venea a crede că vom scăpa de sub jugul ungarilor. Când însă gara Ilia-Mureșana, unde a trebuit să așteptăm mai mult pare, ne-am întâlnit cu alte grupe de români cari mergeau și ei ca și noi la Alba Iulia, cântând cântece patriotice, ne simțeam transpuși pe altă lume... De la Făget până la Ilia ne-a fost mai frică. La Ilia s-au adunat coruri din diferite părți care numai cântece patriotice au cântat. Săltau inimile de bucurie. Deși era vreme urâtă, nimeni nu regreta”¹⁰⁹. De la Poieni a plecat doar Filimon Bublea, deși doreau și alții, dar „nu îndrăzneau a se expune pericolului ce-i aștepta din partea maghiarilor, dacă România nu câștiga. A trecut în mod clandestin prin munți și pe văi de frica gărzilor ungurești ce păzeau să nu treacă românii la Alba Iulia”¹¹⁰. Singurul delegat care a plecat din Breazova, Ion Lăpugean, a nimerit tocmai în trenul în care maghiarii au tras ucigându-l pe Ioan Arion în gara Teiuș, în timp ce flutura un mare steag românesc. „Pe drum de la Ilia spre Alba Iulia a auzit multe salve de pușcă din partea Gărzii maghiare împușcând pe unul din tren”¹¹¹. Așa cum se cerea și în convocarea publicată în ziarul „Românul” din Arad, pe lângă delegații cu drept de vot, au participat la Marea Adunarea Națională zeci de mii de români. Numărul participanților din zona Făgetului a rămas necunoscut, pentru că ei nu mergeau în mod

108 M.B.T..., Fond Ilieșiu, dosar Bujor, nr. 31

109 *Ibidem*, dosar Fârdea, nr. 78

110 *Ibidem*, dosar Poieni, nr. 150

111 *Ibidem*, dosar Breazova, nr. 25

oficial, „ci din prea mare dor de unire”¹¹².

Printre cei 1228 de delegați ce au votat la 1 decembrie 1918 unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România, se aflau și Victor Feneșiu, George Gârda, Vasile Iancu, Dănilă Ilițescu, Sebastian Olariu (Făget), Constantin Coronțiu (Bichigi), Ioachim Florescu (Povergina), Petre Cernescu (Bătești), Iosif Capotescu (Brănești), Ioan Lăpugean (Breazova), Petru Lazăr (Bucovăț), Adma Iliescu (Coșava), Eugen Sudreșian (Coșteiu de Sus), Ioan I. Caba (Curtea), Simeon Ionașiu (Margina), Pantelie Babescu (Mâtnicu Mic), Traian Mihailovici (Sintești) etc.

Și ei credeau că va începe o nouă eră în istoria românilor. Dând glas acestor trăiri, ziarul “Drapelul” consemna: “Am înviat! Suntem și vom fi. De acum încolo, prezentul și viitorul este în mâinile noastre. Ne vom ocârmui prin noi înșine și singuri vom decide de destinele noastre”¹¹³.

112 *Ibidem*, dosar Fărășești, nr. 78

113 “Drapelul”, an. XVIII, nr. 124 din 20 noiembrie/3 decembrie 1918, p. 1

**Aniversare a
Teologiei noastre**

VOM AVEA ȘI NOI TEOLOGIE

† NICOLAE
MITROPOLITUL BANATULUI

Întrunită la 6 decembrie 1992, Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului a hotărât înființarea unei Facultăți de Teologie și la Timișoara, după ce alte asemenea Facultăți au fost create în majoritatea centrelor eparhiale din țară. Cele de pe plan local aveau nevoie, evident, de aprobarea – în primul rând – a Sfântului Sinod, ceea ce s-a realizat în sesiunea din 19-22 ianuarie a.c. rămâne acum să se întreprindă demersurile necesare pentru obținerea acordului Ministerului Învățământului și Științei, întrucât noua noastră Facultate de Teologie urmează să funcționeze în cadrul Universității timișorene, lucru pe care de altfel îl prevede decretul de înființare a „Universității de Vest”.

Pentru noi, crearea unei Facultăți de Teologie constituie un eveniment deosebit de important, în primul rând pentru că răspunde nevoilor Bisericii, iar în al doilea rând pentru că reînnoadă firul tradiției întrerupte silnic deodată cu instaurarea dictaturii comuniste în România.

Înainte de toate deci, era vorba de a împlini anumite necesități stringente ale momentului și anume pregătirea de viitori preoți, cum și pregătirea de profesori și profesoare de Religie. Pentru pregătirea cadrelor preoțești avem de fapt Seminarul teologic liceal din Caransebeș. Atâta doar că pretențiile actuale impun existența unui cler cu pregătire superioară ceea ce învățământul preuniversitar de bună seamă că nu poate realiza. Pe deasupra, odată cu reintroducerea Religiei în școală, s-a constatat o nevoie acută de cadre didactice,

de persoane cu pregătire teologică și pedagogică corespunzătoare, obiectul de învățământ care este Religia neputând a fi lăsat pe seama doar a preoților sau a unor credincioși mai inițiați care, cu toată bunăvoința, nu se ridică la nivelul impus de exigențele pedagogice.

Dacă ar fi apoi să mergem mai departe, am zice că înființarea unei Facultăți de Teologie în Timișoara, ca în orice centru universitar și în orice localitate având importanța orașului principal al Banatului, reprezintă răspunsul pe care trebuie să-l dea Biserica într-un moment când societatea românească simte nevoia refacerii sub raport moral or, prezența unor profesori și studenți teologi alături de întreaga intelectualitate locală va avea darul să contribuie la simbioza firească dintre cultură și credință.

Ziceam apoi că organizarea unei Facultăți de Teologie în urbea noastră reia o tradiție destul de veche cu care nu putem decât să ne mândrim. Astfel, încă în anul 1785 s-a inițiat crearea unui seminar teologic la Timișoara, acțiune rămasă neîmplinită din cauza împrejurărilor neprielnice de atunci. Pentru tinerii ortodocși din Banat s-a putut înființa o școală clericală la Vârșeț de-abia în 1822, cu o secție aparte doar pentru români în 1865 la Caransebeș, deoarece Timișoara nu avea atunci centru eparhial autohton, fiindu-i desființat. Caransebeșul și Timișoara vor deține, însă, până la urmă, fiecare câte o Academie teologică, ca toate eparhiile din Ardeal și Banat, chiar dacă cea din Timișoara aparținea Episcopiei Oradiei, obligată să plece de acolo urmare Dictatului de la Viena.

Existența învățământului teologic aici în Banat răspunde nevoilor Bisericii, incontestabil, dar a contribuit totodată la progresul moral, spiritual și intelectual al societății. Școli teologice au avut și celelalte comunități religioase, în primul rând romano-catolicii, așa încât nu puteau face excepție tocmai ortodocșii români. Iată cum, dacă vor fi împlinite toate cele de trebuință, din toamnă vom relua firul întrerupt acum 45 de ani, spre folosul obștesc și mulțumirea generală.

La considerațiile de până aici, de natură oarecum practică, a trebuit să adăugăm și altele care privesc Teologia în general, nu mai puțin Biserica pe care ea are menirea s-o slujească. Înființarea unei noi Facultăți de Teologie ar trebui să ducă, teoretic cel puțin, la progresul

Teologiei noastre în ansamblul ei, așa cum observa un cunoscător al problemei, perioada dictaturii comuniste pe care a trebuit s-o parcurgem, a influențat negativ și Teologia. Astfel, „Teologia biblică – spune părintele Ion Bria – ne-a saturat cu parafraze ale textului Sfintei Scripturi trecând cu vederea esențialul revelației divine. S-a scris atât de mult despre ierarhia bisericească de parcă toată Biblia s-ar reduce la această temă. În loc să se creeze atmosfera cuvântului lui Dumnezeu, Care a înscris legea Sa în inimile oamenilor, s-a recurs la caracterul obiectiv, autoritar al Evangheliei, de parcă ar fi fost scrisă pe table de piatră. Teologia pastorală, la rândul ei, n-a cunoscut direcțiile ei de bază. Toate calitățile vieții liturgice pentru spiritualitate au fost trecute cu vederea. În liturghie, celebrarea fastuoasă a sufocat drama crucii; comunitatea de credință, de nădejde și de iubire, parohia, a devenit adunarea celor cu posibilități. Dar ce să aducă săracul la altar când e lipsit de pâine? Cum să vină la biserică cel ce nu e liber, când e rob? Iar dacă cei înfometați vin la biserică, ce se întâmplă cu ei? Pleacă mai înfometați, din rațiuni canoniceficiale. Cuminecătura e rezervată preoților!” (*Teologia față în față cu Biserica de azi*, în rev. „Studii teologice”, seria II, an XLII, nr.1, ianuarie-februarie 1990, pp. 4-5). Câte ceva asemănător s-ar putea spune și despre Teologia istorică și Teologia sistematică, ultimei – spre pildă – fiindu-i interzis să abordeze Apologetica pe motivul ridicol al prohibirii oricărei propagande religioase, nu însă și al propagandei ateiste.

O nouă Facultate de Teologie, alături de celelalte instituții de învățământ asemănătoare, pe lângă formarea de preoți și profesori de Religie, va avea deci îndatorirea să contribuie la reabilitarea Teologiei sau, mai mult decât atât, la promovarea Teologiei autentice, iar aceasta nu ca un scop în sine, ci pentru ca Teologia să slujească Biserica, s-o ajute să-și împlinească rolul ei mântuitor. „Începând cu sfârșitul perioadei patristice, constata un bun cunoscător al situației, Teologia noastră a devenit exclusiv academică, scolastică în sensul propriu al cuvântului... Ea s-a cantonat într-un cerc restrâns de intelectuali profesioniști preocupați de a lucra unii pentru alții și care au devenit de-a lungul vremii foarte grijulii să răspundă ori să placă stăpânilor lor în alte discipline științifice mai mult decât să se adreseze

Bisericii ajunsă ea însăși din ce în ce mai puțin atrasă de Teologie” (Alexandre Schmemmann, *The task of orthodox Theology today*, în **Church, world, mission**, St. Vladimir’s Seminary Press, Crestwood, 1979, p. 120).

În plus, Teologia trebuie să ajungă să transforme pe cei care o studiază în trăitori autentici ai preceptelor evanghelice. Cu alte cuvinte, teologii sunt îndatorați nu doar să vehiculeze „dogme” și principii, frumoase dar inutile de vreme ce se opresc la cuvinte, ci să le transpună în viața lor de fiecare zi. „Se cuvine să mergem dincolo de definițiile dogmatice, ne povățuiește părintele prof. Dumitru Stăniloae, și să atingem realitățile însele, prin contactul nostru imediat și viu cu conținutul lor, cu Sfânta Treime ca și comuniune a persoanelor. Trebuie să simțim în noi înșine persoana lui Hristos care, prin întruparea și suferințele Sale pe cruce, a venit să trăiască pentru vecie printre noi” (*Tâche actuelle de la Théologie*, în: „Service Orthodoxe de presse”, nr.70, iulie-august 1982, p. 18).

Iată ce așteptăm din partea celor ce vor osteni în cadrul noii Facultăți de Teologie, profesori și studenți, din partea întregii Teologii românești. În ce privește școala noastră timișoreană, cel puțin la început, ea va avea să facă față destulor greutăți; nici nu e posibil altcum. Nădăjduim însă ca în scurtă vreme acestea să fie depășite și astfel să ocupe un loc de cinste în viața Bisericii, a Universității de Vest și a obștii românești în general.

UN SFERT DE VEAC DE ÎNVĂȚĂMÂNT TEOLOGIC LA TIMIȘOARA

PR. CONF. UNIV. DR. NICOLAE MORAR

De praznicul Bunei Vestiri al anului 1993, între Arhiepiscopia Timișoarei și Rectoratul Universității de Vest s-a încheiat o *convenție* pentru fondarea unei Facultăți de Teologie Ortodoxă la Timișoara. În scurt timp, solicitarea celor două instituții a fost aprobată de Ministerul Învățământului de la acea vreme. Prin urmare, textul de mai jos pune în lumină evenimente petrecute în viața teologiei timișorene în sfertul de veac tocmai împlinit, precum și alte aspecte diacronice referitoare la tradiția învățământului teologic din Banat.

În zorii mileniului al doilea, mănăstirea ortodoxă „Sfântul Ioan Botezătorul” de la Cenad avea să fi fost prima instituție de cultură din regiune, cu menirea de a forma misionari și slujitori ai Evangheliei¹¹⁴. Pe teritoriul Banatului au funcționat însă și alte instituții monahale, care, aproape în majoritate, aveau pe lângă ele școli ce iradiau o înaltă spiritualitate ortodoxă¹¹⁵ și tot atâta știință de carte¹¹⁶. Soarta lor a fost însă vitregă, majoritatea dintre acestea fiind distruse ori obligate să înceteze de a mai funcționa.

Unul dintre lăcașurile monahale importante din Banat, care a găzduit o astfel de școală, a fost cel de la Partoș, din vecinătatea Timișoarei,

114 G. Cotoșman, *Din trecutul Banatului: comuna și bisericile din Giridava-Morisena-Cenad*, Timișoara, 1935, p. 455-457.

115 G. Moravcsik, *Byzantium and the Magyars*, Budapesta, 1970, p. 114-115.

116 Șt. Bârsănescu, *Pagini nescrise din istoria culturii românești*, Ed. Academiei, București, 1971, p. 38-43.

școală destinată pregătirii preoților și cântăreților bisericești¹¹⁷, și de care se leagă numele Sfântului Iosif cel Nou, Mitropolit al Banatului, între 1650-1655¹¹⁸. Partoșul a fost secondat de alte locașuri monahale, cum ar fi Mănăstirea „Sfântul Gheorghe” din Caransebeș – care, în secolul al XVII-lea, deținea o școală proprie – și Mănăstirea Baziaș, menționată, în anul 1581, împreună cu școala din incintă¹¹⁹.

În anul 1777 împărăteasa Maria Theresa a dat legea *Ratio educationis*, care a deschis drumul pentru înființarea școlilor naționale în interiorul Imperiului habsburgic. Astfel, în 1779 au debutat la Timișoara cursurile pentru pregătirea cadrelor didactice necesare școlilor românești și sârbești, care se țineau în limba sârbă, pe perioada verii, timp de 3 luni pe an. La 2 august 1785 s-a hotărât organizarea unui Seminar Ortodox Român, inițiativă finalizată doar pentru scurt timp din cauza împrejurărilor istorice dificile¹²⁰. Unul dintre profesorii vremii care a predat la ambele școli a fost preotul Mihai Roșu alias *Martinovici* (1750-1822)¹²¹, el fiind cel care a tradus cursurile de la școala normală în românește.

La Jebel, sediul unui vechi protopopiat românesc, s-a afirmat familia de preoți și protopopi Șuboni, dintre aceștia, Martin Șuboni, remarcându-se prin donarea propriei locuințe pentru funcționarea unei școli confesionale, și Constantin Șuboni, care a activat, ca preot și profesor, la școala de pregătire a preoților din Timișoara, între anii 1798-1800¹²².

117 D. Suciu, *Monografia Mitropoliei Banatului*, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1977, p. 99.

118 G. Cotoșman, *Canonizarea Mitropolitului Iosif al Timișoarei*, în *Mitropolia Banatului*, nr. 10-12/1956, p. 19.

119 A. Ghidiu, I. Bălan, *Monografia orașului Caransebeș*, Caransebeș, 1909, p. 293.

120 N. Gavrilovici, *Planul cu privire la organizarea interioară a seminarului ortodox din Timișoara, în secolul XVIII*, în *Mitropolia Banatului*, nr. 7-9/1974, p. 439-465.

121 Mihai Roșu s-a născut la Jadani, din părinți țărani. A studiat mai întâi cu preotul satului, iar din 1763 cu părintele Chiril, la Timișoara. A funcționat ca preot în Timișoara, până în 1794. Era poliglot – cunoștea 5 limbi. Printre studenții săi s-a aflat și Dimitrie Țichindeal, un alt personaj cheie în lupta românilor bănățeni pentru emancipare. Dintre scrierile sale amintim: „Normalul, de lipsă cărțice pentru învățătorii a Neuniților rumânești mai mici școle” (un manual de școală tradus în românește din limba sârbă și publicat în 1785; „Teologia”, tradusă din limba slavă; „Florariul pentru folosul tuturor iubitorilor de învățătură”, opuscul apărut postum (1831). A. Cosma, *Bănățeni de altă dată*, vol. I, Timișoara, 1933, articolul: „Mihai Roșu”.

122 I. B. Mureșianu, *Activitatea protopopului Constantin Șuboni în contextul mișcării*

Reactivarea vechii Episcopii a Caransebeșului, în anul 1865, a avut, însă, darul de a crea cadrul propice pentru afirmarea unei autentice școli teologice și a unei performante teologii ortodoxe bănățene, iar meritul deosebit al acestor înfăptuiri i-a revenit primul ierarh al reînființatei Episcopii, Ioan Popasu (1808-1889)¹²³.

Conștient de înalta datorie de a „priveghea ca învățătura turmei să rămână așezată pe temeiurile puse de Mântuitorul Hristos”, Vlădica Ioan s-a îngrijit „pentru a împărtăși tinerimei și credincioșilor ei (...) cunoștințele legii și ale Bisericii”¹²⁴, mutând secția românească de teologie de la Vârșeț la Caransebeș (1865). Astfel, a fost fondat *Institutul Teologic*, cu o perioadă de studii de trei ani.

Urmașii Ierarhului Popasu, Vlădiciei Nicolae Popea și Miron Cristea au continuat munca laborioasă a înaintașului lor. Sub conducerea luminaților ierarhi, școala teologică caransebeșană a contribuit la promovarea teologiei bănățene, impunând-o pe plan interortodox și interbisericesc. Absolvenții școlii caransebeșene au intrat în serviciul Bisericii – cei mai mulți –, în vreme ce alții au activat în diferite domenii slujind strălucit cultura națională. Și tot acestor vlădici le-a revinit cinstea de a fi îndrumat tinerii studioși din părțile Banatului spre Facultățile de Teologie din Cernăuți și Viena, ori către alte centre academice de mare prestigiu din Germania. Iar inițiativa avea să fi fost concretizată în activitatea profesională a cderelor didactice care au activat în învățământul teologic de la Caransebeș și în publicistica lor, majoritatea lucrărilor elaborate bucurându-se de o largă recunoaștere în sfera cercetării teologice.

Atent la dinamica schimbărilor sociale și culturale survenite după Unirea din 1918, Episcopul Traian Badescu al Caransebeșului a fost

culturale bănățene din secolul al XVIII-lea, în *Mitropolia Banatului*, nr. 3/1987, p. 85-86.

123 N. Cornean, *Monografia Eparhiei Caransebeșului*, Ed. Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1940, p. 39-40.

124 Acțiunea Bisericii a fost încurajată de Curtea de la Viena, autoritatea imperială intuind faptul că prin liberalizarea accesului la învățământ poate induce în rândul iobagilor resentimente față de nobilimea din Transilvania și Banat. G. Litiu, *Cultura clerului român din Banat și Crișana în veacul al XIX-lea*, în *Mitropolia Banatului*, an XXIV, nr. 1-3/1974, p. 101.

cel care a pledat în favoarea procesului de reorganizare al sistemului de învățământ teologic, prin transformarea Institutului Teologic în *Academie Teologică*, cu o durată a studiilor de patru ani (1924). Lipsind personalul didactic specializat, proiectul a fost amânat¹²⁵. Cu toate aceste disfuncționalități, deschiderea cursurilor academice avea să se producă la 24 septembrie 1927.

Un moment important în istoria învățământului teologic din Banat s-a derulat la începutul deceniului al cincilea al secolului trecut. În urma dictatului de la Viena (30 august 1940), Episcopia Oradiei a fost expulzată din localitate de către autoritățile hortiste, fiind nevoită să-și desfășoare activitatea la Beiuș. De o soartă la fel de tristă a avut parte și Academia Teologică, instituția fiind obligată să ia drumul pribegiei. Astfel, în anul universitar 1940-1941, 4 profesori, și cea mai mare parte dintre studenți, și-au desfășurat activitatea la Academia Teologică din Arad, iar alți 4 la Academia Teologică din Caransebeș.

Vasile Lazarescu, fost cadru didactic la Academie, și care între timp devenise Episcop al Timișoarei, a intervenit decisiv în favoarea vitregitei instituții de învățământ de la Oradea. În vara anului 1941, vlădica Vasile a întreprins demersurile necesare pe lângă autoritățile municipale din Timișoara pentru a facilita funcționarea Academiei în urbea de pe Bega. Episcopul Nicolae Popovici al Oradiei a apreciat atitudinea generoasă a confratelui bănățean, nu însă fără a fi solicitat Episcopului Vasile și Consiliului Eparhial ca prezența instituției orădene de învățământ la Timișoara să fie privită ca o situație „în regim provizoriu”¹²⁶.

La 2 noiembrie 1941, sub titulatura: *Academia Teologică din Oradea la Timișoara*, a procedat la deschiderea festivă a anului universitar 1941-1942, în imobilul Camerei de Comerț (bulevardul C. D. Loga, nr. 2 – actualmente sediul Primăriei municipale), edificiu care, doi ani mai târziu (1943), a fost donat Episcopiei Timișoarei.

Locația pusă la dispoziția Academiei a facilitat buna desfășurare a procesului didactic. Pe lângă sălile de curs și seminar, edificiul a

¹²⁵ *Ibidem*, p. 72.

¹²⁶ *Proces-verbal* luat în ședința Adunării Eparhiale a Episcopiei Timișoarei – 3 mai 1942. Fondul arhivistic al Arhiepiscopiei Timișoarei: *Academia Teologică din Oradea. Dosarul 75*.

dispus de cantină și suficiente spații de cazare pentru studenți. De asemenea, în incinta clădirii a fost amenajată o capelă pentru *Practica liturgică* aferentă programului de pregătire teologică.

După 23 august 1944, lucrurile au luat o turnură nefericită. În urma intrării, la sfârșitul anului 1944, a armatelor sovietice în Timișoara, Academia a fost evacuată din imobil, pentru a fi instalat un spital militar rusesc. În aceste circumstanțe, Primăria orașului a pus la dispoziție Academiei localul unei școli primare, spațiu pe care studenții teologi l-au împărțit cu elevii ciclului primar¹²⁷. Astfel, între anii 1944-1948 Academia s-a confruntat cu lipsuri acute de mobilier, în special pentru amenajarea internatului, la solicitarea rectorului, Academia fiind ajutată cu mobilier, paturi, păaturi, de către Politehnică, Facultatea de Medicină și Institutul Romano-Catolic din Timișoara¹²⁸.

Eliberarea Ardealului de Nord a făcut ca Episcopul Nicolae Popovici și administrația Eparhială să revină de la Beiuș, unde au fost expulzați de la Oradea. Astfel, Consiliul Eparhial și Ierarhul au solicitat, printr-un memoriu adresat Ministerului Culturii, întoarcerea Academiei la Oradea. Răspunsul la memoriu a fost însă negativ, Ministerul invocând iminenta reformă a învățământului¹²⁹, astfel încât Academia orădeană a rămas la Timișoara, până la desființare (1 decembrie 1948), spre dezamăgirea dascălilor, dornici de-a se întoarce acasă.

La sfârșitul anului 1944, guvernul Nicolae Rădescu, prin art. 2 din Legea nr. 660/31 decembrie 1944 a decis înființarea Universității de Vest din Timișoara¹³⁰. Decretul prevedea următoarele: „Academia Teologică din Oradea, cu sediul provizoriu la Timișoara, s-a transformat în Facultate de Teologie a Universității de Vest din Timișoara”¹³¹, hotărâre ce a stârnit protestele unei părți a clerului ortodox, care considera că erau afectate, pe de o parte, interesele Academiei Teologice din Arad, iar pe de altă parte, ale Episcopiei din

127 *Raportul* nr.523, III/75, 1945.

128 *Idem*.

129 *Adresa* nr.1673, III/75, 1945.

130 D. C. Giurescu, *Guvernarea Nicolae Rădescu*, Ed. All, București, 1996, p. 67-69.

131 *Monitorul Oficial*, partea I-a, Duminică, 31 decembrie 1944, p. 8462. Apud C. Vasile, *Ascensiunea comunistă și tentativele de control și influențare a clerului (23 august 1944-6 martie 1945)*, www.scribd.com

Oradea, care-și vedea suprimată astfel orice posibilitate de revenire a Academiei Teologice în Ardealul de Nord.

Studentii teologi erau reuniți în *Societatea Academică „Sfântul Atanasie cel Mare”*, asociație înființată la Oradea încă din anul 1925, și împreună cu membrii *Frăției Ortodoxe Române Studențești* din cadrul Institutului Politehnic timișorean organizau serbări în cadrul cărora au conferențiat profesori de la Academia Teologică, Politehnică și de la Facultatea de Științe din Cluj, refugiată la Timișoara. Dintre alte activități derulate, amintim comemorarea Mitropolitului Ardealului, Andrei Șaguna la Catedrala Eparhială și concertele anuale de colinde din Postul Nașterii Domnului, susținute atât la Catedrală, cât și la bisericile din cartierele „Josefin” și „Fabric” din Timișoara.

În cei șapte ani de activitate, Academia Teologică și-a marcat prezența atât pe plan didactic, cât și prin importante activități extraacademice. Corpul profesoral a fost alcătuit din preoții profesori: Cornel Givulescu, Ștefan Lupșa, Ștefan Munteanu, Ioan Petreună, Dimitrie Bodea, Dumitru Belu, Sofron Vlad și diaconul Teodor Savu, precum și ieromonahul Ștefan Lucaci, în calitate de duhovnic. Cei nominalizați au desfășurat pe lângă activitatea didactică și o laborioasă muncă de cercetare științifică.

Dintre studiile și operele de autor ale profesorilor Academiei orădene apărute la Timișoara amintim: T. Savu, „Calea desăvârșirii spirituale” și „Administrarea averilor bisericești în parohie”¹³²; D. Bodea, „Preotul și tineretul”¹³³ și „Cum să predicăm?”¹³⁴; D. Belu, „Premise pentru o nouă etică românească”¹³⁵ și „Despre iubire”¹³⁶ – lucrare considerată drept cea mai valoroasă contribuție din mediul ortodox consacrată dragostei creștine; S. Vlad, „Sub semnul crucii”¹³⁷; A. Popa, „Biserici de lemn din Transilvania”¹³⁸ și „Varlaam, Mitropolitul Moldovei. Cazania-Iași, 1643”¹³⁹.

132 T. Savu, *Calea desăvârșirii spirituale și Administrarea averilor bisericești în parohie*, în *Biserica Bănățeană*, nr. 2/1944 (13 pagini) și nr. 4/1945 (12 pagini)

133 D. Bodea, *Preotul și tineretul*, Timișoara, 1945, 40 p.

134 D. Bodea, *Cum să predicăm?*, în *Duh și Adevăr*, nr. 3/1942, 11 p.

135 D. Belu, *Premise pentru o nouă etică românească*, Timișoara, 1944, 58 p.

136 Idem, *Despre iubire*, Timișoara, 1945, 158 p.

137 S. Vlad, *Sub semnul crucii*, Timișoara, 1946, 41 p.

138 A. Popa, *Biserici de lemn din Transilvania. (I. Arhitectura, plan, stil)*, Timișoara, 1942, 22 p.

139 Idem, *Varlaam, Mitropolitul Moldovei. Cazania-Iași, 1643. Prezentare grafică*,

Activitatea extraacademică a cadrelor didactice, între anii 1942-1944, s-a concretizat în organizarea de conferințe publice, prezentate în fiecare sâmbătă din Postul Mare și de Bunavestire la sala festivă a Liceului Comercial, iar din anul 1945, până în anul 1948 la Catedrala Episcopală, deoarece regimul instalat după 1945 nu a mai permis astfel de manifestări decât în biserici. În cadrul conferințelor au fost abordate teme teologice, filosofice și social-culturale. Fiecare conferință era însoțită de piese corale adecvate Postului Mare, interpretate de corul studenților teologi.

Odată cu sfârșitul anului universitar 1947-1948 s-a încheiat și activitatea Academiei Teologice din Oradea la Timișoara, dat fiind faptul că, în toamna anului 1948, s-a trecut la reorganizarea învățământului teologic. Din cele cinci foste Academii Teologice Ortodoxe – Arad, Caransebeș, Cluj, Oradea și Sibiu – s-au constituit 3 Institute Teologice de Grad Universitar: la București, Cluj și Sibiu. Profesorii de la Academia Teologică din Oradea, mutată la Timișoara, au fost repartizați la Cluj și Sibiu, astfel: la Cluj Dimitrie Bodea, Ioan Petreună și Constantin Givulescu, iar la Sibiu Sofron Vlad, Dumitru Belu, Teodor Savu. În urma contopirii în anul 1952 a Institutului Teologic de la Cluj cu cel de la Sibiu, profesorii Institutului clujean au fost transferați la Institutul Teologic din Sibiu și la cel din București.

În urma transformărilor produse în societatea românească după decembrie 1989, învățământul de stat a fost reorganizat, ceea ce a permis apariția unor noi Facultăți de Teologie Ortodoxă, pe lângă cele deja existente la București și Sibiu.

Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Timișoarei, întrunită la 10 decembrie 1992, s-a pronunțat pentru înființarea unei Facultăți de Teologie Ortodoxă la Timișoara. Astfel, la 25 martie 1993 a fost încheiată o *Convenție* între Arhiepiscopia Timișoarei și Rectoratul Universității de Vest¹⁴⁰, hotărâre comunicată Ministerului Învățământului, for care a aprobat constituirea Facultății de Teologie Ortodoxă la Timișoara.

Timișoara, 1944, 132 p. + 217 fig. în text. Ap. M. Păcurariu, *op. cit.*, articolul: *Atanasie Popa*.

140 *Convenția nr. 2669*, din 25 martie 1993, Arhiva Catedrei de Teologie Ortodoxă din Timișoara.

Deși decizia Ministerului prevede înființarea Facultății de Teologie Ortodoxă în cadrul Universității de Vest, învățământul teologic de grad universitar funcționează ca și direcția de studii istorice, cu statut de secție a Facultății de Litere, împreună formând Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, transformarea Catedrei de Teologie Ortodoxă în Facultate de sine stătătoare urmând să se producă atunci când vor fi îndeplinite condițiile necesare pentru realizarea acestui obiectiv – un număr suficient de studenți și un corp didactic format din personal titularizat.

Studiile teologice au debutat în anul universitar 1993-1994, cu specializările: Teologie Pastorală și Teologie + Litere (Limba și Literatura Română, Limba și Literatura Franceză, Limba și Literatura Germană și Limba și Literatura Italiană), căroră, în anul universitar 1996-1997, li s-a alăturat o altă specializare: Teologie + Istorie. Și tot din acel an universitar – 1996-1997 – Catedra de Teologie Ortodoxă aplică sistemul de credite transferabile.

În anul universitar 2001-2002 a luat ființă în cadrul Catedrei direcția de Studii postuniversitare. Dacă între anii 2001-2005 studiile postuniversitare, cu genericul: *Teologia Ecclesială Modernă și Contemporană* au fost orientate în specializarea licenței, având durata de un an, în prezent oferta educațională postuniversitară cuprinde interesante domenii de specializare, dintre care amintim: *Imnologie Bizantină și Religie, Cultură, Societate*. De menționat este și faptul că, începând cu anul universitar 2005-2006, a fost implementat programul Bologna, cursul de licență cuprinzând două specializări: Teologie Pastorală (cu 4 ani de studii) și Teologie Didactică (cu o durată a studiilor de 3 ani).

Constituirea personalului de predare a început în anul universitar 1993-1994, când au fost titularizate primele două cadre didactice ale Catedrei – pr. drd. Eugen Jurca, lector la disciplinele: „Istoria Bisericii Ortodoxe Române” și „Istoria Bisericească Universală” (1994-1996), ulterior la disciplinele: „Omiletică” și „Catehetică” (1995-2006), iar apoi conferențiar (2006-2009) și pr. drd. Nicolae Morar, asistent, la disciplinele: „Istoria Bisericească Universală”, „Istoria Bisericii Ortodoxe Române”, „Istoria și Spiritualitatea Bizanțului” și „Formare Duhovnicească” (1994-1996), ulterior lector la disciplinele: „Istoria și

Filosofia conferențiar, la disciplinele: „Istoria și Filosofia Religiilor” (1996-2017) și „Istoria Filosofiei Antice și Creștine” (1996-2012 și 2014-2017) – între anii 1996-2004 sus-numitul a deținut funcția de Prodecan al Facultății de Litere, Istorie și Teologie, iar în prezent cea de Șef de Catedră.

În perioada următoare, au fost acoperite cu personal didactic alte posturi: dr. Petru Bona, conferențiar, apoi profesor, la disciplinele: „Istoria Bisericii Ortodoxe Române” și „Artă Creștină” (1996-2001; 2001-2009), pr. dr. Nicolae Belean, lector, apoi conferențiar, la disciplinele: „Muzică Bisericească” și „Tipic Bisericesc” (1995-2005; 2005-2011), pr. dr. Vasile Itineanț, lector la disciplinele: „Teologie Liturgică” și „Teologie Pastorală” (1996), pr. dr. Viorel Dorel Cherciu, lector la disciplinele: „Misiologie”, „Ecumenism” și „Îndrumări Misionare” (1997-2009), pr. Iulian Cosma, lector la disciplina: „Studiul Noului Testament” (1998-2003), pr. drd. Florin Carebia, asistent la disciplinele: „Istoria Bisericii Ortodoxe Române”, „Istoria Bisericească Universală” și „Istoria și Spiritualitatea Bizanțului” (1995-2001), pr. Cornel Toma, asistent la disciplinele: „Teologie Dogmatică” și „Morală Creștină și Spiritualitate Ortodoxă” (1997-2005), iar după obținerea titlului de „doctor” în teologie, lector la „Teologie Dogmatică” (2005-2007) și domnul dr. Remus Feraru, preparator, la disciplinele: „Limba greacă”, „Limba Latină” și „Paleografie Latină” (1999-2002), apoi asistent, la „Limba Greacă”, „Limba Latină”, „Paleografie Latină” și „Prosopografie” (2002-2006). Din anul 2007 a devenit lector la disciplinele: „Patrologie”, „Limba Greacă”, „Limba Latină”, iar din anul 2009 a preluat disciplinele: „Istoria Bisericească Universală” și „Istoria și Spiritualitatea Bizanțului”. În anul 2016, a devenit, prin concurs, conferențiar.

După anul 2000, au fost titularizați părintele Sorin Cosma, ca profesor universitar, personalitate cu o remarcabilă activitate științifică în domeniul cercetării teologice și cu o îndelungată experiență pedagogică, predând, între anii 2000-2005, disciplina: „Morală Creștină și Spiritualitate Ortodoxă”¹⁴¹; pr. dr. Constantin Jinga, asistent

141 *Statele de funcții ale Catedrei de Teologie* (1993-2000), Arhiva Catedrei de Teologie Ortodoxă din Timișoara.

– în prezent conferențiar – la „Studiul Biblic al Vechiului Testament”, „Arheologie Biblică” și „Limba Ebraică”; pr. Gavril Trifa, lector apoi conferențiar la „Morală Creștină și Spiritualitate Ortodoxă”; pr. Daniel Enea, lector la „Patrologie” și „Literatură Postpatristică”, pr. Cosmin Panțuru, lector la „Drept Bisericesc” și „Administrație Parohială”, pr. Alin Scridon, asistent, apoi lector la „Istoria Bisericii Ortodoxe Române”, pr. Adrian Covan, asistent, apoi lector la „Teologie Dogmatică”, domnul Daniel Lemeni, lector la „Formare Duhovnicească” și „Spiritualitate Creștină Ortodoxă” și pr. Dragoș Debucean, asistent la „Studiul Noului Testament”, „Tipic Bisericesc”, „Teologie Liturgică”, „Catehetică” și „Omiletică”.

Alături de personalul didactic amintit, Catedra de Teologie Ortodoxă a beneficiat de serviciile altor colaboratori devotați activității didactice. Amintim în acest sens prezența titraților preoți profesori universitari Aurel Jivi (1993-2002), Dumitru Abrudan și Vasile Muntean, care au predat disciplinele: „Istoria Bisericească Universală” (1995-2001), „Studiul Biblic al Vechiului Testament” (2000-2002), „Bizantinologie”, „Istoria și Spiritualitatea Bizanțului” (1994-2009), „Istoria Bisericească Universală” (2002-2009), și „Istoria Bisericii Românești” (2009-2014), precum și a universitarilor arădeni, prof. dr. Vasile Vlad și conf. dr. Teodor Baba (2002-2004), care au predat: „Literatură Postpatristică” (1998-2000), respectiv: „Studiul Biblic al Noului Testament”¹⁴². În prezent, personalul didactic asociat este format din preoții: dr. Ioan Mihoc, dr. Florin Dobrei, dr. Marius Florescu, dr. Marius Ioana, dr. Rafael Păvârnaru și arhidiaconul dr. Iosif Stancovici, care predau cursurile de: „Istoria Bisericii Ortodoxe Române” (anul II), „Misiologie”, „Ecumenism”, „Omiletică”, „Catehetică”, „Arheologie Biblică” și seminariile de: „Tipic Bisericesc” și „Teologie Liturgică”.

Dorința de integrare a Catedrei de Teologie Ortodoxă în comunitatea academică timișoreană s-a concretizat încă din primii ani de activitate didactico-științifică, prin editarea primului număr al *Analelor*, seria teologică, în anul 1995, publicație ajunsă astăzi la al 19-lea volum. De

142 *Borderourile pentru plata cu ora:1993-2010*. Arhiva Catedrei de Teologie Ortodoxă din Timișoara.

asemenea, Catedra de Teologie a elaborat și publicat studii cu tematică teologică și în alte volume, materiale care reflectă caracterul disciplinar și interdisciplinar al activității de documentare a personalului didactic.

Rodul acestor eforturi s-a materializat în lucrări de autor, după cum urmează: N. Neaga, „Curs de Limba Ebraică”¹⁴³. V. Muntean, „Bizantinologie”¹⁴⁴, „Istoria creștină generală”¹⁴⁵, „Istoria Bisericii Românești”¹⁴⁶. S. Cosma, „Cumpătarea”¹⁴⁷ și „Curs Elementar de Bioetică”¹⁴⁸. N. Belean, „Cântarea de strună din Banat: caracteristicile muzicii bisericești bănățene, evoluția în timp și originea sa bizantină”¹⁴⁹ și „Cântări bisericești tradiționale”¹⁵⁰. N. Morar, „Credințe și idei proto-filosofice în principalele religii politeiste ale antichității precreștine”¹⁵¹, „Genialitate și harismă”¹⁵², „Religia de la „homo habilis” la „homo adorans”¹⁵³. G. Trifa, „Secularizarea, modernismul & postmodernismul”¹⁵⁴, și „Ortodoxie și Occident”¹⁵⁵. V. Itineanț, „Tipic bisericesc”¹⁵⁶ și „Viața creștină la Dunărea de Jos”¹⁵⁷. C. Jinga, „Fișe de inițiere în lectura Vechiului Testament”¹⁵⁸,

143 N. Neaga, *Curs de Limba Ebraică*, Timișoara, 1996, 245 p.

144 V. Muntean, *Bizantinologie*, vol. I-II, Timișoara, 1999-2000, 209 p.; 212 p.

145 Idem, *Istoria creștină generală*, vol. I-II, București, 2008, 302 p.

146 Idem, *Istoria Bisericii Românești (de la începuturi până la 1716)*, vol. I, Ed. Marineasa, Timișoara, 2009, 189 p. *Istoria Bisericii Românești (de la începuturi până la 1716)*, vol. II, Ed. Marineasa, Timișoara, 2009, 189 p.

147 S. Cosma, *Cumpătarea. O încercare de sofrologie creștină*, Timișoara, 1999, 436 p.

148 Idem, *Curs Elementar de Bioetică*, Timișoara, 2002, 262 p.

149 N. Belean, *Cântarea de strună din Banat: caracteristicile muzicii bisericești bănățene, evoluția în timp și originea sa bizantină* (teză de doctorat), Timișoara, 2001, 227. p.

150 Idem, *Cântări bisericești tradiționale*, Timișoara, 2005, 448 p.

151 N. Morar, *Credințe și idei proto-filosofice în principalele religii politeiste ale antichității precreștine*, Timișoara, 2005, 353 p.

152 Idem, *Genialitate și harismă. Filosofi greci și teologi creștini*, Timișoara, 2006, 199 p.

153 Idem, *Religia de la „homo habilis” la „homo adorans”*. *Studii de teologie religioasă*, Timișoara, 2010, 227 p.

154 G. Trifa, *Secularizarea, modernismul & postmodernismul – provocări ale spiritualității creștine*, Timișoara, 2007, 181 p.

155 Idem, *Ortodoxie și Occident*, Timișoara, 2008, 410 p.

156 V. Itineanț, *Tipic bisericesc*, Timișoara, 2003, 505 p.

157 Idem, *Viața creștină la Dunărea de Jos (secolele IV-VI d. Hr.)*, Timișoara, 2006, 360 p.

158 C. Jinga, *Fișe de inițiere în lectura Vechiului Testament*, Timișoara, 2000, 250 p.

„Biblia și sacrul în literatură”¹⁵⁹, „Acul și cămila. Lecturi biblice de post modern”¹⁶⁰, „Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor. Omul și opera”¹⁶¹, „Cinci lecturi biblice despre om”¹⁶². R. Feraru, „Biserică și stat în Bizanț: de la Heraclie până la Anastasie al II-lea (610-715)”¹⁶³, „Istoria creștinismului de la origini până la Marea Schismă (1054)”¹⁶⁴, „Calendare și sărbători în cetățile grecești de la Pontul Euxin”¹⁶⁵, „Cultura în cetățile grecești de pe țărmul vestic al Mării Negre”¹⁶⁶. D. Lemeni, „Tradiția paternității duhovnicești în spiritualitatea creștină răsăriteană”¹⁶⁷, „Duhul a suflat în pustie. Lumea duhovnicească a Părinților deșertului”¹⁶⁸, „Am văzut lumina cea adevărată. Elemente de spiritualitate ortodoxă”¹⁶⁹, și „Avva, spune-mi un cuvânt! Dinamica îndrumării spirituale la Părinții deșertului”¹⁷⁰. C. Panțuru, „Raporturile actuale dintre Biserica Ortodoxă și statul român stabilite prin legiuirile celor două instituții”¹⁷¹, „Administrație parohială ortodoxă. Compendiu

159 *Idem*, *Biblia și sacrul în literatură*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2001

160 *Idem*, *Acul și cămila. Lecturi biblice de post modern*, Editura Marineasa, Timișoara, 2001

161 *Idem*, *Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor. Omul și opera*, București, 2005, 288 p.

162 *Idem*, *Cinci lecturi biblice despre om*, Editura Marineasa, Timișoara, 2007

163 R. Feraru, *Biserică și stat în Bizanț: de la Heraclie până la Anastasie al II-lea (610-715)*, Ed. Eurostampa, Astra Museum, Sibiu, 2016, 412 p.

164 *Idem*, *Istoria creștinismului de la origini până la Marea Schismă (1054)*, vol. 1, Ed. Universității de Vest, Timișoara / Astra Museum, Sibiu, 2016, 474 p.

165 *Idem*, *Calendare și sărbători în cetățile grecești de la Pontul Euxin*, Editura Eurostampa, Timișoara / Astra Museum, Sibiu, 2016.

166 *Idem*, *Cultura în cetățile grecești de pe țărmul vestic al Mării Negre*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2006, 333 p.

167 D. Lemeni, *Tradiția paternității duhovnicești în spiritualitatea creștină răsăriteană*, Alba-Iulia, 2012, 333 p.

168 *Idem*, *Duhul a suflat în pustie. Lumea duhovnicească a Părinților deșertului*, Cluj-Napoca, 2015, 264 p.

169 *Idem*, „Am văzut lumina cea adevărată”. *Elemente de spiritualitate ortodoxă*, Sibiu, 2016, 314 p.

170 *Idem*, „Avva, spune-mi un cuvânt!” *Dinamica îndrumării spirituale la Părinții deșertului*, Iași, 2017, 228 p.

171 C. Panțuru *Raporturile actuale dintre Biserica Ortodoxă și statul român stabilite prin legiuirile celor două instituții*, Ed. Astra Museum, Sibiu / Partoș, Timișoara, 2014, 356 p.

legislativ bisericesc”¹⁷², „Parohia Ortodoxă Română Timișoara-Fabric. Studiu istoric, canonic și administrativ-bisericesc”¹⁷³, „Patrimoniul cultural al Parohiei Ortodoxe Române Fabric din Timișoara”¹⁷⁴, „Viața bisericească a românilor din Parohia Ortodoxă Bejan - Mintia. Istorie, cultură și administrație parohială”¹⁷⁵ și „Parohia Mintia – filia Bejan (2010-2014). Studiu administrativ-bisericesc”¹⁷⁶. A. Covan, „Predestinația la cei trei reformatori protestanți: Luther, Zwingli și Calvin”¹⁷⁷ și „Subordinaționismul ca erezie antitrinitară și combaterea lui la primele două Sinoade ecumenice”¹⁷⁸. M. Florescu, „Misiune în slujba unității Bisericii lui Hristos”¹⁷⁹, „Etapale unui dialog uitat. Spre comuniunea sacramentală deplină dintre Biserica Ortodoxă și Bisericele Ortodoxe Orientale”¹⁸⁰ și „Provocări ale Ortodoxiei”¹⁸¹.

De asemenea, e de reținut faptul că specializarea de Teologie Ortodoxă a organizat colocvii și simpozioane internaționale și naționale, cum ar fi: „Orizontul sacru”, „Religia și Cetatea”, „Cartea Cărilor” (opt ediții), „Sfântul Constantin cel Mare și creștinismul, teologie, politică și hagiografie în Bizanțul timpuriu”, „Tradiție și

172 Idem, *Administrație parohială ortodoxă. Compendiu legislativ bisericesc*, Ed. Astra Museum, Sibiu / Partoș, Timișoara, 2014, 240 p.

173 Idem, *Parohia Ortodoxă Română Timișoara-Fabric. Studiu istoric, canonic și administrativ-bisericesc*, Ed. Astra Museum, Sibiu / Partoș, Timișoara, 2013, 287 p.

174 Idem, *Patrimoniul cultural al Parohiei Ortodoxe Române Fabric din Timișoara*, Ed. Astra Museum, Sibiu, 2015, 66 p.

175 Idem, *Viața bisericească a românilor din Parohia Ortodoxă Bejan - Mintia. Istorie, cultură și administrație parohială*, Ed. Universității „Aurel Vlaicu” din Arad, Arad, 2010, 305 p.

176 Idem, *Parohia Mintia - filia Bejan (2010-2014). Studiu administrativ-bisericesc*, Ed. Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2014, 35 p.

177 A. Covan, *Predestinația la cei trei reformatori protestanți: Luther, Zwingli și Calvin*, Timișoara, 2001, 90 p.

178 Idem, *Subordinaționismul ca erezie antitrinitară și combaterea lui la primele două Sinoade ecumenice*, Timișoara, 2016, 320 p.

179 M. Florescu, *Misiune în slujba unității Bisericii lui Hristos*, Ed. Eurostampa Timișoara și Ed. Astra Museum Sibiu, Timișoara, 2014, 240 p.

180 Idem, *Etapale unui dialog uitat. Spre comuniunea sacramentală deplină dintre Biserica Ortodoxă și Bisericele Ortodoxe Orientale*, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2007, 189 p.

181 Idem, *Provocări ale Ortodoxiei*, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2004, 221 p.

modernitate. 100 de ani de la zidirea și sfințirea bisericii «Sfântul Ilie» din Timișoara-Fabric», „Părintele Dumitru Stăniloae și sinteza neopatristică în teologia românească” ș.a., urmate de editarea de volume cu același titlu.

Odată cu instalarea Înaltpreasfințitului Ioan Selejan ca Mitropolit al Banatului putem afirma că învățământul teologic local consemnează un important reveriment. *Teologia* timișoreană a organizat sau este în curs de a organiza manifestări cu o bună vizibilitate științifică. Astfel, s-au desfășurat simpozioanele internaționale: „Ontologie și Teologie”, „Două decenii de învățământ teologic universitar la Timișoara”, „Teologie și Medicină” și simpozioanele naționale: „Dimensiunea pastoral-misionară în opera Sfântului Ioan Gură de Aur” „Sfinții Părinți și actualitatea educației creștine” și „Icoana vie și iconoclasmul contemporan. Sfinți și sfințenie în iconografia ortodoxă”, totate manifestările derulându-se cu binecuvântarea și participarea Părintelui Mitropolit Ioan.

În ceea ce privește situația absolvenților, în perioada 1997-2017 și-au finalizat studiile un număr de 1322 de cursanți, dintre care 801 la specializarea Teologia Pastorală; 297 la secțiile de Teologie+Litere; 161 la specializarea Teologie+Istorie și 63 la secția de Teologie Didactică. De asemenea, un număr de 310 studenți au absolvit studiile postuniversitare, din care 50 Studiile Aprofundate și 260 studii de Master¹⁸².

La toate acestea, adăugăm încă un aspect esențial. La intervenția Înaltpreasfințitului Ioan, specializării de Teologie Ortodoxă i-a fost alocat un imobil pentru desfășurarea, în condiții optime, a procesului didactic, clădire ce se află în plin proces de amenajare și dotare cu logistica aferentă studiilor teologice.

182 C. Panțuru, *Absolvenții Facultății de Teologie Ortodoxă din Timișoara (1997-2015)*, în vol. „Două decenii de învățământ teologic la Timișoara / Two Decades of Theological Education in Timișoara”, Timișoara, 2015, p. 159. Datele statistice au fost actualizate de autor la data de 1 noiembrie 2017 conform Registrelor matricole universitare.

**PĂRINTELE LECT. DR. VASILE ITINEANȚ,
VREDNIC LUCRĂTOR ÎN VIA
DOMNULUI HRISTOS¹⁸³**

REDACȚIA

În seara zilei de luni 13 noiembrie 2017, părintele lect. dr. Vasile Itineanț de la Facultatea de Teologie din Timișoara s-a mutat la Domnul, după o scurtă și grea suferință.

Acest vrednic lucrător în via Domnului Hristos s-a născut la 16 august 1956, în localitatea Călan, jud. Hunedoara, tatăl fiind preot, de asemenea și ceilalți doi frați ai părintelui (Petru și Gheorghe).

După absolvirea Seminarului teologic din Caransebeș, urmează cursurile Facultății de Teologie din Sibiu, în perioada 1977-1981, obținând licența în Teologie.

Este hirotonit preot de către mitropolitul Nicolae Corneanu, între anii 1981-1983 funcționând la parohia Ferendia, jud. Timiș.

În perioada anilor 1981-1996 va ocupa postul de profesor la Seminarul Teologic din Caransebeș.

Timp de un an, în 1995-1996 va funcționa ca profesor asociat la Facultatea de Litere, Istorie și Filosofie, catedra de Teologie, de la Universitatea de Vest din Timișoara.

¹⁸³ Pentru pregătirea Almanahului pe anul 2018, părintele Vasile Itineanț a fost solicitat să contribuie, ca de obicei, cu un material, pentru care fapt și-a arătat toată disponibilitatea. Nu a mai apucat să trimită materialul și iată, am pregătit noi unul, cu viața și activitatea părintelui, care a fost dintre cei mai longevivi și devotați profesori în cei 25 de ani de învățământ teologic superior la Timișoara

Din anul 1996 și până la sfârșitul vieții, a ocupat postul de lector la catedra de Teologie a Facultății de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara, predând următoarele cursuri: *Teologie Liturgică* (anii I, III-IV), *Pastorație specială* (anii III-IV), *Sacrul liturgic* (Master: Religie, cultură, societate, anul II).

Între 1 iulie – 1 noiembrie 1990 efectuează un stagiu de limbă și civilizație franceză la Institutul din Montpellier (Franța), ca bursier al Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Geneva, la recomandarea Patriarhiei Române. Între 1 august – 1 octombrie 1990 efectuează un stagiu de cercetare la Montpellier (Franța), specializarea: *Arhitectura paleo-creștină și medievală din Franța*. În paralel, între 1 iulie – 1 septembrie 1994 efectuează un stagiu de cercetare tot la Montpellier (Franța), specializarea: *Arhitectura monastică medievală din sudul Franței (secolele VIII-XIII)*.

Între anii 1994-1996, la chemarea episcopului Emilian Birdaș, va ocupa funcția de consilier administrativ bisericesc la Episcopia Caransebeșului.

De asemenea, între anii 1996-2003 va funcționa și ca profesor asociat la clasele de Teologie de la Liceul Pedagogic *Eftimie Murgu* din Timișoara.

La 1 iulie 2003 este declarat Doctor în Istorie al Universității de Vest din Timișoara, titlul tezei fiind: *Viața creștină la Dunărea de Jos-sec. IV-VI d. Hr.*

A editat în volum: *Viața creștină la Dunărea de Jos (secolele IV-VI d. Hr.)*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2006, 360 p. și a coordonat lucrările: *Tipic bisericesc*, Editura Arhiepiscopiei Timișoarei, Timișoara, 2003, 503 p. și *Antologhion*, Editura Arhiepiscopiei Timișoarei, Timișoara, 1999, 552 p. A publicat numeroase studii, articole și recenzii în reviste teologice românești și străine, a alcătuit slujbele unor sfinți români, a realizat mai multe emisiuni la radio și televiziune, dintre care amintim: invitat la emisiunea ”Cuvântul credinței”, postul TV TELE EUROPA NOVA, Timișoara, 1996-2011 – 19 participări; invitat la ciclul de emisiuni: „Meditații duhovnicești”, difuzat de Radio Timișoara, 1997-2001 – 17 participări; invitat la emisiunea: „Dialog spiritual”, postul TVR 3, Timișoara – 2 participări, anul 2005; 2006 - invitat la

emisiunea "Universul credinței", Radio EUROPA NOVA, Timișoara, 1995-1999 – 9 participări; invitat la TVT 89, Timișoara, emisiunea: "Istorie și spiritualitate ortodoxă", tema : „Creștinismul răsăritean în epoca ecumenică a Bisericii” – 11 participări; invitat la TV TRINITAS, emisiunea: "Pagini de istorie", cu tema: „Didahia sau învățătura celor 12 apostoli"; 2 interviuri (Timișoara- 2010 ; Oradea-2013).

Are următoarele studii publicate în reviste de specialitate naționale, recunoscute de CNCS (categoria B sau C): Exigențe pastorale în societatea actuală, „Analele Universității de Vest din Timișoara, Seria Teologie”, XVI, 2010, p. 43 – 50; Sfântul Vasile cel Mare, dascăl al vieții liturgice ortodoxe, în „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Teologie”, XV, 2009, p. 45 – 56; Cuvântul revelat în cultul bisericesc, „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Teologie”, XIV, 2008, p. 89 – 102; Sfântul Ioan Gură de Aur și cultul creștin, „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Teologie”, XIII, 2007, p. 9 – 17; Taina Crucii, în „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Teologie”, XII, 2006, p. 41 – 53; Biserica Ortodoxă în dinamica unei schimbări globale și continue, „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Teologie”, XI, 2005, p. 61 – 72;

De asemenea, are studii publicate și în alte reviste: Maica Domnului în imnologia liturgică a Săptămânii Patimilor, în „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Teologie”, XVIII, 2012, p. 43 – 51; Epicleza euharistică, în „Altarul Banatului”, nr. 1-3, 2013, p. 118 – 125; Dimensiunea simbolico-mistică a icoanei, „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Teologie”, XVII, 2011, p. 42 – 50; Mărturisirea de credință în imnografia Sfintei Liturghii, „Altarul Banatului”, serie nouă, nr. 1-3, ianuarie-martie, 2012, p. 73-86; Sfântul Maslu, taina vindecării, în „Almanah bisericesc”, serie nouă, 2012, p. 130 – 138; Exigențe canonice și liturgice privind Taina Botezului, în „Almanah bisericesc”, 2011, p. 150 – 158; Sfânta Scriptură în serviciul liturgic, „Altarul Banatului”, serie nouă, nr. 1-3, 2010, p. 90 – 97; Preocupări pastorale în societatea actuală, „Almanah bisericesc”, 2008, p. 121 – 126; Cartea de cult în Banat în trecut și azi, „Altarul Banatului”, serie nouă, nr. 1-3, 2007, p. 155 – 163; Ortodoxia în actualitate, „Almanah bisericesc”, 2006, p. 122 – 128;

Misiunea social-filantropică a Bisericii în trecut și astăzi, „Altarul Banatului”, serie nouă, nr. 1-3, 2005, p. 149 – 157; Teologie și știință, „Altarul Banatului”, nr. 7 – 9, 1997, p. 161 – 172; Monumente de arhitectură creștină la Dunărea de Jos (sec. IV-VI), Anuarul Universității de Vest din Timișoara. Seria Teologică, II-IV, 1996-1999, p. 67 – 111; Contribuția Sfinților Trei Ierarhi la dezvoltarea cultului creștin, „Anuarul Universității de Vest din Timișoara. Seria Teologică” I, 1995, p. 21 – 27; Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș în conștiința credincioșilor bănățeni, „Almanah bisericesc”, 2004, p. 167 – 170; Martiri creștini în ținuturile dunărene, „Altarul Banatului”, nr. 10-12, 2003, p. 127145; L’office liturgique et les objets de culte dans la Dacie post-romaine et les territoires extracarpatiques, „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Teologie”, IX, 2003, p. 97 – 107; Considerații privind arhitectura bisericească veche din Banat, în „Altarul Banatului”, nr. 4-6, 2003, p. 97 – 102; Atitudinea Bisericii în fața provocărilor lumii contemporane, „Altarul Banatului”, nr. 1-3, 2003, p. 186–204. Problema unificării sărbătorii Paștilor, în „Altarul Banatului”, serie nouă, nr. 4 – 6, 2002, p. 29 – 37 Câteva reflecții privind raporturile Ortodoxiei cu societatea și cultura contemporană, în „Altarul Banatului”, nr. 4-6, 2002, p. 104 – 113; Éléments préconstantiniens de facture chrétienne en Dacie romaine et dans les territoires extraprovinciaux, în „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Teologie”, VIII, 2002, p. 81 – 95; Divergențele pascale și unitatea Bisericii, în „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Teologie”, V – VII, 1999 – 2001, p. 200 – 211; Sfânta Liturghie – simbolismul Intrării cu Cinstitele Daruri, Analele Universității de Vest din Timișoara, Seria Teologică, V – VII, 1999 – 2001, p. 169 – 177; Dimensiunea socială a Bisericii, în „Analele Universității de Vest din Timișoara, Seria Teologie”, V – VII, 1999 – 2001, p. 156 – 169; Poziția Bisericii creștine față de biotehnologii, în „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Teologie”, V – VII, 1999 – 2001, p. 45 – 58; Croix et resurrection, Lettre aux Amis du Sanctuaire de Saint Élie, Montpeyroux (Franța), nr. 70, 1994, p. 1 – 3.

Mai multe studii au fost publicate în volumele conferințelor, simpozioanelor și colocviilor naționale: Circulația vechilor cărți

de slujbă în Biserica bănăţeană, în vol. „Tradiţie şi modernitate în mărturisirea credinţei”, Ed. Astra Museum Sibiu / Partoş Timişoara, 2013, p. 206-212; Semnul mântuitor şi biruitor al crucii, în vol. „Sfântul Constantin cel Mare şi creştinismul. Teologie, politică şi hagiografie în BizaŃul timpuriu”, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2013, p. 112-122.

A participat la mai multe conferinţe în ţară şi în străinătate: 14-16 martie 2002, Neuchâtel, participare la Colloque international d'herméneutique „Mythe et science”, Université de Neuchâtel, Faculté de Théologie, Elveţia; 2-6 iunie, 1995, Băile Herculane: participare la Congresul internaţional al spiritualităţii românilor de pretutindeni; 12-14 septembrie 1994, Neuchâtel: participare la Congrès international d'hermeneutique „d'une lecture à l'autre-l'interprétation et ses déplacements”, Université de Neuchâtel, Institut romande d'herméneutique et de systématique, 12-14 septembrie 1994, Elveţia.

Părintele lect. dr. Vasile Itineanţ a participat cu diferite comunicări la următoarele simpozioane naţionale: 27 noiembrie 2013, Timişoara: Simbolismul liturgic la Părintele Dumitru Stăniloae, comunicare la Simpozionul naţional de teologie „Părintele Dumitru Stăniloae şi sinteza neo-patristică în teologia românească” (<http://www.litere.uvt.ro/pdf/afis-simpozion-staniloae.04111301.pdf>); 16-18 octombrie, 2013, Oradea: Activitatea Preotului Profesor Dr. Dimitrie Bodea în perioada „timişoreană” a Academiei teologice orădene, comunicare la Simpozionul naţional ”90 de ani de la înfiinţarea învăţământului academic teologic ortodox în Oradea (1923-2013)”, (http://basilica.ro/stiri/90-de-ani-de-la-infiintareacademiei-teologice-din-oradea_10821.html); 10 octombrie 2013, Timişoara: Circulaţia vechilor cărţi de slujbă în Biserica bănăţeană comunicare la Simpozionul naţional de teologie „Tradiţie şi modernitate în mărturisirea credinţei. 100 de ani de la sfinţirea Bisericii Sf. Ilie din TimişoaraFabric”. (<http://www.ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/simpozion-teologicnational-la-timisoara>); 8-9 iulie 2013, Oradea: Viziunea liturgică a Părintelui Dumitru Stăniloae, comunicare la Simpozionul teologic naţional „Acad. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae Părintele Teologiei româneşti” (http://basilica.ro/stiri/simpozion-national-dedicatparintelui-dumitru-staniloae-la-oradea_8422.html); 17-18 mai 2013, Timişoara: Semnul mântuitor şi biruitor al crucii,

comunicare la Simpozionul național de teologie „Sfântul Constantin cel Mare și creștinismul. Teologie, politică și hagiografie în Bizanțul timpuriu”, Mănăstirea Șag-Timișeni / Timișoara, 17-18 mai 2013, (<http://mitropolia-banatului.ro/simpozion-national-deteologie-la-manastirea-timiseni-sag/>); 7-8 mai 1997, Timișoara: Teologie și știință, comunicare la Simpozionul național „Zilele academice timișene”, Academia română. Filiala Timiș; 14 aprilie 2010, Timișoara: Mărturisirea de credință în imnografia Sfintei Liturghii, conferință susținută în cadrul Conferințelor prepascale, organizate de Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara; 16 aprilie 2008, Timișoara: Sfântul Vasile cel Mare, dascăl al vieții liturgice ortodoxe conferință susținută în cadrul Conferințelor prepascale, organizate de Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara; 18 aprilie 2007, Timișoara: Cuvântul revelat în cultul bisericesc, conferință susținută în cadrul Conferințelor prepascale, organizate de Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara; 14 aprilie 2006, Timișoara: Sfântul Ioan Gură de Aur și cultul creștin, conferință susținută în cadrul Conferințelor prepascale, organizate de Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara; 12 aprilie 2005, Timișoara: Taina Crucii, conferință susținută în cadrul Conferințelor prepascale, organizate de Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara; 8 aprilie 2004, Timișoara: Biserica Ortodoxă în dinamica unei schimbări globale și continue, conferință susținută în cadrul Conferințelor prepascale, organizate de Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara; 28 martie 2001, Timișoara: Problema unificării sărbătorii Paștilor, conferință susținută în cadrul Conferințelor prepascale, organizate de Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara; 2 aprilie 2000, Timișoara: Dimensiunea socială a Bisericii, conferință susținută în cadrul Conferințelor prepascale, organizate de Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara; 9 aprilie 1999, Timișoara: Poziția Bisericii creștine față de biotehnologii, conferință susținută în cadrul Conferințelor prepascale, organizate de Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara.

De-a lungul activității sale, a primit următoarele distincții: *sachelar*,

distincție preoțească acordată în anul 1996, de către mitropolitul Nicolae Corneanu al Banatului și *iconom stavrofor*, distincție preoțească acordată în anul 2003, de către același ierarh.

A fost nominalizat în vol. *Teologi și ierarhi. Biserica Ortodoxă Română*. Agenția națională de presă, Ed. Rompres, București, 1997, p. 99 - (medalion biografic).

În ultimii ani de viață a slujit la biserica parohiei Timișoara Calea Martirilor, pentru o vreme ocupând și funcția de paroh.

În aceeași biserică a avut loc și slujba înmormântării, joi 16 noiembrie, săvârșită de Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, împreună cu mai mulți clerici, în prezența membrilor familiei și a numeroși credincioși și cunoscuți.

Bunul Dumnezeu să îi facă parte de odihnă împreună cu toți sfinții Săi! Pomenirea lui să fie din neam în neam!

MĂRTURII DESPRE FACULTATEA DE TEOLOGIE DIN TIMIȘOARA

PREOT DR. MARIUS FLORESCU

La împlinirea a 25 de ani de la înființarea Facultății de Teologie din Timișoara, mi-am propus să contribui și eu cu un material pentru Almanahul eparhial 2018, așternând pe foaie câteva mărturii privind școala de pe vremea când eram student și școala astăzi, când fac parte dintre cadrele didactice asociate ale acesteia.

Am intrat la Teologia din Timișoara, care pe vremea aceea făcea parte din Facultatea de Litere, Istorie și Filozofie, în anul vara anului 1999, în urma unui examen, aș putea spune oarecum dificil pentru cineva care nu s-a întâlnit cu materiile pentru admitere înainte, sau pentru un neseminarist. Totuși, consider un fapt pozitiv examenul care se cerea, pentru că dintr-o dată se așezau niște baze solide pentru novicii într-ale Teologiei. Materiile prevăzute atunci erau: Dogmatica, Istoria Bisericii Ortodoxe Române și Istoria bisericească universală. În timp, pentru admitere a început să conteze și nota de la bacalaureat, într-o proporție oarecare, iar după o vreme și aceasta este situația și acum, nu mai este prevăzut un examen propriu-zis pentru admitere, exceptând interviul psihologic și duhovnicesc.

Cursurile se țineau în primii doi ani în căminul din Calea Buziașului, la etajul I, tot acolo unde funcționa și căminul pentru studenții care veneau din alte localități. În afară de profesorii „locali”, dintre care unii funcționează și astăzi (părintele prof. Nicolae Morar, părintele prof. Vasile Itineanț, părintele prof. Vasile Muntean, părintele prof. Eugen Jurca, părintele prof. Viorel Cherciu, părintele prof. Sorin Cosma, părintele prof. Constantin Jinga, părintele Iulian Cosma,

domnul prof. Remus Feraru, domnul prof. Corneliu Mircea, domnul prof. Pavel Petroman, ș.a.), am avut profesori și de la Facultatea de Teologie din Sibiu (părintele prof. Dumitru Abrudan și părintele prof. Aurel Jivi). Cu cel din urmă am dorit să îmi iau licența, dar sfârșitul neașteptat al acestuia m-a determinat să îmi schimb opțiunea.

Cursurile se desfășurau în liniște. Aceasta era determinată atât de faptul că sediul era oarecum izolat de forfota orașului, cât și de calmul și profesionalismul profesorilor și îndrumătorilor de an de pe atunci. La parter era și capela unde se făcea practica și unde se slujea în anumite zile din săptămână. Trebuie să amintesc faptul că pe atunci funcționau în cadrul Facultății trei secții: Teologie pastorală, Teologie litere și Teologie istorie, fiecare având într-un an cam aproximativ 30 de studenți, deci la o aritmetică simplă rezultau aproximativ 100 de studenți pe an, ori patru ani, rezultă că erau 400 și ceva de studenți pe atunci la Teologia din Timișoara.

Mitropolitul Nicolae Corneanu de vie amintire, primea la începutul fiecărui an universitar orarul cursurilor și participa prin sondaj și inopinat la orele de curs, surprinzând diferite situații pe care le corecta apoi prin stilul cunoscut. Cel mai mult nu agreea lipsa cadrelor didactice de la cursuri și ținuta neadecvată a profesorilor care erau și clerici. Ca să nu mai vorbim despre conținutul slab al unor expuneri academice, pe care le sublinia mai mult sau mai puțin voalat în diferite rubrici din foaia „Învieră”. De altminteri, mai multe editoriale semnate de mitropolitul Nicolae de-a lungul anilor erau dedicate situației învățământului teologic universitar și relației dintre Biserică și Universitate.

Studenții făceau practica la catedrala mitropolitană, unde trebuiau să citească Apostolul și Crezul, decent îmbrăcați și cu fața spre credincioși (nu cu fața spre Altar, cum se mai obișnuiește prin unele locuri). Erau exceptați numai aceia care făceau dovada prezenței la alte biserici sau în alte coruri (cum a fost și cazul subsemnatului). Ulterior s-a introdus practica prezenței studenților din anul IV chiar în Sfântul Altar, la Dumnezeiasca Liturghie de duminică și din sărbători.

Corul Facultății era mixt, pe patru voci, deosebit de armonios și condus bineînțeles de părintele prof. Nicolae Belean. Era o mândrie a

Timișoarei acest cor, care participa nu numai la Sfânta Liturghie, dar și la festivități, festivaluri, manifestări diverse, ș.a.m.d.

Decan pe vremea aceea era doamna prof. Ileana Oancea, după care funcția a fost ocupată de doamna prof. Maria Țenchea. Prodecan era părintele prof. Nicolae Morar, căruia i se spunea prin analogie cu această funcție: „părintele decan”. De altfel, părintele prof. Morar a dirigit catedra de Teologie din cadrul Facultății din Timișoara în cea mai mare parte a celor 25 de ani de existență a acesteia.

În anul II de Facultate, sediul Teologiei s-a mutat în locația actuală de pe strada Bogdăneștilor. A fost o mutare tot într-un cămin aparținând Universității, dictată de împrejurările faptului că locația era mult mai apropiată de centrul orașului, implicit de catedrală și Mitropolie. Altfel, toate asemănătoare: capela, biblioteca, sălile de curs, camerele pentru profesorii care ne vizitau și căminul pentru studenți. Și studenții din cămin au fost mutați dintr-un loc în altul.

Din acel an – 2000 – a ajuns Preasfințitul Părinte Lucian, episcop-vicar la Timișoara. S-a implicat de la început în tot ceea ce înseamnă procesul de învățământ, ajungând chiar să predea Patrologia, pe întreaga perioadă cât s-a aflat în această funcție la Timișoara. Vizita adeseori și aproape întotdeauna inopinat sediul Facultății și se interesa îndeaproape mai ales de felul în care locuiesc studenții în cămin, de posibilitățile lor, ajutând după putință pe oricare îi cerea ajutorul.

Înainte de Paști și de Crăciun se țineau conferințele organizate de Facultate, la doar o zi diferență de cele organizate de A.S.C.O.R. și erau susținute de profesori din cadrul Facultății sau de diferiți invitați. De Sfinții Trei Ierarhi – ocrotitorii învățământului teologic – avea loc o festivitate care era întotdeauna legată de Sfânta Liturghie de la catedrală.

Facultatea avea la momentul respectiv și un supliment al foii „Învierea”, care se numea „Logos” și în care și eu am scris câte ceva. În anul 2001 am fost numit redactorul foii „Învierea”, calitate în care m-am îngrijit inclusiv de apariția la timp a suplimentului, împreună cu studenții care scriau și care se ocupau direct de acesta.

Ceremonia de absolvire din vara anului 2003 s-a ținut la Mitropolie, după tradiție. Au fost de față cei doi ierarhi ai eparhiei (mitropolitul

Nicolae și episcopul Lucian), cadre didactice, decanul de an, părintele prof. Vasile Itineanț, studenții, deosebit de emoționați și invitați de-ai lor.

Am avut colegi și din Serbia și din Republica Moldova, care erau bursieri ai Statului român. Ceilalți proveneau din zona Banatului, dar și din zone de interferență (Arad, Mehedinți, Hunedoara). Doi dintre colegii noștri de la Pastorală s-au călugărit (unul a ajuns monah la Vodița, dar a trecut la Domnul la scurt timp și celălalt este frate de mănăstire la Pantokrator – Sfântul Munte). Majoritatea sunt preoți hirotoniți în diferite parohii din Banat și din țară, alții sunt profesori, iar alții au abordat îndeletniciri diverse.

În octombrie 2009, datorită retragerii unuia dintre profesorii Facultății, menționat mai sus, aveam să fiu solicitat de mitropolitul Nicolae Corneanu, la propunerea părintelui prof. Nicolae Morar, să predau cursurile rămase fără titular la acea vreme: Omiletică, Catehetică, Misiologie, Îndrumări Misionare și Ecumenism. Aveam să revin în Facultate, de data aceasta dintr-o nouă postură, observând iarăși, ca martor, felul în care a evoluat această instituție de învățământ.

Mai întâi am găsit schimbată titulatura facultății, în Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, deci Teologia a început să figureze în titulatura oficială a facultății. Apoi secția de Teologie istorie nu mai funcționa deja de câțiva ani. A rămas însă secția de Teologie didactică – fostă de litere (având o durată de trei ani). În timp, nici aceasta nu a mai funcționat, rămânând doar Pastorală, cu durata de patru ani. Studenții s-au împuținat, una dintre cauze fiind și existența a trei Facultăți de Teologie în cele trei eparhii ale Mitropoliei Banatului. Au apărut profesori noi, unii dintre ei fiind și clerici în alte părți de țară. Unul dintre colegii mei de an, părintele prof. Alin Scridon este, începând din anul 2017, lector. Preasfințitul Părinte Episcop-vicar Paisie (însuși absolvent al Facultății, promoția 2001) s-a implicat și dânsul în actul educațional, predând un timp cursul de Formare duhovnicească.

Căminul de la etaj s-a mutat în Complexul studentesc, în sediul de pe Bogdăneștilor rămânând numai cursurile, dar nu doar ale Teologiei, ci și ale altor facultăți din Universitatea de Vest. Administratorul clădirii, doamna Otilia Dobra este o enciclopedie în ce privește persoanele și

evenimentele mai vechi și mai noi din Facultatea de Teologie.

Studentii se străduiesc, fiecare după puteri, să asimileze cât mai mult pentru viață și pentru slujirea de mai târziu. Acesta cel puțin ar fi idealul, de la care, evident se mai abat unii, bine că nu toți. Sunt însă și studenți cuminți, care studiază, învață, cercetează, descoperă tainele lui Dumnezeu la întâlnirea cu profesorii lor. Căci profesorii de la Teologie nu sunt doar comunicatori ai unor informații, ci și formatori de viață duhovnicească și de trăire creștinească.

La orele de Misiologie studenții sunt foarte captivați, căci acolo vorbim despre Biserică și mersul ei prin istorie, sub toate aspectele misiunii teoretice și practice. La cursul de Ecumenism, studenții sunt la început mai rezervați pentru că deja, de pe bloguri și diferite siteuri vin cu o prejudecată vis-a-vis de implicarea Bisericii Ortodoxe în mișcarea ecumenică. De aceea, ei trebuie să afle opinia corectă a Bisericii, adică cea corect ortodoxă: de ce avem nevoie de mărturie astăzi și întotdeauna și cum trebuie să fie ea făcută?

Odată cu venirea la conducerea Mitropoliei Banatului a Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, s-a simțit un reviriment în actul educațional teologic universitar. Deja din punct de vedere al logisticii, noul sediu din Timișoara al facultății mai are nevoie de finisaje pentru a fi dat în folosința profesorilor și studenților. Apoi trebuie amintită participarea constantă a Î.P.S. Sale la ceremoniile de deschidere, de absolvire, de depunere a jurământului studenților, însoțite de cuvinte părintești, calde și inspirate adresate profesorilor și studenților. Subliniem apoi implicarea și participarea directă a Î.P.S. Sale la conferințe și simpozioane organizate de Facultate sau în colaborare, la contribuțiile aduse în acest sens. Merită menționată apoi prezența Chiriarhului la cursurile pentru obținerea gradelor în preoție, la examenele de capacitate, la susținerea licenței, ș.a. Cu surprindere plăcută am constatat că Părintele Mitropolit are ceva de spus, consistent, cu privire la orice temă teologică abordată de candidați. Apoi, nu poate fi omisă menționarea respectului aparte pe care îl arată profesorilor chiar și preoților candidați și studenților, toți plecând de la Centrul eparhial ca de la o gazdă iubitoare și ospitalieră.

La ultima sesiune de deschidere a anului universitar, Părintele Mitropolit Ioan a expus dorința ca și la Facultatea noastră de Teologie

să existe cursuri doctorale. Apoi mai e și dezideratul mai vechi exprimat de mitropolitul Nicolae Corneanu, ca Facultatea de Teologie din Timișoara să devină de sine stătătoare. Deja a fost derulat procesul prin care revista „Analele Universității de Vest”, seria „Teologie” să devină revistă inclusă într-o bază de date internaționale.

Nu în ultimul rând, amintim de activitatea constantă și rodnică a părintelui prof. Nicolae Morar, care anul acesta împlinește 65 de ani de viață. Este un prilej potrivit de a omagia viața și activitatea, realizările P.C. Sale, într-un volum care sperăm că va apărea în cursul anului 2018.

Dea Domnul Dumnezeu, de la Care vine toată darea cea bună, ca lumina acestei instituții, școală a lui Dumnezeu din eparhia aceasta, să nu se stingă niciodată!

ASPECTE ALE TEOLOGIEI CONTEMPORANE

PREOT DR. ADRIAN CAREBIA

În sensul larg al cuvântului, „teolog” se numește specialistul care se ocupă de Teologie, de studiul cuvântului lui Dumnezeu. „A teologhisi” înseamnă formarea teologului prin disciplinele de învățământ teologic, atât pe plan teoretic, cât și practic și are legătură cu mărturisirea pe care trebuie să o aducă teologul despre ceea ce cuprinde în fapt Teologia. Așadar, Teologia este știința care comunică și interpretează Cuvântul lui Dumnezeu și exprimă formele de comunicare ale Lui cu lumea.

Am recurs la aceste scurte date introductive pentru a explica, din punct de vedere științific, câțiva termeni des întâlniți în limbajul nostru de zi cu zi. Lăsând la o parte explicațiile de mai sus și recurând la altele, din domeniul spiritualității, am putea afirma împreună cu sfântul Evagrie Ponticul că „cel ce se roagă este teolog, iar cel care este teolog se roagă”.

Iată câteva repere ce ne vor ajuta în cele ce urmează să punctăm câteva din cele mai importante aspecte legate de Teologia contemporană, mai exact de felul în care este ea studiată la ora actuală în Biserica noastră.

Trebuie să observăm încă de la început, că înainte de Decembrie 1989 existau la nivelul întregii Patriarhii două institute teologice de grad universitar (București și Sibiu) și câte un seminar teologic liceal pentru fiecare mitropolie. Odată cu schimbarea regimului comunist, au apărut primele voci din sânul Bisericii cerând vehement să fie înființate și alte instituții de învățământ teologic. Acest lucru s-a și întâmplat, după numai un an, adică în 1991, Sfântul Sinod luând hotărârea reactivării unor vechi seminarii teologice și înființării de

altele noi. De-a lungul vremii, numărul instituțiilor de profil a crescut apreciabil, ajungându-se astăzi să existe un număr de 15 facultăți de Teologie și 38 de seminarii teologice (liceale, monahale sau de cântăreți bisericești).

Existența unui număr atât de însemnat de școli teologice i-a făcut pe unii să se întrebe dacă nu cumva ar fi vorba de o inflație de teologi, ținând cont că lipsa unor locuri de muncă pentru toți absolvenții este un fapt cunoscut. Situația nu ne miră însă. Nu doar în domeniul Teologiei există mai multe cereri decât oferte, ci în mai toate domeniile și branșele pentru care se pregătesc mulți alți studenți.

Luările de poziție ale altora spun că ar fi de natură să ne bucure faptul că mulți tineri își îndreaptă pașii spre studiul Teologiei, căci și dacă aceștia nu vor profesa în domeniu după absolvire, vor avea cel puțin o bază morală și religioasă sănătoasă, de mare folos societății în ansamblul ei.

Credem că aceste lucruri sunt evident reale și constituie un factor pozitiv pentru Biserică, dar ne întrebăm, totuși, ce e de făcut pentru ca măcar jumătate dintre absolvenții instituțiilor de învățământ teologic să fie folosiți de către Biserică pentru a-și îndeplini misiunea specifică?

Trecând în alt registru, acela al pregătirii tânărului pentru studiul Teologiei, ar fi de dorit ca examenele preliminare să constituie într-adevăr un test psihologic și duhovnicesc după care tânărul seminarist (student) să fie în permanență sub supravegherea duhovnicului instituției, nu în sensul unei urmăriri polițienești, cât în scopul depistării încă din primul an a celor care n-au absolut deloc atragere spre domeniul în care au intrat.

Odată intrat pe băncile școlii, fie ea liceu sau facultate, tânărul va încerca să deslușească tainele Teologiei sub îndrumarea profesorilor săi. În cei patru ani de studiu, acesta va ajunge să treacă prin toate materiile mai importante ale studierii Teologiei. Teologia este un domeniu atât de vast, încât, din păcate, în patru ani de zile abia dacă poți să parcurgi reperele mai importante ale fiecărei discipline.

Referitor la materiile de învățământ care se studiază în facultăți de exemplu, Dogmatica rămâne cea mai importantă dintre toate și cunoașterea ei trebuie să fie idealul la care să năzuiască orice student.

Cunoașterea Patrologiei, apoi a Istoriei Bisericii Ortodoxe Române sau a celei Universale, a Moralei creștine, trebuie și aceasta să stea în atenția oricui își îndreaptă pașii spre Teologie.

Legat de disciplinele studiate în facultăți, poate n-ar fi rău dacă s-ar mai actualiza unele din datele cuprinse în cărțile și manualele aferente.

Un alt aspect deloc neglijabil al vieții de seminarist sau student trebuie să fie acela al rugăciunii. Rugăciunea este de neapărată trebuință pentru o viață echilibrată și curată, iar dobândirea cunoștințelor despre Dumnezeu trebuie unită cu rugăciunea către Acesta, după învățătura Sfinților Părinți. Spunea Sfântul Grigore de Nazianz: „Voi adăuga chiar că nu se cade a vorbi despre Dumnezeu în orice vreme și nici oricui și orice ... Nu este în puterea oricui să filosofeze despre Dumnezeu pentru că lucrul acesta pot să-l facă cei ce s-au cercetat cu deamănuntul și care au înaintat pas cu pas în calea contemplației și care înainte de aceste îndeletniciri și-au curățit și sufletul și trupul sau care cel puțin se silesc să se curețe” („Cele cinci cuvântări despre Dumnezeu”, apud. **Semințe din țarina cumineniei**, vol. I, Editura Episcopiei Oradiei, Oradea, 1993, p. 253). Iată ce mare taină socotea acest Părinte al Bisericii a fi Teologia!

Creștinismul acordă importanță deosebită Teologiei, cunoașterii lui Dumnezeu. Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan a păstrat următoarele vorbe ale lui Iisus: „Aceasta este viața veșnică să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat” (Ioan 17,3), de unde vedem că în toată importanța cunoașterii, un rol deosebit s-a acordat mereu trăirii, practicării învățăturii creștine mergându-se până acolo încât nu o dată evlavia a fost pusă deasupra cunoașterii, a teologiei. Dintr-o povestire împrumutată de la vestitul scriitor rus Tolstoi care a fost și un profund credincios aflăm că un arhiereu a vizitat odată o insulă îndepărtată unde locuiau trei însingurați care, deși duceau o viață curată, nu știau nici măcar să se roage într-alt fel decât rostind: „Trei voi (*scil.* Persoanele Sfintei Treimi), trei noi, miluiește-ne pe noi.” Nemulțumit de această constatare, arhiereul purcese a-i învăța rugăciunea „Tatăl nostru” după care a plecat. Aflându-se încă pe mare în drum spre reședință, arhiereul văzu pe cei trei locuitori ai insulei apropiindu-se de corabie, umblând pe mare ca pe uscat, și când au ajuns l-au rugat să repete rugăciunea

fiindcă o uitaseră. Arhiereul își făcu cruce, se plecă peste marginea corabiei și zice celor trei: „Nu sunt eu vrednic să vă învăț pe voi, ci rugați-vă voi pentru mine păcătosul”, după care se închină lor. Cei trei s-au oprit, s-au întors și s-au dus înapoi pe mare. Și până dimineața s-a văzut strălucirea de lumină în partea în care se duseseră cei trei însingurați (patriarh Nicodim Munteanu, **Trei pustnici, poveste din popor**, ed. a 2-a, București, 1943, p. 21, *sq.*).

Deși povestea acum reprodusă lămurește destul de clar relația dintre teologie și evlavie, găsim potrivit să mai recurgem la o exemplificare și anume evocând cazul a trei sfinți cu renume în istoria Bisericii cărora li s-a atribuit supranumele de *teologi*: primul e deja citatul Apostol și Evanghelist Ioan, al doilea este Grigorie din Nazianz (329-390) iar al treilea, Simeon *Noul Teolog* (+ 1022). La toți aceștia denumirea de *teolog* nu are nuanță intelectuală, așa cum am fi dispuși să ne închipuim, ci ea se referă la experiențele lor duhovnicești supreme pe culmile trăirii tainice.

Pentru cine s-a familiarizat deci, cât de cât cu problemele teologiei, nu poate să existe nici un fel de îndoială cu privire la relația teologie-evlavie. Credem că la asemenea constatare vor ajunge rapid și toți studenții care își încep ucenicia la Facultatea de Teologie, ca de altfel la orice școală teologică. Pe fiecare îi pândește însă o altă ispită: aceea de a rămâne dezamăgiți constatând la unii din colegii lor, poate chiar la unii profesori, o nepotrivire flagrantă între ceea ce susțin sau propovăduiesc și comportarea lor de fiecare zi. De aici afirmația care poate fi auzită uneori: am intrat la Teologie credincios, ca aici să-mi pierd credința. Dacă apar asemenea situații, și ele nu sunt excluse, trebuie să precizăm că nu e cazul să fie puse în seama teologiei – lucru mai mult decât evident – și nici nu e potrivit să ducă la diminuarea, cu atât mai mult la pierderea credinței, ci, dimpotrivă, ele pun în lumină faptul că teologia nu se reduce doar la aspectul intelectual, ci mai mult îl impune pe cel al trăirii, al realizării în practică a tot ce se leagă de ea.

Prin urmare, tuturor „teologilor”, dascăli ori studenți, nouă fiecăruia, trebuie să ne fie limpede că teologia nu se reduce la vehicularea unor noțiuni teoretice. Acestea sunt necesare, dar au valoare numai în măsura în care sunt însoțite de evlavie, de pietate, de efort purificator,

de rugăciune ... „Dacă ești teolog, roagă-te cu adevărat și dacă te rogi cu adevărat, ești teolog”, spunea oarecând Evagrie Ponticul (346-399) în **Cuvântul despre rugăciune** (nr.60), zicere pe care se cuvine să n-o uităm nicicând.

Vremea în care trăim a adus Teologia ortodoxă și cea creștină în general la noi „confruntări” cu duhul lumii moderne. Din ce în ce mai apăsătoare sunt întrebările la care știința aflată în culmea dezvoltării informaționale le pune Teologiei. Din punct de vedere al relațiilor dintre diferitele religii ale lumii este necesar să se găsească soluții optime de dialog. În ce privește relațiile interortodoxe, regăsirea după secole de despărțire a fraților întru credință vechi orientali este iarăși un punct important ce va trebui rezolvat pe cale teologică. Este necesară o revizuire a tuturor cărților teologice și neteologice care califică pe cei așa-numiți „monofiziți” drept eretici.

Analizând tocmai Teologia contemporană, regretatul teolog Petru Rezuș atrăgea atenția asupra unui pericol la care s-a ajuns și anume faptul că Teologia actuală nu mai este prea des pusă în slujba credincioșilor, a mântuirii lor, ci tinde în relațiile dintre Biserici să ia forma unui „teologism” adică nu un dialog al omului cu Dumnezeu, ci mai mult un monolog al unor teologi: „Teolog **teologist** face Teologie de dragul Teologiei, de dragul inovației formale sau doctrinare. Aceasta este o Teologie practică ca un scop în sine, o Teologie de cabinet sau de turn de fildeș ..., de care trebuie ferită Teologia contemporană” (**Teologia ortodoxă contemporană**, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1989, pp. 645-646).

Vorbind despre Dumnezeu sau făcând cele ale lui Dumnezeu, fiecare credincios în parte devine „teolog” neînțelegându-se prin aceasta o specializare anume. Numai Teologia pusă în slujba mântuirii oamenilor își împlinește rostul ei specific. Fără a căuta să adăugăm noi ceva, ci păstrând curat spiritul adevăratei Teologii vom împlini voia lui Dumnezeu. Iar Teologia actuală va corespunde dezideratelor vieții creștinilor, contribuind cu aportul său la rezolvarea problemelor ce le stau acestora în față.

PREOȚIA, EXPRESIA CONȘTIINȚEI RESPONSABILITĂȚII SACERDOTALE. VIZIUNEA, MEREU ACTUALĂ, A SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR DESPRE VOCAȚIA ȘI MISIUNEA SPIRITUALĂ A PREOTULUI *

DR. RĂZVAN EMANUEL FIBIȘAN

Este apriat faptul că preoția, ca mijlocire între oameni și divinitate, este prezentă în toate marile religii ale lumii¹⁸⁴, începând de la formele cele mai primitive și până la religiile popoarelor creatoare de cultură și civilizație¹⁸⁵. Preotul, în istorie, s-a născut o dată cu religia, așa cum

* Acest referat a fost susținut în cadrul Sesiunii de comunicări științifice naționale studențești, cu tema: *Preoția – misiune și vocație în contextul actual*, Oradea, 11-12 martie 2010.

184 Vezi termenii „priest”, „priesthood” sau „prêtre” în *The Oxford Dictionary of the Christian Church*, edited by F. L. Cross, Third Edition, Oxford University Press, col. 1325; *The Cambridge Dictionary of Cristian Theology*, edited by Ian A. McFarland, David A. S. Fergusson, Karen Kilby, Iain R. Torrance, Cambridge University Press, 2011, p. 408; *Dictionnaire de Théologie Catholique*, tome treizième, première partie, commencé sous la direction de A. Vacant et E. Mangenot, continué sous celle de É. Amann, Libraire Letouzay et Ané, Paris, 1936, col. 138; *Dictionnaire encyclopédique de la Théologie Catholique*, Tome XIX, publié par les soins D. Wetzler et D. Welte, traduit de l'allemand par I. Goschler, troisième édition, Gaume Frères et J. Duprey Éditeurs, pp. 60-66.

185 Vezi, în acest sens, extraordinara carte despre preoția vechiului Israel - Deborah W. Rooke, *Zadok's Heirs, The Role and Development of the Hight Priesthood in Ancient Israel*, Oxford University Press, New York, 2000. Este interesant și studiul lui Craig A. Evans, „Patristic Interpretation of Mark 2: 26 <<When Abiathar was high priest>>”, in *Vigiliae Christianae*, vol. 40 (1986), nr. 2, pp. 183-186.

religia a apărut o dată cu istoria. Preotul a fost interpret, a fost mijlocitor, pentru că din imemorabile timpuri oamenii au simțit nevoia unui mediator între ei și divinitate¹⁸⁶. Preotul este considerat a fi reprezentantul lui Dumnezeu pe pământ, un „martor” al dumnezeirii. El a fost, este și va fi cât va dăinui „cerul și pământul” cu rolul lui bine determinat ca să se facă, prin jertfa de sine, tuturor – toate (Cf. I Corinteni IX, 19). Întotdeauna, sacerdoții au fost cinstiți de oameni, întrucât reprezentau zeii în mijlocul credincioșilor. Sacerdoțiul vechilor religii a fost o preoție care, prin sumedenia simbolurilor și a jertfelor, se străduia să satisfacă nevoile religioase ale omului căzut în păcat. Ea se diferențiază de preoția creștină prin lipsa harului dumnezeiesc (I Timotei IV, 14), preoția creștină, avându-și fundamentul în preoția Mântuitorului Hristos, Marele Arhiereu, Dumnezeu adevărat și Om adevărat. Fiind de origine divină, înseamnă că și scopul ei este tot de origine divină¹⁸⁷; ea neurmărind altceva decât îndreptarea oamenilor la lumina cunoștinței de Dumnezeu, desăvârșirea sufletelor¹⁸⁸ și îndumnezeirea lumii.

Sfântul Ioan Gură de Aur, zugravul preoției creștine

Unul dintre cei care au încercat să cuprindă, în cuvinte, care adeseori sunt neînțelese, măreția slujirii preoțești a fost Sfântul Ioan Gură de Aur, neîntrecutul orator al veacului al IV-lea, care se considera copleșit și nevrednic de o astfel de misiune. Iată ce spune: „îmi cunosc sufletul! Știu că e neputincios și mic. Cunosc măreția slujirii preoțești! Știu cât e de greu să fii preot!”¹⁸⁹ „Să înșir toate greutățile preoției

186 Pr. Prof. Ene Braniște, *Despre preoție*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004, p. 8.

187 Pr. Prof. Dr. I. G. Coman, *Frumusețile iubirii de oameni în spiritualitatea patristică*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1988, p. 179.

188 Iată ce frumos spune, în acest sens, Sfântul Grigorie Teologul: „preoția urmărește să înțăripeze sufletul, să-l smulgă din lume, să-l dea lui Dumnezeu; să-l facă să păzească chipul lui Dumnezeu, dacă nu l-a pierdut; dacă e în primejdie să-l piardă, să-i arate calea ca să și-l păstreze; iar dacă și l-a stricat, să-l aducă din nou la starea cea dintâi. Preoția urmărește să facă să locuiască, prin Duhul Sfânt, Hristos în inimile oamenilor. Și, în sfârșit, scopul cel mai de seamă al preoției este să-l facă Dumnezeu și părtaş fericirii celei de sus pe cel ce aparține cetei de sus, pe om”, Sf. Grigore din Nazianz, *Cuvânt de apărare pentru fuga în Pont sau Despre preoție*, XXII, în volumul Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie din Nazianz, Sf. Efreim Sirul, *Despre preoție*, traducere și note de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Sophia, București, 2004, p. 227.

189 Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre preoție*, P.G. 48, 623-692. În lucrarea de față, am

înseamnă să măsoare marea”¹⁹⁰. Chiar dacă uneori poate fi catalogat drept intransigent¹⁹¹, acesta elogiază cel mai bine sublimitatea misiunii preoțești, evidențiind, prin cuvintele „înalta slujire a îngerilor”, superioritatea ei chiar și față de demnitatea împărătească¹⁹², puternic conturată în acea perioadă. Iată ce spune despre preoție: „se săvârșește pe pământ, dar are rânduiala celor cerești. Și pe foarte bună dreptate, că slujba aceasta n-a rânduit-o un om sau înger sau un arhanghel sau altă putere creată de Dumnezeu, ci Însuși Mângâietorul. Sfântul Duh a rânduit ca preoții, încă pe când sunt în trup, să aducă lui Dumnezeu aceeași slujbă, pe care o aduc îngerii în cerur¹⁹³. Harul Sfântului Duh îl face pe slujitorul Domnului, chiar dacă e îmbrăcat în trup și sânge, să se poată apropia de fericita și nemuritoare fire a Dumnezeirii. De aceea Sfântul Ioan învață că preoția este superioară oricărei demnități omenești, numind-o, așa cum am văzut, „înalta slujire a îngerilor”, întrucât este conștient că preotul nu lucrează și nu administrează cele sfinte doar cu puterea și capacitatea sa umană, ci misiunea lui vine

folosit traducerea românească a tratatului din volumul Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie din Nazianz, Sf. Efreim Sirul, *Despre preoție*, traducere și note de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Sophia, București, 2004, indicând paginile corespunzătoare. Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 8, p. 83.

190 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, VI, 9, p. 179.

191 Graham Neville, „Introduction”, in St John Chrysostom, *Six Books On the Priesthood*, translated by Graham Neville, St Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York, 1964, pp. 9-34. A se vedea, în acest sens, relatările despre viața Sfântului Ioan, a istoricului Socrate Scolasticul (380-450), unul dintre principalii istorici ai Antichității târzii, în lucrarea *Istoria bisericească*, Cartea VI, 4, P.G. 67, 661-725. În studiul de față am folosit traducerea românească a lucrării, din volumul *Viața Sfântului Ioan Gură de Aur în relatările istoricilor bisericești Paladie, Teodor al Trimitundei, Socrates, Sozomen și Fericitul Teodoret al Cirului*, traducere din limba greacă, introducere și note de pr. prof. dr. Constantin Cornițescu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001, p. 189. A se vedea și relatarea lui Sozomen despre viața marelui Ioan Hrisostom, în *Istoria bisericească*, Cartea VIII, 2, unde spune că Sfântul Ioan „a câștigat mulțimea, îndeosebi pentru că mustra aspru pe cei care greșeau în Biserică și pe cei care nedreptățeau, arătându-se foarte indignat, ca și când el ar fi fost nedreptățit”, în volumul *Viața Sfântului Ioan Gură de Aur în relatările istoricilor bisericești Paladie, Teodor al Trimitundei, Socrates, Sozomen și Fericitul Teodoret al Cirului*, p. 210.

192 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 1, pp. 71-72.

193 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 4, p. 74.

de la Dumnezeu, el activând în numele și cu puterea lui Dumnezeu. Puterea aceasta se deosebește de cea dată stăpânitorilor pământești, căci aceia pot lega numai trupul, pe când preotul „leagă sufletele și străbate cerurile; Dumnezeu întărește sus în ceruri cele făcute de preoți jos pe pământ”¹⁹⁴. El atrage atenția și îi face conștienți pe preoți de marea cinste de care s-au învrednicit: „Mai socotești, oare, că mai ești printre oameni și că mai stai pe pământ, când vezi că Domnul stă jertfă pe Sfânta Masă, iar pe preot stând lângă jertfă rugându-se, când vezi că toți se înroșesc cu împărtășirea cu Cinstitul Sânge al lui Hristos? Nu socotești, oare că te-ai mutat dintr-odată la cer, că ai scos din suflet orice gând trupesc și că privești numai cu sufletul gol și cu mintea curată cele din ceruri? O minune! O, iubire de oameni a lui Dumnezeu! Fiul, Care stă sus cu Tatăl, este ținut în clipa aceea în mâini de toți și se dă pe Sineși tuturor celor ce voiesc să-L sărute și să-L primească”¹⁹⁵. În alt loc spune: „Ce fel de om trebuie să fie cel ce se roagă pentru tot orașul, dar ce spun pentru tot orașul, pentru toată lumea, care se roagă să-L facă pe Dumnezeu îndurător față de păcatele tuturor, nu numai ale celor vii, dar și ale celor morți?...unde îl vom pune pe preot, când cheamă Duhul cel Sfânt, când săvârșește prea înfricoșătoarea jertfă și când atinge neconținut pe Stăpânul obștesc al tuturor?...Gândește-te ce fel trebuie să fie mâinile acelea care slujesc, ce fel trebuie să fie limba aceea care rostește acele cuvinte”¹⁹⁶?

Este indubitabil faptul că, de această slujire nu se poate învrednici oricine, ci e dată doar acelor care au o înaltă trăire spirituală¹⁹⁷, o înaltă ținută morală, dar și o temeinică pregătire intelectuală pe măsura responsabilității ei¹⁹⁸. În acest sens, marele ierarh îndeamnă că, în această slujbă, să fie puși numai aceia care întrec, în virtutea sufletului, pe toți ceilalți oameni, căci „pe cât e de mare deosebirea dintre ființele necuvântătoare și oameni, tot pe atât de mare să fie și deosebirea dintre păstor și turma sa”¹⁹⁹. Prin urmare, vocația (lat. *voco, vocare* = a chema, însemnând acea predispoziție, acea

194 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 5, p. 77.

195 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 4, p. 75.

196 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, VI, 4, pp. 168-169.

197 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 11, p. 103.

198 Cf. Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, V, 1, p. 149-150; V, 5, p. 155.

199 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, II, 2, p. 55.

încalinare manifestată prin interes sau dragoste spre ceva) este una dintre însușirile de bază pe care preotul trebuie să o aibă. Preoția este o slujire unică, individuală, izvorâtă numai din vocație și din harul divin²⁰⁰, dar în același timp și o misiune de împreună-lucrare cu ceilalți oameni. În această ordine de idei, Sfântul Ioan subliniază importanța iubirii de oameni în „constituția” preotului, ca semn al iubirii de Dumnezeu. Dat fiind faptul că Dumnezeu nu poate să încredințeze turma Sa unor oameni, care la vreme de încercare o părăsesc, pentru că nu-l iubesc pe Stăpânul oilor, ci numai aceluia care îl iubesc din toată inima²⁰¹, părintele antiohian nu uită să evidențieze faptul că această grijă a păstorului față de turma sa este, fără doar și poate, un semn al iubirii de Dumnezeu²⁰². De aceea preotul cu vocație nu este silit sau constrâns de cineva; în misiunea lui, el uită de sine, trudind pentru alții din dragoste dezinteresată, identificându-se întru totul cu scopul muncii sale. Prin urmare, „vocația este inseparabilă de muncă, iar munca intensă și entuziastă este expresia socială a vocației”²⁰³. Iubirea păstorului de suflete față de cei păstoriți reiese, după Sfântul Ioan, și din aceea că preotul nu mărginește numai la el folosul strădaniei sale, ci întinde acest folos la tot poporul. Urmându-și Modelul suprem, care S-a jertfit pentru a da păstoriților Săi viața cea adevărată (Ioan X, 11-12), preotul cu vocație este capabil să-și întindă folosul strădaniei sale la tot poporul²⁰⁴ „pentru că el trăiește nu numai pentru el, ci și pentru atât de mare mulțime de oameni”²⁰⁵. Preoția, fiind jertfă prin lucrarea ei, face ca și preotul să se ofere pe sine jertfă, căci preotul este luat dintre oameni și pus pentru oameni. Viața sa și puterea sa de muncă și de sacrificiu este pusă în slujba poporului dreptcredincios. În acest sens, este elocvent îndemnul Sfântului Apostol Pavel către preoți: „păstoriți turma lui Dumnezeu ce vi s-a dat în seamă, veghind asupra ei nu de nevoie, ci de bunăvoie, după Dumnezeu, nu pentru câștig rușinos, ci din tragere de inimă... făcându-vă pilde ale turmei” (I Petru V, 2-3). Chiar dacă „multe sunt valorile care

200 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 4, p. 76; III, 5, pp. 76-77; III, 8, p. 83.

201 Pr. Nicolae Chifăr, „Preoția după învățătura Sfinților Trei Ierarhi”, în *Teologie și Viață*, nr. 8-10, 1994, p. 163.

202 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, II, 4, p. 60.

203 Pr. Prof. I. G. Coman, „Vocația și pregătirea pentru preoție”, în *Studii Teologice*, VI (1954), nr. 5-6, p. 268.

204 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, II, 4, p. 60.

205 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 10, p. 90.

tulbură sufletul lui decât valurile care frământă marea”, preotul, prin nestricăciunea sufletului său, trebuie să fie omul care coboară mireasma cerului pe întinsul lumii²⁰⁶.

Este interesant faptul că, tălmăcind cuvintele Sfântului Apostol Pavel din Epistola către Evrei XIII, 17: „ascultați de mai-marii voștri și supuneți-vă lor, că ei priveghează pentru sufletele voastre, ca unii ce vor da seamă de ele”, Sfântul Ioan evidențiază că misiunea preotului nu se rezumă numai la înfrumusețarea chipului său ca model de urmat pentru păstoriții săi, ci cuprinde, printre altele, și modelarea și ocrotirea sufletelor încredințate lui, pentru care va da socoteală în fața Dreptului Judecător²⁰⁷. Dar știind cât de important este felul de a fi al preotului, spune: „preotul trebuie să se deosebească atât de mult în toate de toți cei pentru care se roagă, cât se deosebește un conducător de supușii săi”²⁰⁸, pentru că „sufletul preotului trebuie să fie mai curat decât înseși razele soarelui”²⁰⁹ și să „strălucească în toate împrejurările din viața lui, ca să poată, în același timp, și bucura, dar și lumina sufletele celor ce-l privesc”²¹⁰. În alt loc, spune: „sufletul preotului trebuie să lumineze ca lumina care luminează toată lumea”²¹¹. Mergând mai în profunzime, menționează: „pentru că preotul trebuie să aibă legături cu oameni feluriți, felurită trebuie să fie și purtarea lui față de ei. Iar când spun felurită, nu spun că preotul să fie viclean, lingușitor, fățarnic, ci liber la cuvânt și plin de îndrăzneală. Să știe să fie îngăduitor cu folos, când împrejurările o cer; să fie bun, dar și aspru”²¹²; „trebuie să fie cucernic, dar lipsit de mândrie, temut, dar iubit; autoritar, dar popular; drept, dar larg la suflet; smerit, dar nu slugarnic; aspru, dar înțeleghător”²¹³ pentru că toată această felurită purtare a preotului va fi spre slava lui Dumnezeu și zidirea Bisericii²¹⁴. În cele din urmă conchide: „Atunci ești un învățător desăvârșit, când și prin cele ce faci și prin cele ce înveți duci pe ucenicii

206 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 9, p. 84.

207 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 14, p. 115; VI, 1, p. 163.

208 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, VI, 4, p. 169.

209 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, VI, 2, p. 164.

210 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 10, p. 93.

211 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, VI, 4, p. 170.

212 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, VI, 4, pp. 169-171.

213 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 11, p. 103.

214 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, VI, 4, p. 171.

tăi, pe credincioși, la viața fericită, pe care a poruncit-o Hristos”²¹⁵.

Într-o lume în care au dispărut distanțele dintre oameni, dar au sporit distanțele dintre inimile oamenilor, preotul își desfășoară activitatea, unificându-i pe toți într-un întreg. În vederea realizării acestui scop, iertarea, bunătatea, iubirea sau omenia reprezintă un adevărat balsam menit să contribuie la umanizarea omului și a societății în Hristos. Evenimentele de familie ale credincioșilor, cu caracter religios sau popular, aduc de fiecare dată pe preot în contact cu fiii săi sufletești, în toate momentele importante ale vieții acestora. Preotul este prezent în mijlocul credincioșilor, ca părinte care îndrumă întreaga viață religioasă și morală a obștii creștine din parohie, fiind strâns legat de prezența și colaborarea credincioșilor săi. Lucrarea sa nu este aceea a unui profesionist oarecare, ci a unui părinte iubitor care se identifică permanent cu viața credincioșilor, bucurându-se de încrederea și respectul acestora. Un portret zugrăvit în cuvinte, ce ilustrează chipul ideal al preotului sacerdot, precum și înălțimea misiunii preoției creștine ne este ilustrat de scriitorul francez Alphonse de Lamartine, care spune că preotul: „este un om care este al tuturor; este chemat ca martor, ca sfătuitor ori ca reprezentat în toate actele cele mai solemne ale vieții, care ia pe om de la sânul mamei sale și nu-l lasă decât la mormânt, care binecuvintează ori sfințește leagănul, nunta, patul morții și sicriul; un om pe care copilașii se obișnuiesc a-l iubi, a-l venera și a se teme firește de el; pe care chiar necunoscuții îl numesc părinte; la picioarele căruia creștinii merg și depun mărturisirile lor cele mai intime; un om care prin starea lui este mângâietorul tuturor nenorocirilor sufletelor și ale trupurilor; mijlocitor obligat între bogăție și sărăcie, care vede pe cel sărac și pe cel bogat bătând la ușa sa, rând pe rând; cel bogat pentru a-i lăsa milostenia în ascuns, cel sărac pentru a o primi fără a se rușina, care nefiind de nicio treaptă socială, ține deopotrivă la toate clasele: la clasele de jos, prin modestia și simplitatea vieții; la clasele înalte, prin educația, știința și înălțimea sentimentelor, ce inspiră și recomandă o religie a iubirii de oameni; un om, în fine, care știe toate, care are dreptul de a spune toate și al cărui cuvânt cade de sus asupra inteligențelor și asupra inimilor cu

215 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, IV, 8, p.146.

autoritatea unei misiuni dumnezeiești”²¹⁶.

Revenind la tema noastră, am văzut că Sfântul Ioan Gură de Aur caracterizează dragostea preotului față de păstoriți drept un semn al iubirii de Dumnezeu. Tot el spune că misiunea preotului este un semn al dragostei lui Dumnezeu pentru el²¹⁷, deoarece numai cel iubit de Dumnezeu, primește turma Sa spre păstorire (Cf. Ioan XXI, 17). Departate de a fi un simplu „președinte” al comunității sau un mandat al acesteia pentru a „vesti cuvântul”, preotul este deodată *trimisul lui Dumnezeu în misiune* spre oameni și *trimisul oamenilor în fața lui Dumnezeu*. El este așadar, într-o *dublă misiune*, ceea ce face ca și rolul său să fie esențial: lui Dumnezeu îi garantează vestirea nealterată a adevărului Evangheliei și săvârșirea celor sfinte, iar oamenilor le garantează mântuirea, cu cheazășia propriei vieți duhovnicești. Funcția lui nu poate fi numită altfel decât „misiune”, nu profesie, meserie, îndeletnicire, mijloc de trai și trebuie trăită de el însuși ca grijă permanentă pentru mântuirea oamenilor. De aceea, preoția este văzută de Sfinții Părinți ca fiind „arta artelor și știința științelor”, având drept scop ultim întrariparea și înălțarea sufletului la Dumnezeu²¹⁸.

Așadar, preoția creștină este parte din iconomia divină; prin ea se actualizează, sacramental și pastoral, lucrarea mântuitoare a lui Hristos pentru fiecare generație de oameni. Biserica, prin preoții ei, are datoria permanentă să vestească Evanghelia mântuirii, în numele lui Hristos, pentru că Biserica însăși este întruparea în istorie a Evangheliei. Propovăduitorul Evangheliei propune integrarea prin harul Sfințelor Taine, pentru ca, prin Biserică, Hristos - *pâinea cea cerească* - să se dea ca merinde poporului lui Dumnezeu spre viața veșnică²¹⁹. Foarte interesant este faptul că Biserica Ortodoxă, încă de la început, prin Sfinții Părinți și prin slujitorii ei, a luat în seamă faptul că fiecare om dispune de autonomie (αὐτοϝ= însuși; νόμος= lege), iar procesul acesta, de aducere a fiecărui creștin la fericirea veșnică, nu a

216 Pr. Prof. Petre Vintilescu, *Preotul în fața chemării sale de păstor al sufletelor*, București, 1935, pp. 65-66.

217 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, II, 4, p. 60.

218 Sf. Grigore din Nazianz, *Cuvânt de apărare pentru fuga în Pont*, XVI, XXII, pp. 222, 227.

219 Arhiepiscop Dr. Nifon Mihăiță, *Misiologie creștină*, Universitatea „Valahia”, Târgoviște, 2002, p. 24.

fost impus dictatorial, întrucât credința religioasă nu are valoare dacă nu se bazează pe adeziunea liberă a persoanei²²⁰. De aceea și Sfântul Ioan ține să precizeze că „nu trebuie să-l facem pe păcătos mai bun cu sila, ci prin convingere, ... căci Dumnezeu nu încununează pe cei ce se îndepărtează cu sila de rău, ci pe cei care se depărtează de bună voie ... Căci nimeni nu poate fi vindecat cu sila ... împotriva voii lui”²²¹.

Învățătura dumnezeiescului Ioan referitoare la misiunea preotului este actuală și astăzi, întrucât făptura umană, creată fiind „după chipul lui Dumnezeu” (Facere I, 26), tinde în orice perioadă de timp spre participarea la Dumnezeu, pentru că aceasta constituie fundamentul naturii sale²²². În vederea acestui scop, misiunea preotului este foarte importantă pentru fiecare om în parte, întrucât el este povățuitorul și sfințitorul credincioșilor. Prin lucrarea preoției, Hristos a lăsat în sarcina preoților grija mântuirii sufletului omenesc, care a fost răscumpărat cu preț de sânge. Astfel, prin misiunea spirituală a sacerdotului, omul se naște pentru viața viitoare: „Preoții –arată Sfântul Ioan - sunt aceia cărora li s-a încredințat zămislirea noastră cea duhovnicească; ei sunt aceia cărora li s-a dat să ne nască prin botez. Prin preoți ne îmbrăcăm în Hristos (Galateni III, 27); prin preoți suntem îngropați împreună cu Fiul lui Dumnezeu” (Romani VI, 24) ... părinții ne-au născut din sânge și din voința trupului, preoții însă ne sunt pricinuitoarii nașterii noastre din Dumnezeu”²²³. Preotul, fiind mijlocitor între Dumnezeu și oameni, urmărește ca, prin Duhul Sfânt, Hristos să locuiască în inimile lor, făcându-i hristofori. Sfântul Ioan, când vorbește despre preotul care stă în fața Sfintei Mese, spune că acesta „nu pogoară foc din cer, ca oarecând Ilie, ci pe Duhul cel Sfânt; se roagă vreme îndelungată, nu ca să se pogoare o flacără de sus, spre a mistui cele puse înainte, ci ca să se pogoare harul peste jertfă, spre a aprinde cu ea sufletele tuturor și a le face mai strălucitoare decât argintul înroșit în foc”²²⁴. Se poate spune că preotul este mijlocitorul harului divin și instrumentul prin care Dumnezeu lucrează în lume; prin el binefacerile cerești se revarsă

220 Pr. Prof. Dr. Vasile Gordon, *Introducere în Catehetica ortodoxă*, Editura Sophia, București, 2004, p. 117.

221 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, II, 3, pp. 57-58.

222 Vezi John Meyendorff, *Teologia bizantină*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 206.

223 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 6, p. 78.

224 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III, 4, p. 76.

asupra lumii. De aceea are responsabilitatea și demnitatea de a se îngriji de destinul veșnic al fiecărui credincios, fiind cel care aduce lumina Evangheliei în viața contemporanilor. Cu alte cuvinte, preotul, prin viața sa exemplară, dă oamenilor convingerea prezenței și acțiunii divine, fiind manifestarea văzută a credinței și a aspirațiilor pe care le avem în această lume²²⁵. Acest lucru îi determină chiar și pe pastori să afirme că marele scop pentru care este pus un predicator (un preot) într-o parohie nu este acela de a-și urmări studiile sale teologice sau de a le predica oamenilor duminica; ci acela de a trăi în mijlocul lor ca un om al lui Dumnezeu, a cărui prezență însăși să fie o dovadă că e cu putință să trăiești pe pământ viața de sus și că lucrurile de care se vorbește duminica la biserică sunt realități²²⁶.

La final, putem spune că viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur în ceea ce privește conștiința misiunii preoțești, ca definire a profilului moral al slujitorului lui Dumnezeu și al oamenilor, este mereu actuală, întrucât preotul a fost și este, chiar și în această lume așa-zisă a postmodernismului, veriga de legătură dintre cele create și Dumnezeu. În orice epocă, misiunea, responsabilitatea sacerdotală și însușirile care ar trebui să înfrumusețeze sufletul și caracterul preotului sunt perfect valabile, nefiind vreodată perimate sau anacronice. Din cele relatate, se poate spune că Sfântul Ioan Hrisostom rămâne „iconarul” prin excelență al preoției creștine, zugrăvind, în mod plastic și sugestiv, în culori vii, idealul și sublimitatea slujirii celei mai înalte de pe pământ.

225 Pr. Prof. Dr. I. G. Coman, *Frumusețile iubirii de oameni în spiritualitatea patristică*, p. 171.

226 Arhim. prof. Vasile Miron, „Chipul preotului ortodox reflectat în opera teologică și pastorală a Sfinților Trei Ierarhi”, în *Studii Teologice*, nr. 3-4, 1997, pp. 60-61. Foarte interesant este faptul că în cartea unui predicator din Scoția de la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea se găsește un capitol intitulat „Predicatorul, ca un om al lui Dumnezeu”, vezi James Stalker, *The preacher and his models. The yales lectures on preaching*, Hodder and Stoughton, London, 1891, pp. 29-58.

Pagini de spiritualitate creștină

SLUJIRE ȘI MARTIRIU ÎN EPOCA REGIMULUI COMUNIST

PREOT DR. VALENTIN BUGARIU

Potrivit hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române anul 2017 a fost declarat ca An comemorativ al Patriarhului Justinian și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului în Patriarhia Română. Pentru a împlini această hotărâre, am scotit de bine să ne aducem aminte de martirajul Bisericii în timpul anilor regimului comunist, cu aprofundare asupra perioadei de instaurare a regimului politic ateu și a perioadei 1948-1977, perioada de păstorire a patriarhului Justinian Marina.

Așa cum am fost obișnuiți și din anii trecuți când i-am cinstit pe Sfinții Constantin cel Mare, Sfântul Antim Ivireanul, sau am vorbit despre importanța educației creștine în societatea de azi, și în acest an am legat cultul de cultura creștină prin oficierea unei slujbe, a unei cateheze completată azi cu o expoziție de carte, care amintește de viața Bisericii Ortodoxe Române în perioada anilor 1948-1989, două planșe tematice realizate de eleva Gabor Roberta, care ilustrează activitatea Bisericii și bineînțeles prezența mucenicilor, ca semne vizibile ale jertfei pentru credință. Și la final elevii din clasa a VI-a vor prezenta câteva texte din operele celor întemițați pentru această mărturie (rugăciuni și poezie).

Așa cum a fost definit martiriul pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții: moartea prin violență, ura față de credință manifestată de prigonitori și acceptarea conștientă a voinței lui Dumnezeu²²⁷.

227 Adrian Nicolae Petcu, „Studiu introductiv” la vol. *Martiri pentru Hristos, din*

Instaurarea regimurilor comuniste în Europa de Est a fost posibilă prin voia învingătorilor din cel de al doilea Război Mondial. Prin înțelegerea de la Yalta (4 – 11 februarie 1945), Uniunea Sovietică a primit o zonă de influență politică și economică formată din statele din Răsăritul Europei: Germania de Est, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, Albania, Iugoslavia, Bulgaria și România. În aceste țări a fost schimbat regimul politic democrat reprezentat prin Parlament ca legislativ, Guvern, executiv și Rege, garant al vieții democratice. În locul acestui regim a fost impus un regim totalitar patronat de un singur partid politic numit „al clasei muncitoare” care a avut diferite denumiri: Muncitoresc sau Comunist, iar statele au devenit: Democrate, Populare sau Socialiste, în realitate au fost totalitare în care prin forță a fost schimbată întreaga viață a locuitorilor: au dispărut partidele politice, deci dezbaterile, marile fabrici au fost naționalizate, a dispărut deci și concurența, agricultura a fost la rândul ei naționalizată: a dispărut terenul agricol individual care s-a contopit în asociații agricole de stat.

Cultura și artele la rândul-le au avut de suferit. A fost impus ca gen de creație: „realismul social” care proslăvea „realizările” noului regim. A apărut și s-a dezvoltat cultul personalității liderilor politici (în special conducătorul Partidului). Chipul acestuia este prezent în toate instituțiile statului (Primărie, Școală, Miliție ș. a.), în manualele școlare. Literatura a fost aservită Partidului. A apărut poezia proletcultistă, iar proza și dramaturgia epocii aveau ca personaje principale: muncitorul, țăranul cooperatist care vorbea adeseori de binefacerea muncii în fabrică, sau a întovărășirii din viața satului românesc.

Biserica a avut de suferit ca și întreaga societate românească. În primul rând a fost exclusă din viața publică. Au fost interzise manifestările credinței cum au fost pelerinajele, prezența membrilor Bisericii la Ziua Națională, la debutul lucrărilor Parlamentului devenit Marea Adunare Națională, la începutul cursurilor școlare. Cu alte cuvinte activitatea bisericească a fost restrânsă la cult, învățământ teologic pentru formarea personalului bisericesc, carte bisericească. A fost scoasă din programa școlară ora de religie, au fost închise mai

România în perioada regimului comunist, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007, p. 11.

multe mănăstiri și biserici, au fost scoase în afara legii asociațiile creștine de tipul Oastei Domnului, a Societății Femeilor Ortodoxe, a fost interzisă orice mișcare religioasă, așa cum a fost „Rugul Aprins” de la București, membrii care au participat la ședințele de aici, care presupunea: participarea la Sfânta Liturghie, la cateheză dar și discutarea cărților religioase, au suferit ani grei de temniță, unii chiar și moartea (cazul lui Daniil Sandu Tudor). Au fost naționalizate bunurile bisericești. Alături de terenurile agricole au fost preluate și construcțiile și cu întreg inventarul viu și mort aferent culturii pământului. Or aceste construcții și inventarul, spre deosebire de sesiile propriu-zise, aparțineau comunităților religioase. Organele Ministerului Agriculturii au trecut în patrimoniul statului și bunuri care aparțineau preoților²²⁸. Există suficiente dovezi în acest sens. Doar în Episcopia Râmnicului și Argeșului au fost confiscate 18 case parohiale care au devenit: dispensare, sedii ale Miliției locale, dispensare, magazii de lemne și cereale. În Eparhia Buzăului a fost rechiziționat sediul Școlii de Cântăreți care a devenit adăpost pentru Școala de Contabili. Au fost scoase icoanele din spațiile publice și au fost înlocuite cu portretele demnitarilor comuniști, au fost dizolvate eparhiile, închise școli teologice și în toată perioada anilor 1948-1989, s-a exercitat un control asupra tipăriturilor (volume și presă bisericească) care trebuiau alături de pastoralele ierarhilor să primească de la puterea politică cunoscutul „B. T”. (adică bun de tipar).

Presiunea asupra Bisericii a fost mare aceasta forța o opțiune tragică: ori deținut, ori colaborator sau informator. Iar istoria bisericească cunoaște astfel de ipostaze din toate cele trei opțiuni impuse clerului, profesorilor de teologie, monahilor și credincioșilor.

Lupta împotriva credinței a cunoscut apogeul în anii de început ai comunismului românesc (1948-1965), când la cârma statului comunist s-a aflat Gheorghe Gheorghiu-Dej. Acum a apărut Securitatea ca forță coercitivă a Statului.

Avem o astfel de mărturie dintr-o țară comunistă de la Marea

228 Cristian Vasile, *Biserica Ortodoxă Română în primul deceniu comunist*, Editura Curtea Veche, București, 2005, p. 214. (Se pa prescurta în continuare *Biserica Ortodoxă...*).

Baltică: Lituania. Spre exemplificare aş dori să o relatez: „Cazul Stasei Jansiunaite de la o şcoală medie dintr-un oraş din Lituania este concludent pentru atitudinea antireligioasă a autorităţilor comuniste. În cursul verii anului 1958, ea a fost convocată de Ministerul Instrucţiei Publice, unde şeful serviciului personal i-a comunicat că este dată afară de la şcoala medie din Kulautuva.

-Şi de ce? a întrebat profesoara.

-Este adevărat că purtaţi la gât o cruciuliţă?

-Este adevărat.

-O consideraţi o simplă podoabă sau o priviţi ca pe un simbol religios?

-Cruciuliţa nu-i pentru mine un joc. Țin foarte mult la ea, căci o consider ca fiind un simbol al credinţei.

-Sunteţi credincioasă?

-Da, sunt!

După câteva zile, Stase Jansiunaite primi scrisoare de concediere de la ministerul Instrucţiei publice ale R. S. S. Lituania: «Cu începere de la 1 septembrie 1958, Stase Jansiunaite din Vincas este eliberată din funcţia de profesor la şcoala medie din Kulautuva». Rămasă fără slujbă, ea începu să-şi caute un loc de muncă. În noiembrie 1958, fu angajată ca femeie de serviciu la bucătăria sanatoriului din Kulautuva, dar după puţin timp, fu concediată din nou. Jansiunaite se adresă administraţiei provinciei Kaunas şi Sovietului Suprem al Republicii, cerând să fie reprimată ca femeie de serviciu la Sanatoriu. De fiecare dată, Comitetul executiv i-a răspuns că el nu era birou de plasare şi că, prin urmare, nu era obligat să-i dea un serviciu”²²⁹.

Lupta împotriva Bisericii cu toate îngrădirile publice, de organizare şi funcţionare a avut ca obstacol în preoţii şi învăţători, în credincioşii practicanţi din acele vremi. Chiar conducătorul Statului, Gh. Gheorghiu-Dej remarcă că învăţătorii şi clerul sunt cu mici excepţii, potrivit regimului de tip sovietic şi cu unanimitatea ţărănimii 76% din populaţia ţării, 12 milioane de oameni, sunt credincioşi şi nu-i putem face peste noapte materialişti²²⁹.

229 Sergiu Grossu, *Biserica persecutată. Cronica a doi români în exil la Paris*, trad. Mioara Izverna, Editura Compania, Bucureşti, 2004, p. 136.

Vom încerca să vedem care au fost mecanismele de control ale Bisericii: apropierea, epurarea, colaborarea. În perioada anilor 1948-1953 arhieriei și preoții care își începeau activitatea pastorală rebeau să depună un Jurământ de credință „de a apăra Republica Populară Română împotriva dușmanilor din afară și dinăuntru”. Ministerul apoi Departamentul Cultelor a devenit un for de supraveghere și control. Această măsură potrivit dispoziției lui Gheorghiu-Dej s-a extins asupra tuturor organismelor teritorial-administrative: „În fiecare raion (județ) să fie cineva care să știe ce se întâmplă în biserici și să poată informa partidul²³⁰. Aceste persoane participau la slujbele bisericii, la hramurile mănăstirilor, la conferințele preoțești, interconfesionale ș. a..

În ascensiunea comuniștilor la putere, aceștia s-au folosit de clerul ortodox. Sunt câteva astfel de cazuri semnalate: cel al preotului George Mitrică din comuna Cetate, jud. Dolj care a binecuvântat alungarea vechiului consiliu comunal. Un alt preot, Neculai Sârbu a fost investit din partea Frontului Național Democrat, prefect al jud. Vaslui. Un alt preot, Constantin Burducea a ajuns ministru al Cultelor în guvernarea Petru Groza în perioada 6 martie 1945-9 martie 1946. Pe de altă parte, oficiali comuniști între care Teohari Georgescu și Petre Constantinescu-Iași împreună cu primul ministru Petru Groza, au fost prezenți în 1946 la solemnitățile legate de sfințirea catedralei din Timișoara.

Au reușit să creeze o mișcare preoțească în Biserică, cea a preoților democrați. Unul dintre aceștia a fost Gala Galaction, care a ajuns deputat în Parlamentul controlat de comuniști.

Pentru a reuși eliminarea oamenilor care erau împotriva sovietizării țării au modificat legislația bisericească în 1947. Pentru prima dată s-a vorbit acum de pensionarea clericilor și chiar de retragerea arhieriei care nu răspundeau noii politici. Momentul a fost unul de conjunctură. Radu Roșculeț sucesorul lui C. Burducea îi declara patriarhului Nicodim Munteanu că „în toate sectoarele facem reduceri bugetare. Trebuie să le facă și Biserica”²³¹.

În Adunările Eparhiale (forul legislativ al eparhiilor) a fost suprimat

230 Cristian Vasile, *Biserica Ortodoxă...*, p. 219.

231 Cristian Vasile, *op. cit.*, p. 211.

votul universal în alegerea membrilor și s-a propus cooptarea celor mai buni dintre fiii fruntași ai Eparhiei.

Al doilea pas al Partidului în aservirea Bisericii l-a constituit epurarea. Unii ierarhi simțind această amenințare s-au retras. Așa sunt cazurile mitropoliților Tit Simedrea al Bucovinei și Nifon Criveanu al Olteniei. În lista ierarhilor care trebuiau înlocuiți se aflau și mitropolitul Nicolae Bălan, care până la moartea survenită în 1955 a fost protejat de Petre Groza, membru din 1911 al Corporațiilor bisericești din Transilvania. Episcopul de la Arad, Andrei Magieru având un sfârșit tragic, otrăvit. De același „tratament” s-a bucurat și Sebastian Rusan, mitropolitul Moldovei și Grigore Leu, episcopul Hușilor.

Au fost înlăturați din scaunele arhieresti: patriarhul Nicodim Munteanu, mitropolitul Irineu Mihălcescu al Moldovei, amândoi decedând în condiții neelucidate. Emilian Dunmîtru Antal trimis de la București la Toplița unde a fost stareț până în 1971, Tot de la Patriarhie, vicarul Athanasie Dincă a fost trimis la Căldărușani. Tot la mănăstire de astă dată la Cernica a fost trimis mitropolitul Basarabiei, Efreim Enăchescu. La această mănăstire din apropierea Bucureștiului și-a sfârșit viața pământească și mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului.

Avem din arhivele laice și bisericești câteva date despre martiriul mitropolitului Vasile, care a fost controlat de consilierii săi, ajunși colaboratori ai regimului. Mitropolitul și-a prevăzut tristul sfârșit încă imediat ce se instaurase regimul totalitar, cu care intrase în conflict. Într-o discuție cu un agent al Securității, mitropolitul a afirmat: «Să nu te miri dacă auzi într-o bună zi, că pe vlădica l-au dat afară și l-au închis la mănăstire. Nu este greu să-ți găsească o vină. Sunt mereu suspectat și mă simt parcă supravegheat de personalul meu de la Mitropolie. Vezi mai toți câți au fost în jurul meu au părăsit preoția și au luat posturi mirene, uite și pe părintele Secoșan pe care-l țineam ca pe propriul meu copil, el m-a denunțat pe nedrept, scornind minciuni pe seama mea. Apoi în cine să mai ai încredere?»²³². În acțiunea de înlocuire a mitropolitului de la Timișoara (creatorul Mitropoliei, ctitorul Catedralei și inițiatorul trecerii în rândul sfinților a Sf. Iosif cel Nou (de la Partoș) i s-au reproșat: misiunea din Transnistria în timpul

232 Ibidem, p. 129.

guvernării legionare (1942), angajarea la Mitropolie a foști preoți uniți dar și a unora cu trecut legionar, delapidări financiare.

Semnificativă rămâne profeția venerabilului mitropolit de la Timișoara din 1961, făcută preotului Victor Vlăduceanu în legătură cu prezentarea unui articol omagial închinat patriarhului Justinian cu prilejul împlinirii a 60 de ani de viață: „putem noi zice început de veac nou ortodoxiei românești. Suntem convinși că acest început durează un veac și că patriarhul Justinian va sta un veac? Nu înțelegeți că acest început nu va ține un veac”²³³.

Foarte importantă rămâne afirmația acestui valoros studiu monografic închinat Mitropolitului Vasile, în care argumentează faptul că pe perioada vieții sale de după retragere (1961-1969), acesta a rămas mitropolit deoarece nu a fost judecat, nici depus din treaptă sau caterisit²³⁴.

Alți arhieri au fost pensionți, alții destituiți, alții puși în retragerere, decedând în scurt timp: episcopul Valeriu Moglan de la Iași, Cosma Petrovici de la Galați, Eugen Laiu de la Cernăuți, Veniamin Pocitan de la București, Lucian Triteanu de la Roman.

Trimiși la mănăstiri au fost: Pavel Șerpe la Curtea de Argeș, Nicolae Popovici la Cheia, Policarp Morușca din America și Veniamin Nistor de la Caransebeș la Alba Iulia.

Un caz special a fost Mitropolitul Visarion Puiu arhipăstorul Transnistriei între 1942-1944. În 1946 a fost condamnat la moarte de Tribunalul Poporului în contumacie (lipsă n. n.). Acesta a ajuns între 1949-1958 episcop al Episcopiei Ortodoxe Române din Paris care ținea atunci de Biserica Rusă din Exil²³⁵.

Din cele relatate până acum vedem că arhieriei considerați „necorespunzători” de puterea politică au fost fie îndepărtați din scaun: pensionați, puși în retragere la mănăstiri, alții au fost scoși din scaune prin dispariția eparhiei sau contopirea acesteia cu Arhiepiscopia din cadrul Mitropoliei, unde funcționa cum a fost în cazul Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului.

233 Petrică Zamela, *Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului (1894-1969). Monografie istorică*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2011, p. 144. (Se va prescurta în continuare *Mitropolitul Vasile Lăzărescu...*).

234 Petrică Zamela, *Mitropolitul Vasile Lăzărescu...*, p. 148.

235 Petrică Zamela, *op. cit.*, p. 197.

În această situație deloc fastă a fost înscăunat ca arhiereu vicar la Iași cu titlul de Vasluianul, apoi mitropolit la Iași și mai apoi patriarh al Bisericii Ortodoxe Române în perioada 24 mai 1948 - 26 martie 1977, Justinian Marina cel de-al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Fiecare dintre cei care participăm la Sfânta Liturghie îi cunoaștem numele din pomenirea la Sfânta Liturghie în duminici și sărbători: „Pe adormiții întru fericire patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, Miron, Nicodim și Justinian, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa”²³⁶. Tot din perioada păstoririi sale în inventarul de carte bisericească al parohiei Birda avem: *Evangelhie* (1956), *Aghiasmatar* (1965), *Catavasier* (1970), *Triod* (1970), *Penticostar* (1973), *Octoih Mare* (1975), *Aghiasmatar* și *Tipic bisericesc* (1976) și *Minei-ele* pe Ianuarie (1975), Februarie (1976), Martie (1977), Aprilie (1977) și Decembrie (1975), iar în biblioteca parohială deținem 6 cărți iscălite de patriarhul Justinian. Amintim de volumele IV, V, VI, VII, VIII din culegerea de cuvântări: *Apostolat social* (1952-1966). Tot de numele patriarhului Justinian stă colecta pentru Fondul Central Misionar așa cum am auzit cu toții din citirea *Pastoralei* în Duminica Ortodoxiei²³⁷. Iată ceea ce știm despre patriarhul Justinian Marina de la Biserica noastră²³⁸.

Vom încerca să vedem care a fost rolul patriarhului Justinian în anii de instaurare a regimului comunist în România. În creionarea chipului său ne vom folosi de mărturia unui colaborator apropiat, Bartolomeu Valeriu Anania: „Voi sunteți tineri, credeți că vin americanii. Eu nu voi încerca să vă stingheresc în credința voastră; voi credeți ce vreți. Politica Bisericii însă o fac eu, iar eu sunt convins că americanii nu cin, sau cel puțin nu vin curând, că această stăpânire comunistă este de durată, iar strategia Bisericii trebuie să fie o strategie pe termen

236 Vasile Manea, *Preoți ortodocși în închisorile comuniste*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2001, p. 14-21. (Se va prescurta în continuare *Preoți ortodocși...*).

237 *Liturghier*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, p. 128.

238 *Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Duminica Ortodoxiei din anul 2017*, p. 5.

lung. Strategia pe termen scurt presupune confruntarea cu un dușman inegal și, eventual, martiri. E posibil acest lucru. Sunt câteva exemple în Bulgaria și alte exemple în Rusia, dar eu vreau pe durata acestei stăpâniri preoții mei să nu fie în pușcărie, ci în bisericile lor, să facă Liturghie pe cât este posibil”²³⁹.

Acest lucru a fost posibil datorită diplomației de care a dat dovadă. A reușit și datorită creditului pe care l-a avut asupra lui Gheorghiu-Dej. Liderul comunist aflat în închisoarea de la Târgu-Jiu trebuia să participe la evenimentul de la 23 August 1944. Evadatul trebuia să ocolească Râmnicu-Vâlcea, însă o pană de cauciuc l-a dus pe Dej în casa preotului Ioan Marina.

Nu vom stărui cu amănunte biografice asupra Patriarhului²⁴⁰, ci ne vom opri la realizările patriarhului aflat 29 de ani la conducerea Bisericii Ortodoxe Române.

Anul acesta s-au împlinit pe 22 februarie 116 ani de la naștere (n. 1901 în Suești, Vâlcea) și pe 26 martie, 40 de ani de la moartea patriarhului Justinian.

Prina sa grija în calitatea de Întâistătător al Bisericii a reprezentat-o grija pentru baza materială a Bisericii. A reorganizat fabrica de lumânări și i-a determinat pe preoți să achiziționeze lumânări și alte consumabile produse de Biserică. De asemenea, a smuls o aprobare de la stăpânire. Biserica să-și creeze ceea ce s-a numit „fonduri proprii”, anume ca, pe lângă puținul pe care-l plătea Statul, Biserica să-și poată realiza venituri prin mijloace proprii și să le administreze propriu. Aceste fonduri proprii se păstrează până astăzi și sunt ctitoria patriarhul Justinian. A fost o luptă, folosindu-și creditul politic de care am vorbit, pentru salarizarea preoților. Ne spunea: „Nu banii mă interesează, pentru că aceștia vor fi foarte puțini: 50 de lei, mă interesează statutul social al preotului și siguranța lui în societate”²⁴¹.

239 Cateheza cu acest subiect a fost susținută în biserica din Birda cu prilejul Sfinților 40 de mucenici. n. n.

240 Bartolomeu Anania, „Amintiri despre Patriarhul Justinian”, în vol. *Biserica în misiune. Patriarhia Română la ceas aniversar*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Patriarhiei Române, București, 2005, p. 530. (Se va prescurta în continuare „Amintiri despre patriarhul...”).

241 Expuse *in extenso* de Constantin Tudosă, *Patriarhul Justinian Marina (1948-*

Ca patriarh a realizat o nouă legislație bisericească care a fost aprobată de Prezidiul Marii Adunări Naționale la 23 februarie 1949. Punctul de plecare este Statutul șagunian care are la bază următoarele principii: autonomie, subsidiaritate, constituționalism, spirit democratic, participarea laicilor la viața Bisericii²⁴². S-a urmărit prin noua elaborare legiuitoare, ridicarea puterii episcopatului în defavoarea mirenilor. Potrivit noului Statut au dispărut adunările protopopești, iar protopopul este numit de ierarh din trei preoți recomandați de un colegiu constituit din toți preoții și diaconii activi sau pensionați și din primul cântăreț al fiecărei parohii a protopopiatului respectiv.

În anul 1948 a fost desființată Biserica Greco-Catolică, ierarhii au fost întemnițați, și s-a făcut o unire cu Biserica Ortodoxă Română, o parte din preoții uniți au ajuns în parohii ortodoxe, alți vicari, protopopi, iar unii cum au fost arhiepiscopul Teofil Herineanu și episcopul Visarion Aștileanu, ierarhi la Roman și Cluj, respectiv la Arad. La Sibiu, Cluj și Oradea s-a numit câte un vicar și un consilier dintre preoții reveniți, iar 50 % din membrii adunărilor eparhiale și din deputații eparhiali din Adunarea Națională Bisericească sunt dintre preoții și mirenii reveniți. Pentru ajutorarea bisericilor revenite s-a prevăzut numai în bugetul Patriarhiei pe 1951 suma de 1.500.000 lei²⁴³.

Aceasta a fost o realizare a patriarhului Justinian. Și anume păstrarea preoților reveniți la altar, supraviețuirea materială a lăcașelor de cult și a caselor parohiale într-un regim comunist care nu permitea funcționarea Bisericii Greco-Catolice rupându-se astfel orice fel de legătură, chiar spirituală cu Vaticanul.

O altă realizare a fost reorganizarea învățământului teologic superior și mediu. Odată cu instaurarea comunismului au fost suprimate toate Academiiile Teologice din Ardeal și Banat. În perioada de păstorire a patriarhului Marina au funcționat trei Institute Teologice la București, Sibiu, și Cluj, ultimul până în 1952 când s-a contopit cu cel de la Sibiu. Au funcționat 6 Seminarii Teologice, câte unul pentru

1977), Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2016, 425 p..

242 Bartolomeu Anania, „Amintiri despre patriarhul...”, p. 533.

243 George Enache, Adrian Nicolae Petcu, *Patriarhul Justinian și Biserica Ortodoxă Română în anii 1948-1964*, Editura Partener, Galați, 2009, p. 71. (Se va prescurta în continuare *Patriarhul Justinian...*).

fiecare mitropolie: București, Buzău (Muntenia), Mănăstirea Neamț (Moldova), Cluj-Napoca (Ardeal), Craiova (Oltenia), Caransebeș (Banat). Tot la Seminarii funcționau și Școlile de cântăreți bisericești.

O realizare a patriarhului Justinian a reprezentat-o înființarea cursurilor de îndrumări misionare la București, Sibiu, Arad, Curtea de Argeș. Durata acestor cursuri era de 45 de zile la București și 30 la Sibiu, iar tematica prelegerilor a fost structurată pe trei categorii: social-religioase, cetățenești și religioase.

Cateheza scoasă din școli a continuat să fie susținută la biserica, în școli de duminică. În Banat, mitropolitul Vasile Lăzărescu printr-o circulară din 1949 cerea preoților: „să țină școli duminicale de cateheză, după-amiaza, cu rugăciuni, cântări religioase, poezii și tălmăcirea Evangheliei și Apostolului zilei”. Episcopul Andrei Magieru a întocmit chiar și o programă a acestor ore: Viața Mântuitorului cu sărbătorile, Crezul, Tatăl nostru – tâlcuite, Cele 10 Porunci, Păcatul, Cele 7 păcate capitale, pocăința, Cele 7 Taine. Restul se va completa după putință. E de dorit ca fiecare copil să aibă o carte de rugăciune, cruciulițe și iconițe – chiar cumpărate de parohie²⁴⁴.

Un rol deosebit al patriarhului a fost acela de a primi în Institutele Teologice, profesori care au trecut prin infernul închisorilor comuniste: cazurile Acad. Dumitru Stăniloae (lotul Rugul Aprins) la București, cel al prof. Teodor Bodogae la Sibiu, laici cu posibilități intelectuale deosebite: cazul Acad. Alexandru Elian.

Pentru nevoile elevilor și studenților teologi a finanțat tipărirea de manuale la Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă. Tot aici a tipărit cărțile de slujbă necesare cultului creștin, cărți de rugăciuni, de cântare bisericească, monografii istorice ș. a.

A reușit imprimarea *Bibliei sau a Sfintei Scripturi* în 200.000 exemplare (1968) și o nouă ediție în 1975. S-a tipărit de mai multe ori *Noul Testament cu Psalmi* (1949-1951 și 1972), *Mica Biblie* (1972). A inițiat apariția *Catehismului* (1952) și a diortosit *Cazania care a apărut în 1960 și 1973*.

244 Bogdan Georgescu, *Biserica Ortodoxă Română și puterea comunistă (1945-1964)*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2015, p. 111; 114. (Se va prescurta *Biserica Ortodoxă Română...*).

Un detractor al activității patriarhului sfârșește prin recunoașterea faptului că în ansamblul Bisericilor Ortodoxe din Est, Biserica Ortodoxă Română se distinge prin extraordinara ei producție de publicații, monografii și periodice. Presa religioasă, publicațiile Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, publicațiile Patriarhiei și ale editurii mitropoliilor formează un bogat corpus de surse²⁴⁵. (de documentare n. n.). În această perioadă pe lângă buletinul oficial „Biserica Ortodoxă Română”, la București au luat ființă alte două reviste: „Ortodoxia”, revista Patriarhiei și „Studii Teologice”, revista Institutelor Teologice. Fiecare Mitropolie deținea câte o publicație proprie: „Glasul Bisericii” (Mitropolia Ungrovlahiei), „Mitropolia Moldovei și Sucevei” (Iași), „Mitropolia Ardealului” (Sibiu), „Mitropolia Olteniei” (Craiova), „Mitropolia Banatului” (Timișoara). La Sibiu a continuat să fie editată foaia șaguniană „Telegraful român”.

Monahismul a fost de la început o problemă a guvernării comuniste. A apărut Decretul 410 / 1959 care a limitat primirea tinerilor în mănăstiri. Aici se putea ajunge doar după pensionare. O altă problemă a fost educația personalului monahal. La institute și seminarii au fost primiți numeroși monahi și monahii.

Potrivit lui Alexandru Drăghici, ministru de interne, călugării și călugărițele vor fi primite la Institutele Teologice doar cu aprobare din partea Statului, în timp ce seminariile monahale au fost desființate. Mănăstirile înființate după 23 August 1944 potrivit aceluiași ministru vor fi transformate în biserici parohiale iar clădirile acestora să fie destinate pentru case de nașteri, spitale, cluburi, case de odihnă și școli. Terenurile, inventarul agricol și utilajele acestora, să fie predate Gospodăriilor Agricole Colective din jurul acestor mănăstiri²⁴⁶.

Patriarhul cu o solidă vechime în cooperatie a reușit să păstreze în mănăstiri adevărate centre meșteșugărești din care să poată supraviețui personalul monahal. Naționalizarea și cedarea unor terenuri ale mănăstirilor ar fi trebuit să aibă ca urmare scăderea numărului călugărilor. Conducerea Bisericii Ortodoxe însă a reușit să obțină

245 Oliver Gillet, *Religie și naționalism. Ideologia Bisericii Ortodoxe Române sub regimul comunist*, trad, Mariana Petrișor, Editura Compania, București, 2001, p. 27.

246 Bogdan Georgescu, *Biserica Ortodoxă Română...*, p. 136-137.

o bază materială nouă (Cooperativele meșteșugărești din mănăstiri, utilizarea călugărilor și călugărițelor la atelierele bisericești etc.)²⁴⁷.

O grijă deosebită a fost arătată ridicării de noi biserici, de reparație și întreținere a celor vechi. Ne vom folosi doar de datele existente la Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului. Aici s-au ridicat biserici noi în: Armadia, Breazova, Berini, Cărbunari, Dudeștii Noi, Gottlob, Luncani, Orțișoara, Românești, Remetea Pogănici, Știpănari, Fratelia, Timișeni și Plopi. Lucrări de conservare au fost efectuate la 32 de biserici: Belinț, Caransebeș, Comloșu Mare, Crivina de Sus, Crușovăț, Dragomirești, Domașnea, Hezeriș, Oloșag, Ohabita, Povergina, Românești, Fabric, Iosefin, iar biserica de lemn din Hodoș a fost adusă în parcul Arhiepiscopiei²⁴⁸.

O astfel de realizare a fost cea din Colonia Gătăii, pe atunci filie a Parohiei Sculea, păstorită de preotul Octavian Găvan. Inițial existase o capelă, părintele obținuse avizul de reparație și pe acel loc a apărut o nouă biserică: „În locul vechii capele, în luna aprilie 1975, am început zidirea noii biserici, terminându-se de zidit în luna noiembrie 1975. În primăvara anului 1976 s-a tencuit în interior și exterior. În septembrie 1976 s-a acoperit turnul cu tablă, s-au montat crucea mare și burlanele. În luna decembrie 1976 s-au făcut ușile interioare. [...] azi, duminică 12 iunie 1977 s-a montat clopotul cel mare din cele două existente²⁴⁹.

Pentru preoți patriarhul a oferit cea mai înaltă distincție și anume „Crucea patriarhală” de recunoaștere a efortului depus.

Pentru diaspora ortodoxă (în fond exilul românesc) a purtat de grijă trimițând: cărți de slujbă, teologie, veșminte liturgice, dar și preoți, unii profesori de teologie: Gheorghe I. Moiescu (Viena), Alexandru I. Ciurea (Stockholm), Dan Miron (Hamburg), Mircea Basarab (München), Vintilă Popescu (Londra), Traian Valdman (Milano), Ion Bria, Emil Roman (Geneva), Dumitru Găină (Melbourne), Gabriel Popescu (Sidney).

247 George Enache, *Ortodoxie și putere politică în România contemporană. Studii și eseuri*, Editura Nemira, București, 2005, p. 101.

248 Constantin Tudosă, *Patriarhul Justinian Marina (1948-1977)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2016, p. 212.

249 Valentin Bugariu, *Parohia Ortodoxă Colonia Gătaia. Istorie, misiune și viață creștină*, Editura Sitech, Craiova, 2011, p. 41.

Tot în afara granițelor țării mai funcționau două Vicariate la Vârșeț cu 39 de parohi arondate în 3 protopopiate: Panciova, Toracu Mic și Vârșeț și Julia în Ungaria.

A purtat de grijă bisericii românești de la Locurile Sfinte care a fost înzestrată cu catapeteasmă și pictată pe chelțul ei proprie. Aceeași grijă a avut-o și față de călugării români de la Podromul (Muntele Athos).

O grijă permanentă a avut-o în legătură cu preoții, monahii, profesorii de teologie, studenții și elevii teologi din închisorile comuniste. Printr-un ordin telegrafic nr. 1361 din 12 decembrie 1948 a solicitat tuturor eparhiilor situații detaliate cu privire la preoții închiși în temnițele comuniste. Și nu au fost puțini. O listă finală nu avem, Sergiu Grossu amintește de 2000 de reprezentanți ai Bisericii întemnițați, iar dicționarul *Biserica întemnițată*, 2.544 persoane. Datele sunt insuficiente așa că nu se poate în starea actuală a cercetărilor să fie înaintată o cifră definitivă.

Bartolomeu Anania își amintește de faptul că în închisoare a fost „cercetat” de Patriarh al cărui intendent fusese: „...În pachet am găsit o cămașă, care nu era a mea; era mai bună, mai fină, și, la un moment dat, la lumina unui bec, m-am uitat mai lung la ea și m-a trecut un fior de emoție. Ca unul care fusesem intendentul palatului patriarhal, știam că multe din cămășile Patriarhului aveau o monogramă scrisă cu mătase albă, aici, pe piept: litera J, de la Justinian. Ei bine, cămașa pe care o aveam în fața ochilor avea răritura literei J în țesătură, litera fusese tăiată cu forfecuța sau cu lama, dar urma cusăturii rămăsese imprimată în pânză. Și atunci am știut că este semnul său, că nu m-a uitat, că se află lângă mine și că prin mine se află alături de preoții lui, în închisoare”²⁵⁰.

La 4 martie 2017 s-au împlinit 40 de ani de la Cutremurul de la București. Alături de personalități ale scenei și ecranului românesc, interpreți de muzică ușoară, realizatori tv a pierit în acest cutremur și Diac. Prof. Nicolae Nicolaescu, profesor de Noul Testament și rector al Institutului Teologic din București. Acest cataclism a fost punctul de început al activității de sistematizare a Bucureștiului. Au dispărut

250 Bartolomeu Anania, „Amintiri despre patriarhul...”, p. 542.

cartiere întregi: Uranus, Cotroceni, Pantelimon. Au fost demolate biserici și unele au fost translate prin grija specialiștilor români. Unele din păcate monumente de artă medievală: biserica Enei, clădirile Schitului Maicilor, Mănăstirea Văcărești, altele fără motivație și forme locale cum e cazul bisericii Doamna Oltea²⁵¹.

Chiar dacă patriarhul Justinian nu a văzut nicio biserică demolată, el în ultimele zile de viață a văzut Bucureștiul în ruină, iar în drum spre spital a văzut câteva biserici care suferiseră de pe urma Cutremurului.

Dacă prin colaborare și epurare nu s-a găsit rezultatul scontat, Biserica a trecut și prin martiriu. Au fost închiși profesorii de teologie socotiți mistici, protopopii care în trecut făcuseră politică legionară, preoți de parohie pentru că s-au opus colectivizării, sau transformării bisericii unde slujeau în cinematografe etc, monahi care au militat pentru libertatea catehizării tinerilor ș. a.. Mulți preoți au ajuns și chiar sfârșit în cononii de muncă, închisori: Aiud, Gherla, Sighet, Jilava, Periprava, Pitești. Unul din torționarii de la Periprava, Ion Ficior, candantul Coloniei de Muncă a rămas vestit pentru metodele originale de anchetă, corecțiile fizice, cum ar fi cele 15 lovituri la tălpile goale, și la ambele palme. Unele expresii au rămas în memoria orală: „Voi numai în plic mergeți acasă!”²⁵².

Vina preoților, studenților teologi s-a rezumat la „uneltire împotriva ordinii sociale”, într-un cuvânt: uneltire împotriva Uniunii Sovietice, condamnare pentru ridicarea bisericii, a opoziției transformării acesteia într-un cinematograf dar și protest împotriva profanării lăcașului de cult. Alți preoți au fost condamnați pentru deținere de publicații religioase interzise, dar și de multiplicare a unor astfel de publicații. La acestea se adaugă: favorizarea infractorului, neplătirea cotei de lapte dar și participarea la organizație subversivă (în cazul Rugului Aprins).

Mijloacele coercitive aplicate pentru astfel de delictе au fost:

251 Lidia Anania, Cecilia Luminea, Livia Melinte, Ana-Maria Prosan, Lucia Stoica, Neculai Ionescu-Ghinea, *Bisericile osândite de Ceaușescu, 1977-1989*, Editura Anastasia, București, 1995, p. 188.

252 Octavian Roske (coord.), *România 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Represiunea, P-R*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2016, p. 180.

reținerea de Securitate, închisoarea (în multe cazuri fără forme legale), condamnarea la moarte și executarea sentinței, împușcarea și abandonarea cadavrului. Unii preoți și-au sfârșit viața în închisoare, alții după eliberare din pricina unor traume psihomotorii. După închisoare a urmat degradarea socială, deportarea, domiciliul obligatoriu.

Între beneficiarii acestui tratament s-au numărat: profesori de teologie, protopopi, monahi, preoți, studenți teologi precum și studenți ai altor facultăți care au devenit preoți după eliberarea din detenție. Amintim doar câțiva: Ierodiacon Bartolomeu Anania, Ilarion Argatu, Dumitru Bălașa, istoric, Dimitrie Bejan, confesor militar, Nicolae G. Bordașiu, Ioan Beju, protopop și profesor de religie la Sibiu, Ioan Bunea, lector universitar apoi profesor de Seminar, Spiridon Căndea, profesor de Liturgică și Pastorală, Sebastian Chilea, profesor la Seminariile din Craiova și București, Toma Chiricuță, preot în București, Dumitru Cristescu, profesor de Catehetică la Sibiu și apoi București, Mina Dobzeu, Stud. teol. Gheorghe I. Drăgulin, Ilarion Felea, profesor de teologie la Arad, Alexandru Filipașcu, Constantin Galeriu, Benedict Ghiuș, Daniil Sandu Tudor, Valeriu Literat, Acad. Ioan Lupaș, Galaction Liviu Munteanu, Florea Mureșan, Arsenie Papacioc, Stud. teol. Leonida Plămădeală, Pr. Prof. Dumitru Stăniloae.

Au fost și mulți mărturisitori ai lui Hristos din Banat. Mulți din Caraș-Severin, dar și din Timiș. Amintim acum doar pe câțiva: Preotul Iosif Coriolan Buracu din Prigor, Traian Dobromirescu a slujit în parohia Cornuțel, protopopiatul Caransebeș. Preotul din Curtea, Timiș, Petru Iana, n. Var, Caransebeș a suferit detenție politică. La eliberare a slujit la Sălbăgel și Găvojdia. Alți doi întemnițați au fost tot doi cărășeni: Alexandru Gruia care a slujit la Sînandrei și Lazăr Magheți care a fost preot la Dezești, Cuptoare-Secu, Zorlențu Mare și Iablanița. Horia Vișoiu de la Giroc a suferit ani de temniță pentru misiunea din Transnistria.

Din cuprinsul Protopopiatului Deta avem preoți care au suferit în temnițele comuniste: Preotul Petru Bulea din Ferendia. După eliberare a slujit în parohiile Gad, Iam și Cernăteaz.

Ioan Craia, licențiat al Facultății de Teologie din Cernăuți a fost preot la Jebel. După perioada de temniță a slujit în prohiile Liebling, Lovrin și Bozovici.

Romulus Pop din Banloc a slujit la Foeni, apoi la Delinești, Bogodinț și Buchin.

Născut la Șicula, Arad, Florian Rațiu a fost după eliberare între 1964-1974 a fost preot la Clopodia.

Preotul Gheorghe Pleavă, n. la Lățunaș. A fost preot la Forotic și Comorâște. Este înmormântat în cimitirul parohiei Gătaia.

Prin această mărturie a Bisericii putem lesne vedea că puterea Bisericii izvorăște din puterea de jertfă a Mântuitorului și a sfinților săi, care dă întotdeauna putere de a trece peste suferințele și nedreptățile de tot felul a diferitelor epoci istorice.

DESPRE SFINȚENIE

LUMINIȚA IRINA NICULESCU

Icoane ale Frumuseții celei plăsmuite mai înainte de toți vecii, „carte închipuită de Dumnezeu”, „numai lui Hristos viețuind, numai pe Hristos îndrăgind, numai pe Hristos socotindu-L răsuflare, lumină și dragoste”, „privitori ai vederilor celor nevăzute, auzitori ai graiurilor celor neauzite”²⁵¹ – sfinții ne cheamă la desăvârșire într-o smerenie și iubire. Ei, care trec, umplând măsurile și plinind vremurile, de hotarele sinelui, de granița dintre omenesc și îngeresc, și care „urcă la stele pentru a-și pune capul pe pieptul lui Hristos”, pentru a-și odihni fruntea pe inima Lui,²⁵³ știu că „desăvârșirea este adâncul smereniei”²⁵⁴ și că smerenia și iubirea sunt „din aceeași familie: familia desăvârșirii”.²⁵⁵

De iubirea lui Dumnezeu, care-i iubește „cu iubire veșnică” (Ieremia 31, 3), nimic nu-i poate despărți pe sfinți, „nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile..., nici înălțimea, nici adâncul” (Romani 8, 39-39) – nici suspinul vremelnicești omenesc, care-și face cuib în ființa lor. Prin ei ne vorbește Dumnezeu, prin ei se apropie de noi cu nemărginita Lui înțelegere și milostivire, astâmpărându-ne setea și foamea de comuniune cu Făptura Lui de lumină, prin ei păstrează El legătura cu universul uman aflat la porțile dorului de îndumnezeire – dor izvorât din plânsul nostalgic după „existența sa iconică dinainte de cădere”.²⁵⁶

253 Acatistul Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

254 Peter Brown, *Cultul sfinților*, Timișoara: Editura Amarcord, 1995, p. 65.

255 Ignatie Monahul, *Viața în duh filocalic – antologie filocalică*, București: Mănăstirea Pissiotă, 1999, p. 95.

256 Ionuț Gînscă, *Părintele Arsenie Boca, mare îndrumător de suflete*, Cluj-Napoca:

„Încercat-am să înțeleg de unde vin lacrimile și m-am oprit la sfinți. Să fie oare ei responsabili de strălucirea lor amară? Cine ar ști? Se pare, însă, că lacrimile sunt *urmele* lor. Nu prin sfinți au intrat ele în lume, dar fără ei nu știam că plângem din regretul paradisului. Aș vrea să văd o singură lacrimă înghițită de pământ... Toate apucă, pe căi necunoscute nouă, în sus. Numai durerea precede lacrimile. Sfinții n-au făcut altceva decât să le reabiliteze.

Nu e posibilă o apropiere de sfinți prin cunoaștere. Numai când trezim lacrimile adormite în străfundurile noastre și *cunoaștem* prin ele înțelegem cum cineva a putut fi om și nu mai este. (...)

Nimeni nu înțelege sfințenia dacă n-a înțeles, înlăuntrul ființei lui, că simbolul inimii este pentru ea, pentru sfințenie, echivalentul întregii lumi. Inima luminată de har ca univers – întinderile ei ca dimensiuni cosmice – iată sensul cel mai adânc al sfințeniei, care se împletește cu sensul infinitului. Tot ce te înalță în spirit se petrece în inimă – iată ce înseamnă sfințenia. Numai că nu trebuie să ne gândim la inima oamenilor, ci la aceea a sfinților. (...) Pentru ei, dar numai pentru ei, Dumnezeu este intervalul dintre bătăile inimii”²⁵⁷

Sfințenia este o invitație la despământenire, iar prăznuirea sfinților, „o prăznuire a biruinței lui Dumnezeu într-o ființă omenească (...), pentru că sfinții sunt ființe umane care s-au lăsat asumate de Dumnezeu până la a deveni bunul Său. (...) Hristos este Cel pe care Îl sărbătorim prin intermediul sărbătorii sfinților: Hristos întrupat, într-o întrupare care, pornind de la trupul lui Iisus din Nazaret, se revarsă până umple întreg universul. Aceasta este o perspectivă care ne poate transforma pe fiecare dintre noi într-un sfânt, într-o însăși sfințenia lui Hristos. De ce nu? Ne știm păcătoși? Tot așa și sfinții autentificați de Biserică. (...) Cu păcătoșii care suntem, Dumnezeu construiește sfinți după chipul Său”²⁵⁸

Și iată-ne intrați pe calea adevărului paulin, cel cu mireasmă de absolut, care ne alungă din suflet toate perplexitățile și paradoxurile lumii acesteia:

Editura Teognost, 2002, p. 162.

257 Panayotis Nellis, *Omul – animal îndumnezeit*, Sibiu: Editura Deisis, 2009, p. 74.

258 Emil Cioran, *Lacrimi și sfinți*, București: Editura Humanitas, 1991, pp. 5-8, p. 71.

„Voi sunteți împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu, zidiți fiind pe temelia apostolilor și a proorocilor. Piatra cea din capul unghiului fiind însuși Iisus Hristos. Întru El, orice zidire bine alcătuită crește ca să ajungă un locaș sfânt în Domnul, în Care voi împreună sunteți zidiți, spre a fi locaș al lui Dumnezeu în Duh” (Efeseni 2, 19-22).

Sfântul Apostol Pavel îi numea „sfinți” pe toți membrii comunităților creștine, pe toți cei ce năzuiau spre o viață în Hristos Domnul (atunci, dar și acum) și se osteneau să umble „întru iubire”, precum însuși Hristos, care „ne-a iubit și S-a dat pe Sine pentru noi, prinos și jertfă lui Dumnezeu, întru miros cu bună mireasmă” (Efeseni 5, 2), să-L mărturisească din toată inima și cu toată dragostea, fiecare după măsurile proprii.

Calea sfințeniei nu este inaccesibilă; ea este deschisă tuturor oamenilor care doresc să trăiască cât mai aproape de Dumnezeu și să-L aparțină întru totul. Sfințenia nu este „un privilegiu rezervat doar câtorva inși care au beneficiat de niște haruri extraordinare; în realitate, la sfințenie suntem chemați absolut toți oamenii, iar Dumnezeu ne ajută, oferindu-ne mijloacele prin care s-o realizăm”.²⁵⁹

Doamne Iisuse, Tu ești Cel care ai întrețesut în noi dorul nestrămutat de sfințenie, îndemnul de a urca oricât de multe trepte e necesar pentru a ajunge la nemăsurile Tale, la crucea iubirii Tale care ne propulsează dincolo de limitele condiției umane! Tu ești Cel care ne chemi la desăvârșire: „Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este” (Matei 5, 48), invocându-L pe Tatăl nostru Cel ceresc, pe „Stăpânul fără margini peste marginile lumii”,²⁶⁰ pentru a ne obișnui cu darul cel neasemuit pe care l-am primit – acela de a fi fiii și ficele Lui! Tu ești Cel care ne așezi la inimă aceste „gânduri înalte și sublime, cu ajutorul cărora să ne rânduim viața, pentru a ajunge să ne bucurăm de bunurile din cer și de slava care ne este făgăduită, trăind încă de aici ca niște îngeri”!²⁶¹

259 Mitropolitul Nicolae Corneanu, Postfață la *Cultul Sfinților*, p. 192.

260 Mitropolitul Nicolae Corneanu, „Noi și Sfinții”, în *Pe baricadele presei bisericești*, vol. I, Timișoara: Editura Învierea, 2000, pp. 719-720.

261 Mihai Eminescu, *Scrisoarea I*.

